

**DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR
(1.2.3. CİTLER)**

**2023
YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI**

Kerem ALADAĞ

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ**

DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR (1.2.3. CİTLER)

Kerem ALADAĞ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

Nisan 2023

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	3
DOĞRULUK BEYANI	4
ÖNSÖZ	5
ÖZ.....	6
ABSTRACT.....	8
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	10
ARCHIVE RECORD INFORMATION	11
KISALTMALAR	12
ARAŞTIRMANIN KONUSU	13
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ.....	13
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	13
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	14
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR	14
GİRİŞ.....	15
1.BİRİNCİ BÖLÜM	17
1.1. ARGO.....	17
1.1.1 ARGONUN KÖKENİ.....	20
1.1.1.1 ARGONUN OLUŞUM YOLLARI.....	21
1.1.1.2 ARGONUN NİTELİKLERİ.....	22
1.2. ARGO İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR.....	23
1.2.1. JARGON.....	23

1.2.2. GİZLİ DİL.....	24
1.2.3. LÜMPEN.....	24
1.3. ARGO SÖZLÜKLERİ.....	25
1.3.1. TÜRK ARGO SÖZLÜĞÜ.....	25
1.3.2. BÜYÜK ARGO SÖZLÜĞÜ.....	25
1.3.3. TÜRKÇENİN ARGO SÖZLÜĞÜ.....	26
1.3.4. YENİ ARGO SÖZLÜĞÜ.....	26
1.4. DERLEME SÖZLÜĞÜ.....	26
2. İKİNCİ BÖLÜM.....	28
2.1. Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan Sözcükler .	28
2.2. Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler	102
2.3. Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler.....	112
SONUÇ.....	207
TABLO 1.....	209
DİZİN.....	210
KAYNAKÇA.....	214
ÖZGEÇMİŞ.....	227

TEZ ONAY SAYFASI

Kerem ALADAĞ tarafından hazırlanan “DERLEME SÖZLÜĞÜNDE ARGO UNSURLAR (1.2.3. CİTLER)” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ

Tez Danışmanı, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Türk Dili ve Edebiyat Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 13.01.2023

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Doç. Dr.Nimet KARA KÜTÜKÇÜ (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Saidbek BOLTABAYEV (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Sebahat ARMAĞAN (GOP)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Müslüm KUZU

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Kerem ALADAĞ

İmza :

ÖNSÖZ

Dil; insanların karşılıklı anlaşmasını sağlayan, tarihini, kültürünü, yaşayış biçimlerini, sosyo-kültürel yapılarını ortaya koyan canlı, sürekli gelişen ve değişen büyük bir müessesedir. Bu müessese içerisinde mevcut olan önemli bir unsur da argodur. Argo, toplumda yer alan bazı kesimlerin birbirleri aralarında genel konuşma dilinden farklı biçimde anlaşabilmek için ortaya çıkardıkları özel bir dildir. Bu çalışmada Türkiye’de Halk Ağzından *Derleme Sözlüğü*nde yer alan argo unsurların tespiti yapılmıştır.

Bu çalışmada argo unsurlar tespit edilirken argo özelinde önemli bir yere sahip olan Ferit Devellioğlu’nun Türk Argosu, Hulki Aktunç’un Büyük Argo Sözlüğü, Bahattin Sezgin’in Yeni Argo Sözlüğü ve Ali Püsküllüoğlu’nun Türkçenin Argo Sözlüğü incelenmiştir. Bu incelemelerden yola çıkarak 2009 yılında yayınlanmış olan Türkiye’de Halk Ağzından *Derleme Sözlüğü*nün 1. 2. ve 3. cildinde yer alan argo unsurlar ele alınmıştır.

İncelenen argo unsurlar argo sözlükleri ile birlikte değerlendirilerek incelenmiştir. *Derleme Sözlüğü*nde tespit edilen bu unsurların hangi anlamda yer aldığı, hangi bölgelerde kullanıldığı ve bazı argo kelimelerin Türk yazın kültüründe nasıl yer aldığı ele alınmıştır.

Yüksek lisans ve tez süresince yardımlarını esirgemeyen, bilgisi ve donanımı ile bir yol gösterici olan, bana her konuda ve durumda eksikliğini hissettirmeyen, tez çalışması boyunca desteklerinden yararlandığım tez danışmanım olan sayın hocam Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ’ye bana kattıkları ve destekleri için teşekkür ederek saygılarımı sunarım.

Bunun yanında bu yaşa kadar her konuda ve durumda yanımda olan maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen hiçbir zaman yokluklarını hissetmediğim babam Ercan ALADAĞ’a ve annem Rukiye ALADAĞ’a bana karşı gösterdikleri bu fedakârlıklar için teşekkür ederim.

ÖZ

ALADAĞ, Kerem, *Derleme Sözlüğünde Argo Unsurlar (1.2.3. Ciltler)*, Yüksek Lisans Tezi, Mart-2023.

Belirli bölgelerde yaşamakta olan insanlar, bağlantılı işler ile uğraşanlar, bir iş dâhilinde ya da bir durum özelinde aynı noktada kesişen hayatlarında, diğer insanlardan farklı olarak kendi aralarında anlaşabilmek için, insanların anlayamayacağı, kendine özgün bir yapısı olan yapay bir dil oluşturmuşlardır.

Giriş bölümünde dil, dilin tanımı ve kapsamı, morfolojik olarak incelenmesi ve bunun sonucunda argonun nasıl ortaya çıktığı tespit edilerek incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda dil ve argo özelinde çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bu çalışma iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde argo, argo sözcüğünün kökeni, argonun kapsamı, argonun nasıl oluştuğu ve nitelikleri yer almaktadır. Bunun yanında argo ile bağlantılı olan jargon, lümpen ve gizli dil gibi kavramlar hakkında bilgiler verilmiştir. Çalışmada ana kaynak olan Türkiye’de Halk Ağzından *Derleme Sözlüğü* ve argo sözlükleri hakkında açıklamalar yapılmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde *hem Derleme Sözlüğünde hem argo sözlüklerinde yer alan argo sözcükler, Derleme Sözlüğünde yer alıp argo sözlüklerinde yer almayan sözcükler ve Derleme Sözlüğünde farklı anlamda yer alan argo sözcükler* olmak üzere üç başlıktan oluşmaktadır. Bu başlıklar altında toplam 255 argo unsur tespit edilmiştir. Bu unsurların 96 tanesi argo sözlüklerinde yer almaktadır. İkinci başlıkta argo sözlüklerinde yer almayan ancak argo olduğu/olacağı düşünülen ve sözlükbilime katkı sağlayacağı düşünülen 37 unsur yer almaktadır. Üçüncü başlıkta argo sözlüklerinde yer alan 122 unsurun halk ağzında kullanılan farklı anlamları yer almaktadır.

Argo unsurların tespiti için Türkiye’de Halk Ağzından *Derleme Sözlüğü* incelenirken Ali Püsküllüoğlu’nun Türkçenin Argo Sözlüğü, Ferit Devellioğlu’nun Türk Argosu, Hulki Aktunç’un Büyük Argo Sözlüğü ve Bahattin Sezgin’in Yeni Argo Sözlüğü’nden yararlanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: dil; konuşma dili; argo; Derleme Sözlüğü

ABSTRACT

ALADAĞ, Kerem, *Slang Elements in the Derleme Sözlüğü (1,2,3. Volumes)*, Master's Thesis, April-2023.

People living in certain regions dealing with related jobs, they have developed an artificial language with a special structure that people cannot understand each other. Unlike other people in life who intersect at the same point in a job or circumstance.

In the introduction language, the definition and scope of language, its morphological examination and as result how slang emerged examined. This analysis led to the drawing of conclusions on language and slang.

There are two key sections in this study. In the first chapter discusses slang, the origin of the word slang, the scope of slang, information of slang and its qualities are included. In addition, information is provided about concepts such as jargon, lumpen and secret language, which are related to slang. In the study, explanations were made about the *Derleme Sözlüğü* in Turkey and slang dictionaries, which are the main sources. In the second part of the study, slang words in both the *Derleme Sözlüğü* and slang dictionaries, the words in the *Derleme Sözlüğü* but not in the slang dictionaries, and the slang words in the *Derleme Sözlüğü* with multiple meanings.

Under these sections a total of 255 items were determined. In the slang dictionaries some of these 96 elements are included. In the second title, there is the element 37 which is excluded in slang dictionaries, but is regarded to contribute to lexicography. In the third title, there are various meanings of the element 122 in Folk dialects used in slang dictionaries.

Derleme Sözlüğü in Turkey for the determination of slang elements. In order to provide slang elements, Ali Püsküllüoğlu's *Türkçenin Argo Sözlüğü*, Ferit Devellioğlu's *Türk Argo Sözlüğü*, Hulki Aktunç's *Büyük Argo Sözlüğü* and Bahattin Sezgin's *Yeni Argo Sözlüğü* were used while examining the *Derleme Sözlüğü*.

Anahtar Kelimeler: Language; Colloquialism; Slang; Derleme Sözlüğü

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Derleme Sözlüğünde Argo Unsurlar (1.2.3. Ciltler)
Tezin Yazarı	Kerem ALADAĞ
Tezin Danışmanı	Doç. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	26.04.2023
Tezin Alanı	Yeni Türk Dili
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	227
Anahtar Kelimeler	Dil; Halk ağzı; Argo; Derleme Sözlüğü

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Slang Elements in the Derleme Sözlüğü (Volume 1.2.3.)
Author of the Thesis	Kerem ALADAĞ
Advisor of the Thesis	Assoc. Prof. Dr. Nimet KARA KÜTÜKÇÜ
Status of the Thesis	Master Thesis
Date of the Thesis	26.04.2023
Field of the Thesis	New Turkish Language
Place of the Thesis	UNIKA/IGP
Total Page Number	227
Keywords	Language; Colloquialism; Slang; Derleme Sözlüğü

KISALTMALAR

TDK : Türk Dil Kurumu

TS : Türkçe Sözlük

DS : Derleme Sözlüğü

BAS : Büyük Argo Sözlüğü

TAS : Türkçenin Argo Sözlüğü

YAS : Yeni Argo Sözlüğü

Vb. : Ve benzeri

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Dil, insanların yaşattığı bir unsurdur. İnsanlar anlaşılabilme ihtiyaçları, iletişim kurabilme gereksinimleri gibi durumları çözebilmek için dilden yararlanmışlardır. Dilden yararlanırken kendi aralarındaki sosyal, kültürel, mesleki vb. bağlantılardan yola çıkarak bağlantı alanları ile ilgili daha kolay anlaşabilmek için yeni sözcükler ya da mevcut sözcüklere yeni anlamlar kazandırma yoluna giderek dilbilimin inceleme alanı olan argo unsurların ortaya çıkmasına kaynaklık göstermişlerdir. Bu unsurlar ulus sınırları içerisinde toplumun belirli kesimlerinin diğer insanlardan farklı olarak anlaşabilmek için kendi aralarında oluşturdukları, kendine özgün bir anlatım biçimi olan yapay olarak üretilmiş unsurlardır. Çalışmamızın konusunu Türk yazın tarihinde ve kültüründe önemli bir yeri olan Türkiye'deki halk ağzına ait argo unsurlar oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmamızın amacı *Derleme Sözlüğü*ndeki argo unsurları tespit edip bu unsurların Türk edebiyatında, Türk yazın kültüründe nasıl yer aldığını örneklerle birlikte ortaya koymaktır. Araştırmamız *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo unsurların hangi anlamlar ile yer aldığının, konu ile ilintili olan kelime özelinde argo anlamının yer alıp almadığının, yer alan anlamlarının hangi bölgelerde yapılan araştırmalar sonucu ile ortaya konulduğunun, tespit edilen argo unsurların örnek eserlerde nasıl kullanıldığının ortaya çıkmasına hizmet etmektedir. Çalışmamız daha önce derinlemesine ve örnekli bir biçimde bu denli ayrıntılı incelenmemiş bir alanda *Derleme Sözlüğü*ndeki argo kelime ve kelime gruplarının incelenip örneklerle birlikte her yönüyle ele alınması, Türk yazın kültüründeki yerinin saptanması ile birlikte sözlükbilime katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmamızda *Derleme Sözlüğü*ndeki argo unsurlar tarama yöntemi ile tespit edilmiş ve fişlenmiştir. Tespit edilen unsurlar alfabetik sıraya göre yerleştirilmiştir. *Derleme Sözlüğü*ndeki argo unsurlar tespit edilirken mevcut anlamının yer alıp

almadığına bakmaksızın çalışmamızda verilmiş ve argo anlamı yer almayan kelime ve kelime grupları belirtilmiştir. Çalışmamızda tespit edilen unsurların sadece argo anlamları değil, yer alan bütün anlamları verilmiştir. Kelimelerin anlamlarının sonlarına yay araç ile hangi bölgede yapılan araştırma sonucu *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olduğu belirtilmiştir. *Derleme Sözlüğü*nün ilk üç cildi incelenip yapılan incelemeler sonucunda bulunan argo unsurların Türkiye Türkçesi ile yazılmış eserlerde nasıl yer aldığı örnek olarak verilmiştir.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Dilbilim bakımından argo unsurların tüm boyutuyla tespit edilip sınıflandırılması oldukça sorun teşkil eden durumlardan biridir. Bu nedenle daha önce *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo unsurların detaylı bir şekilde incelenip sınıflandırılmaması bu çalışmanın ortaya çıkmasını sağlamıştır. Çalışmada halk ağzındaki argo unsurlar; diğer çalışmalar, kaynakçalar, örnekler ile verilerek bir bütün olarak ele alınmış, argo unsurların Türk yazın kültüründe nasıl kullanıldığının yeterince bilinmediği, anlamsal olarak karışıklıklar olduğu göz önüne alınarak bu sorunlara çözüm üretmesi bakımından önemli bir yer teşkil etmektedir.

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR

Araştırmada Türkiye’de Halk Ağzından *Derleme Sözlüğü*nün 1. 2. ve 3. cildindeki argo unsurlar, bu unsurların diğer argo sözlüklerdeki anlamları, *Derleme Sözlüğü*nde yer alan fakat argo anlamı verilmemiş unsurların diğer kaynaklardaki anlamları, argo söz ve söz öbeklerinin Türk edebiyatında mevcut olan eserlerde nasıl yer aldığı, çeşitli atasözleri ve deyimlerde nasıl yer bulduğunu bütünüyle kapsamaktadır.

GİRİŞ

İnsan yaratılış özelliği olarak diğer canlılardan akıl yürütme ve düşünebilme kabiliyeti bakımından ayrılmaktadır. Duygularını, isteklerini diğer insanlarla paylaşma gereksiniminde bulunan insan, bir iletişim biçimine ihtiyaç duymuştur. Bu iletişim biçimi ise dildir. Yüzyıllar boyunca birçok dil ortaya çıkmıştır. Bu dillerin gelişip, değişip, aktarılması insanlar tarafından olmuştur. İnsan nasıl canlı bir varlık ise dilde canlıdır, dili yaşatan da insandır.

İnsanda yer alan dilyetisi, insanın bir dili edinmesini, kullanmasını sağlayan bir unsurdur. Bir bireyin başka bir bireyle bir etkileşim halinde olması bireylerin toplumsal dilyetisinin oluşmasını zorunlu hale getirir. Saussure *dil, dilyetisinin gerçi en önemli, ama yalnızca belli bir bölümüdür. Hem dilyetisinin toplumsal ürünüdür, hem de bu yetinin bireylerce kullanılabilmesi için toplumun benimsediği zorunlu bir uzlaşmalar bütünüdür* diyerek dilyetisinin kapsamını ele almıştır (Saussure, 1998, s. 38).

İnsanlar duyduklarından, öğrendiklerinden yola çıkarak olgulara anlam kazandırır. Saussure *çok karışık nitelikli dilyetisi olgularının oluşturduğu bütün içinde dil, kesin çizgilerle ayırt edilebilecek bir konudur. Bir duyma imgesinin çevrim içinde bir kavramla buluştuğu noktaya yerleştirebiliriz onu* der ve duyma eyleminin kavramsal olarak yer bulmasına dikkat çeker (Saussure, 1998, s. 44).

Perrot *dil incelemesi, içinde kullanıldığı ve evrim geçirdiği toplumsal koşullar nedeniyle toplumların bilimsel incelemesi biçiminde tanımlanan toplumbilimin alanına girer* diyerek toplumsal koşulların dil incelemesinde etkin bir faktör olduğunu öne sürmüştür. Bu toplumsal faktörlerde bu çalışmanın ana konusu olan argo ile direkt ilintilidir (Perrot, 1998, s. 9).

Dil farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır. Perrot bu biçimlerin Fransızca'da *langue "dil", dialecte "lehçe", patois "taşra ağzı", parler "ağız", jargon "dar bir çevreye özgü dil", argot "argo"* şeklinde yer aldığını öne sürmüştür. Dilin kapsamının öne sürülmesi ve bu biçimlerin bilinmesi dilin özlük yapısının anlaşılması açısından önemlidir (Perrot, 1998, s. 7).

Bir dilin iki cephesi olduğu görülmektedir. Biri insanların iletişim için karşılıklı konuştuklarında kullandıkları konuşma dili; ikincisi ise insanların düşündüklerini, söylemek istediklerini aktarmak için kullandığı yazı dilidir. Konuşma dilini lehçe, şive,

ağız gibi kollar oluşturmaktadır. Muharrem Ergin lehçe için *bir dilin bilinen ve takip edilen tarihinden önce, karanlık bir devrinde kendisinden ayrılmış olup çok büyük ayrılıklar gösteren kollarına denir* tanımını yapmıştır. Şive için ise *bir dilin, bilinen tarihî seyri içinde ayrılmış olup bazı ses ve şekil ayrılıkları gösteren kolları, bir kavmin ayrı kabilelerinin birbirinden farklı konuşmalarıdır* demiştir. Ağız konusuna da değinen Ergin *bir şive içinde mevcut olan ve söyleyiş farklarına dayanan küçük kollara, bir memleketin çeşitli bölge ve şehirlerinin kelimeleri söyleyiş bakımından birbirinden ayrı olan konuşmalarına verdiğimiz addır* diyerek açıklamıştır. Buradan yola çıkarak konuşma dilinin kollarının ayırt etme açısından önemli olduğu, dil incelemesinde kolaylık sağladığı görülmektedir. Yazı dili ise insanların düşündükleri ve söylemek istediklerinin yazılı bir şekilde aktarılması sonucu oluşmuştur. Yazı dili; bir konuşma dilinden doğmuştur (Ergin, 2002, s. 10).

İnsanlar ihtiyaçlarını karşılamak, birbirleriyle buldukları konum ve durum özelinde anlaşabilmek için genel dilden ayrı olarak yapay bir dilin ortaya çıkmasına öncülük ettikleri görülmektedir. Ortaya çıkan yapay dilin içerisinde argo unsurların önemli bir yer teşkil ettiği bilinmektedir. Konuşma dilinde ortaya çıkan bu unsurların dile etkisi ve katkısı yadsınamaz bir gerçektir. Argo, içinde bulunduğu dilin kurallarına bağlı olarak konuşulur.

1.BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. ARGO

Argo, toplumda yer alan bazı kesimlerin genel konuşma dilinden ayrılarak isteklerini karşılamak ve anlaşabilmek için oluşturdukları özel bir dildir. Argo, toplumda konuşulan dil özelinde anlaşılabilir. Farklı toplumlarda anlaşılabilir. Bu nedenle argo unsurlar incelenirken bu unsurların konuşulan toplum özelinde incelenmesi gerekmektedir.

Argo insanların kabiliyetleri neticesinde ortaya çıkmıştır. İnsanlar dilde mevcut olan kelimelere yeni anlamlar kazandırarak kendi aralarında anlaşabilmeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda argoyu özellikle konuşanlar arasında bilerek ve isteyerek oluşturulan ve konuşulan toplumun doğası gereği ihtiyaç özelinde ortaya çıkan şekilde sınıflandırmak yanlış olmaz. Konuşulan toplum özelinde anlaşılması ve o toplum dışındaki toplum ve oluşumlar tarafından bilinmemesi, kullanılan toplumda iletişimi özel ve kolay olarak sağlaması özellikleri dâhilinde argonun amacını bizlere göstermektedir.

Argo için birçok tanım yapılmıştır. Argoyu özellikle bir tanıma indirgemek doğru değildir. Korkmaz'ın eserinde argonun tanımı şu şekilde ele alınmıştır:

Farklı bir anlaşma biçimi sağlamak üzere aynı meslek veya topluluktaki insanların ortak dildeki kelimelere özel anlamlar vermek, bazı kelimelerde değişiklik yapmak, dilin lehçelerinden, eskimiş unsurlarından ve yabancı kökenli şekillerinden de yararlanmak suretiyle oluşturdukları herkesçe anlaşılmayan kelime ve deyimlerden oluşan, gereğinde mecazlı anlamlara da yer veren özel dil veya söz dağarcığıdır (Korkmaz, 1992, s. 13).

Doğan Aksan, argo için *“her ülkede her dilde görülen, toplum içinde bir kesimin ya da öbeklerin farklı bir biçimde anlaşmayı sağlamak amacıyla oluşturduğu bir özel dil”* demiştir (Aksan, 2007, s. 89). Bunun yanında Aksan, argonun söz varlığının ortak dilin sözcüklerine özel anlamlar vererek kimi sözcüklerde bilinçli değişiklikler yaparak eskimiş öğelerden, aynı dilin lehçelerinden ve yabancı kökenli sözcüklerden yararlanarak meydana getirildiğini söylemektedir (Aksan, 2007, s. 89).

Argo bir toplumdaki genelgeçer dilden ayrı, ama ondan türeme olan belli çevrelerce kullanılan, herkesçe anlaşılamayan, öğrenmeye yoluyla kazanılan, kendine özgü sözcük ve deyimlerden oluşan özel dildir. Bu özel dil tanımsal olarak değişiklikler

gösterdiğinden dolayı incelemeler sonucu yapılan farklı tanımlara göz atmak yerinde olacaktır (Vardar, 2002, s. 24). Püsküllüoğlu ise şu şekilde tanımlamıştır:

Argo a. Fr. 1. aynı uğraş alanındaki insanların, kullanılan ortak, genel dilden ayrı olarak, benimseyip kullandıkları, herkesçe anlaşılmayan, kendilerine özgü sözcük ve deyimlerin yer aldığı özel dil ve bu dili oluşturan sözcüklerin tümü. 2. mec. ortak dilden olmakla birlikte her yerde ve her zaman kullanılmaması gereken, külhanbeylerin, serserilerin ya da eğitimsiz kimselerin kullandıkları sözcük, deyim ya da söz (Püsküllüoğlu, 2007, s. 8).

Bahattin Sezgin, argoyu;

Ulusal sınırlar içinde yaşayan ve ulusal bir dil kullanan halkın içinde, belli bir yerde yaşamakta olan insanlar, ortak bir alanda birbirine bağlantılı işlerde çalışıp birlikte üretim yapanlar ya da belirli bir alanda iş gören insanların oluşturduğu kümelerde, küme bireylerinin kendilerinden başka kimsenin anlamayacağı bir biçimde, özgün bir anlatım biçimi ya da iletişim aracı olarak ürettikleri sözcükler dizgesi, yapay bir dildir. Argo sözcük üretiminde Türkçede olduğu gibi argonun kendine özgü yabancı dilden yapım ekleri olan “-ız, iz-misyon-mento-o-oş-oz-uz-üz” ekleri kullanılır. Örneğin aşırmaento, aşirmasyon, faşo, keltoş, kolpo, kırçoz, vb. Ayrıca Türkçe meslek eski diye nitelendirdiğimiz “ci” ekiyle de sözcük üretilir (Sezgin, 2013, s. 5).

diyerek tanımlamakta ve argonun üretim aşamasında kullanılan eklere değinmektedir.

Argonun kullanım alanının sınırlı olması onun genel dil kurallarından ayrı olduğunu göstermez. Dil kurallarına bağlı olarak kullanılan bu unsurlar genel dilden ayrı ama özel dilde kurallı bir yapıdadır. Sezgin, argo sözcük üreten insan kümelerinin bireyleri, içinde bulunduğu toplumla yaşamsal gereksinmeler nedeniyle sürekli olarak ilişkiler içinde bulunur, bu nedenle kullandıkları sözcükler, zamanla, başkaları tarafından kavranarak kullanılmaya başlanır ve giderek insanlar arasında yaygın biçimde kullanılır ve halk tarafından benimsenirse içinde bulunduğu dilin söz varlığına eklenir ve sözlüklerde yer alır diyerek argo unsurların sözlüklere yerleşmesindeki etkenin kabul edilme kriterinden geçmiş olması gerekmektedir (Sezgin, 2013, s. 6).

Argo ile ilgili yapılan tanımlardan yola çıkan Hulki Aktunç argoyu alan argosu ve genel argo olmak üzere iki kavram özelinde değerlendirmiştir. Aktunç alan argosunu şöyle açıklamıştır:

Kendi sosyal çevreleriyle sınırlı yaşayan ve genel olarak toplumun, özel olarak da içinde buldukları topluluğun geri kalan kesiminden ayrılmak ve/ya da korunmak isteyen, yaşama ortam ve biçimleri birbirine yakın kişilerce yaratılıp benimsenmiş sözcükler, deyimler bütünü; bu sözcükler bütününe dayalı konuşma biçimi (Aktunç, 2020, s. 14).

Argonun oluşumu için 18 madde tespit edilmiştir. Bu maddeler 6 farklı başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar suç dünyası, kapalı dünyalar, azınlık dünyası, cinsel dünya, alışveriş dünyası, spor dünyası olarak sıralanmıştır:

I. SUÇ DÜNYASI

1. Hırsız, dolandırıcı, yankesici argosu
2. Uyuşturucu (kaçakçılığı, satıcılığı, kullanıcılığı) argosu
3. Kumar (kumarhane, kumarbaz) argosu
4. Kabadayı (bıçkın, külhanbeyi, serseri) argosu
5. Dilenci argosu

II. KAPALI DÜNYALAR

6. Hapishane, tutukevi (mahpus, tutuklu) argosu
7. Yatılı okul, okul (öğrenci, öğretmen) argosu
8. Kışla (asker) argosu
9. Denizcilik (denizci) argosu

III. AZINLIK DÜNYASI

10. Etnik azınlık argosu
11. Göçmen argosu

IV. CİNSEL DÜNYA

12. Cinsel argo (ve kadın argosu)
13. Eşcinsel argosu
14. Fuhuş (genelev, fahişe, genelev müşterisi) argosu

V. ALIŞVERİŞ DÜNYASI

15. Esnaf (satıcı, seyyar satıcı, eskici, dövizci...) argosu
16. Şoför (kamu taşıma araçları sürücüsü, yolcusu) argosu
17. Eğlence yerleri (gazino, meyhane, müzisyen) argosu

VI. SPOR DÜNYASI

18. Spor (sporcu, taraftar) argosu (Aktunç, 2020, s. 9).

Devellioğlu, argonun tanımını ve kapsamını şu sözlerle gözler önüne sermiştir:

Toplumda belli bir gruba veya sosyal bir sınıfa mahsus olan ve genel dilin koynunda asalak bir kelime hazinesi bulunan konuşma sistemlerine argo adı verilir, hırsız argosu, talebe argosu, asker argosu, artist argosu, umumhane argosu vb. gibi. (...) argo, özel diller zümresindedir; genel dilin kelimelerine bazı özellikler vermek ve özel kelimeler katmakla meydana gelmiştir. Özel diller ise, genel dilden ayrılarak, küçük sosyal gruplara bağlı kimseler arasında, az çok gizli düşüncelerin anlatılmasına yarayan ve canlı dillerinde ortak mihrakı gelişen dillerdir (Devellioğlu,1990, s. 14).

Argonun özellikle bir tanımı yoktur. Argo hakkında birçok araştırma yapılmış ve araştırmacılar kendi tanımlarını bilgileri dâhilinde oluşturmuşlardır. Argonun sınırlarını

konusulan topluluklardaki fertler oluşturmaktadır. Konuşulan bazı argo unsurlar zamanla yaygınlaşarak toplumun geneline hitap eden bir konuma gelmiştir.

1.1.1 ARGO SÖZCÜĞÜNÜN KÖKENİ

Argo kelimesinin Fransızca bir kelime olduğu kabul görmektedir. Türkçeye Fransızcadan geçtiği kabul edilen argonun etimolojisi kesin olarak bilinmese de bu konu hakkında çeşitli rivayetler vardır.

Fransızcada 16. yüzyıla kadar *horozun mahmuzu* anlamına gelen *argot* kelimesi günümüzdeki anlamını 1690 yılında kazanmıştır. Ferit Devellioğlu, *argot* kelimesi için eskiden *hırsızlık zanaati veya hırsızlar esnafı*, başka bir açıklamaya göre de *dilenci esnafı* anlamına gelmektedir demiştir (Devellioğlu, 1970, s. 14).

Doğan Aksan argonun etimolojisi için;

Fransa'da 1828'den önce, 1455'ten başlayarak, "argo ağzı" anlamına "jargon" ve "jobelin (hırsız argosu, 15. yüzyıl)", "blesquin (tuhafiyeci esnafı argosu); "anlaşılmaz dil" anlamına da "baragouin", her ikisi de 16. yüzyıl), "narquois (serseri argosu, 17. yüzyıl)", "bigorne (hırsız argosu, 18. yüzyıl)" kelimeleri kullanılırdı. Değişen argonun canlılığından ve tazeliğinden dolayı ona "langue verte (yeşil dil)" denilmiştir (Aksan, 2015, s. 198).

Argo kelimesinin kökeni hakkında muhtelif bilgiler mevcuttur. Roquefort, argo kelimesinin, 16. yüzyılın en ünlü serserisi, darbelerin başı ve argo gramercilerinden biri olan Ragot'nun adından geldiğini sanmaktadır. Le Duchat, aynı düşüncüyü ileri sürmekle beraber bir yandan da homurdanmak, sızlanmak anlamlarına gelen Fransızca ragoter kelimesinden alındığını ileri sürmüştür. Ch. Nodier, ekseriya *n* sesinin, kelimenin başında bulunan bir vokalle değiştiğini ve yine bunun apostroflu bir ses ile değişebilmesinden bahisle argot kelimesinin etimolojisine asker kaçağı anlamına gelen Fransızca *narquois*, nargot kelimelerinde rastlandığını sanmıştır. Daha sonra çingeneler bunun *Zingaro* kelimesinin bir idgamı ile Zergo sözünden geldiği düşüncesini ileri sürmüşlerdir (Devellioğlu, 1970, s. 15).

Argo kelimesinin kökeni özelinde birçok görüş vardır. Kesin olmamakla birlikte argonun Fransızca kökenli bir kelime olduğu genel olarak kabul görmektedir. Bunun yanında *argot* kelimesinden türediği ve günümüzdeki şekil ve anlamını aldığı bilinmektedir.

1.1.1. ARGONUN OLUŞUM YOLLARI

Argonun sürekli değişen ve gelişen özel bir dil olduğu bilinmektedir. Bu dil özelinde oluşum aşamalarını belirli ilkelere bağlamak yanlış olmayacaktır. Konuşma dilinde yer alan kelimelerin bazıları yer yer argolaşmaktadır. Hem önceden kullanılan anlamı hem de argolaştıktan sonraki anlamı birlikte kullanılabilir. Bunun dışında bir başka dilden alınan yabancı kelimeye anlam değişmeden ya da yeni anlam yükleyerek argolaşma söz konusu olabilir. Anlam değişmeden alınan kelime için Aksan “*malama*” sözcüğü Rumcada “*altın*” demektir. Türk argosunda da aynı anlamda kullanılır. Yine Rumcada “*siyah*” anlamına gelen “*mavro*” sözcüğü de anlam değiştirmeden geçen yabancı dil sözcüklerinden birisidir” diyerek örneklendirir. Aksan yabancı dilden alınmış fakat anlamı değişmiş kelime için “*balkon*” Fransızca bir sözcüktür. Türkçenin günlük konuşma diline Fransızcada kullanılan anlamı ile geçmiştir. Ancak aynı sözcük Türk argosunda “*kadın göğüsleri*” anlamını taşımaktadır” örneğini verir (Aksan, 2015, s. 204).

Bunların dışında bir başka oluşum şekli ise bazı özel adlara yeni anlamlar yüklenerek argolaşmasıdır. Yine Aksan buna örnek olarak “*şaban*” kelimesini vermiş ve “*aptal*” anlamında kullanıldığını öne sürmüştür. Bir başka oluşum türü ise benzetmelerden yola çıkılarak bazı kelimelere ikinci bir anlam verilmesi ile yapılmaktadır. Aksan bu oluşum türüne örnek olarak ise “*pekmez*” sözcüğü, renginin kırmızılığından dolayı argoda “*kan*” anlamında kullanılmaktadır demiştir. Esprili bir deyim üretmek amacı, günlük dildeki argoyu oluşturan etkenler arasındadır. Aksan buna örnek olarak “*ölmek, tabuta girmek*” anlamlarına gelen “*imam kayığına binmek*” deyimini öne sürmüştür. Güncel bir olayın dildeki bir sözcüğe yeni bir anlam katmasıyla oluşan şekli de mevcuttur. Aksan “*bankerden para beklemek*” deyimini, “*saf insanların olmayacak umutlara bağlanmasını*” anlatan argo bir deyimdir diyerek örneklendirmiştir (Aksan, 2015, s. 204). Bunların dışında argonun birçok oluşum aşaması vardır. Bu oluşum aşamaları konuşulan dilde olan hareketlilik ve etkileşimler sonucu ortaya çıkar.

1.1.2. ARGONUN NİTELİKLERİ

Argo toplum özelinde anlaşılmalıdır. Konuşulan toplum dışında anlaşılabilir. Argoyu üreten o toplumun üyeleridir. Çeşitli oluşum şekillerini verdiğimiz argo genel dilden ayrı özel bir yapıdadır.

Her argo, mutlaka bir dile bağlıdır. Konuşulan dil dışında anlaşılması mümkün değildir. Konuşulduğu dilin kurallarına uygun olarak konuşulmaktadır. Argo bağlı olduğu dil ile kendisinin özel sözcüklerinin birlikte konuşulmasından oluşmaktadır. Hiçbir argo, baştan sona, özel sözcüklerden oluşmaz. Her argo cümlede argo sözcükler belli bir oran içinde bulunur. Argoda konuşulan dildeki sözcükleri argo sayılabilmesi için mutlaka günlük konuşma dilinin dışında ikinci bir anlamı olması gerekmektedir. Argonun en temel özelliği herkes tarafından anlaşılmayan gizli ve özel bir dil olmasıdır. Argonun bağlı olduğu genel dili bilmek argoyu anlamaya ve konuşmaya yetmez. Herkesin anladığı bir sözcük de argo sayılamaz. Argo sözcükler anlam genişlemesi ile aynı zamanda birden fazla anlama sahip olabilir. Bazı argolar konuşulduğu bölgeye göre değişiklik göstermektedir. Örneğin “İstanbul argosu”, “Bursa argosu”. Ayrıca bir kelimenin genel argoda başka özel argoda başka anlamlara gelmesi, sık rastlanan bir durumdur. Bunun dışında argolar kaba dil sayılır. Her yer de kullanılmazlar. Argolar sürekli değişim halindedir. Bunun nedeni ise konuşma dilinde sıkça kullanılmasıdır. Argo unsurların herkes tarafından anlaşılmaması argonun şifreli bir dil olması anlamına gelmez. Çünkü şifreli diller herkesin anlayamayacağı bir kısım değişikliklerin yapılması ile üretilmiştir (Aksan, 2015, s. 200).

Argoda meslek dillerinden kelimeler de yer alabilir fakat her meslek dili de argo değildir. Aksan, “*argo konuşan insanlar genellikle kullandıkları cümleler arasında kelimeleri bayağılık hissi veren bir tarzda telaffuz ederler*” der (Aksan, 2015, s. 203). Bu yönüyle argoda bir abartı söz konusudur. Aksan, İstanbul’da argonun gelişmiş olduğundan şöyle bahsetmektedir:

Türkiye’de özellikle İstanbul’da argonun gelişmesine külhanbeylerinin büyük katkısı olmuştur. Kasımpaşa, Kumkapı, Yenikapı, Çeşmemeydanı, Aksaray, Karagümrük, Tophane, Galata, Beşiktaş, Üsküdar gibi semtlerdeki tulumbacılar çevresi ve çalgılı kahveler her türlü argonun gelişip kaynaştığı ortak yerlerdi. İstanbul külhanbeyleri bu yerlerde saz çalıp mâni ve türkü söylerlerdi. Çalgılı kahvelerin sürekli müşterileri arasında özellikle kumarbazlar, mantarcılar, paperciler, zarfçılar, kalpazanlar, karmanyolacılar, yankesiciler, babacığımlar, dolandırıcılar, hırsızlar, esrarkeşler vb. sayılabilir (Aksan, 2015, s. 203).

Püsküllüoğlu, argo hakkında şu şekilde açıklama yapmaktadır:

Argo, kapalı bir alandır ama zaman içinde ölçünlü dile sızmasıyla yaygınlık kazandığı olur. Bu durumdaki sözcüğün, deyimın argo olduğu anımsanmaz; örneğin “boş vermek” deyimini kullananlar, bunun bir argo söz olduğunu düşünmez bile. Özellikle senlibenli konuşmada bu tür sözlerin sıkça yer aldığı görülür (Püsküllüoğlu, 2004, s. 11).

Kelimelerin argo olup olmadığı kabul görmüş kelimeler özelinde önemli değildir. Dile yerleştiği için konuşanlara sıradan gelmektedir.

1.2. ARGO İLE İLGİLİ BAZI KAVRAMLAR

1.2.1. JARGON

Bir toplumda yer alan aynı mesleğe mensup kişilerin o meslek özelinde, kelimelere farklı anlam katarak konuştukları dile denir. Jargon, kullanılan topluluğun dışında anlaşılmadığı yönü ile argoya yakındır. Bu nedenle argonun içinde jargon yer alır diyebiliriz.

Devellioğlu, jargon için “*Adacık halinde bulunan coğrafi bir bölgenin bozuk lehçesine, bazan da bir sınıfın veya mesleğin halkça anlaşılmaz dil bozuntusuna jargon (fr jargon) denir*” diyerek tanımlamıştır (Devellioğlu, 1970, s. 9).

Jargon genel olarak yaş grubu, hobi, meslek vb. alanlarda bir araya gelmiş kişiler tarafından konuşulan bir unsurdur. Devellioğlu, jargonu şu şekilde açıklamaktadır:

Argo ile yakından ilgili olan jargon (eski fransızcadaki şekli gargon) kelimesi Fransız dilinde eskidir (XI l. yüzyıl). Marie de France, hikâye ve masallarından birinde bunu kullandığı gibi XI ll. yüzyılda Charles d'Orleans da, jargon'dan bahsederek bu dilin anlaşılmaz bir dil olduğunu ileri sürdü. İlk kuş cıvıldaması (Fr. gazouil/er) anlamına da gelen bu kelime XV. yüzyıldan beri "hırsızların gizli dili, argo" anlamlarında kullanılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 17).

Jargon, argoya göre daha dar bir kullanıma sahiptir. Kullanım alanı itibari ile argoya benzemektedir. Jargon bozuk dil olarak nitelendirilse de genel olarak argo kadar olumsuz anlama sahip değildir. Jargon aynı işe ait kişilerin icra ettikleri iş dâhilinde aralarında oluşturdukları, kendileri dışında anlaşılmayan kelimelerden oluşmaktadır.

1.2.2. GİZLİ DİL

Gizli dil, özellikle anlaşılmamak için oluşturulmuş bir yapıdır. Bu dilde ana dilden veya şiveden alma unsurlar bulunmamaktadır. Sadece bu dili oluşturanların anlayabileceği bir dildir. Zeynep Korkmaz gizli dil için şunları söylemektedir:

Toplumdaki sınırlı bazı kesimlerin veya bazı esnaf zümrelerinin başkalarının anlaşılmasına engel olmak için kelimelere özel bir takım anlamlar vererek konuştukları dil. Burdur ve Muğla yöresindeki “kalaycı argosu” ile Gaygelli Yörüklerinin ve Erkilet Çerçilerinin kullandıkları bunun tipik örnekleridir (Korkmaz, 1992, s. 73).

Faruk Yıldırım ise gizli dilin tanımını şu şekilde yapmıştır:

Çevresindeki diğer gruplarla ortak bir üst dili bulunan bir etnik grubun, düşünce ve duygularını çevredekilerden gizlemek amacıyla kullandığı; bir etnik gruba ait olma, dolayısıyla grup kimliği oluşturma, yalnızca suç sayılabilecek durumları değil hayatın her sahasını ifade etme yeterliliğine sahip olma ve deşifre olan kelimeleri değiştirmeme gibi yönlerden argodan ayrılan bir alt kültür dili (Yıldırım, 2008; s. 52).

Argo ana babadan çocuğa aktarılan bir dil türü değildir. Ancak aynı çevre veya meslek içinde kuşaktan kuşağa aktarılabilir, o çevre veya mesleğe yeni girenler tarafından öğrenilip kullanılabilir. Gizli dil ise ana, baba ve yakın çevreden öğrenilip kuşaktan kuşağa aktarılır (Yıldırım, 2008, s. 13).

1.2.3. LÜMPEN

TDK Türkçe Sözlük'te lümpen kelimesinin ilk anlamı *sınıfsız* olarak verilirken ikinci anlamı da *ayaktakımı* şeklinde yer almaktadır. Lümpen kelimesi genellikle toplum içinde yoksul, işsiz, başıboş, serseri gibi kavramların karşılığı olarak kullanılmaktadır. Buradan yola çıkarak lümpen kültürüne sahip insanların bu kavramlar vb. özelinde kendilerine yer buldukları görülmektedir. (TS, 2005, s. 1317).

Lümpen dili, argodan çok ayrı bir dildir. Argo unsurların edebi değeri yüksektir. Lümpende ise edebi değer düşüktür. Levent Tülek lümpenin nasıl bir dil olduğunu şu şekilde öne sürmüştür:

80'li yıllarda artan ve Özal döneminde doruğa çıkan umutsuz, politikasız, geçmişsiz ve geleceksiz kitlenin, günü yaşayan, köşeyi dönmek isteyen, kırla kent arasına sıkışıp kalmış insanların kodladığı bir dil bu. Yalnızca varoşa ait değil, iletişim araçlarının çoğalmasıyla medyanın her tarafında mantar gibi türeyen sanatçı(!), magazinci, politikacı, vatandaş, mafya,

erkek, bağyan, zengin, gariban tiplerlerinin topluma hediye ettikleri bir dil” (Tülek, 2014, s. 5).

1.3. ARGO SÖZLÜKLERİ

1.3.1. TÜRK ARGO SÖZLÜĞÜ

Ferit Devellioğlu’nun hazırladığı *Türk Argo Sözlüğü* Türkiye’deki argo dil ve argo sözcüklerin derlendiği bir sözlüktür. Bu sözlükte, argo kelime ve deyimlerin anlamları, kullanım yerleri, kökenleri ve örnek cümleler gibi bilgiler yer almaktadır.

Türk Argo Sözlüğü, 1963 yılında ilk kez yayımlanmıştır ve o zamandan beri birkaç kez yenilenerek günümüze kadar ulaşmıştır. Türkçe’nin farklı lehçelerinden ve yabancı dillerden Türk argosuna geçmiş kelime ve deyimlerin yanı sıra, Türkiye’deki farklı kültür, meslek ve sosyal grupların kullandığı argo sözcükler de yer almaktadır. Sözlük argo dilinin incelenmesine ve anlaşılmasına yönelik önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.

1.3.2. BÜYÜK ARGO SÖZLÜĞÜ

Hulki Aktunç’un Büyük Argo Sözlüğü, Türk argosu hakkında kapsamlı bir kaynak niteliğinde olan ve Türkçe’nin farklı lehçelerinde kullanılan argo sözcükleri içeren bir sözlüktür. Sözlükte, argo kelime ve deyimlerin anlamları, kökenleri, kullanım yerleri ve örnek cümleler gibi bilgiler yer almaktadır.

Büyük Argo Sözlüğü, ilk kez 1981 yılında yayımlanmıştır ve sonraki yıllarda birkaç kez güncellenerek yenilenmiştir. Sözlük, Türkiye’deki farklı kültür, meslek ve sosyal grupların kullandığı argo sözcükleri ile birlikte, yabancı dillerden Türk argosuna geçmiş kelimeleri de içermektedir. Sözlükte yer alan argo sözcüklerin edebiyat, müzik, sinema gibi farklı alanlarda kullanılan örnekleri de verilerek, argo dilinin kültürel açıdan incelenmesine olanak sağlamaktadır. Büyük Argo Sözlüğü, argo dilinin anlaşılması ve araştırılması için önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.

1.3.3. TÜRKÇENİN ARGO SÖZLÜĞÜ

Ali Püsküllüoğlu'nun hazırlamış olduğu bu sözlüğün ilk baskısı Arkadaş Yayınevi tarafından 2004 yılında yayınlanmıştır.

Sözlükte argo kelimelerin fiil, isim gibi nitelikleri verilirken kelime kökenine de yer verilmiştir. Püsküllüoğlu hazırlamış olduğu bu sözlüğü kılıgısal (pratik) bir sözlük olarak nitelendirmiştir.

1.3.4. YENİ ARGO SÖZLÜĞÜ

Bahattin Sezgin'in çok kapsamlı argo sözlüğü olan *Yeni Argo Sözlüğü*; Haziran 2013 yılında Cinius Yayınları tarafından yayınlanmıştır.

Sezgin, sözlüğünde kullandığı argo unsurlar için “zamanla, üretildiği (öğretmen, öğrenci, futbolcu, sporcu, mühendis, doktor, veteriner, esnaf, bakkal, marangoz, şimendiferci, balıkçı, gemici, denizci, çımacı vb.) meslek ve sanat sahibi insan kümelerinin özel deyimlerinden çıkan, başka bir deyişle gizlilik durumunu yitirmiş (deşifre olmuş) ve geniş halk kitlelerince özümşenip kullanılmaya başlanmış sözcüklerdir” demektedir.

Sezgin, bu sözlüğü hazırlama süresince Fransızca hakkında çalışmalar da yapmıştır. Bu çalışmalar ile dilimizde kullanılan Fransızca kökenli argo unsurları tespit ederek sözlüğünde yer vermiştir. İçerik olarak geniş bir sözlüktür. Sezgin'in bu süreçte yapmış olduğu çalışmalar birbiriyle sentezlenerek bu sözlük karşımıza çıkmıştır.

1.4. DERLEME SÖZLÜĞÜ

*Derleme Sözlüğü*nde 1932 yılına kadar yazı diline girmemiş ve 1932-1960 yılları arasında, Türkiye'nin farklı bölgelerinde halk ağzından derlenmiş olan unsurlar mevcuttur. *Derleme Sözlüğü*, iki büyük derleme sonucu ortaya çıkmıştır. Birinci derleme, 1932-1934 yılları arasında yapılmıştır. İkinci derleme ise 1952-1959 yıllarında yapılmıştır. Her iki derlemenin birleşimi ile bu eser meydana gelmiştir. Bu eser, farklı bölgelerde yaşayan insanlar tarafından 600.000'den fazla fişe dayanmaktadır.

Derleme Sözlüğü, Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanmış ve 6 cilt halinde yayımlanmıştır. Bu sözcükler, Türkiye'nin farklı bölgelerinde konuşulan ağızların

kelime dağarcıklarını, gramer yapılarını ve dil özelliklerini içermektedir. Sözlüklerde yer alan ağızlar arasında Doğu Anadolu, Batı Anadolu, Karadeniz, İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Ege Bölgesi ağızları gibi birçok bölgeye ait ağızlar bulunmaktadır. *Derleme Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu'nun halk dilini, dilin canlılığını ve çeşitliliğini koruma amacıyla hazırlanmıştır. Her ciltte yaklaşık 1000 sayfa bulunmaktadır ve bu sözlükler, Türkçe'nin farklı varyasyonlarını ve lehçelerini anlamak isteyenler için önemli bir kaynak olarak kabul edilmektedir.

2. İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan

Sözcükler

- **abanmak:** *Derleme Sözlüğü*nde abanmak kelimesinin argosu *birinin sırtından geçinmek, geçimini başkasına yüklemek, sığınmak, yük olmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur, Çağlıyan ve çevresi, Artvin ve Niğde illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *yüzüstü düşmek* (Çarşamba-Samsun); ikinci anlamı *yüzüstü yere uzanıp yatmak* (Gemerek-Sivas); üçüncü anlamı *sarkmak, eğilmek* (Karacağağaç-Bolu); dördüncü anlamı *rica, minnet etmek* (Eşme-Uşak); beşinci anlamı ise *yola koyulmak* (Dikili-İzmir) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 9).

TDK Türkçe Sözlük'te argo olarak iki anlamı mevcuttur. Birinci argo anlamı *birine yük olarak onun sırtından geçinmeye çalışmak*; ikinci argo anlamı ise *bir şeyin veya bir kimsenin üzerine çöküp çullanmak* şeklinde yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *eğilerek bir şeyin, bir kimsenin üzerine kapanmak*; ikinci anlamı *bir yere veya bir kimseye yaslanmak, dayanmak*; üçüncü anlamı *boksta karşılaşma sırasında rakibine yaslanmak*; son anlamı ise *futbolda topa olanca gücüyle vurmak* olarak ele alınmıştır (TS, 2005, s. 2).

Püsküllüoğlu, *Türkçenin Argo Sözlüğü*'nde abanmak kelimesi (*onun*) *sırtından geçinmeye çalışmak, asalaklık etmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19). Sezgin'in *Yeni Argo Sözlüğü*'nde ise birinci anlamı (*birinden*) *yararlanmak* ikinci anlamı ise (*birinin*) *sırtından geçinmeye çalışmak, asalaklık etmek* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 33). Devellioğlu'nun *Türk Argosu* sözlüğünde de *birine yük olup, onun sırtından geçinmeye çalışmak* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 53). Aktunç'un *Büyük Argo Sözlüğü*'nde birinci anlamı *üstelemek ısrarlı davranmak* ikinci anlamı ise *aşırı duruma gelmektir* (Aktunç, 1990, s. 27).

İsmet Özel'in *Çağdaş Bir Ürperti* adlı şiirinde abanmak kelimesi yer almaktadır:

“seni anlatıyorum

abanmak geçiyor içimden gövdenin küllerine

sana çatlarcasına inanıyorum” (Özel, 1969, s. 12).

İsmet Özel'in aynı adlı şiirinin devamında ise şu şekilde geçmektedir:

*“Avucunun böğürtlenlerine abanmak istiyor canım
böyle geçiyor içimden”* (Özel, 1969, s. 12).

Ahmet Erhan'ın *Burada Gömülüdür* adlı şiir kitabındaki bir şiirinde ise şu şekilde geçmektedir:

*“Acının bulantıya doğru aktığı yerlerde
Sana bir kapıyı örtmek, bir tetiği çekmek kalmışken
Gözlerinle sokaklara abanmak niye”* (Erhan, 2015, s. 97).

Ahmet Muhip Dıranas'ın *Ağrı* adlı şiirinde de yer almaktadır:

*“Vardım eteğine, secdeye kapandım;
Koşup bir koluna sımsıkı abandım”* (Dıranas, 1990, s. 118).

Sabahattin Ali'nin *Apartman* adlı öyküsünde de yer almaktadır:

*“Böyle yüksekte ve yarı yatmış, yarı ayakta durarak yaş tahtalara abanmak
vemütemadiyen başının üst tarafında keser sallamak insana sersemlik, hatta baş
dönmesine benzer bir şey veriyordu”* (Ali, 2008, s. 89).

- **abazan:** *Derleme Sözlüğü*nde abazan kelimesinin argo olarak iki anlamı mevcuttur. İlk anlamı *uzun zaman kadın bulamayan adam* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Edremit-Balıkesir, Hamzabali, Aydın, Akyazı çevresi-Sakarya, Cide köyleri-Kastamonu, Hozat-Trabzon, Yıldızeli-Sivas, Bor-Niğde, Anamur, Mersin, Milas-Muğla bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. İkinci anlamı ise *cinsî münasebette çok suistimal yapan adam* olarak Düzköy, Keşap-Giresun, Kalafka-Trabzon bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *eliyle belini getiren* (Ordu ve köyleri, Erzurum, Kalecik-Ankara); ikinci anlamı *aç* (Çeşme-İzmir, Eskişehir, Kandıra-Kocaeli, Keşap-Giresun, Yusufeli-Artvin); üçüncü anlamı ise *yoksul, çıplak* (Yusufeli-Artvin) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 13).

Abazan sözcüğü genellikle kal- ve ol- yardımcı fiilleriyle birleşik fiil olarak Türkçede kullanılmaktadır:

*Derleme Sözlüğü*nde abazan kalmak kelime grubunun birinci anlamı *uzun zaman cinsî münasebette bulunmaktan mahrum kalmak* (Balıkesir), ikinci anlamı ise *parasız kalmak* (İz-Balıkesir), abazan olmak kelime grubunun birinci anlamı *acıkmak* (Çeşme-İzmir, Gelibolu-Çanakkale, Kilis-Gaziantep) ikinci anlamı ise *kadına karşı istekli olmak* (Kilis-Gaziantep) şeklindedir (DS, 2009 13).

TDK Türkçe Sözlük'te *uzun süre cinsel ilişkide bulunmayan (erkek) ve karnı aç olan (kimse)* olarak verilmiştir (TS, 2005, s. 2).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde abazan kelimesinin argosu *uzun bir süre cinsel ilişkiden uzak kalmış (kimse)* şeklinde açıklanmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19). Sezgin'in sözlüğünde ise birinci anlamı *cinsel ilişkiye susamış kimse*, ikinci anlamı da *karnı aç olan kimse* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 33) Devellioğlu da abazan kelimesinin ilk anlamını *iştahlı ve karnı aç olan (kimse)* ikinci anlamını *uzun süre kadınsız kalan (adam)* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1959, s. 59) Aktunç'un sözlüğünde ilk anlamı *uzunca bir süre cinsel ilişkide bulunmadığı için cinsel isteği artmış azmış (kimse)* ikinci anlamı *mastürbasyon yapan mastürbasyonu alışkanlık haline getirmiş (kimse)* son anlamı ise *aç, açlık çeken* şeklinde ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 27).

Orhan Pamuk'un *Sessiz Ev* adlı romanında argo anlamı ile kullanılmıştır:

"*Aşık olup hemen evlenmeyi kuran zavallı iradesiz sivilceli genç Türk aşıkları gibi mi olacaktım ben de sonunda bizim okulun abazanları gibi*" (Pamuk, 1995, s. 188).

Karagöz Ters Evlenme adlı tiyatro metninde abazan kelimesinin anlamı şu şekilde kullanılmıştır:

"*Hacivat – Hanım kızım Karagöz'ü hazırla mahalleliler geliyor.*

Karagöz – Vay habazan köpoğlu" (Kudret, 1968, s. 299).

- **abilobut:** *Derleme Sözlüğü*nde argosu *kaba, anlayışsız, vurdumduymaz* anlamı ile mevcuttur. Sorgun-Yozgat, Sivas, Karaisalı-Adana bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bir diğer anlamı ise *geveze, çenesi düşük, abuk sabuk konuşandır*. Bu anlamı Cumayanı-Zonguldak'ta yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 21).

TDK *Türkçe Sözlük*'te *kaba saba ve anlayışsız (kimse)* ve *biçimsiz ve kötü giyinen, giyimine özen göstermeyen (kimse)* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 5).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *abılobut* kelimesinin anlamı *kaba saba, vurdumduymaz, sırlıklam aptal, beceriksiz, bön* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19). Sezgin'in sözlüğünde ise *kaba saba, beceriksiz, aptal* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 33). Devellioğlu'nun sözlüğünde *abılobut* kelimesi için *kabasaba, anlayışsız, ahmak, sersem adam* anlamı verilmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 53). Aktunç'un sözlüğünde *beceriksiz kaba saba yontulmamış (kimse)* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 28).

Sait Faik Abasıyanık'ın *Havuz Başı* adlı eserinde argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Oh! Yine sabah oldu bak! Acem Hasan Efendi çayı demlemiştir. Şu abullabut simitçi de nerde kaldı? Allah belanı versin! Gelir, akşamki simidi dayar. Gelmez çayın tadı kaçır*” (Abasıyanık, 1957, s. 84).

Talât Sait Halman'ın *Sessiz Soru* adlı kitabındaki şiirinde geçmektedir:

“*Nasıl olsa ecir sabır diye çığırarak
üşüşecek abullabut hısım akraba
ile mahallenin leş kargaları*” (Halman, 1998, s. 24).

M. Zekeriya Sertel'in *Hatırladıklarım* adlı hatıra kitabında İsmet Paşa'dan bahsettiği bir bölümde şöyle geçmektedir:

“*En çok dikkatimi çeken şey, o vakitki abullabut giyinişiydi. Bir türlü sivil kıyafete kendisini alıştıramıyordu. Pantolonu ütüsüz, üstübaşı itinasızdı. Kalpağı kulaklarına iniyordu*” (Sertel, 1968, s. 109).

Refik Halit Karay'ın *İstanbul'un İç Yüzü* adlı romanında kızların niteliğinden bahsetmek için kullanılmıştır:

“*Şimdi harem yalnız Anadolu ve Rum kızları elindeydi; paytak yahut abullabut bir takım biçimsiz, endamsız kızlar. Hiçbiri çok güzel değildi. Lakin hiç birine de çok çirkin diyemezdim*” (Karay, 2009 s. 44).

- **abidik kübidik:** *Derleme Sözlüğü*nde *tembellik, iş görmezlik, dalgacılık* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Ankara'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 23).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde abidik kübidik kelimesinin birinci anlamı *hiçbir anlamı olmayan saçma sapan* ikinci anlamı ise *o biçim iş* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19). Sezgin'in sözlüğünde *anlamsız söz ya da eylem tanımı* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 33). Aktunç ise abidik kübidik kelimesinin anlamını *saçma, saçma sapan* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 28).

Öztürk Serengil'in *Abidik Gubidik Twist* adlı şarkısında şu şekilde geçmektedir:

“Abidik gubidik twiste twiste

Lap lup laba luba twiste twiste

Abidik gubidik twiste twiste”

- **ablacı:** *Derleme Sözlüğünde ablasını çok seven* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Tefenni-Burdur, Pazar-Rize, Lalapaşa-Edirne bölgelerinde kullanılmaktadır (DS, 2009, s. 23).

TDK Türkçe Sözlük'te sevici anlamı ile mevcuttur (TS, 2005, s. 4).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ablacı kelimesinin argo anlamı *eşcinsel, sevici (kadın, kız)* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 19). Sezgin'in sözlüğünde ise *sevici (kadın-kız)* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 33). Devellioğlu'nun sözlüğünde *sevici kadın anlamı ile yer almıştır* (Devellioğlu, 1980, s. 53). Aktunç'un Sözlüğünde de *eşcinsel (kadın ya da kız)* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 28).

Kemal Tahir'in *Büyük Mal* adlı romanında argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Ablacı kahpeden erkek milletine hayır yoktur. Varsın olmasın! Kendini elin hoyratlarına paralatacak yerde” (Tahir, 1970, s. 229).

“İstanbul'un ablacı Ebe hanımı, çok değil, beş yıl önce, Kaptagellerin kına hamamında ne demiş, bakalım! Toprak ablana bakmış bakmış da, «Aman körpeliğinde buna güç mü yeterdi» demiş” (Tahir, 1970 s.464).

- **ahlat:** *Derleme Sözlüğünde argosu kaba, bilgisiz, duygusuz, biçimsiz adam* anlamıyla yer almaktadır. Bu anlamıyla Uluborlu-Isparta, Bozdoğan-Aydın, Torbalı-İzmir, Samsun, Zile-Tokat bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bir diğer anlamı ise *ufak tefek (kimse)*dir. Emet-Kütahya'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 132).

TDK *Türkçe Sözlük*'te *kaba adam, yol iz bilmez kimse* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 44).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *ahlat* kelimesinin anlamı *kaba saba, görgüsüz, hödük (erkek)* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 22). Sezgin'in sözlüğünde ise *görgüsüz, hödük, kaba saba* olarak anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 36). Devellioğlu *ahlat* sözcüğü için *kaba saba adam* anlamını vermiştir (Devellioğlu, 1980, s. 55). Aktunç'un Sözlüğünde de *taşralı kaba (kimse)* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 32).

- **akoz etmek:** *Derleme Sözlüğü*ndeki argosu *haber vermek, ihbar etmek* anlamındadır. Bu anlamıyla Samsun'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 159).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *akoz etmek* kelimesinin anlamı *bir şeyi birine gizlice söylemek* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 23). Sezgin'in sözlüğünde ise iki anlamı mevcuttur. Birinci anlamı (*birisine*) *anlatmak, gizlice bir şey söylemek, demek, nakletmek* ikinci anlamı ise *susmak* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, 37). Devellioğlu'nun sözlüğünde *susmak, sükût etmek* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1980, s. 55). Aktunç'un sözlüğünde de *susmak, sükût etmek* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 33). Mehmet Arslan'ın *Argo Kitabı* adlı sözlüğünde *gizlice söylemek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Arslan, 2004, s. 37).

Orhan Kemal'in *Tersine Dünya* adlı romanında şöyle geçmektedir:

“Maksat sana akoz etmek geldiğimi. Ama korkuyorsan, söyle...”

Usalcık: - *Korkuyorum, demişti*” (Kemal, 1986, s. 76).

- **alabanda:** *Derleme Sözlüğü*ndeki argosu *şiddetli paylama, haşlama, tekdir* anlamındadır. Bu anlamı ile Uluborlu-Isparta, Adıyaman, Antakya ve çevresi-Hatay bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamından hariç üç anlamı daha mevcuttur. Birinci anlamı *gürültü, patırtı, şamata* (Gelendost-Isparta, Tokat-Eskişehir, Merzifon ve köyleri-Amasya, Ayaş-Ankara), ikinci anlamı *kibir, gösteriş* (Karacasu-Aydın,

Merzifon ve köyleri-Amasya), üçüncü anlamı ise *acele* (Silifke-Mersin) şeklinde verilmiştir (DS, 2009, s. 172).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde alabanda kelimesinin argosu *azarlama, paylama* şeklinde anlamlandırılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 23). Sezgin'in sözlüğünde ise birinci anlamı (*birisine*) *bağırma, paylama* ikinci anlamı *sırnaşık* olarak geçmektedir (Sezgin, 2013, s. 37). Devellioğlu'nun sözlüğünde *musallat* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1980, s. 55). Aktunç'un sözlüğünde ise birinci anlamı *çok ilgi duyan (kimse kimseler) askıntı* ikinci anlamı *yakınlık, yakınlık peydahlama* üçüncü anlamı *paylama, azarlama* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 33).

Özdemir Kaptan'ın *Beyoğlu Kısa Geçmişi, Argosu* adlı yapıtında alabanda kelimesinin anlamı *çok güzel kadını görünce, hemen alabanda* şeklinde ifade edilmiştir (Kaptan, 1989, s. 167).

TDK *Türkçe Sözlük*'te *deniz teknelerinin iç yanları, borda karşıtı* şeklinde bir denizcilik tabiri olarak verilmiştir (TS, 2005, s. 63).

Yaşar Nabi'nin *En Güzel Türk Hikâyeleri* adlı eserinde denizcilik tabiri olarak geçmektedir:

“*Saç maşası satan adam, güverte yolcularına ait sancak kış omuzluğunun alabandasında dinelmiş, bağıra bağıra mallarını övüyordu. Günün son turuncu ışığı sönmek üzereydi*” (Nabi, 1954, s. 5).

M. Ertuğrul Düzdağ'ın *Barbaros Hayrettin Paşa'nın Hatıraları* adlı eserinde alabanda kelimesi yine bir denizcilik terimi olarak karşımıza çıkmaktadır:

“*Kalplerine korku düştü. Dönüp kaçmaya başladılar. Bir miktar artlarından koğup sonra orsa alabanda ettim*” (Düzdağ, 1988, s. 60).

Rıfat Ilgaz'ın *Yıldız Karayel* adlı romanında alabanda kelimesi denizcilik terimi olarak kullanılmıştır:

“*Balık kayasını yüz, yüz elli metre iskelesine alan Selamet, bir süre Gideros feneri doğrultusunda üç mil üzerinden yol aldıktan sonra alabanda edip birden tuz mağarası doğrultusunda yol almaya başladı*” (Ilgaz, 1981, s. 239).

Şem'dânî-zâde Fındıklılı Süleyman Efendi'nin *Târihi Mür'i't-tevârih* adlı eserinde alabanda kelimesi şu şekilde ifade edilmiştir:

“*Kalyonlardan palavra ve alt alabanda ve üst alabanda ve kantar toplar fora ile savrulup, siyât ü sedâ ile zemîn ü âsûman velvele ve patırtı ve gürültüden*” (Aktepe, 1980, s. 25).

Ahmet Midhat Efendi'nin *Zeyl-i Hasan Mellâh yahut Sır İçinde Esrar* adlı romanında alabanda kelimesi şu şekilde geçmektedir:

“*Malta Limanı'na girerken orsa alabanda ettiği cihetle rüzgârı pupaya alarak güya retk-i hedef-i metlûba vusulünden dolayı kendisini derip devşirir ve aklını başına alıyormuşçasına doğrulmuş girmişti*” (Çoruk, 2000, s. 7).

- **alarga, alarğa:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argosu *açık, örtülmemiş (yapı)* anlamındadır. Bu anlamı ile Ardanuç köyleri-Artvin ve Iğın-Konya'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bu anlamı dışında *orman içindeki açıklık yerler* (Göhlisar-Burdur, Çöğürler-Kütahya), *kenar, köşe* (Çaycuma-Zonguldak) *açık, örtülmemiş (yapı)* (Yusufeli-Artvin), *delikanlıların oyun oynamak veya eğlence yapmak için meydana getirdikleri halka* (Ayaş-Ankara) şeklinde anlamları da mevcuttur (DS, 2009, s. 197).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argosu *uzaktan, açıktan* anlamındadır. Bunun dışında bir denizcilik tabiri olarak *açık deniz, engin* ve *`açıktan geç, yaklaşma`* anlamında kullanılan bir seslenme sözüdür (TS, 2005, s. 66).

Püsküllüoğlu TAS'ta alarga kelimesinin anlamını “*yaklaşma!*”, “*uzak dur!*”, “*açıktan geç!*” şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, 23). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde alarga kelimesi özelinde yardımcı eylem ile oluşturulmuş söz öbekleri Türkçede birleşik fiil olarak kullanılmaktadır:

Alargada durmak kelime grubunun anlamı *yaklaşmamak, uzakta durmak, alargadan seyretmek; alargadan seyretmek* kelime grubunun anlamı *uzaktan bakmak; alarga etmek* kelime grubunun birinci anlamı ise *uzaktan geçmek, uzaklaşmak* ikinci anlamı *ilgiyi kesmek, geri durmak, yanaşmamak; alarga gelmek* olarak yer bulmaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, 23).

Sezgin'in sözlüğünde alarga kelimesinin anlamı *açıktan, uzaktan geç, yaklaşma* anlamında daha çok denizciler tarafından kullanılan bir sözcük şeklinde ifade edilmiştir

(Sezgin, 2013, s. 38). Sezgin'in sözlüğünde *alarga* kelimesi özelinde yardımcı eylem ile oluşturulmuş söz öbekleri Türkçede birleşik fiil olarak kullanılmaktadır:

Alarga durmak – gelmek kelime grubunun anlamı *ilgi göstermemek, uzak durmak; alarga etmek – alarga gitmek* kelime grubunun birinci anlamı *ilgiyi kesmek, uzak durmak* ikinci anlamı *uzaktan geçmek, uzaklaşmak; alargadan seyretmek* kelime grubunun anlamı ise *uzaktan izlemek, bakmak* olarak kullanılmaktadır (Sezgin, 2013, s. 38).

Devellioğlu'nun sözlüğünde *alarga* kelimesi özelinde yardımcı eylem ile oluşturulmuş söz öbekleri de mevcuttur:

Alarga durmak kelime grubunun anlamı *uzak durmak, açık durmak; alarga etmek* kelime grubunun anlamı ise *açıktan gelmek, açık gelmek* olarak Türkçede birleşik fiil olarak kullanılmaktadır (Devellioğlu, 1980, s. 55).

Aktunç'un sözlüğünde *alarga* kelimesi "*yaklaşma, uzak dur, açıktan geç*" anlamında kullanılmıştır (Aktunç, 1990, s. 34).

Nazım Hikmet Ran'ın *Alarga Gönül* adlı şiirinde *alarga* kelimesi *gönül* kelimesini nitelemek için kullanılmıştır:

“Alarga gönül

Demir al

Kırmızı bir amiral (Ran, 1987, s. 17).

Can Akengin'in *Alarga* adlı şiirinde kullanılmıştır:

“Bana varlığım arka

İstemez etiket, marka

Alarga ey <Can>” (Akengin, 1946, s. 72).

Agehî'nin *gemicilik ıstılahlarını ihtiva eden, şairin Piyale Paşa ile donanmada bulunurken yazdığı* kasidesinde *uzak kalmamak* anlamında kullanılmıştır:

“Hûblar forsa koçub sana kenar olmaz ise

Olma anlardan alarga, bir iki gün katlan” (Pala, 1996, s. 275).

Ahmet Mithat Efendi, *alarga* kelimesini bir denizcilik terimi olarak kullanmıştır:

“Ulan! Kaptan Yani, böyle buruk şeyleri İstanbul'a ne getiriyorsun? Alarga? bakayım alarga!..” diye Kaptan Yani'nin kayığını iskeleden uzaklaştırır” (Rado, 1986, s. 18).

- **anasının kızı:** *Derleme sözlüğünde* mevcut olan argosu *bakire olmıyan kız* anlamındadır. Bu anlamı ile Fethiye köyleri-Muğla’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS. 1963, s. 253).

TDK Türkçe Sözlük’te her yönüyle annesine benzeyen kız çocuğu şeklinde argo harici anlamı verilmiştir (TS, 2005, s. 93).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde anasının kızı kelimesinin anlamı *kızlığını yitirmiş olduğu, bu durum çoklarıncı bilindiği halde kızmış gibi davranan kimse* şeklinde anlamlandırılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 26). Sezgin’in sözlüğünde ise *bekâretini yitirmiş kız* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 42). Aktunç da anasının kızı kelimesinin anlamını *kız (bakire) olmadığı halde öyleymiş gibi davranan ya da kız sanılan kadın* şeklinde ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 38).

Orhan Kemal’in *Yalancı Dünya* adlı eserinde anasının kızı kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“—Kız değiller mi yani?

—Ayıp ettin abi. Analarımın kızı” (Kemal, 1975, s. 219).

- **andaval:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *aptal, ahmak, beceriksiz, bön, avanak, şaşkın, andavallı* şeklindedir. Bu anlamı ile Türkiye’nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 258). Halk ağzında mevcut olan bu kelime zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te andavallı kelimesinin anlamı *ahmak, aptal, beceriksiz, şaşkın, bön, görgüsüz (kimse)* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 98).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *andaval* kelimesinin anlamı *kolayca kanan, saf, aptal, bön, budala (kimse)* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 27). Sezgin’in sözlüğünde ise *aptal, budala, saf, kolayca kanan kimse* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013 s. 42). Devellioğlu da *andaval* kelimesinin anlamını *aptal, saf, vurdumduymaz* şeklinde ifade edilmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 57). Aktunç’un sözlüğünde (*İnsan için*) *Saf kolayca kanan (kimse), bön* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 39).

Dursun Akçam'ın *Ölü Ekmeği* adlı hikâye kitabında andaval kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Ne andaval andaval bakıyorsun oğlum! Şimdi size ölü ekmeği gelecek, pişi gelecek, buğday ekmeği gelecek..! Yalnız yemek yok, ben de payımı isterim*” (Akçam, 1969, s. 54).

Kemal Altınkaya'nın *Bizim Mahalle* adlı eserinde kendisinin içinde bulunduğu ruh halini nitelendirmek için kullanılmıştır:

“*Kendi, kendime: «Andaval! dedim. Ben filvaki büyük bir derde tutuldum.. Yazıyorum; mahalleyi, bütün sevdiklerimi parmağıma doladım. Şimdilik babana kancayı attım*” (Altınkaya, 1943, s. 281).

- **antike:** *Derleme Sözlüğü*nde antike kelimesinin karşılığı olarak antika kelimesi verilmiştir. Bu kullanım şekli ile Senirkent-Isparta, Ilgın-Konya, Silifke-Mersin bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 281). Antika olarak kullanım şekli ile halk ağzından yazı diline geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *tarihsel bir döneme ait olan*, ikinci anlamı *antik*, üçüncü anlamı *eski çağlardan kalma eser*, dördüncü anlamı *mendil, örtü, yatak çarşafı vb. bezlerin kenarlarına paralel ipliklerden bir bölümü çekilip dikey olanların ikisi, üçü bir arada tire ile sarılarak yapılan diş diş süs, sıçandışi* son anlamı ise *genele, olağana, geleneğe aykırı, acayip, tuhaf, çarliston marka* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 105).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde antika kelimesinin anlamı *çok tuhaf davranışları olan (kimse) ya da acayip, şaşırtıcı (şey)* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 27). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *çok şaşırtıcı davranış ve düşünceleri olan kimse* ikinci anlamı *acayip tuhaf, yabansı* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 42). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *tuhaf, acayip, garip* şeklinde ifade edilmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 57). Aktunç'un sözlüğüne bakıldığında da *garip şaşırtıcı (şey ya da kimse)* olarak yer aldığı görülmektedir (Aktunç, 1990, s. 39).

Aziz Nesin *Mum Hala* adlı eserinde antika kelimesini argo anlamı ile kendisini nitelemek için kullanmıştır:

“Bana geçenlerde bir arkadaşım “Sen modası geçmiş bir adamsın!” dedi. Bu söz benim için müthiş doğru... Evet, ben modası geçmiş bir adamım, yani bir antika adam” (Nesin, 2009, s. 440).

- **anzarot:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argosu *rakı* ve *benzeri alkollü içkiler* anlamındadır. Bu anlamı ile Kandıra-Kocaeli, Pasinler-Erzurum bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 282).

TDK Türkçe Sözlükte birinci anlamı *sıcak ülkelerde yetişen bodur bir ağaç (Sarcocolla)*, ikinci anlamı *bu ağacın yara tedavisinde kullanılan reçinesi*, son anlamı ise argo olarak *alkollü içecek* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 107).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *anzarot* kelimesinin argo anlamı *içki*, özellikle de *rakı* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 27). Sezgin'in sözlüğünde de *içki*, *rakı* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 42). Devellioğlu ise *rakı* olarak ele almıştır (Devellioğlu, 1980, s. 57). Aktunç'un sözlüğünde de *Rakı* olarak geçmektedir (Aktunç, 1990, s. 40).

Yaşar Kemal'in *Karıcanın Su İçtiği* adlı romanında *anzarot* kelimesi *rakı* anlamı ile kullanılmıştır:

“Yani *anzarot*. Kız güldü. *Anzarot* sözcüğünü hiç duymamıştı. *Ermiş Tanasinin evine gittiler, kızın kucağında üç şişe mastika, Lenada da üç şişe mor şarapla döndüler. Gün battı batacak, kafayı bir iyice çekip yemeği bitirdiler*” (Kemal, 2002, s. 49).

Ercüment Ekrem Talu'nun *Meşhedî ile Devriâlem* adlı romanında ise yine argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bu geçmişi tenekeli memlekette anzarot, şarap gibi şeyler yasakmış. Hiç bir yerde bulunmuyormuş. Her tarafı sıkı teftiş ettikleri için, getirmesi de zormuş*” (Talu, 1974, s. 139).

Hüseyin bin Ahmet Erzurumî'nin *Kitabı-riyazati-hayil* adlı eserinde ilaç yapımı için kullanılan bir malzeme olarak geçmektedir:

“*Yahut yandırısı zaç ile anzarot ve şireç yağı ile tuz ve sirke ile merhem yapıp üstüne koymalısın. Seretan ilâcı, bu illet atın tırnaklarında çıkar*” (Erzurumî, 1944, s. 26).

Ahmet Hulusi Köker'in *İbni Sina* adlı eserinde yine göz hastalıkları için kullanılan bir madde olarak yer almaktadır:

“*Sarcocolla ya da bir başka adıyla anzarot göz hastalıkları için uzun yüzyıllar boyunca kullanılmıştır*” (Köker ve Tunç, 1984, s. 125).

- **aparmak:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *çalmak, aşırmaq, alıp kaçmak, habersiz götürmek, gizlice almak* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 284).

TDK Türkçe Sözlük'te birinci anlamı halk ağzında *alıp götürmek*, argo anlamı ise *gizlice almak, alıp kaçmak, çalmaktır* (TS, 2005, s. 61).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *aparmak* kelimesinin argo anlamı *gizlice almak, hırsızlamak, çalmak, alıp kaçmak, aşırmaq, kapıp kaçmak* şeklindedir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 27). Sezgin, YAS'ta ise *alıp kaçmak, aşırmaq, hırsızlamak, kapıp kaçmak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 42).

Bekir Yıldız'ın *Kara Vagon* adlı öyküsünde argo anlamı dışında kullanılmıştır:

“*Ben üç ay süt emmişem. Derken güneş aşığılara inmiş. Yaz kavurmuş her yanı, yamacı. Anam, beni de tarlaya aparmış, buncacık enikken*” (Yıldız, 1978, s. 64).

- **arakçı:** *Derleme Sözlüğü*ndeki argo anlamı *hırsızdır*. Bu anlamı ile Manisa, Bursa, Kütahya, Bandırma, Kandıra-Kocaeli, Yeniköy-İstanbul, İnebolu-Kastamonu, Osmancık-Çorum, Samsun, Maraş, Ermenek-Konya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 294). Halk ağzından yazı diline yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te *araklayan, çalan (kimse)* anlamındadır (TS, 2005, 112).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *arakçı* kelimesinin karşılığı olarak *hırsız* anlamı kullanılmıştır. Bunun yanında yardımcı fiille oluşturulmuş *araklamak, araklanmak* gibi kullanım şekilleri de verilmiştir. (Püsküllüoğlu, 2004, s. 28). Sezgin, YAS'ta *hırsız, kapkaççı, düzençi* şeklinde anlamlandırmıştır. Yardımcı fiille oluşturulmuş *araklamak, arak etmek, araklanmak* şeklinde kullanım şekilleri de verilmiştir (Sezgin, 2013, s. 43).

Devellioğlu'nun sözlüğünde de *bir şeyi habersizce alan, aşırın kimse, hırsız* olarak verilmiştir. Yardımcı fiille oluşturulmuş *araklamak, arak etmek* gibi şekilleri de verilmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 58). Aktunç ise *hırsız* olarak nitelendirmiştir. Aktunç *arak etmek, araklamak, araklanmak, araklayıcı* gibi kullanım şekillerini de vermiştir (Aktunç, 1990, s. 41). Halk ağzından yazı diline geçmiş, yaygın olarak kullanılmaktadır.

Mustafa Nihat Özön'ün *Kanlı Nigâr* adlı eserinde arak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Karagöz — Ben nereye gitsem adetim hane sahibi uyuduktan sonra ortada ne var ne yok hepsini araklarım*” (Özön, 1971, s. 56).

Aziz Nesin'in *Tek Yol* adlı romanında arakçı kelimesi roman içinde arkadaşlarını nitelemek için kullanılmıştır:

“*Dolandırıcı, dızdızcı, tırnakçı canlarım ciğerlerim... Kalpazan, arakçı, kaldırımcı arkadaşlarım! Zarfçı, papelci, şemsiyeci, üçkâğıtçı omuzdaşlarım! Gecekuşu, sahteci, yolbağcı omuzdaşlarım!*” (Nesin, 2019, s. 386).

Aziz Nesin'in *Damda Deli Var* adlı öykü kitabında arakçı kelimesi *çalmak* anlamında geçmektedir:

“*Öbür arkadaşı da polisler İstanbul'da enseledi. En büyüğümüz oydu, onsekizini bitirmişti. O da sanat tiyatrosu için gereken parayı, komşularının evinden araklamış*” (Nesin, 2008, s. 148).

Ercüment Ekrem Talu'nun *Meşhedî ile Devriâlem* adlı romanında arakçı kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Kader, kısmet seni de bizimle birleştirdi. Sana on para masraf ettirmek niyetinde değildik. Fakat, biliyorsun, talih karşımıza bir Eliyan Hanım çıkardı. Bu karı, Hacı'nın ne kadar parası, pulu varsa arakladı, götürdü*” (Talu, 1974, s. 138).

Necip Fazıl Kısakürek'in *Hitabe* adlı eserinde arakçı kelimesi mecazlı şekilde kullanılarak argo anlamının dışında verilmiştir:

“*Ve kendi devrim lügatçelerinde herhangi bir azizleştirme mânasına karşılık bulamıyor da, sonra utanmadan, renklerini ve pırıltılarını arakladığı bir mânanın menbâını mahkûm etmeye kalkıyor*” (Kısakürek, 1975, s. 125).

Kısakürek'in *Para* adlı eserinde ise argo anlamı ile geçmektedir:

“*Senin gibi, hırsızların sultanı değil ya, bir çarık hırsızı bile malımı araklamaya tenezzül etmez. Ha kokmuş palamutlar, ha benim hazinelerim...*” (Kısakürek, 2000, s. 144).

Kısakürek’in *Cumhuriyetin 50. Yılında Türkiye’nin Manzarası* adlı eserinde de konuyla ilintili şekilde kullanılmıştır:

“*İnsanda hırsızlara, yankesicilere, yol kesenlere karşı bir savunma gücü bulunduğu halde bu tarzda bir araklamaya mâni bir iktidar mevcut değildir. Üstelik bu işin adı hırsızlık değil, devlet tasarrufu*” (Kısakürek, 1973, s. 44).

- **arşınlamak:** *Derleme Sözlüğünde* argosu *hızlı ve açık adımlarla yürümek* anlamında yer almaktadır. Bu anlamı ile Bursa, Bor-Niğde, Aslanköy-Mersin gibi bölgelerde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bir diğer anlamı *adım adım, yavaş yavaş yürümek* şeklindedir. Bu anlamı ile de Kalafka-Trabzon’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Son anlamı da *uzun boylu insanlar ve ayaklı hayvanlar geniş adımlarla yol yürümek (Gülner-Mersin)* şeklindedir (DS, 2009, s. 333). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te *arşınla ölçmek* ve *amaçsız, geniş adımlarla dolaşmak* anlamları verilmiştir (TS, 2005, s. 124).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *arşınlamak* kelimesinin argosu *bir yerde, geniş adımlarla gidip gelmek, amaçsızca dolaşmak* anlamındadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 29). Sezgin’in sözlüğünde de birinci anlamı *amaçsız dolaşıp durmak* ikinci anlamı ise *bir yerde geniş adımlarla gidip gelmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 44).

Demirtaş Ceyhun’un *Asya* adlı romanında *arşınlamak* kelimesi argo anlamı dışında kullanılmıştır:

“*Ardımdaydı hep Asya’sı. Ve başına yıktırtmamak için damı, ölümüne dövüşüyordu. Eli, beline sokulu tabancasının üstünde, alabildiğine dikelerek. ha babam arşınıyordu. Arada bir pencereden dışarısını dikizleyerek, arşınıyordu*” (Ceyhun, 1970, s. 243).

Edip Cansever’in *Gül Dönüyor Avucumda* adlı eserindeki bir şiirinde argo anlamı ile geçmektedir:

“*Bulutlar altıydı şurası; bakındı hele onu da
Odayı arşınıyor – adı üstüne – o gidip de gelmek biçimindeki
Odayı*” (Cansever, 2000, s. 134).

Behçet Necatigil’in *Mektuplar* adlı mektuplarının yer aldığı eserinde arşınlamak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Yani bunca yıllardır arşınladığımız halde bize hâlâ bir şeyler vermemiş olan
caddeleri bensiz arşınlamaya devam ettiğini ve aynalara bensiz bakarak yüzünde hasıl
olan çizgileri bensiz ve mütehassir seyre daldığını öğrendim*” (Necatigil, 2001, s. 42).

Memduh Şevket Esendal’in *İhtiyar Çilingir* adlı hikâyesinde de yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Koridorları arşınladı, merdivenleri dörder dörder çıktı, odasına girdi.
Yardımcısını çağırttı. Geçenleri ona anlattı. Sonra, «Ben havayı beğenmiyorum» dan ne
anlıyorsun? diye sordu*” (Esendal, 1984, s. 145).

Turgut Uyar’ın *Sonsuz ve Öbürü* adlı eserindeki bir şiirinde arşınlamak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bir kız sevdi, koca kenti bıkmadan arşınladı
Kim derdi ki ondan böyle bir savaşçı çıkacak
İçi dışı kardan beyaz, kandan kızıl, duvarlar*” (Uyar, 1985, s. 220).

Abidin Dino’nun *Nâzım Üstüne* adlı eserinde de yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Garip*” oldu, “*gurbet*”e düşen bir “*âşık*” oldu, o sonu gelmez bozkırı arşınladı.
*Ankara’da geçirdiği kısa ve düş kırıcı günlerden sonra, Anadolu’daki ilk deneyimini
Bolu’da yaşadı*” (Dino, 2002, s. 25).

Kerim Korcan’ın *Tatar Ramazan* adlı romanında arşınlamak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bir zaman hiç konuşmadan, tek tek basarak arşınladı mahpushane bahçesini.
Kimselere sokulmadı. Kendi kendisine çözmek istediği bir meselesi vardı*” (Korcan, 1969, s. 30).

Dursun Akçam’ın *Kanlıderenin Kurtları* adlı romanında yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Kocasının yanına gitmek istiyor fahişe ... dedi ileri geri arşınladı. Bekçi Firgani'ye el salladı, «Karakola gideceksin. İki candarma istiyorum.» Firgani ağırdan aldı” (Akçam, 1975, s. 134).

Emine Işınsu'nun *Canbaz* adlı romanında argo anlamı ile verilmiştir:

“Kafese konmuş bir hayvan gibi arşınladı banyoyu, küvete çıkıp, pencere için ümitsiz bir deneme bile yaptı” (Işınsu, 1982, s. 202).

Mehmet Kaplan'ın *Hikâye Tahlilleri* adlı eserinde arşınlamak kelimesi argo anlamına uygun bir biçimde kullanılmıştır:

“Emlâk komisyoncusu Ekrem ihalenin başlamasına yarım saat kala geldi. Koridoru süratle arşınladı” (Kaplan, 1986, s. 369).

- **aşna fişne:** *Derleme Sözlüğü*ndeki anlamı *dedikodusu, adı çıkmış kimse* şeklinde mevcuttur. Bu anlamı ile Kandıra-Kocaeli'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Yardımcı fiille oluşturulmuş *aşna fişne olmak* kelime grubu da verilmiştir (DS, 2009, s. 362). Halk ağzından yazı diline geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te birinci argo anlamı *gizli dost*, ikinci argo anlamı ise *gizli dostluk* olarak verilmiştir (TS, 2005, s. 139).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *aşna fişne* kelimesinin birinci anlamı *gizli dost, oynaş*, ikinci anlamı da yine *gizli dostluk* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 30). Sezgin'in sözlüğünde de *gizli dost, oynaş, gizli dost* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 46). Halk ağzında kullanılan bu argo unsur zamanla yazı diline de geçmiştir.

Kemal Tahir'in *Dutlar Yetişmedi* adlı öykü kitabında *aşna fişne* kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Ötekinin berikinin eserlerinden aşıra aşıra ordinaryüs profesör olmuş. Bizde kariyer akademik yok... Kariyer akademik...”

— *Kız talebeleri evine topluyor da ne ders veriyor bakalım? Aşna fişne dersi mi?*” (Tahir, 2005, s. 87).

Aziz Nesin'in *Rıfat Bey Neden Kaşınıyor* adlı eserinde de argo anlamı ile geçmektedir:

“Resmî yerlerde, devlet dairelerinde memurların dalga geçtikleri, laklakla zaman öldürdükleri, kadın memurların boyanarak, dedikodu yaparak, yün işi örerek, aşna fişne yaparak iş saatlerini doldurdukları” (2019, s. 78).

Aziz Nesin’in *Mahallenin Kısmeti* adlı eserinde yine aynı anlamı ile kullanılmıştır:

“Güpegündüz, herkesin gözü önünde de aşna fişne olur mu? Atiye, – Eskiden bir Sürtük Emine vardı. Yedi mahallenin ne kadar artık erkeği varsa evine alırdı” (2019, s. 66).

Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın *Can Pazarı* adlı romanında aşna fişne kelimesi şu şekilde geçmektedir:

“Maşuk Nafia ile İrfan iki aşna fişne, Nasih da burnuna gülünmüş bir koca mı demek istiyorsunuz? Veysi -Ben böyle şavulluyorum” (Gürpınar, 1968, s. 114).

- **aval:** *Derleme Sözlüğü*’nde mevcut olan argo anlamı *bön, avanak, şaşkındır*. Bu anlamı ile Türkiye’nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 375).

TDK Türkçe Sözlük’te *saflığı sersemlik derecesine varan (kimse)* olarak nitelendirilmiştir. *Aval* kelimesinin *aval aval* şeklinde ikileme olarak kullanımı da mevcuttur. Bu kullanım ise *aval aval (bakmak)* kullanım şekli ile TDK’da *aptal bir biçimde, aptal aptal* şeklinde ifade edilmiştir (TS, 2005, s. 148).

Püsküllüoğlu TAS’ta *aval* kelimesini *saflığı aptallık derecesinde olan, bön, şaşkın, aptal (kimse)* şeklinde ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 31). Sezgin’in sözlüğünde ise *saf, şaşkın, aptal kimse* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 46). Devellioğlu da *aval* kelimesini *saf, budala, bön, ahmak* olarak ele almıştır (Devellioğlu, 1980, s. 75). Aktunç, sözlüğünde *aval* kelimesinin anlamını *aptal, salak (kimse)* olarak vermiştir (Aktunç, 1990, s. 44).

M. Güner Demiray’ın *Anadolu’dan Masallar* adlı yapıtında *aval* kelimesi *eğer Mehmet kendi kendine güler, giysilerine aval aval bakarsa o bizi kandırdı demektir* şeklinde argo anlamı ile geçmektedir (Demiray, 1996, s. 83).

- **avantacı:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan anlamı *düzmeci, hilecidir*. Bu anlamı ile Mardin’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 375).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *çıkarıcı, beleşçi, bedavacı* olarak ifade edilmiştir (TS, 2005, s. 148).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde avantacı kelimesinin argo anlamı *avantayı huy edinmiş olan, avantaya düşkün (kimse) beleşçi, bedavacı* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 31). Sezgin’in sözlüğünde *avanta almayı huy edinmiş, bedavacı kimse* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 47). Devellioğlu’nun sözlüğünde de *bir şeyi parasız ele geçirmek isteyen kimse* olarak ifade edilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 76).

- **ayak yapmak:** *Derleme Sözlüğünde* iki argo anlamı mevcuttur. İlk argo anlamı *kandırmak* olarak verilmiş ve bu anlamı ile Niğde’de kullanıldığı belirtilmiştir. İkinci argo anlamı ise *bildiği halde bilmezmiş gibi konuşmaktır*. Bu anlamı ile Silifke’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 405). Ayak yapmak kelime grubu daha önceleri halk ağzında kullanırken sonradan yazı diline de yerleşerek kullanımı yaygınlaşmıştır.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *birini aldatmak, kandırmak için dalavere çevirmektir* (TS, 2005, s. 152).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde ayak yapmak kelime grubunun birinci anlamı *hile yapmak, dalavere çevirmek* ikinci anlamı ise *bir şeyi bildiği halde bilmezmiş gibi konuşmak, davranmak* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 32). Sezgin’in sözlüğünde de ilk anlamı *hile yapmak, hile ile iş yapmak, dalavere çevirmek* ikinci anlamı ise *bir şeyi bildiği halde bilmemiş gibi davranarak karşısındakini aldatmaktır* (Sezgin, 2013, s. 47). Devellioğlu, TAS’ta ayak yapmak kelime grubunun anlamını *birini aldatmak, kandırmak için dalavere çevirmek* olarak ifade etmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 76). Aktunç’un sözlüğündeki ilk anlamı *hile yapmak* ikinci anlamı *rol yapmak, poz kesmektir* (Aktunç, 1990, s. 45).

- **ayık:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan ilk anlamı *ayılmış, uyanık, akli başında* ikinci anlamı ise *zeki, açığöz, anlayışlı, açık fikirli, görgülü şeklinde verilmiştir* (DS, 2009, s. 417).

TDK Türkçe Sözlük'te ilk anlamı *sarhoşluğu veya baygınlığı geçmiş olan*; ikinci anlamı da *sarhoşluğu geçmiş bir biçimde* anlamında mevcuttur (TS, 2005, s. 158).

Sezgin'in sözlüğünde ayık kelimesi *içkiyi bırakmış, artık içmeyen* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 48).

- **ayınga:** *Derleme Sözlüğünde kaçak tütün, tütün* olarak mevcuttur. Sözlükte ayıngacı kelimesi de yer almaktadır. Ayıngacı kelimesinin ilk anlamı *tütün kaçakçısı*, ikinci anlamı ise *tütün kolcusudur* (DS, 2009, s. 418). Halk ağzında kullanılan bu kelime yazı dilinde yaygın olarak kullanılmamaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'te *kaçak tütün* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 159).

Sezgin'in sözlüğünde ayınga kelimesi *hileci, hırsız, sahtekâr* anlamı ile yer alırken ayıngacı kelimesi ise *faizci, haraççı, hileci, hırsız* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, 48). Devellioğlu da *tütün kaçakçısı* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, 76).

Emine Gürsoy *Tütün Kitabı* adlı yapıtında ayınga kelimesi için şu açıklamayı yapmıştır:

“*Halk ağzında "ayınga/ayanga/ayınga" olarak adlandırılan "tütün", kimi yörelerde "kaçak tütün" anlamında kullanılır*” (Gürsoy, 2003, s. 363).

İhsan Hinçer'in *Türk Folklor Araştırmaları* adlı eserinde ayınga kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bu gece yarısı yemeğinden sonra kallavi fincanlar içerisinde getirilen sade kahveler ayınga (kaçak) tütünden sarılmış parmak kalınlığındaki sigaralar ile birlikte içilir, bu ara biraz hoşbeş edilirdi*” (Hinçer, 1970, s. 5953).

İbrahim Köken, *Aşiretler Kitabı: Emidağı'nın çevresindeki aşiretler* adlı yapıtında ayınga kelimesini yine argo anlamı ile kullanmıştır:

“Ekseri “ayinga” derler, tütün kaçakçıları getirirler, tiryakiler onu alırlar, güzelce kıyarlar, tabakalara basarlar, kendileri sarma yaparlardı” (Köken, 2004, s. 94).

Arif Nihat Asya *Çekirdek, Aramak ve Söyliyememek* adlı eserinde ayinga kelimesi için *eski, hayvan kıyımı ayinga tütünlerinin rengi göz alıcılığı bakımından (kehrüba); görünüşü ise inceliği, uzunluğu, yumuşaklığı bakımından (kız saçı)* şeklinde nitelendirmiştir (Asya, 1976, s. 365).

- **ayna (aynalı gergef) :** *Derleme Sözlüğü*ndeki argo anlamı *iyi bir halde, yolundadır*. Bu anlamı ile Yeşilova-Burdur, Ordu ve köylerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 426).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı *iyi bir durumda, yolunda* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 161).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayna kelimesinin anlamı *çok iyi, olağanüstü, çok güzel, iyi bir durumda, yolundadır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 33). Sezgin'in sözlüğünde *çok iyi, iyi bir durumda, yolunda, iyi* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, 48). Devellioğlu ise *iyi bir halde, yolunda* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 76). Aktunç da BAS'ta ayna kelimesini *çok iyi fevkalade harika* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 46).

Refi Cevat Ulunay'ın *Dağlar Kralı Balçıklı Ethem* adlı eserinde ayna kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Ben ne zaman kırdı çakal görsem işim aynadır” (Ulunay, 1963, 127).

- **aynalı:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı *fiyakalı, süslü, güzel, gösterişlidir*. Bu anlamı ile Alaşehir Manisa, Samsun, Mesudiye-Ordu, Sivas bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 427). Halk ağzında kullanılan bu kelime yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te ilk anlamı *aynası olan;* ikinci anlamı ise *parlak yüzlü, yakışıklı, güzeldir* (TS, 2005, s. 161).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde aynalı kelimesi *iyi, güzel, parlak yüzlü, süslü, gösterişli, yakışıklı* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 33). Sezgin'in sözlüğünde ise *iyi, güzel yüzlü, gösterişli, yakışıklı* bir diğer anlamı da *kibirli* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 48). Devellioğlu aynalı kelimesini *güzel, yakışıklı (kimse)* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 76). Aktunç aynalı kelimesinin ilk anlamını *iyi hoş (durum şey)*; ikinci anlamını *iyi durumda olan (kimse)*; üçüncü anlamını ise *alımlı çekici güzel (kimse)* olarak açıklamıştır (Devellioğlu, 1990, s. 46).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Bir Muadele-i Sevda* adlı romanında aynalı kelimesi *aynalı karılara bakmak insanın gönlünü midye gibi açar be* şeklinde argo anlamı ile geçmektedir (Gürpınar, 1972, s. 57).

- **aynasız:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *biçimsiz, uygunsuz, fena, kötü, çirkindir*. Bu anlamı ile Eğridir ve köyleri, Çerçin-Burdur, Acıpayam-Düzce gibi bölgelerde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *kabadayı (Samsun)*; ikinci anlamı ise *düşük karakterli, terbiyesiz (Tokat köyleri, Ermenek-Konya)* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 427).

TDK Türkçe Sözlük'te ilk anlamı *aynası olmayan*; ikinci ve argo anlamı *hoşa gitmeyen, kötü, yakışsız, çirkin, ters, biçimsiz*; üçüncü argo anlamı ise *polistir* (TS, 2005, s. 161).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde aynasız kelimesinin ilk anlamı *hoş olmayan, uygun gitmeyen, olumsuz, düzensiz, kötü, aykırı, uygunsuz, biçimsiz, çirkin*; ikinci anlamı ise *polistir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 33). Sezgin'in sözlüğünde aynasız kelimesinin ilk anlamını *çirkin, düzensiz, kötü, uygunsuz*; ikinci anlamını *polis*; son anlamını da *tehlikeli* olarak anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 48). Devellioğlu'nun sözlüğünde de ilk anlamı *hoşa gitmeyen, fena, zararlı, tehlikeli, yakışsız, biçimsiz (şey veya yer)* ikinci anlamı *polis, jandarma* son anlamı ise *tavla zarıdır* (Devellioğlu, 1970, s. 76). Aktunç, BAS'ta aynasız kelimesinin ilk anlamını *kötü olumsuz*; ikinci anlamını *hoş olmayan aykırı* üçüncü anlamını; *hileli (iskambil oyun zarı)*; son anlamını da *polis bekçi vb. güvenlik kuvveti* olarak ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 47).

Aziz Nesin'in *Tatlı Betüş* adlı eserinde ise şu şekilde geçmektedir:

“Aynasız değil kızım, yardım istiyor bizden. Yampiri Karı'yı arıyor. Anam avradım olsun aynasız değil be... Yampiri Karı'ya iyilik edecek... Haa, tamam, şimdi anladım: Ayten'in dediği doğru” (2019, s. 299).

Tezcan Çetin *Bıçak Yarası* adlı romanında aynasız kelimesini *polis* anlamında kullanmıştır:

“Enseme bir aynasız çöküp beni yaka paça götürecekti az sonra. Diğer arkadaşlarım için endişe edecek durumda bile değildim. Onlar akıl edip çoktan kaçmışlardı” (Bıçak, 2013, s. 42).

Safiye Erol'un *Dineyri Papazı* adlı eserinde aynasız kelimesi *kötü, olumsuz* anlamında kullanılmıştır:

“Tekin değildir aksi tekne, aynasız tekne, aynasız işler hep bekler bekler bunu bekler, artık senelerdir uğur denemiş” (Erol, 2001, s. 168).

- **ayran ağızlı:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *boşboğaz, geveze*dir. Bu anlamı ile Kula-Manisa'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 429). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te birinci anlamı *ayran budalası*; ikinci anlamı ise *boşboğaz, geveze* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 162).

Püsküllüoğlu ayran ağızlı deyiminin birinci anlamını *aptal, bön, budala, sersem* ikinci anlamını da *boşboğaz, geveze* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 33). Sezgin'in sözlüğünde ilk anlamı *aptal, budala* ikinci anlamı *boşboğaz, geveze* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 48). Devellioğlu da TAS'ta ayran ağızlı deyimini *aptal, budala, sersem* anlamında vermiştir (Devellioğlu, 1970, s. 77). Aktunç ise *bön, aptal* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 47).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde *aptal, bön* olarak ele alınmıştır (Bezirci, 1990, s. 55).

Hamidoğlu Fethi Gözler *Örnekleriyle Türkçemizin Açıklamalı Büyük Deyimler Sözlüğü*'nde ayran ağızlı deyimini *aptal, bön, safdil, sersem* olarak anlamlandırmıştır (Gözler, 1975, s. 67).

Mehmet Arslan'ın *Argo Kitabı*'nda ayran ağızlı deyimini argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Arkadaşının otuz iki dişini gösterir şekildeki sırtışıyla karşılaştı. Boşuna ayran ağızlı demiyorlar buna, diye düşündü” (Arslan, 2004, s. 76).

- **baba:** *Derleme Sözlüğü*nde birçok anlamı mevcuttur. Argo anlamı ise *erkeklik organı* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Çankırı'da kullanılmaktadır (DS, 2009, s. 447).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *çok kaliteli, üstün niteliklidir* (TS, 2005, s. 171).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde baba kelimesinin ilk anlamı *erkeklik organı, penis*; ikinci anlamı *mafya patronu*; üçüncü anlamı ise *üstün nitelikli, çok iyi*; olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 35). Sezgin ise ilk anlamını *erkeklik organı, çük* ikinci anlamını *mafya örgütünde en üst yönetici* üçüncü anlamını da *üstün nitelikleri olan, iyilik, yardım seven kişi* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 51). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı gangster şefi ikinci anlamı *erkeklik organı penis* üçüncü anlamı ise *çok iyi üstün nitelikli* anlamlarında vermiştir (Aktunç, 1990, s. 48).

Kayhan Sağlamer'in *Türk Mafyası* adlı romanında baba kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Yoğun kaçakçılık trafiğini planlayıp finanse eden irili ufaklı patronlar babalar kimlerdi?” (Sağlamer, 1977, s. 17).

- **babaçko:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *iri, büyüktür*. Bu anlamı ile Edremit ve çevresinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamına baktığımızda ise *yaşlı Hristiyan veya Müslüman kadın, kocakarı* şeklinde yer almaktadır. Son anlamı da *beceriksiz, salak, şaşkındır* (DS, 2009, 452).

TDK Türkçe Sözlük'te *güçlü, gösterişli, iri yarı (kadın)* anlamındadır (TS, 2005, s. 172).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde babaçko kelimesinin anlamı (*kadın için*) *erkek gibi, güçlü ve gösterişli, iriyarı* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 35). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı (*kadın için*) *iriyarı, güçlü gösterişli* ikinci anlamı ise *kocaman, devasa, iriyarı* olarak vermiştir (Sezgin, 2013, s. 51). Devellioğlu'nun sözlüğündeki anlamı *iriyarı (en çok kadın hakkında)* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 78).

Salah Birsnel *Kediler* adlı yapıtında babaçko kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Dahimiz de babaçko bakışlarını onların üzerinde gezdirdikten sonra gürler: Dur! Kızlar yere kapanır ve Gurdjieff'in yeni bir buyruğuna değin kıpırdamazlar*” (Birsnel, 1988, s. 43).

Tahsin Gülen'in *Ben Bir Mübâdilim: Mayadağ'dan Şarköy'e* adlı eserinde de yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Babam: -Ne bu be oğlum bu ses yılan sesi, demesiyle doğruldu ve karşısında babaçko bir bozyürük yılanıyla karşı karşıya kaldı. Ben de kalktım, oturdum*” (Gülen, 2010, s. 203).

- **başka:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *çingenedir*. Bu anlamı ile Karaağaç-Edirne'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *usta* (Sivrihisar-Eskişehir) olarak yer almaktadır (DS, 2009, 561). Zamanla halk ağzından yazı diline yerleşmiş, yaygın bir şekilde kullanılmamaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'teki ilk anlamı *bilinenden ayrı, değişik, farklı, özge*, ikinci anlamı *nitelik yönünden alışılmışın dışında bir üstünlüğü olan*, son anlamı ise *ayrıca, üstelik, bir yana anlamlarında -den başka biçiminde kullanılan bir sözdür* (TS, 2005, s. 2016).

Sezgin'in sözlüğünde başka kelimesi *roman (çingene-kıpti)* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s.53). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise yine *çingene* şeklinde mevcuttur (Devellioğlu, 1970, s. 79). Aktunç da *kıpti çingene* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 51).

- **becerlemek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *ırzına geçmektir*. Bu anlamı ile Bor-Niğde’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Diğer anlamlarına bakıldığında ise; *elde etmek, bulup buluşturmak, ele geçirmek (Merzifon-Amasya, Sorgun-Yozgat); kötü bir işin hakkından gelmek. (Düzce); dayak atmak (Fethiye köyleri-Muğla)* şeklinde yer aldığı görülmektedir (DS, 2009, s. 592). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yaygınlaşarak yazı dilinde de kendine yer bulmuştur.

*Derleme Sözlüğü*nde bulunan *becerlemek* kelimesi, argo sözlüklerde bulunan *becermek* kelimesiyle aynı anlamıyla yer almaktadır.

TDK Türkçe Sözlük’te üç argo anlamı verilmiştir. İlk anlamı *bir şeyi kullanılmaz duruma getirmek, bozmak, kirliletmek*; ikinci anlamı *ırzına geçmek, kirliletmek*; üçüncü anlamı *birini öldürmektir* (TS, 2005, s. 230).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde *becermek* kelimesinin ilk anlamı *(onunla) cinsel ilişkide bulunmak, (onu) düzmek, (onun) ırzına geçmek* ikinci anlamı *öldürmek* son anlamı ise *(bir şeyi) çalışamaz duruma getirmek, bozmak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 37). Sezgin’in sözlüğünde de ilk anlamı *(biriyle) cinsel ilişkide bulunmak, düzmek, ırzına geçmek* ikinci anlamı *öldürmek* üçüncü anlamı ise *bir aygıtı çalışmaz duruma getirmek, bozmak* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 54). Aktunç ise birinci anlamını *(erkek için) cinsel ilişkide bulunmak düzmek* ikinci anlamını *(bir şeyi) işe yaramaz hale getirmek bozmak* şeklinde açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 52).

Cinuçen Tanrıkorur’un *Müzik, Kültür, Dil* adlı eserinde *becermek* kelimesi hakkında açıklama yapılmıştır:

“*Eskiden 'becermek' fiilini bir tür 'üstesinden gelmek' veya 'kız bozmak' gibi iki değişik anlamda kullanırdık* (Tanrıkorur, 2003, s. 85).

- **berdoş:** *Derleme Sözlüğü*nde *serseri, berduş* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Oğmaca-Ordu’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 632). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'teki ilk anlamı *başiboş, serseri kimse*; ikinci anlamı ise *pis, bozuk, bakımsız* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 246).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *berduş* kelimesi *evi yeri olmayan, başiboş (kimse), serseri* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 37). Sezgin'in sözlüğünde *berduş* kelimesini *başiboş, evi yurdu olmayan, serseri* şeklinde anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 54).

Necip Fazıl Kısakürek'in *Cinnet Mustatili* adlı eserinde *berduş* kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*ŞOK MAKİNESİ –Berduş, çal bağlamı!.. Radyo başladı. Bu sözü söyleyen, veremin son devresinde, iskelet yüzü, az çok şehir çocuğuna benzer ve muntazamca konuşur bir tiptir*” (Kısakürek, 1955, s. 140).

Ergun Hiçyılmaz, *Berduş* adlı filmde Zeki Müren'den şu şekilde bahsetmektedir:

“*Zeki Müren Berduş adlı filmde hakiki sanat kudretini göstermek imkânını buldu. Rakipsiz sanatkâr Zeki Müren Berduş için gayet güzel şarkılar bestelemiş ve bunları filmde içli sesiyle okumuştur*” (Hiçyılmaz, 1997, s. 60).

Samim Kocagöz'ün *Cihan Şöförü* adlı hikâye kitabında *berduş* kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*“Hayır ola Berduş?” “Meraklanma bir şey değil.. Buji yağladı”* (Kocagöz, 1954, s. 11).

B. İsa Seyran'ın *Muhbir* adlı kitabında *berduş* kelimesi hakkında açıklama yapmıştır:

“*Örneğin daha önce berduş kılıklı biri tarafından soyulmuşsak, bu olaydan sonra tanıştığın her berduş tipine hırsız muamelesi yaparsın, ona karşı gardını alarak savunmaya geçersin*” (Seyran, 2012, s. 204).

Hasan İzettin Dinamo'nun *Koyun Baba* adlı eserinde ise yine argo anlamı ile yer almaktadır:

“*Bunların hepsi hırsız, yankesici, berduş. Bu son sözleri öyle hırçınca kendine egemen olamadan söylemişti ki berduşlardan, ceketindeki bitleri kıran bir ikisi, tehdit edici gözlerini çevirerek ona baktılar.*” (Dinamo, 1976, s. 186).

Kamil Uğurlu'nun *Konya Şehrengizi* adlı eserinde *berduş* kelimesi şöyle ele alınmıştır:

“Berduşun yattığı mezara doğru yaklaşmışlar. Tam yanlarına varınca, iki melekten biri diğerine sormuş: Berduş, "vay canına benim diri olduğumu bildiler. Demek bunlar gerçekten melek" diye düşünmüş (Uğurlu, 2005, s. 288).

Çetin Altan'ın *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri* adlı yapıtında yine argo anlamına uygun şekilde geçmektedir:

“Köprü üstünde karşılaştığı berduş da yürüyordu” (Altan, 1985, s. 253).

Ahmet Altan'ın *Dört Mevsim Sonbahar* adlı romanında da mevcuttur:

“O saatte orada bir kadınla bir erkeğin oturduğunu görünce şöyle bir bakıyor, ama bütün berduşlar gibi hiçbir şeye” (Altan, 1985, s. 209).

Hasan İzzettin Dinamo'nun *Açlık* adlı eserinde berduş kelimesinden şu şekilde söz edilmektedir:

“Bin umuttan bir tanesini bir havuç gibi eşeğimin bir kulaç önüne asarak berduş dostlarımın barınağına yolladım” (Dinamo, 1980, s. 143).

- **bitmek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *birden ortaya çıkmak* şeklindedir. Bu anlamı ile Düzce'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 712). *Bitmek* kelimesinin *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olmayıp *TDK Türkçe Sözlük*'te ve *argo sözlüklerde* *birden ortaya çıkmak* anlamı dışında *çok sevmek, beğenmek, hoşuna gitmek* anlamı da mevcuttur.

TDK Türkçe Sözlük'teki argo anlamı *çok sevmek, bayılmak, beğenmektir* (TS, 2005, s. 288).

Püsküllüoğlu'nun *sözlüğü*nde *bitmek* kelimesinin ilk anlamı *hiç beklenmedik bir zamanda ortaya çıkmak* ikinci anlamı ise *çok hoşlanmak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 39). Sezgin ise *bitmek* kelimesinin ilk anlamını *hiç beklenmedik bir zamanda ortaya çıkmak* ikinci anlamını ise *(birine-bir şeye) çok hoşlanmak, hayran kalmak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 57). Aktunç ise *BAS*'ta ilk anlamını *hoşlanmak sevgi duymak* ikinci anlamını ise *cinsel doyuma ulaşmak orgazma ulaşmak* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 56).

Aziz Nesin'in *Hangi Parti Kazanacak* adlı eserinde *bitmek* kelimesi argo anlamı dışında kullanılmıştır:

“Mikrofondan kendi sesimi duydukça coşuyor, daha ateşli konuşuyordum. Hele sesim salonda yankılanmıyor mu, keyfiden bitiyordum” (2019, s. 147).

- **boşlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı *bırakmak, vazgeçmektir*. Bu anlamı ile Gölpaazarı-Bilecik, Samsun, Erzurum, Kahramanmaraş, Korkut-Sivas, Kırşehir, Niğde, Konya, Karaisalı-Adana bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 743). Halk ağzında kullanılan bu sözcük zamanla yazı diline yerleşmiştir ve yaygın olarak kullanılmaktadır.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde boşlamak kelimesinin anlamı *önem vermemek, ilgisini kesmek, ilgilenmemek, boş geçmek, boş koymak, boş vermek* olarak verilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, 43). Sezgin'in sözlüğünde boşlamak kelimesinin birinci anlamını *boş vermek, caymak, ilgisini kesmek, ilgilenmemek, önem vermemek, vazgeçmek*; ikinci anlamını da *küçümsemek* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 60). Devellioğlu'nun sözlüğünde boşlamak kelimesinin anlamı *peşini bırakmamak, vazgeçmek, önem vermemektir* (Devellioğlu, 1970, 82). Aktunç ise BAS'ta *ilgilenmemek, gitgide ilgisini kesmek artık önem vermemek* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 59).

Selçuk Baran'ın *Bir Solgun Adam* adlı romanında boşlamak kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Ama her şeyi bir anda boşlamak kolay değil... Alışkanlık işte... Hiç değilse bir kaya dibi, bir yarık arıyorum. Başkaldırmak, boşlamak buraya kadarmış demek” (Baran, 1975, s. 241).

Atilla Özkırmımlı'nın *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi* adlı çalışmasında kelime yine argo anlamı ile yer almaktadır:

“Serbest şiir anlayışı, biçimi boşlamak, önemsememek olarak alınmamalıdır. Boşlanan, önemsenmeyen, şiiri birtakım kalıplara sıkıştırıp özü biçimin buyruğuna sokan kurallardır” (Özkırmımlı, 1987, s. 1028).

Fakir Baykurt'un *İçerdeki Oğul* adlı öyküsünde boşlamak kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Dışarda boşlamak zordu. İçerde boşlamak temelli olanaksızdı! O gün görüş vardı. Babasıyla karısı ve üç çocuğu bir arabaya dolmuşlar, çıkıp gelmişlerdi” (Baykurt, 1980, s. 264).

- **buçuk:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *çingene*dir. Bu anlamı ile Akçaeniş-Elmalı-Antalya, İpsala-Edirne, Saray-Tekirdağ bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 777).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde buçuk kelimesi için *çingene* anlamı verilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 44). Sezgin ise yine *çingene (roman)* şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 61). Aktunç'un sözlüğünde de buçuk kelimesinin anlamı *kıpti çingene* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 60).

Halide Edib Adıvar'ın *Kubbede Kalan Hoş Sada* adlı eserinde yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Beş, daha doğrusu beş buçuk çingene kızı idiler. Şimdi zihnimin gözü onları, soluk ufkun çerçevesi içinde olduğu gibi görüyor” (Adıvar, 1974, s. 192).

- **bulaşık:** *Derleme Sözlüğü*ndeki argo anlamı (bulaşkan) *huysuz, kavgacı, sataşandır*. Bu anlamı ile Antakya-Hatay'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bir başka anlamı ise *kirli, bulaşıktır*. Bu anlamı ile Kastamonu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bu anlamları dışında; *yapışkan, balta olan insan. (Kastamonu); sevimsiz (Zile Çevresi-Tokat); yarı deli (Zile ve Çevresi-Tokat)* şeklinde anlamları da mevcuttur (DS, 2009, s. 786). Halk ağzında yer alan bu unsur zamanla yazı diline de geçerek kullanımı yaygınlaşmıştır.

Püsküllüoğlu TAS'ta bulaşık kelimesini *kavga çıkarmaktan hoşlanan, kavgacı (kimse)* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 44). Sezgin'in sözlüğünde de *kavgacı, kavga çıkarmaktan hoşlanan kimse* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 61). Aktunç ise bulaşık kelimesinin ilk anlamını *sırnaşık, askıntı, çok aşırı ilgi gösteren (kimse)* ikinci anlamını *kavgacı, kavga çıkarmaktan hoşlanan (kimse)* olarak tanımlamıştır (Aktunç, 1990, s. 61).

- **büzzük:** *Derleme Sözlüğü*nde *büzzük, kış, makat, anüs* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Maraş, Hatay, Konya, Niğde, Adana, Mersin illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Diğer anlamı ise *kalçadır* ve Hatay'da

yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS,1963, s. 835). Halk ağzında kullanılan bu argo unsur zamanla yazı diline de geçerek yaygınlaşmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'teki ilk anlamı *toplanarak büzülmüş*; argo anlamı ise *anüs* olarak yer almıştır (TS, 2005, s. 340).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde büzük kelimesinin ilk anlamı *anüs* ikinci anlamı ise *yüreklilik* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 44). Sezgin'in sözlüğünde ilk anlamı *göt* ikinci anlamını *cesaret, yüreklilik, yürek* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 62). Devellioğlu ise büzük kelimesinin anlamını *cesaret, yürek* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 83). Aktunç'un sözlüğünde de *anüs, makat* olarak verilmiştir (Aktunç, 1990, s. 61).

Fakir Baykurt'un *Amerikan Sargısı* adlı eserinde büzük kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Şenlik İşbirliğinin gönüllü destekçisi Tuluğ Paşa düşündü düşündü, sonradan sıkmayla büzük daralmaaaz!*” dedi.” (Baykurt, 1967, s. 194).

Baykurt'un *Gece Vardiyası* adlı öykü kitabında yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Durmuş'un uzattığı sigarayı almadı Erol. «Büzük kadarcık bir oylumun içindeyiz»* (Baykurt, 1982, s. 192).

- **caka:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *gösteriş, cakadır*. Bu anlamı ile Isparta, Antalya, Burdur, Sivas, Kars, Balıkesir illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. İkinci anlamı ise *şakadır* ve Burdur ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Caka kelimesi *Derleme Sözlüğü*nde farklı ağız kullanımları ile birlikte verilmiştir (*caga, cağa, ceh, çağa*) (DS, 2009, s. 840). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline de geçmiş ve kullanımını yaygınlaşmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te *gösteriş, çalım, kabadayılık, fiyaka* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 342).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde caka kelimesinin argo anlamını *kendini başkalarına beğendirme çabası, çalım, gösteriş, fiyaka* şeklinde ifade etmiştir

(Püsküllüoğlu, 2004, s. 45). Sezgin de *çalım, fiyaka, gösteriş* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 63). Devellioğlu sözlüğünde caka kelimesini *gösteriş, kabadayılık* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 84). Hulki Aktunç, BAS'ta caka kelimesini *gösteriş, kurumlanma, fiyaka* şeklinde öne sürmüştür (Aktunç, 1990, s. 62).

- **caka satmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *caka satmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Isparta ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 840). Zamanla halk ağından yazı diline geçmiş ve yaygın bir kullanım alanı kazanmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te *gösteriş yapmak, çalım satmak* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 342).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde caka satmak kelime grubu *gösteriş yapmak* şeklinde anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 45). Bahattin Sezgin, YAS'ta caka satmak kelime grubunu tıpkı Ali Püsküllüoğlu'nun anlamlandığı gibi *gösteriş yapmak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 63). Devellioğlu da *gösteriş yapmak* şeklinde ifade etmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 849). Hulki Aktunç ise BAS'ta caka satma" kelime grubunu *gösteriş yapmak, böbürlenmek, kurumlanmak* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 62).

Ali Püsküllüoğlu, Bahattin Sezgin ve Ferit Devellioğlu'nun caka satmak kelime grubunu aynı anlamda ifade ettikleri görülmektedir. Hulki Aktunç ise yine aynı anlamı vererek bunun yanı sıra böbürlenmek, kurumlanmak anlamlarını ilave etmiştir.

Ömer Seyfettin'in *Efruz Bey* adlı romanında caka satmak kelime grubu argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Çünkü görünmek, caka satmak istediği şeyin aslına hiç ehemmiyet vermezdi. Onun ehemmiyet verdiği şey, yalnız öyle görünmektir. İşte bütün kuvvetini bu tarafa sarf ettiği için başarılı olurdu” (Seyfettin, 1963, s. 50).

Orhan Kemal'in *Dünya Evi* adlı romanında caka satmak kelime grubu yine argo anlamına uygun bir şekilde geçmektedir:

“Bütün bunlarla karısının etrafına caka satmak değilse bile, hoş görünmek istemesini anlıyor, hak veriyor, ama anladığı, hak verdiği şeyleri satın almak için kendi içinde kaybolmaya yanaşamıyordu” (Kemal, 1958, s. 99).

- **cavcav:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *boş, gereksiz laf* ‘tır. Bu anlamı ile Burdur, Ordu, Maraş, Gaziantep illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *hindi* şeklinde yer almaktadır. Hindi anlamı ise Manisa ve İstanbul illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan son anlamı ise *havlamadır*. Bu anlamı ile de Edirne ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS 1963, s. 865). Cavcav kelimesi zamanla halk ağzından yazı diline geçmiştir.

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde cavcav kelimesinin argo anlamını *boş konuşma, gevezelik* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 46). Sezgin, YAS’ta *boşa konuşma, gevezelik* şeklinde açıklamıştır (Sezgin, 2013, s. 64). Hulki Aktunç’un sözlüğünde cavcav kelimesinin argo anlamı *gevezelik, boş yere konuşmadır*.

Devellioğlu’nun *Türk Argo Sözlüğü*’ne bakıldığında cavcav kelimesinin yer almadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra *TDK Türkçe Sözlük*’te de mevcut değildir. Argo sözlükler incelendiğinde cavcav kelimesinin kullanım şekilleri bölgesel olarak farklılıklar gösterse de anlamsal olarak benzer anlamları verilmiştir.

Karşılıklı konuşmaya dayanan Karagöz ve Hacivat gölge oyununda, konuşmaların bazı kısımlarında Karagöz’ün Hacivat’a *hacı cavcav* olarak hitap ettiği görülmektedir. Hacivat, iyi bir eğitim almış ya da bu şekilde görünmeye çalışan, her durumda bilgisini öne süren bir karakter olduğu ele alındığında kendisine yapılan *hacı cavcav* hitap şekli cavcav kelimesinin argo anlamı ile kullanım şekli bakımından örtüşmektedir.

“*Hacivat —Yazık yazık, adam olamayacaksın. Ben güzel güzel semai okuyarak kapınıza geldim.*

Karagöz —Ben de öyle yaptım Hacı Cavcav” (Hinçer, 1959, s. 1936)

Argo anlamı *boş konuşma, gevezelik* olan cavcav kelimesinin yardımcı eylem ile oluşturulmuş şekilleri de mevcuttur. *Boşa konuşmak, gevezelik etmek* anlamlarına gelen cav cav etmek kelimesi ve cav cav etmek anlamında kullanılan cav yapmak kelimesi bunlara örnektir.

Feriha Büyükunal'ın *Sordum* adlı kitabında cavcav kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Doğru dürüst aklı olanlardan bir komite kurulmalı. Çok kere böyle komiteler kötü sonuçlar verir. Yalnız cavcav yapılır, bilirsiniz” (Büyükunal, 1992, s. 114).

Erol Toy'un *Zoroyunu* adlı eserinde cavcav kelimesi şöyle ele alınmıştır:

“—Aga'nın yalancı çıktığı hiç görülmemiştir.

—Şimdi ağzımı bozduracaksın...

—Sana cavcav etmiş olabilir” (Toy, 1980, s. 132).

Demirtaş Ceyhun'un *Apartman* adlı öykü kitabında yine argo anlamına uygun kullanıldığı görülmektedir:

“Kazık kadar herif evde oturur, bu haliyle avradı işe gönderir de utanmaz, bir de döver soykası batasica. Cavcav cav, konuşur durur üstelik” (Ceyhun, 1976, s. 71).

Fethi Savaşçı'nın *Almanlar Bizi Sevmeydi* adlı romanında “cavcav” kelimesi şu şekilde geçmektedir:

“Hadi, fazla cavcav yapma” (Savaşçı, 1986, s. 109).

- **cereme:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *fiat*, değerdir. Bu anlamı ile Afyon ve İstanbul illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 885). Bu kelime halk ağzından zamanla yazı diline geçmiş ve yaygın bir kullanıma sahip olmuştur.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı *başkası tarafından yapılan veya kaza sonucu ortaya çıkan zararı ödemedir*. Ceremesini çekmek deyiminin anlamı ise *başkasının yol açtığı zararı ödemek* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 360).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde cereme kelimesinin argo anlamı *fiyat*, *tutar* olarak anlamlandırılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 47). Bahattin Sezgin, YAS'ta cereme kelimesinin anlamını *bedel*, *fiyat*, *tutar* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 65). Aktunç'un sözlüğünde ise *fiyat*, *ederdir* (Aktunç, 1990, s. 64).

Kemal Tahir'in *Büyük Mal* adlı romanında cereme kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Hemi köylü yol yüzü görmeyip hem de her yıl yol parası diyerek altı pankanot cereme versin” (Tahir, 1970, s. 27).

Kemal Tahir'in bir başka eseri olan *Yol Ayrımı* adlı romanında cereme kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Hay Allah müstahakını versin! Sana demedim miydi, “Öde şunun ceremesi her neyse, Kurtul! Sen deli bir herifsin, damar çatlamasından gebereceksin!” demedim mi?*” (Tahir, 2010 s. 133).

Tahir'in *Devlet Ana* adlı eserinde cereme kelimesi şu şekilde geçmektedir:

“– *Yesir mi aldın bunu Müslüman Mavro? Kaça bunun ceremesi?*

– *Höst, cavlak kısmı yesir alınabilemez. Biz tuttuk bu Mavro'yu Tanrı'ya şükür*”

(Tahir, 1969, s. 436).

Kemal Tahir'in *Göl İnsanları* adlı öykü kitabında yine argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Tez boşaltsın! Durmaya vaktim yok! Her geciken güne beş yüz lira cereme alacağımı da, iyi bilsin*” (Tahir, 2006, s. 271).

Kemal Tahir'in *Dutlar Yetişmedi* adlı eserinde yine aynı anlamıyla yer almaktadır:

“*Kamyonun ön camını kazaen kırdığını söylemeyebilirdi pekala! Söylemeyebilirdi de, yedi lira cereme vermezdi*” (Tahir, 2005, s. 92).

Nazım Hikmet'in *Yazılar* adlı eserinde cereme kelimesi yer almaktadır:

“*Hem bu “pul iptali” meselesi yalnız benim başıma gelmemiş, kaç kişiye anlattıysam onlar da böyle bir “fahiş hata” işleyip cereme çektiklerini söylediler*” (Hikmet, 2002, s. 354).

Demirtaş Ceyhun'un *Yağmur Sıcağı* adlı romanında argo anlamıyla yer aldığı görülmektedir:

“*Görev günüdür dedik, derakap fırladık geldik biz de. Cereme ödemeye geldim bir anlamda, senin anlayacağın bre yiğeeen*” (Ceyhun, 1976, s. 406).

Aziz Nesin'in *Zübük* adlı eserinde argo anlamıyla kullanılmıştır:

“*Ağaçları zamanında yetiştiremezse, geciken hergün için yüz lira cereme ödeyecek.*” (2019, s. 201)

- **cıngar:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *kavga, gürültü*dür. Bu anlamı ile Türkiye genelinde birçok bölgede yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bunun dışında *Derleme Sözlüğü*nde yardımcı eylemle oluşturulmuş

çingar çıkarmak deyimini *yerli yersiz kavga çıkarmak* anlamında yer almaktadır (DS, 2009, s. 920). Halk ağzında mevcut olan bu kelime zamanla yazı diline de yerleşerek yaygın bir kullanım alanı elde etmiştir.

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çingar kelimesinin argosunu *gürültü patırtı, kargaşa, kavga* olarak anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 47). Sezgin ise *kavga, gürültü patırtı* şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 65). Aktunç'un sözlüğünde de *gürültü patırtı, kavga kargaşa* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 73).

Mehmet Arslan'ın Argo Kitabı'nda çingar kelimesinin anlamı *gürültü, gavgâdır* (Arslan, 2004, s. 89).

Orhan Kabataş'ın *Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü*'nde çingar kelimesi hakkında açıklama yapılmıştır:

“Kıbrıs ağızlarında daha çok çingar çıkart- biçiminde kullanılır. Anadolu ağızlarında çingar/çingar ‘kavga gürültü’ biçimlerinde geçer” (Kabataş, 2007, s.143).

- **çiğersiz:** *Derleme Sözlüğü*nde yer alan argo anlamı korkaktır. Bu anlamı ile Mesudiye-Ordu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 963).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çiğersiz kelimesinin argo anlamını *korkak, yüreksiz, onursuz (kimse)* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 48). Sezgin'in sözlüğünde ise *korkak, onursuz kimse* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 66). Hulki Aktunç da *korkak (kimse), onursuz (kimse)* olarak öne sürmüştür (Aktunç, 1990, s. 65).

Emile Zola *Yıkılış* adlı eserinde çiğersiz kelimesini argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Çiğersiz seni, savaştırmak istemiyorsun demek! Hadi bir daha söyle de ağzının ortasına yumruğu ye” (Zola, 2018, s. 59).

Yusuf Ziya Ortaç'ın *Portreler* adlı eserinde ise yine şairane bir üslupla argo anlamına uygun olarak kullanılmıştır:

“Ama savaş yıllarını, İttihat ve Terakki Hükûmeti'nin yardımı ile İsviçre dağlarında geçiren arkadaşı için söylediği iki mısra, daha çok zalimdir: Bu ne ihsan o değersiz cüceye , iskelet başlı çiğersiz cüceye” (Ortaç, 1960, s. 97).

İhsan Oktay Anar'ın *Suskunlar* adlı eserinde de yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Vay ciğersiz! Vay sütü bozuk! Vay pespâye! Vay Allah'tan korkmaz! Vay kepaze! Hanimanne! Siz merak etmeyin. Ne gerekiyorsa yaparım*” (Anar, 2007, s. 71).

Ali Kemal Gözükara'nın *İbili'ye Mektuplar* adlı eserinde ciğersiz kelimesi yine argo olarak kullanılmıştır:

“*Öyle bir ciğersiz herifsin kii! ... Evini, avradını, belinden inme evlâtlarını düşünmüyen pis kopuk*” (Gözükara, 1970, s. 28).

Hasan Kıyafet'in *Gominis İmam* adlı kitabında da yer almaktadır:

“*Pis yürekli kötü insanlar, alçak düzenin ciğersiz yöneticileri*” (Kıyafet, 1969, s. 133).

Fakir Baykurt *On Binlerce Kağrı* adlı hikâye kitabında ciğersiz kelimesi bir ismi nitelemek için kullanılmıştır:

“*Ciğersiz Mevlüt sattı beni! Kaşla göz arasında sahip değiştirdim*” (Baykurt, 1980, s. 13).

- **cimcirik:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı ile yer almaktadır. Mevcut olan ilk anlamı *ufak tefek* (Üsküdar-İstanbul, Kurşunlu-Çankırı, Erzurum, Kırşehir, Nevşehir); ikinci anlamı *ufak tefek güzel kadın* (Sorgun-Yozgat); üçüncü anlamı *becerikli, konuşkan, akıllı, ufak tefek kadın* (Elbistan); dördüncü anlamı *kavgacı* (*Yeşilova-Burdur*) son anlamı ise *kötü kalpli* (Emirdağ-Afyon) olarak ele alınmıştır (DS, 2009, s. 971).

Püsküllüoğlu TAS'ta cimcirik kelimesinin argo anlamını *kısa boylu ve sıska (kimse), bücür* olarak anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 48). Sezgin de *bücür, kısa boylu, sıska kimse* şeklinde nitelendirmiştir (Sezgin, 2013, s. 66). Aktunç ise BAS'ta *bücür kısa boylu ve sıska (kimse)* olarak ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 66). Ferit Devellioğlu *ufak tefek, çelimsiz, kara kuru (adam)* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 86).

Aziz Nesin *Vatan Sağolsun* adlı kitabında cimcirik kelimesi bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır:

“—*Bu iş olursa senin evinde olacak ki, biz de bir güzel seyredelim. Aman Cimcirik'i evine çek bir güzel... dedim*” (2019, s. 67).

Metin Eloğlu *Bu Yalnızlık Benim* adlı toplu şiirlerinin yer aldığı eserinde cimcirik kelimesi geçmektedir:

“Sökün şu civataları oğlum, ingiliz anahtarı nerede?”

Cimcirik somunları, kanırın tornavidaları, daha kanırın” (Eloğlu, 2014, s.228).

Leyla Onat’ın *Sorumlu Bulutlar* adlı romanında cimcirik kelimesi argo anlamına uygun olarak kullanılmıştır:

“İbrahim’in gara sürmeli gözleri, cimcirik burnu, gözümde tütüyordu” (Onat, 1992, s. 168).

- **cücük:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argosu *küçük, körpe* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Maraş ve Niğde illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1023).

TDK Türkçe Sözlük’te argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan anlamları:

“1. Tomurcuk.

2. Soğan, marul vb. katmerli bitkilerin en iç bölümü.

3. Bir şeyin küçüğü veya onu andıran bir parçası.

4. Kümes hayvanlarının yavrusu, civciv.

5. Kuş yavrusu” (TS, 2005, s. 376).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde *cücük* kelimesinin argo anlamını *küçük çocuk, ufaklık, bücür* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 49). Sezgin’in sözlüğünde ise *bücür, küçük çocuk, ufaklık* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 67). Aktunç da BAS’ta *cücük* kelimesinin argo anlamını *küçük şey, bücür, ufaklık* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 67).

Erkut Deral *Anadolu Yaylasında Bin Yıl Karakeçililer* adlı eserinde *cücük* kelimesini, bölgede yaşayan bazı insanların isimlerinin önüne getirilerek lakap mahiyetinde kullanıldığını öne sürmüş ve örneklendirmiştir (*Cücük Musa, Cücük Dursun*) (Deral, 1998, s. 44).

- **çaça:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *genelev işleten, kötü yol gösteren kadındır*. Bu anlamı ile Isparta, Düzce, İzmir, Manisa, Balıkesir, İstanbul, Konya, Muğla, Kırklareli illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *eğlence derneği (özellikle*

yemekli ve içkili olur); ikinci anlamı *duvar kertenkelesi* üçüncü anlamı *az ballı siyah petek*; dördüncü anlamı *hayvanların altına serilen kuru yaprak*; beşinci anlamı *hamsinin bol çıktığı sıralarda bulunan bir cins balık*; altıncı anlamı *meyve şırası*; yedinci anlamı *sulu yara*; son anlamı ise *şırası alınmış dut; bu duttan su ile pişirilen hayvan yemidir* (DS, 2009, s. 1031). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *genelev işleten kadın, abla, mamadır*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *ticaret gemilerinde eski ve usta gemici* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 379).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde *çaça* kelimesinin birinci anlamını *eski, usta gemici*; ikinci anlamını *bir işte deneyimli olan kimse*; üçüncü anlamını *(genelevde) yaşlı, deneyimli orospu*; son anlamını ise *genelev işleten kadın, mama* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in sözlüğünde *çaça* kelimesinin ilk anlamı *eski ve usta gemici*; ikinci anlamı *bir işte deneyimli olan*; üçüncü anlamı *genelevde yönetici durumunda yaşlı ve deneyimli orospu*; dördüncü anlamı *genelev işleten kadın*; son anlamı ise *belalı, çapkın, harççı, serkeş* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 69). Devellioğlu ise *çaça* kelimesinin argo anlamını *hatırlı kabadayı* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 87). Aktunç da BAS'ta *çaça* kelimesinin ilk anlamını *bir işte deneyimli kıdemli olan kimse*; ikinci anlamını *deneyimli usta denizci*; üçüncü anlamını *daha yaşlı sayılıp sevilen kabadayı*; son anlamını ise *yaşlı deneyimli fahişe, mama* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 68).

Yakup Kadri Karaosmanoğlu *Hüküm Gecesi* adlı romanında *çaça* kelimesini argo anlamında kullanmıştır:

“*Sırrı Bey, sinirli bir tavırla yerinden kalkıp çaçanın üzerine yürüdü*” (Karaosmanoğlu, 2013, s. 273)

Mehmet Seyda'nın *Kör Şeytan* adlı hikâye kitabında *çaça* kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“«*Ablacığım, şu senin yeni malı hele bir görelim.*»

«*Aman, yahu, azıcık sabırlı olun..*» derdi *çaça*” (Seyda, 1974, s. 129).

Orhan Kemal'in *Bereketli Topraklar Üzerinde* adlı romanında yine argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Aşağıdan çaça karının sesi. Allı kulak verdi:

— Kız ayının altında canın mı çıktı kiuz” (Kemal, 1964, s. 371).

Orhan Kemal’in bir başka eseri olan *Arkadaş Islıkları* adlı romanında çaça kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“— Kocakarısı çaça ’ya benziyor. Ha?

— Nazlanım teyze mi?

— Nazlanım mı adı?

— Nazlı Hanım...

— Amma pis boyanıyor be. Şerefsizim, genelev’deki çaça karılar o biçim boyanmaz” (Kemal, 1968, s. 223).

Muzaffer İzgü’nün *Halo Dayı* adlı romanında çaça kelimesi yine konuyla ilintili anlamında kullanılmıştır:

“Yolculuk nereye? Diye sordu çaça.

— Heç, burya...

— Burayaysa bas parayı gir... Seni bu kılıkla kimse de almaz içeriye ya” (İzgü, 1973, s. 229).

Hasan İzzettin Dinamo’nun *Musa’nın Gecekondu* adlı eserinde çaça kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“«Çaça, Çaça, artık sizin kerhanenizden çıkmayacak cenazem. Gecekondu işini yoluna koydum.» diye bağırarak söyledi” (Dinamo, 1976, s. 172).

Muzaffer İzgü’nün bir başka eseri olan *İlyas Efendi* adlı romanında çaça kelimesi “Yakup Bey kapıyı tıkırdattı. Çaça kadın kapıyı açtı: «Beyler marka peşin,» dedi. İlyas parayı uzattı. Yakup Bey markayı aldı ve İlyas’ın avcuna bıraktı” şeklinde geçmektedir (İzgü, 1989, s. 109).

- **çakal:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan birinci argo anlamı *hırsız, yankesici* (Isparta, İzmir, Muğla); ikinci argo anlamı ise *açıkgöz, kurnaz*dır. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *titiz, huysuz*; ikinci anlamı *ipsiz, serseri*; üçüncü anlamı *işbilmeyen, acemi, toy*; dördüncü anlamı *geveze*; son anlamı ise *cimridir* (DS, 2009, s. 1041).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *kurnaz, yalancı, düzenici, aşağılık kimsedir*. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *etoburlardan, sürü hâlinde*

yaşayan, kurttan küçük bir yaban hayvanı (*Canis aureus*); ikinci anlamı *titiz, huysuz*; üçüncü anlamı ise *görgüsüzdür* (TS, 2005, s. 382).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çakal kelimesinin argo anlamını *aşağılık kimse, düzensiz, pis açık göz, yalancı* şeklinde ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *aşağılık, düzenbaz kimse*; ikinci anlamı *açık göz, yalancı* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 69). Devellioğlu, TAS'ta çakal kelimesinin ilk argo anlamını *kurnaz, bütün oyun hilelerini bilen ve yapan*; ikinci anlamını *aciz (kimse)*; üçüncü anlamını *sevilmeyen, değersiz, insaniyetsiz, düzenbaz, yalancı, bayağı (kimse)* şeklinde ifade etmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 87). Aktunç ise ilk anlamını *hileci düzenbaz (kimse)*; ikinci anlamını *hırsız*; üçüncü anlamını *birini aşağılamak için kullanılan hitap*; son anlamını ise *çok dalgalı çırpıntılı (deniz)* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 68).

Nurettin Topçu *Taşralı* isimli hikâye kitabında çakal kelimesini hikâyesinde bulunan bir karakterle özleştirmiştir:

“Çakal Mehmet, oğlunun bir dalavere peşinde olduğu zamanlarda aldığı şüpheli tavrına kalender bir eda ile takıldı: Ne o ulan, nedir yine? Ne itlik düşünüyorsun? Girip çıkıyorsun... Ne var yine” (Topçu, 1959, s. 150).

Çeşitli argo kelimelerin bir hitap unsuru olarak Türk kültüründe önemli bir yer kapladığı görülmektedir. Eserlerde mevcut olan karakterlerin davranış biçimleri, tutumları, karakteristik özellikleri göz önüne alındığında yazar tarafından karakterlere yakıştırılan argo hitap unsurları, karakteri tek bir kavram ile bizlere anlamsal olarak tanımlamaktadır.

Hasan Aktaş'ın *Yeni Türk Şiirinde Hoca Ahmet Yesevî* adlı çalışmasında çakal kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Tüm devrimleri deliler yapar, çakallar da onun üzerine konar. Meşrebinizde çakallık varsa herşeyin rantını yersiniz” (Aktaş, 2007, s. 53).

- **çakallamak:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *işin iç yüzünü gizli olarak anlamak* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Tefenni-Burdur'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1041). Çakallamak kelimesi halk ağzında mevcut olan bir argo unsur iken zamanla yazı diline yerleşmiş ve yaygın bir kullanım elde etmiştir.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çakallamak kelimesinin argo anlamı ("*çakmak*" eylemini anıstırarak) anlamak, *sezmek*, *çakmak* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in sözlüğünde çakallamak kelimesinin argo anlamını *anlamak*, *sezmek* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 69). Aktunç ise *sezmek*, *anlamak* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 68).

Orhan Kemal'in *Vukuat Var!* adlı romanında çakallamak kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

"*Lâkin demedi, çakalladı vaziyeti enayi, bastı gitti*" (Kemal, 1974, s. 19).

- **çakaloz:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *işe yaramaz, beceriksizdir*. Bu anlamı ile Alanlı-Aydın'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *topluluğa uymayandır* ve Süle-Gümüşhane'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1041).

TDK Türkçe Sözlük'te mermi olarak çakıl taşı atan bir top türü ve bu topu kullanan topçu anlamları ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 382).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çakaloz kelimesinin argo anlamı *niteliksiz, düzeyi düşük, aşağılık kimse çakal* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin, YAS'ta *aşağılık, niteliksiz kimse* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 69). Aktunç'un sözlüğünde ise *niteliksiz, düzeyi düşük (kimse şey)* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 68).

- **çakıştırmak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamına benzer olarak *eğlenmek* anlamı mevcuttur. Bu anlamı ile Bornova-İzmir'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *mukayese etmek, yarıştırmak* (Gürün-Sivas); ikinci anlamı *iki kişiyi birbirine düşürmek* (Zara-Sivas); üçüncü anlamı ise *yaptığı kötülüğü yüzüne vurmak* (Aslanköy-İçel) olarak yer almıştır (DS, 2009, s. 1045).

TDK Güncel Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *ıçki ıçip keyfetmek* olarak yer alırken diğler anlamları ise *çakışma işini yaptırmak* ve *porte üzerindeki notalara söz ögesinin bölümlerini yerleştirmek* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 384).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çakıştırmak kelimesinin argo anlamları *ıçki ıçerken kadehleri tokuşturmak* ve *ıçki ıçip keyif etmek* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı *ıçmek*; ikinci anlamı *ıçki ıçerek keyif almak*; üçüncü anlamı *kadeh tokuşturmak* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 69). Hulki Aktunç, BAS'ta çakıştırmak kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *ıçki ıçerken kadehleri birbirine vurmak*; ikinci anlamını da *ıçki ıçmek* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 69).

Ahmet Mithat'ın *Henüz 17 Yaşında* adlı romanında çakıştırmak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Viktor Hügo'nun değerine denk kadeh çakıştırmak lâzım gelirse bunlar olmaz” (Mithat, 1943, s. 15).

Zeki Mesud Alsan'ın *Mustafa'nın Roman* adlı kitabında çakıştırmak kelimesi yine argo anlamına uygun geçmektedir:

“İnsan arasına, bir iki kadeh çakıştırmak ihtiyacını duyuyor” (Alsan, 1943, s. 59).

Refik Halit Karay *Sonuncu Kadeh* adlı romanında da argo anlamı ile kullanıldığı görülmektedir:

“Evlerine de girip çıkar, sofralarında çakıştıır, aile meclislerinde bulunur” (Karay, 1965, s. 63).

Refik Halit Karay bir başka eseri olan *Deli* adlı yapıtında çakıştırmak kelimesini *tokuşturmak* anlamında kullanmıştır:

“Her kitaptan bir kadeh çakıştıırıp okuma akşamcılığının neticesi” (Karay, 1939, s. 157).

Samiha Ayverdi'nin *İbrahim Efendi Konağı* adlı eserinde ise yine argo anlamı ile yer almıştır:

“Olsa olsa bunlar ayaklı meyhânelerde çakıştıırıp geçerlerdi” (Ayverdi, 2009, s. 199).

- **çaparaz (çaparız):** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *hileli* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Pazar-Trabzon, Uluşiran-Gümüşhane bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *zarar verici adamdır*. Bu anlamı ile Erzincan’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1074).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde çaparız kelimesinin anlamı *tuzak, hile* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 529. Sezgin’in sözlüğünde yine *hile, tuzak* şeklinde anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 71). Devellioğlu ise *çaparize getirmek* deyimini *tuzaga düşürmek* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 88). Hulki Aktunç da BAS’ta çaparız kelimesinin anlamını *hile, tuzak* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 70).

Ahmet Rasim’in *Fuhş-i Atık ve Hamamcı Ülfet* adlı eserinde çaparız kelimesi argo anlamına uygun şekilde kullanılmıştır:

“Ulan ne düztaban şeysin... Seninle ne zaman buluşsam bir çaparız çıkar” (Rasim, 1958, s. 195).

Çelik Gülersoy’un *Tramvay İstanbul’da* adlı dönemin Tramvay, bilet, gazete haberleri, fotoğraf gibi unsurları ile süslenmiş, bizlere tarihi bir portre sunan kitabında çaparız kelimesi *engel* anlamında kullanılmıştır:

“Zink!.. Birbirirmizin üstüne yığıldık... Tramvay durdu. Mutlaka önümüze bir çaparız çıkmış olmalı” (Gülersoy, 1989, s. 166).

- **çapraz:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı engeldir. Bu anlamı ile Bornova-İzmir’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1077). Bu kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamları:

1. Eğik olarak birbiriyle kesişen.
2. İki taraflı, karşılıklı: Çapraz ateş.
3. Eğik bir biçimde.
4. Karşı tarafın yanı.

5. Bir tür olta iğnesi.

6. Kopça, düğme.

7. Güreşte rakibin koltuk altından kol geçirip sarma oyunu” (TS, 2005, s. 394).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çapraz kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *karışık, güç durum*; bir diğer anlamını ise *tuzak, hile* şeklinde vermiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 52). Sezgin’in sözlüğünde de ilk anlamı *içinden çıkılmaz karışık durum*; ikinci anlamı ise *düzen, hile* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 71). Aktunç ise BAS’ta çapraz kelimesinin anlamını *hile, tuzak* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 70).

Asım Bezirci *Deyimlerimizin Sözlüğü* adlı eserinde çapraz kelimesi ile oluşturulmuş deyimlerimize yer verilmiştir:

“Çapraza gelmek: Güç, karmaşık bir durumla karşılaşmak.

Çapraza getirmek: Birini tuzağa düşürmek” (Bezirci, 1990, s. 100).

Gökhan Akçura’nın *Yılbaşı Kitabı*’nda çapraz kelimesi bir deyim olarak kullanılmıştır:

“Zaten teşne olan adamcağız çığırtkanın lâfına kanarak peşisıra giderse çapraza geldiği gündü. Çapraza gelmek kumarhane dilinde avlanıp yutulmak demektir” (Akçura, 2002, s. 27).

- **çatı:** *Derleme Sözlüğü*’nde mevcut olan argo anlamı *bacak arasıdır*. Bu anlamı ile Acıpayam-Düzce, Bozdoğan-Aydın, Elbistan-Maraş, Şereflikoçhisar-Ankara, Bor-Niğde, Muğla bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1089).

TDK Türkçe Sözlük’te yer alan anlamları:

1. İp, urgan, kordon.

2. Ara duvarı.

3. Kulpsuz yoğurt küleği, tahta kova.

4. Birbirine tutturulan kereste.

5. Baca.

6. Büyük kıl çuval.

7. İnce ince örülerek birbirine bağlanmış saç.

8. İki ucunda su taşınan çengelli sopa” (DS, 2009, s. 1089).

Sezgin’in sözlüğünde çatı kelimesinin anlamı *kadının cinsel organı, am, amcık* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 72). Devellioğlu’nun sözlüğünde ise *ferç*

olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 89). Aktunç da çatı kelimesinin ilk anlamını *dişilik organı, vagina*; ikinci anlamını *dölyatağı, rahim* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 71).

- **çilli:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *hapishanedir*. Bu anlamı ile İzmir’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *şamar, tokat* (Bitlis, Urfa) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1219). Çilli kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te çili olan anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 437).

Sezgin’in sözlüğünde çilli kelimesinin argo anlamı *tutukevi* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 74). Hulki Aktunç ise BAS’ta çilli kelimesinin argo anlamını *tutukevi, hapishane* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 75).

- **çillik:** *Derleme Sözlüğünde* argo olan anlamı *dişilik organı* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile *Van, Bitlis, Diyarbakır, Urfa, Gaziantep, Maraş, Hatay, Ankara, Adana*’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *uzun kuyruklu bir çeşit tarla kuşu* (Aydın); ikinci anlamı *körebe oyunu* (Burdur); son anlamı ise *bızır*dır (DS, 2009, s. 1219).

Püsküllüoğlu TAS’ta çillik kelimesinin argo anlamını *dişilik organı* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin sözlüğünde çillik kelimesinin argo anlamını *kadının dişilik organı* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 75). Hulki Aktunç ise BAS’ta çillik kelimesinin argo anlamını *dişilik organı (vagina)* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 75).

Prof. Dr. Fuzuli Bayat’ın *Orta Türkçe Sözlük: 11. - 17. Yüzyıllar* adlı sözlüğünde çillik kelimesi şöyle geçmektedir:

“*tılaç: 1. çillik; 2. kadınlık uzvu*” (Bayat, 2008, s. 321).

Eski Türkçe’de tılaç kelimesi *kadınlık uzvu* anlamına gelmektedir. “tılaç” kelimesi yerine kavramsal olarak argoda çillik kelimesi kullanılmaktadır.

- **çorbacı:** *Derleme sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *tüccara verilen ad* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Ordu, Giresun’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki mevcut olan anlamı *kadıdır* (DS, 2009, s. 1271).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *tayfaların gemi sahibine verdikleri ad* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çorba pişirip satan kimse*; ikinci anlamı *taşrada halkın Hristiyan ileri gelenlerine verdiği unvan*; son anlamı ise *yeniçerilerde bir birlik komutanıdır* (TS, 2005, s. 449).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çorbacı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *tayfaların gemi sahibine verdikleri ad*; ikinci anlamını da *patron* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin’in sözlüğünde çorbacı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *tayfaların gemi patronuna verdikleri ad*; ikinci anlamı *patron*; son anlamı ise *yönetici* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 75). Devellioğlu’nun sözlüğünde *patron* şeklinde öne sürülmüştür (Devellioğlu, 1970, s. 90). Aktunç’un sözlüğünde çorbacı kelimesinin argo anlamı *patron, amir-üst* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 75).

Reşat Ekrem Koçu’nun *Patrona Halil: bir serserinin romanlaştırılmış hayatı* adlı eserinde çorbacı kelimesi mevcut olan bir unvan olarak yer almaktadır:

“Bir yeniçeri ortasının en büyük zâbiti çorbacı unvânını taşırdı; çorbacılar da ocakda «Katar Ağaları» denilen kumanda hey’etinin ilk kademesini teşkil ederlerdi” (Koçu, 1967, s. 87).

Ahmet Mithat’ın *Denizci Hasan* adlı eserinde çorbacı kelimesi *patron* anlamında kullanılmıştır:

“İşte benim gibi bir arkadaşta, bir dostta, bir çorbacıya nasıl davranacaksınız” (Mithat, 1975, s. 255).

- **çul:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *elbisedir*. Bu anlamı ile Isparta ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *iç çamaşırı* (Yeşilova-Burdur); ikinci anlamı *içine bez doldurulan minder* (Giresun); üçüncü anlamı *minder* (Malatya); dördüncü anlamı *altın eğer örtüsü*; *ince minder*; *eskimiş giyim eşyası* (Erzurum) beşinci anlamı ise *kendir*

dokunmuş kilim (Ordu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1302). Kelime önceleri halk ağzında kullanılarak sonradan kullanım alanı genişleyerek yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *giyim, giysidir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma*; ikinci anlamı *kıldan veya yünden yapılmış hayvan örtüsü*; üçüncü anlamı ise *tekke mensuplarının büründüğü örtüdür* (TS, 2005, s. 455).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çul kelimesi *giysi* olarak anlamlandırılmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 56). Sezgin'in sözlüğünde de çul kelimesi *elbise, giysi* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 76). Aktunç'un sözlüğünde ise *giysi, giyecek* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 76).

Aziz Nesin'in *Rıfat Bey Neden Kaşınıyor* adlı yapıtında çul kelimesi *örtülen şey* olarak geçmektedir:

“—*Bu eşek çok zayıf, hastalıklı da... Üşüyecek yazık, dedim. Sen hayvanın üstüne eski bir çul örtmüştün, o pis çulu ver de üstüne atalım*” (2019, s. 111).

Aziz Nesin'in bir başka eseri olan *Sizin Memlekette Eşek Yok Mu?* adlı eserinde de yine argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“—*Bu pis çul parçası ne işe yarar sanki... dedim.*

—*Ne demek ne işime yarar! Şimdi bir başka uyuz eşek alıp sırtına koyacağım. Kısmetim varsa, sizin gibi bir meraklısını bulur, Allah'ın izniyle onu da satarım. Bu çul bana uğur getirir, uğur*” (2019, s. 124).

Selim İleri'nin *Yarın Yapayalnız* adlı eserinde çul kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Eninde sonunda çaput, çul, çul parçası. Ama öyle olmuyor: insan, hayatının hiç olmazsa belli dönemlerinde, çula önem veriyor*” (İleri, 2004, s. 73).

“*Çul önemsiz dedim. Anılarla dolup taşıyorsa, fevkalade önemli, fevkalade etkileyici olabiliyor*” (İleri, 2004, s. 87).

- **dağlı:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *görgüsüdür*. Bu anlamıyla Göksun-Maraş bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1325). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de yerleşmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *kaba saba*, görgüsüzdür. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dağlık bölge halkından olan*; ikinci anlamı ise *dağa ait* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 461).

Sezgin'in sözlüğünde dağlı kelimesinin argo anlamı *kaba saba kimse*, *taşralı* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 77). Aktunç'un sözlüğünde ise *kaba saba (kimse)*, *taşralı*, *kentlerde genelgeçer davranış kurallarından habersiz (kişi)* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 77).

Ayşe Kilimci'nin *Sevgi Yetimi Çocuklar* adlı hikâyesinde dağlı kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“*Bi de söz dizmiş ovalılar, dağlı adam üstüne bilin mi, bağına ekme eriği, evine sokma Yörüğü diye... Bak sen bak. Vefayı hepten unutmuş bu insanoğlu, yazık*” (Kilimci, 1987, s. 23).

İsmail Beşikçi'nin *Bilim Yöntemi Türkiye'deki Uygulama* adlı çalışmasında dağlı insan tipini tasvir etmektedir:

“*Alp adamı brakisefal, ince burunlu, vasati veya vasatiden uzun boylu, buğday renkli yahut kumral, dağlı adam dediğimiz tiptir*” (Beşikçi, 1977, s. 101).

- **dam:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *ceza evidir*. Bu anlamıyla Afyon, Burdur ve Türkiye'de birçok bölgede yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *toprak damlı ev, kulübe, köy evi* (Türkiye genelinde birçok şehirde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur); ikinci anlamı *oda* (Yozgat); üçüncü anlamı *kapalı yer* (Afyon); dördüncü anlamı *hayvan yiyeceğinin saklandığı yer, ambar*; beşinci anlamı *yaylada sütlerin saklandığı yer*; altıncı anlamı *ahır* (Türkiye genelinde birçok şehirde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur); yedinci anlamı *baca* (Sivas, Kayseri); sekizinci anlamı *üstü toprak damlı ev* (Burdur); dokuzuncu anlamı *ahır* (Afyon); onuncu anlamı *ev* (Kars); on birinci anlamı *dam* (Diyarbakır); on ikinci anlamı *dam, çatı, hapishane* (Güney-Batı Anadolu); ön üçüncü anlamı *ev* (Urfa); ön dördüncü anlamı *ev, evin çatısı* (Kırşehir); on beşinci anlamı *çatı* (Diyarbakır); son anlamı ise *ev* (Kars) olarak yer almaktadır (DS,

2009, s. 1347). Kelime önceden sadece halk ağzında kullanılırken sonradan yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı tutukevi olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yapıları dış etkilerden korumak amacıyla üzerlerine yapılan çoğu kiremit kaplı bölüm*; ikinci anlamı *üzeri toprak kaplı ev, küçük ev, köy evi*; üçüncü anlamı *ahırdır* (TS, 2005, s. 468).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dam kelimesinin argo anlamını *tutukevi, hapishane* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 58). Sezgin'in sözlüğünde de *cezaevi, hapishane, maphushane* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 78). Devellioğlu, TAS'ta dam kelimesinin argo anlamını *hapishane* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 92). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı tutukevi, hapishane; ikinci anlamı *dişilik organı, vagina* şeklinde nitelendirilmiştir (Aktunç, 1990, s. 78).

Cem Karaca'nın *Namus Belası* adlı şarkısında dam kelimesi *düştiim mapus damlarına öğüt veren bol olur* şeklinde geçmektedir.

Aziz Nesin'in *Vatan Sağolsun* adlı eserinde dam kelimesi *hapishane* anlamında kullanılmıştır:

“Biz iddiayı kazandığımızdan, sonunda mapus damına düştük ya, şerefimizle düştük” (2019, s. 60).

Aziz Nesin'in *Surname* adlı eserinde argo anlamına uygun, isim tamlaması olarak karşımıza çıkmaktadır:

“Kendilerinden önceki ağaları vurup öldürerek koğuş ağası, kısım ağası, dam ağası olmuşlardı” (2019, s. 47).

“Cezaevinde kaldığı uzun süre içinde, orda işlenmiş birçok destansı cinayetleri dinlemiş, kimi böyle cinayetlerin tanığı olmuştu. Burda “Düzde ağalık vermekle, damda ağalık vurmakla” diye bir söz vardı” (Nesin, 2019, s. 47).

Reyhan Yıldız'ın *İçeri'den* adlı eserinde dam kelimesi aynı anlamıyla geçmektedir:

“Soruyorlar İsmail dama düşmüş, niye düşmüş, ne suç işlemiş, kahveye çıkamıyorum senin yüzünden” demişti” (Yıldız, 2009, s. 116).

- **dayı:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *cesur, babayiğit* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *güzel, iyi* (Uşak, Denizli, Aydın, İzmir, Manisa, Kütahya, Yozgat, Konya); ikinci anlamı (*dayıbaşı*) *amele başı*; üçüncü anlamı *gösterişli, hoş, güzel* (Uşak, Kütahya); dördüncü anlamı *eliaçık* (Uşak); beşinci anlamı *dayı* (Diyarbakır) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1388).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *kabadayıdır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *annenin erkek kardeşi*; ikinci anlamı *cesur, yiğit*; üçüncü anlamı *yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözü*; dördüncü anlamı *kayırcı*; son anlamı ise *osmanlı Devleti'nde Tunus, Cezayir ve Trablusgarp'ta seçimle başa getirilen yöneticidir* (TS, 2005, s. 480).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü* adlı eserinde geçmektedir:

“*Gayret/iş dayıya düştü: İş, başkasının yardımına değil, onunla yakından ilgilenecek olanın çabasına kaldı*” (Bezirci, 1990, s. 157).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dayı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *gücüne güvenerek çevresinde egemenlik kuran kimse, kabadayı, külhanbeyi*; ikinci anlamını *büyüklik taslamak, böbürlenmek* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 59). Sezgin'in sözlüğünde dayı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *gücüne güvenerek çevresini etkisi altına alan kişi, kabadayı, külhanbeyi*; ikinci anlamı *güç durumlarda kendisinden yardım alınan kimse, kayırcı* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 79). Devellioğlu'nun sözlüğünde ilk anlamı *kendisine dayanılan kimse, koruyucu*; ikinci anlamı *polis, jandarma* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 93). Aktunç'un sözlüğünde ise dayı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *güçlü, etkili kimse, kendisine dayanılan destek alınan kişi*; ikinci anlamı *külhanbeyi, gücüne güvenerek çevresinde egemenlik kuran kimse*; üçüncü anlamı da *polis, özellikle sivil polis* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 79).

Yusuf Yeşilkaya'nın *Bedel Ödemeden Asla* adlı kitabında dayı kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Suçluluk duygusu, insanların bağırıp çağırmasına, gereksiz yere dayılanıp sonra da küçük duruma düşmesine neden oluyor herhalde*” (Yeşilkaya, 2014, s. 199).

Server Rifat İskit'in *Resimli-haritalı Mufassal Osmanlı Tarihi* adlı eserinde garb ocaklarının idare işlerinde valilik kavramı dışında dayılık tabiri de kullanılmaktaydı:

“*Mehmed Paşa 1753 yılında vefat edince yerine oğlu Ali Paşa geçmiş ve böylece dayılık ve valilik Karaman ailesine inhisar eder olmuştur*” (İskit, 1957, s. 2545).

Mehmet Cimi'nin *Tonguç Baba: Ülkeyi Kucaklayan Adam* adlı yapıtında dayı kelimesi *güç sahibi, gücüne güvenen* anlamında geçmektedir:

“*Ötedenberi duyduğu; dayın varsa, amcan varsa için görülür... “Amca, dayı arayayım derken hem dolandırıldım, hem de azarlandım” diye düşündü*” (Cimi, 1990, s. 31).

- **dehlemek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı atlamak, baştan savmak, kovmak olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dürtmek, saplamak* (Muğla); ikinci anlamı *gözetlemek, gözlemek, dikkatle bakmak, takip etmek* (Türkiye'de birçok bölge); üçüncü anlamı *dikkat etmek* (Denizli, Trabzon, Sivas, Edirne, Kırklareli, Tekirdağ); dördüncü anlamı *saymamak, önem vermemek* (Balıkesir, Bursa, Eskişehir, Kırklareli, Tekirdağ); beşinci anlamı *dinlemek* (Denizli, Eskişehir); altıncı anlamı *kışkırtmak* (Çorum); yedinci anlamı *dah etmek) sürmek* (Amasya ve köyleri); sekizinci anlamı *gizlice gözetlemek, inceleyek bakmak* (Afyon, Burdur, Trabzon, Yozgat) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1405). Kelime önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçerek yaygın bir kullanım kazanmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *kovmak* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *hayvanı `deh` diyerek yürütmektir* (TS, 2005, s. 487).

Ali Püsküllüoğlu, *sözlüğü*nde dehlemek kelimesinin argo anlamını *bir kimseyi kapı dışarı etmek, kovmak* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 60). Sezgin'in *sözlüğü*nde dehlemek kelimesinin argo anlamı *deh deh etmek* olarak nitelendirilmiştir (Sezgin, 2013, s. 80). Devellioğlu'nun *sözlüğü*nde ise dehlemek kelimesinin argo anlamı *kovmak, dışarı atmak, başından savmak* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 93).

Peride Celâl'in *Yıldız Tepe* adlı romanında dehlemek kelimesi *kovmak* anlamında kullanılmıştır:

“Kendisi de yerine atlıyarak kalın nezleli sesi ile hayvanları dehledi” (Celâl, 1945, s. 12).

Aziz Nesin'in *Gözünü Gözlük* adlı eserinde dehlemek kelimesi yine *kovmak* anlamında geçmektedir:

“Herif beni dertop edip merdivenden aşağı savurup kapıdan dehledi” (2019, s. 54).

- **delik:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan ilk argo anlamı cezaevidir. Bu anlamı ile Burdur, Samsun, Niğde bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. İkinci argo anlamı ise *kızlığı giderilmiş, bikri bozulmuştur*. Bu anlamı ile Burdur, Malatya ve Niğde bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dişi köpek* (Erciş-Van); ikinci anlamı *(del) dişi köpek* (Van, Bitlis); üçüncü anlamı ise *pencere* (Türkiye’de birçok bölgede yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1412). Delik kelimesi önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı cezaevidir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dar, küçük açıklık*; ikinci anlamı *dar, küçük çukur*; üçüncü anlamı *küçük hayvan yuvası*; dördüncü anlamı ise *delinmiş olan* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 490).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde delik kelimesinin argo anlamı *cezaevi, hapishane* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 60). Sezgin’in sözlüğünde delik kelimesinin argo anlamı *cezaevi, hapishane, tutukevi* şeklinde nitelendirilmiştir (Sezgin, 2013, s. 80). Devellioğlu’nun sözlüğünde de *hapishane* olarak verilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 94). Aktunç’un sözlüğünde ise delik kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *hapishane, tutukevi*; ikinci anlamı *dişilik organı, vagina*; üçüncü anlamı *makat, anüs*; dördüncü anlamı da *delinmiş, cinsel ilişkide kullanılmış bakir olmayan* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 81).

Kerim Korcan'ın *Harbiye Kazanı* adlı yapıtında Nazım Hikmet'in manifestosunun yer aldığı kısımda delik kelimesi yine *hapishane* anlamında geçmektedir:

“Benim şiir kitaplarımı okuyanlar mimlenmiş ve derken bu kitapları okuyan öğrencileri deliğe tıkmışlar” (Korcan, 1989, s. 15).

- **dırlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *gereksiz ve çok konuşmak, gevezelik etmek* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Çankırı, Tokat, Ordu köyleri, Elazığ, Malatya ve Konya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bir başka argo anlamı ise *gevezelik etmek, yerli yersiz konuşmaktır*. Bu anlamı ile Erzurum'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı da *herhangi bir şeyi yıkadıktan sonra bir kere daha sudan geçirmek, durulamak* (Kırklareli) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1470). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dırlamak kelimesinin argo anlamını *dırdır etmek* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 61). Sezgin'in sözlüğünde dırlamak kelimesinin argo anlamı *dırdır etmek, söylenmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2014, s. 81). Hulki Aktunç ise BAS'ta dırlamak kelimesinin argo anlamını *gevezelik etmek, boşuna konuşmak* olarak açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 83).

Mehmet Seyda'nın *İçedönük ve Atak* adlı romanında dırlamak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Çok dırlama, hadi çık dışarı bakalım! diye bağırdı” (Seyda, 1973, s. 145).

Hekimoğlu İsmail'in *Maznun* adlı eserinde dırlamak kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“Haydi dırlama! Gidiyon, var mı diyecen? Ne zaman gelecen? Şehirdeki müdür bülür” (İsmail, 1970, s. 156).

Seyit Kemal Karaalioğlu *Resimli-Motifli Türk Edebiyatı Tarihi* adlı eserinde dırlamak kelimesi *konuşmak, gevezelik etmek* anlamında kullanılmıştır:

“Hekatçı dırladı nefes tüketti

Cigara dumanı bile pes etti” (Karaalioğlu, 1973, s. 286).

- **didon:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *züppe*, *kendini beğenmiş* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Niğde’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *karısı kötü yolda olan, pezevenk* (Manisa); ikinci anlamı ise *gidon, bisiklet elceği* (Erzurum) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1482).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *züppe* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *halkın İstanbul’daki yabancılara, özellikle Fransızlara verdiği ad, didonadır* (TS, 2005, s. 521).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde didon kelimesinin argo anlamını *yabancılara özenen kimse, züppe* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 61). Bahattin Sezgin, YAS’ta didon kelimesinin argo anlamını *düttürü, züppe* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 82). Ferit Devellioğlu, TAS’ta didon kelimesinin argo anlamını *züppe* olarak nitelendirmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 95). Hulki Aktunç, BAS’ta didon kelimesinin argo anlamını *yabancılara özenen kimse, züppe* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 83).

İsmail Doğan’ın *Sokaktaki Yabancı* adlı eserinde *Arif Bey* için lakap olarak didon kelimesi kullanılmıştır:

“*Didon Arif Bey bir simgedir. Onun şahsında yeniliklere hevesli bir Osmanlı betimlenir*” (Doğan, 1999, s. 81).

- **diklemek:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *içinde sulu şey bulunan kabı, içindeki sonuna kadar içmek için ağza dikmek* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Samsun ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *karşı gelmek, kafa tutmak, dayatmak, dikleşmek* (Denizli, Artvin); ikinci anlamı (*dikelmek*) *karşı gelmek, kafa tutmak, dayatmak, dikleşmek* (Türkiye’de birçok bölge); üçüncü anlamı *itmek* (Ordu, Giresun) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1488).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde diklemek kelimesinin argo anlamını (*içki için*) *bardağı ya da şişeyi havaya kaldırıp içindeki içkiyi son damlasına değin içmek, dikmek*

şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 62). Aktunç'un sözlüğünde diklemek kelimesinin argo anlamı *(bir içeceği) bardağı veya şişeyi havaya kaldırarak bir kerede içmek lıkr lıkr içmek* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 84).

Zeki Genç'in *Şehitlerin Kanı Yerde Kalmayacak* adlı kitabında diklemek kelimesi şöyle geçmektedir:

“Sonra da yine bavulun içindeki bir Rus votkasını alarak, kafasına dikledi” (Genç, 2012, s. 64).

- **dingil:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *kırıcı, düşüncesizce konuşan (kimse)* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Konya ve Kırklareli bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *küçük sepet* (Bolu); ikinci anlamı *tepe, uç, doruk* (Isparta, Çorum, Samsun, Tokat, Maraş, Hatay, Adana, Muğla); üçüncü anlamı *damat* (Kars göçmenleri); dördüncü anlamı *geveze* (Konya); beşinci anlamı *(dingildek) oynak, hoppa (kimse)* (Manisa, Balıkesir, Kocaeli, Samsun, Maraş ve Çevresi, Sivas, Ankara); altıncı anlamı *omuz* (Maraş); yedinci anlamı *bacak* (Bursa); sekizinci anlamı *sahan ve tencere kapaklarında tutulacak yer* (Tokat); dokuzuncu anlamı *tintin de denilen kıyruksallayan kuşu* (Antalya); onuncu anlamı *kümes hayvanlarının ve kuşların tepelerinde bulunan uzun ve toplu tüyler* (Amasya); on birinci anlamı *gelinlere takılan, altınla süslenmiş fes* (Çorum, Amasya); on ikinci anlamı *(dingil) küçük sepet* (Bolu, Zonguldak); on üçüncü anlamı *sığırlarda bulunan kurtçuk, şerit* (Yozgat); on dördüncü anlamı *oynak, hoppa (kimse)* (Ordu, Sivas, Konya); on beşinci anlamı *turşu yemeği* (Ordu); on altıncı anlamı ise *hafif, yerinde duramayan, oynak* (Ordu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1503).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *aptal, salak*; ikinci argo anlamı ise *kaba sabadır*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *tekerleklerin merkezinden geçen ve taşıtın altına enlemesine yerleştirilmiş mil, eksen, aks* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 533).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dingil kelimesinin argo anlamını *kaba saba kimse, taşralı, budala, aptal, sersem, salak, bön* olarak ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 62). Bahattin Sezgin, YAS'ta dingil kelimesinin argo anlamını *aptal, budala, salak, kaba*

saba, taşralı kimse şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 83). Hulki Aktunç, BAS'ta dingil kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *aptal salak*; ikinci argo anlamını *kaba saba taşralı* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 84).

Muzaffer İzgü'nün Halo Dayı adlı romanında dingil kelimesi şöyle geçmektedir:

“Unutdun mu, geçen yıl az mı yalvardım dingil dingil geberdiğinde mezerinde dingildiyesice Dingil Zako'ya” (İzgü, 1973, s. 26).

Nesrin Özyaycı'nin *Ölmeseydi* adlı anlatısında dandik kelimesi bir ikileme olarak kullanılmıştır:

“Kadın yetmişinde neredeyse, derileri büzüm büzüm büzülmüş ama hâlen dingil dingil baksana, görmedin mi” (Özyaycı, 2008, s. 48).

- **diplemek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *içilecek bir şeyi dibine kadar içmek* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur, Balıkesir, Yozgat, Konya ve Mersin bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir bitkiyi kökünden sökmek* (Amasya); ikinci anlamı *olduğu yerde saymak* (Burdur); üçüncü anlamı *bir şeyi diğer bir şeyin iyice içine, tabanına kadar sokmak* (Amasya, Niğde); dördüncü anlamı *üzüm, kiraz vb. meyvelerin konulacağı küfenin dibini otla doldurmak* (Kocaeli) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1510).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *içilecek bir şeyi dibine kadar içmektir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *bitkiyi kökünden sökmek* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 535).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde diplemek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını (*şişedeki, bardaktaki içkiyi*) *bir dikişte sonuna değin içmek*; ikinci anlamını *sınıfta kalmak* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 62). Bahattin Sezgin, YAS'ta diplemek kelimesinin argo anlamını *şişede ya da bardaktaki suyun veya içkinin tümünü bir dikişte bitirmek* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 83). Devellioğlu'nun sözlüğünde de diplemek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *sınıfta kalmak*; ikinci argo anlamı *cimağ etmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 95). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *şişedeki ya da bardaktaki içkiyi bir dikişte sonuna*

kadar içmek; ikinci anlamı (*erkek için*) *düzmek*, *erkeklik organını tamamen sokmak* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 85).

Vecdi Çıracıoğlu'nun *Serseri Standartları Sempozyumu* adlı yapıtında *diplemek* kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“*Sallandı, yarım kalan şişeyi bir dikişte diplede*” (Çıracıoğlu, 2004, s. 303).

Kaan Arslanoğlu'nun *Kişilikler* adlı kitabında *diplemek* kelimesi yine argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Konyağının kalanını acelesi varmış gibi diplede*” (Arslanoğlu, 2006, s. 179).

- **duman atmak:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *korkmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Buca-İzmir'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *öfkelenmek* (İzmir); ikinci anlamı *atışta hedefi vuramamak*, *karavana atmak* (İzmir); üçüncü anlamı *birine oyun etmek*, *aldatmak* (İzmir); dördüncü anlamı *bir şeyi çabuk sonuçlandırmak* (İzmir); beşinci anlamı *üstün gelmek* (İzmir); altıncı anlamı *kasıp kavurmak* (İzmir); yedinci anlamı ise *ağır basmak* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1602). Önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te *duman attırmak* deyiminin mevcut olan anlamı *kötü duruma düşürmek*, *geride bırakmak*, *birini yıldırım* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 575).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *duman attırmak* deyiminin mevcut olan ilk argo anlamı *yapıp ettikleriyle korku salmak*, *(ortalığı, kişiyi) kötü duruma düşürmek*, *yıldırım*; ikinci argo anlamı *üstünlüğüyle başkalarını ya da başka bir şeyi çok geride bırakmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 64). Sezgin'in sözlüğünde *duman attırmak* deyiminin mevcut olan ilk argo anlamı *sağa sola dehşet saçarak toplumu sindirmek ya da bireyi ürkütmek*, *yıldırım*; ikinci argo anlamı ise *yarış içinde rakiplerini çok gerilerde bırakmak* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 86). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *hakkından gelmek*, *kötü bir duruma sokmak*, *yıldırım* olarak anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 97). Aktunç ise mevcut olan ilk argo

anlamını *yıldırımak, yapıp ettikleriyle korku salmak*; ikinci argo anlamını (*bir kişiyi bir ortamı kötü duruma sokmak*) şeklinde ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 88).

Vahdettin Engin'in *Cumhuriyet'in Aynası Osmanlı* adlı eserinde argo anlamına uygun olarak kullanılmıştır:

“*Vallahi üç parmak kar İstanbul'a duman attırdı. Bu şehrin hiç mi sorumlusu yoktur*” (Engin, 2010, s. 203).

Samim Kocagöz'ün *Kalpaklılar* adlı romanında duman attırmak deyimini yine argo anlamına uygun geçmektedir:

“*Kınalıköprü baskınında Hüseyin Çavuş müfrezesi, duman attırdı*” (Kocagöz, 1962, s. 77).

- **düdükleme:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *ırza geçmektir*. Bu anlamı ile Bursa, Kocaeli, Gaziantep ve Mersin bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1618). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçerek yaygın bir kullanım elde etmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *aldatmak, kandırmak*; ikinci argo anlamı *değersiz bir şeyi çok değerliymiş gibi birine satmak*; üçüncü argo anlamı *cinsel ilişkide bulunmak* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 583).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde düdükleme kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek*; ikinci argo anlamı (*alışverişte, oyunda, kumarda*) *hileyle aldatmak, kandırmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 65). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *düzülmek*; ikinci anlamı da (*alışverişte, kumarda, vb.*) *düzenle, hileyle yenilmek* şekline ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 87). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *cinsel yaşamda bulunmak* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı (*erkek için*) *düzmek*; ikinci anlamı ise (*alışverişte kumarda oyunda*) *birisini kandırmak hileyle aldatmaktır* (Aktunç, 1990, s. 89).

- **dümbük:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan ilk argo anlamı *fena, kötü (kimse)* (Isparta, Hatay, Niğde, Konya, Mersin); ikinci argo anlamı *pezevenk* (Hatay, Konya, Niğde, Adana, Mersin); üçüncü argo anlamı ise *karısı kötü yolda bulunan*

kimse (Hatay, Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1628). Kelime önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yaygın bir kullanım kazanarak yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *pezevenk* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 585).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde dümbük kelimesi (*genellikle sövgü olarak kullanılır*) *yolsuz kadın erkek birleşimlerine aracılık eden, kadın satan ya da karısının, yakını kadınların başka erkeklerle düşüp kalkmalarına göz yuman erkek, pezevenk* anlamıyla yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 65). Sezgin'in sözlüğünde dümbük kelimesi (*sövgü olarak*) *alçak, aşağılık, pezevenk anlamında sözcük* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 87). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı fena, çirkin, kötü (kimse); ikinci anlamı başpezevenk, deyyusbaşı olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de fuhuş aracı erkek pezevenk şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 90).

Kemal Tahir'in *Büyük Mal* adlı romanında dümbük kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Çorum'u dipten doruğa yakacak mı bu dümbük, gazlayıp?... Yediden yetmiş kıracak mı? Çorumluyu ve de göçmeni bu dümbük, yesir mi tuttu Moskoftan” (Tahir, 1970, s. 455).

Yine Kemal Tahir'in bir başka eseri olan *Namuscu*'larda argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Kâtibi sürüyüp getirmişler, İsmail ağamız demiş: «Ola yaz bakalım şu kâğıda bir dümbük!» Kâtip demiş: «Anlamadım!» Demiş İsmail ağamız: «Oğlum dümbüğün anlaşılmaz yeri yoktur, hele sen yaz»* (Tahir, 1974, s. 24).

Kemal Tahir'in *Kurt Kanunu* adlı romanında dümbük kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Bu dümbük nerdense duymuş, bizim hocadan hocaya, tekkeden tekkeye, ocaktan ocağa taşınıp bunca parayı saçıp savurduğumuzu»* (Tahir, 2008, s. 145).

Yine Kemal Tahir'in bir başka eseri *Dutlar Yetişmedi*'de argo anlamı ile yer almaktadır:

“*İşte bu lafin doğrudur dümbük Satılmış Allah belanı vere»* (Tahir, 2005, s. 194).

Yılmaz Güney'in *Boynu Bükükler* adlı romanında yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Uzun Mahmut: «Lan bu kadar uyku olur mu dümbük?» «Dümbük sensin,» dedi Musa ve helâya girdi” (Güney, 1966, s. 55).

- **ekşimek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *surat asmaktır*. Bu anlamı ile Kırşehir’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1699). Önceleri halk ağzında kullanılan bu kelime sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk argo anlamı *utanmak, mahcup olmak*; ikinci argo anlamı *sırnaşmak, ısrar etmek*; üçüncü argo anlamı *kaşlarını çatıp yüzüne küskün veya dargın bir anlam vermek, somurtmak* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ekşi duruma gelmek*; ikinci anlamı *bozulmak*; son anlamı ise *mayalanmaktır* (TS, 2005, s. 615).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde ekşimek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *(birine) kötü davranmak, ekşi yüz göstermek*; ikinci argo anlamı *sevilen bir şeyi elde etmek için sırnaşmak, üstelemek, ısrar etmek*; üçüncü argo anlamı *(birine) askıntı olmak*; son argo anlamı ise *utanmaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 68). Aktunç’un sözlüğünde de ekşimek kelimesinin ilk argo anlamı *(birisine) askıntı olmak, (birisiyle) rahatsız edici ölçüde ilgilenmek*; ikinci argo anlamı *(sevilen bir nesneyi) elde etmek için üstelemek ele geçirmek için ısrarlı davranmak*; son argo anlamı ise *(birisine) kötü davranmak* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 94).

Aziz Nesin’in *Kazan Töreni* adlı eserinde ekşimek kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“Suyu görünce, adamın yüzü ekşidi, kaşları çatıldı, yüz kasları gerildi, şakakları atmaya, çene kemikleri oynamaya başladı” (2019, s. 42).

- **emzik:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı sigara ağızlığıdır. Bu anlamı ile Gaziantep’te yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *incir dallarının tepelerindeki tomurcuk* (Düzce); ikinci anlamı *halı, kilim gibi şeylerin köşeleri* (Antalya); üçüncü anlamı *kışın*,

saçaklardan damlayan su damlacıklarının donarak oluşturduğu buzcuklar (Tokat); dördüncü anlamı *hayvanların memelerinin uçları* (Maraş) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1742). Emzik kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçerek yaygın bir kullanım kazanmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *sigara ağızlığı*dır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *süt çocuklarını oyalamak için ağızlarına verilen kauçuk meme*; ikinci anlamı *beslemek için süt çocuklarına meme yerine emdirilen ağız kauçuklu süt şişesi, biberon*; son anlamı ise *ibrik, çaydanlık, testi vb. kapların, suyu azar azar akıtmaya yarayan içi delik uzantısı, ibiktir* (TS, 2005, s. 635).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde emzik kelimesinin argo anlamı *nargilenin marpucu ya da sigara olarak yer almaktadır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 69). Sezgin'in sözlüğünde ise yine nargilenin marpucu ya da sigara anlamında yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 93). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *uzun süre faydalanmak* anlamındadır (Devellioğlu, 2004, s. 102). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *nargilenin marpucu*; ikinci anlamı *sigara*; üçüncü anlamı *erkeklik organı penis* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 96). Mehmet Arslan'ın *Argo Kitabı*'nda da nargile olarak geçmektedir (Arslan, 2004, s. 242).

Halide Edib Adıvar'ın *Sonsuz Panayır* adlı eserinde argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Emzik gibi ağızından düşmüyor. Senin çamaşırdan kazanacağının iki mislini o sigarayı bırakırsa derhal kazanır” (Adıvar, 1946, s. 6).

Gökhan Akçura'nın *Hamini Gırtlak* adlı eserinde yine argo anlamına uygun geçmektedir:

“Çünkü, ne de olsa nargilenin emziği bayanlarımızın fazla konuşmalarına mâni olan bir emniyet süpabı vazifesini görüyor” (Akçura, 2005, s. 39).

- **evlek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argosu *on lira* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Amasya'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1810). Kelime önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *on liralık kâğıt paradır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *tarlanın, tohum ekmek için saban iziyle bölünen bölümlerinden her biri*; ikinci anlamı *dönümün dörtte biri kadar olan alan ölçüsü*; üçüncü anlamı ise *tarlalarda suyun akması için açılan su yoludur* (TS, 2005, s. 667).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde evlek kelimesinin argo anlamı *çeşitli zamanlarda "on kuruş", "on lira", "bin lira" gibi belli paralar için kullanılan birimdir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 98). Sezgin'in sözlüğünde evlek kelimesinin argo anlamı on lira için kullanılan birim anlamında sözcük olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 96). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *on liralık kâğıt para* şeklinde ifade edilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 104). Aktunç'un sözlüğünde ise *çeşitli dönemlerde belirli para birimleri için kullanılmıştır* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 99).

Ahmet Refik'in *Hicrî On Birinci Asırda İstanbul Hayatı* adlı eserinde evlek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

"Fethiye camii etrafındaki boş yerlerin, fazla cemaat olmak için ahaliden isteyenlere birer ve yarım evlek taksim olunmasına dair" (Refik, 1931, s. 14).

- **fallamak:** *Derleme sözlüğünde* mevcut olan ilk anlamı *küfür etmek* (Ankara, Kırıkkale); ikinci anlamı *azarlamak, paylamak* (Kırıkkale); üçüncü anlamı *kandırmak, anlatmak* (Sivas); *bozmak, berbat etmek* (Gaziantep); dördüncü anlamı *aklını oynatmak* (Aydın); beşinci anlamı *falına bakmak* (Burdur); altıncı anlamı *büyük abdest yapmak* (Gaziantep) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1832).

Sezgin'in sözlüğünde fallamak kelimesinin argosu *anasını bellemek* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 97). Aktunç'un sözlüğünde yine *anasını bellemek* olarak mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 102).

- **fanti:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *oyun kağıdıdır*. Bu anlamı ile Sivas bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1834). Fanti kelimesi halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşmış ve yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı *iskambil oyunlarında oğlan, bacak veya vale adlarıyla bilinen kâğıt* olarak yer almaktadır (TS, 2005, 679).

Sezgin'in sözlüğünde *fanti* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *sosyetik, züppe*; ikinci argo anlamı (*oyun kağıtlarında*) *bacak, oğlan, vale* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 97).

Doğan Akhanlı'nın *Kayıp Denizler: Gelincik Tarlası* adlı eserinde *fanti* kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Çekirge'ye göre eşi bulunmaz bir kadın olan genç karısı, bebek beklediğini haber vermeseydi, *fanti* oynamaya yine de katlanabilirdi” (Akhanlı, 1999, s. 97).

Ahmet Rasim'in *Eşkâl-i Zamân* adlı eserinde *fanti* kelimesinin anlamına yer verilmiştir:

“Bir kâğıt oyunu olan *pastırada fanti en büyük kozdur ve elinde fanti (oğlan, vale) kozu olan yerdeki bütün kâğıtları toplar ve böylece oyunu kazanması kolaylaşır*” (Rasim, 1969, s. 28).

- **fiçî:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *etli, şişman (kimse)* şeklinde yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *etli hayvan* (Isparta); ikinci anlamı *yayık* (İzmir, Manisa, Antalya) olarak ele alınmıştır (DS, 2009, s. 1850). Kelime önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir araya getirilerek çemberlerle tutturulmuş ensiz tahtalardan yapılan, yuvarlak, karnı şişkin ve altı üstü düz kap*; ikinci anlamı *bu kabın alabileceği miktarda olandır* (TS, 2005, s. 694).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *çok sarhoş kimse*; ikinci anlamı *alkolik*; üçüncü anlamı *şişkodur* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 75). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı *alkolik*; ikinci anlamı *çok sarhoş kimse*; üçüncü anlamı *şişko insandır* (Sezgin, 2013, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *çok sarhoş kimse*; ikinci anlamı *alkolik*; üçüncü anlamı *şişman, şişko*; dördüncü anlamı ise *kalçalar, kıçtır* (Aktunç, 1990, s. 104).

Aziz Nesin'in *Hangi Parti Kazanacak* adlı yapıtında *fiçı* kelimesi argo anlamıyla geçmektedir:

“Yetmişdört yaşındaki, *fiçı* gibi şişman Güher teyzeyi hiç şakası yok askere alacaklar” (2019, s. 17).

- **fıkfık:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argosu *fahişe, kötü kadın* (Aydın) anlamı ile yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kısıık kısıık, sessiz sessiz gülmeyi anlatır* (Isparta, Yozgat, Ankara, Kırşehir, Konya, Muğla); ikinci anlamı *duyduğu bir sözü hemen başkasına ileten, söz getirip götüreren* (Düzce) olarak ifade edilmiştir (DS, 2009, s. 1851).

Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *cinsel birleşme, düzüşme eylemidir* (Sezgin, 2013, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde ise *cinsel ilişki, cinsel birleşme* anlamı ile yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 105).

- **fik fik yapmak:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı cinsel ilişkide bulunmaktır. Bu anlamı ile Aydın bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Fik fik yapmak kelime grubu önceleri halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir (DS, 2009, s. 1864).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde yer alan *fik fik* kelime grubu ile aynı anlama gelmektedir. Mevcut olan anlamı ise *cinsel ilişkidir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 75). Sezgin'in sözlüğünde de yine *fik fik* kelime grubu ile aynı anlama gelmektedir. Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan anlamı ise cinsel birleşme, düzüşme eylemi olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde ise cinsel ilişki, cinsel birleşme şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 105).

Fakir Baykurt'un *Sınırdaki Ölü* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Eliyle işaret etti Amerikalı: Biz var yapmak *fıkfık*” (Baykurt, 1975, s. 250).

- **gavara:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *yellenmedir*. Bu anlamı ile Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kavga, güürültü* (Türkiye'nin birçok bölgesinde

yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur); ikinci anlamı *balsız, boş petek* (Konya, Mersin) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1937).

Sezgin'in sözlüğünde gavara kelimesinin mevcut olan argosu *yellenme, osurma* anlamındadır (Sezgin, 2013, s. 106). Aktunç'un sözlüğünde kavara olarak yer almaktadır. Kavara kelimesinin anlamı ise *yellenme, gaz çıkarma, osuruktur* (Aktunç, 1990, s. 159).

- **gebeş:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *karnı şiş olan (kimse)* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *büyük başlı (kimse)* (Ordu); ikinci anlamı *cesur (kimse)* (Adana); üçüncü anlamı *herkesi taklit eden (kimse)* (Adana); dördüncü anlamı *elinden iş gelmeyen beceriksiz, alık (kimse)* (İzmir, Gaziantep) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1956). Gebeş kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *aptal, sersem*; ikinci argo anlamı *bodur ve şişman*; üçüncü argo anlamı ise *karnı şiş olandır* (TS, 2005, s. 734).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gebeş kelimesinin argo anlamı *alık, aptal, bön, salaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, 81). Sezgin'in sözlüğünde gebeş kelimesinin ilk argo anlamı *aptal, sersem*; ikinci argo anlamı *şişman bodur kişi, karnı şişkin* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 107). Devellioğlu'nun sözlüğünde gebeş kelimesinin argo anlamı *enayi, aptal, sersem*dir (Devellioğlu, 2004, s. 111). Aktunç'un sözlüğünde ise *aptal, salak, bön* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 112).

Orhan Kemal'in *İspinozlar* adlı eserinde argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Gebeş, gebeş oğlu gebeş! Yeeeeeeey Allaaaaaaaaah” (Kemal, 1965, s. 67).

Orhan Kemal'in bir başka eseri olan *Evlerden Biri*'nde ise yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Avukat bey, koca göbekli, gebeş” (Kemal, 1966, s. 21).

- **gıcık:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan ilk anlamı *sözüne güvenilmeyen, her işten vazgeçen* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya

konulmuştur); ikinci anlamı *başkasına sevimli gelmeyen (kimse)* (Malatya, Mersin); üçüncü anlamı *fazla el şakası yapan* (Düzce); dördüncü anlamı ise *oyunu idare eden çocuk* (Bolu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2026). Gıcık kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *sözleriyle, davranışlarıyla karşısındakini kızdıran, sinirlendiren, sıkan (kimse)* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *boğazda duyulup aksırtan, öksürten yakıcı kaşıntı*; ikinci anlamı *beyaz renkli, dağlıç koyununa benzer vücut yapısında, kuyruğu son omurlara kadar yağ kitlesi ile kaplı ve bu sebeple alt kısmı yuvarlakça görünen, kaba, karışık yapağılı bir tür koyundur* (TS, 2005, s. 758).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu *söz ve davranışlarıyla karşısındakini kızdıran, sinirlendiren, sıkan (kimse)* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan anlamı *söz ve davranışlarıyla insanı sinirlendiren, kızdıran kimse, ukala* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 108). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *sözleriyle, davranışlarıyla karşısındakini kızdıran, sıkan, sinirlendiren (kimse)* olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 1990, s. 112). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *sinir bozucu, öfkelenendirici (kişi nesne durum)*; ikinci anlamı *(kişide) sinirlenme, hoşlanmama, öfkelenme durumudur* (Aktunç, 1990, s. 113).

Muzaffer İzgü'nün *Halo Dayı* adlı romanında argo anlamı ile geçmektedir:

“*Amma niye gıcık alıyorlar ki Sarıbiyyik'dan, ağa onu gomuş başımıza, demek ki baş. Gıcık almaya mahal yok*” (İzgü, 1973, s. 168).

- **gıcık almak:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *bir şey ya da bir kimse sinirine dokunmaktır*. Bu anlamı ile Mersin bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2026).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gıcık almak kelime grubunun argo anlamı *(bir kimseden, bir şeyden) hiç hoşlanmamak, siniri bozulmak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde de *(birinden, bir şeyden) hoşlanmamak, rahatsız olmak, tiksilmek* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 108).

Aktunç'un sözlüğünde gıcık almak kelime grubunun anlamı (*birisinden bir nesneden bir durumdan*) hiç hoşlanmamak, siniri bozulmaktır (Aktunç, 1990, s. 113).

Hasan İzzettin Dinamo'nun *Kutsal Barış* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“*Veliaht, gıcık aldı: Ne gülüyorsun*” (Dinamo, 1971, s. 249).

- **gıcık etmek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı *nispet vermektir*. Bu anlamı ile Sivas bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2026). Gıcık etmek kelime grubu önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *sinirlendirmek, öfkelenlendirmek, kızdırmaktır* (TS, 2005, s. 758).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu *sinirlendirmek, öfkelenlendirmek, kızdırmak* anlamındadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan anlamı *kızdırmak, öfkelenlendirmek, sinirlendirmektir* (Sezgin, 2013, s. 108).

- **gıcık vermek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan ilk argo anlamı *kışkırtmak, tahrik etmek* (Adana); ikinci argo anlamı *kışkırtmak, nispet vermek* (Sivas) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2027). Gıcık vermek kelimesi yaygınlaşarak yazı diline geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *bir kimseyi sürekli sinirlendirmektir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *boğazı yakıp kaşındırarak öksürmeye yol açmak* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 758).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu (*bir şey, bir kimse, birinin*) *sinirlenmesine yol açmak, sinirine dokunmak, öfkelenlendirmek, kızdırmak, sinirlenmesini sağlamak* anlamındadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde ise *kızdırmak, sinirlendirmek, sinirine dokunmak* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 108). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *sözleriyle, davranışlarıyla karşısındakini kızdırmak, sinirlendirmek, sıkılmak* şeklinde yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 112). Aktunç'un

sözlüğünde ise (*bir kimse, bir nesne, bir durum*) birisinin sinirine dokunmak, birisini kızdırmak, öfkelenlendirmek anlamındadır (Aktunç, 1990, s. 113).

- **gıldırğıç:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan ilk anlamı *bacakları çok ince olan kadın* (Mersin); ikinci anlamı *geçimsizlik, karışıklık* (Bursa, Kırklareli); üçüncü anlamı *karıştırıcı, arabozucu* (Sivas); dördüncü anlamı *çelik oyunu denilen bir çeşit çocuk oyunu* (Gümüşhane) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2040).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *içten pazarlık, kötü niyet*; ikinci anlamı *düzen, dolap, hile* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 83). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *içten pazarlık, kötü niyet*; ikinci anlamı *düzen, hiledir* (Sezgin, 2013, s. 109). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan anlamı ise *içten pazarlık*; ikinci anlamı *gizlenen kötü niyet*; üçüncü anlamı *hile dolaptır* (Aktunç, 1990, s. 114).

- **gırnavlamak:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *kediler çifleşme isteği göstermek* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2061).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *düzmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 84). Sezgin'in sözlüğünde de yine aynı anlamı ile *düzmek* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 110). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *cimağ etmektir* (Devellioğlu, 1970, s. 112). Aktunç'un sözlüğünde ise (*erkek için*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* anlamı ile ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 115).

- **giydirmek:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı aniden bıçak saplamak ya da tokat sopa vurmak olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Bolu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Giydirmek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argosu *ağır sözler söylemek, hakaret etmek* anlamındadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *giyme işini yaptırmaktır* (TS, 2005, s. 765).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *çok ağır sözler söylemek, sövmek, kötölemek, yermek vb.* olarak mevcuttur. İkinci anlamı (*yargıç*) *hapis cezası vermek, mahkûm etmek*; üçüncü anlamı *vurmaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 84). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *çok ağır sözler söylemek, küfürler savurmak, kötölemek*; ikinci anlamı (*yargıç*) *hapis cezası vermek, mahkûm etmek*; üçüncü anlamı da *vurmaktır* (Sezgin, 2013, s. 110). Aktunç'un sözlüğünde *giydirmek* kelimesinin ilk anlamı (*yargıç*) *mahkûm etmek*; ikinci anlamı *vurmak*; üçüncü anlamı *yermektir* (Aktunç, 1990, s. 115).

Fakir Baykurt'un *İçerdeki Oğul* adlı eserinde argo anlamına uygun geçmektedir: “*Bir de baktım iki buçuk yılı giydiriverdiler bana*” (Baykurt, 1974, s. 289).

- **götlek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *homoseksüel (kimse)* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *ipsiz, başı boş gezen (kimse)* (Antalya ve çevresi); ikinci anlamı *haylaz, dalgacı çocuk* (Antalya); üçüncü anlamı *korkak* (Bolu, Ordu) şeklinde ele alınmıştır (DS, 2009, s. 2165). Götlek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *götlek* kelimesinin argo anlamı *edilgin eşcinsel (erkek)* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 84). Sezgin'in sözlüğünde de *edilgin eşcinsel erkek, ibne* anlamı ile mevcuttur (Sezgin, 2013, s. 111). Devellioğlu'nun sözlüğünde *me'bûn* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 113). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *pasif eşcinsel (erkek)* şeklinde ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 117).

Fakir Baykurt'un *Irızca'nın Dirliği* adlı romanında *götlek* kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Tekrar Ahmedin başına geldi: «Kalk ulan ayağa, götlek!» dedi*” (Baykurt, 1966, s. 79).

- **gündüzleme:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *hayırsız çocuktur*. Bu anlamı ile Isparta ve Muğla’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2227).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde gündüzleme kelimesinin ilk argo anlamı *babası belirsiz çocuk, piç*; ikinci argo anlamı *çok zeki, akıllı, cingöz, fırlama (çocuk)* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 87). Sezgin’in sözlüğünde gündüzleme kelimesinin ilk argo anlamı *babası belirsiz çocuk, piç*; ikinci argo anlamı ise *çok zeki, cingöz çocuktur* (Sezgin, 2013, s. 114). Devellioğlu’nun sözlüğünde de *piç* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 114). Aktunç’un sözlüğünde ise *babası belirsiz çocuk, piç* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 120).

- **hacı ana:** *Derleme Sözlüğünde yolsuz birleşmelere aracılık yapan kadın* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Zonguldak ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde hacianne kelimesinin mevcut olan argo anlamı *genelev sahibi ya da yöneticisi kadın, mama* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 88). Sezgin’in sözlüğünde de hacianne kelimesinin argosu *mama, genelev yöneticisi ya da sahibi olan kadın* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 118). Aktunç’un sözlüğünde ise *(özellikle Anadolu kentlerinde) genelev yöneticisi (sahibi) kadın mama* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 122).

- **hamamcı olmak:** *Derleme sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *düş azmaktır*. Bu anlamı ile Niğde bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS,1963, s. 2263).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde hamamcı olmak kelime grubunun mevcut olan argo anlamı *boy aptesi alması gerekmektedir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 89). Sezgin’in sözlüğünde mevcut olan argo anlamı ise zorunlu olarak *boy aptesti almak* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 119). Aktunç’un sözlüğünde hamamcı kelimesinin anlamı

cinsel ilişkiye girdiği ya da mastürbasyon yapıp cinsel doyuma ulaştığı için boy abdesti alması gereken kimsedir (Aktunç, 1990, s. 123).

- **haraza:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan ilk argo anlamı *kavga, gürültü, karışıklık* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Zonguldak ve Muğla bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. İkinci anlamı ise *öfke, sinirdir*. Bu anlamı ile Antalya ve Kıbrıs bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *heyecan* (Antalya); ikinci anlamı *kuyuların ağzına geçirilen oymalı taştan yapılmış çember, kuyu bileziği* (Malatya); üçüncü anlamı *her yer* (Ankara); dördüncü anlamı *ciğer hastalığı, öksürük* (Çankırı, Amasya); beşinci anlamı *biçilirken tarlaya dökülen tohumlardan ertesi yıl kendiliğinden yetişen filiz* (Manisa); altıncı anlamı *büyük baş hayvanların iç organlarından çıkarılan ve sarılık hastalığını iyi gelen bir madde* (Trabzon); yedinci anlamı *çok semirmiş hayvanlarda kalbin çevresinde oluşan yağ* (Niğde); sekizinci anlamı *sığır ciğerinden çıkarılan, öde benzeyen bir madde* (Çanakkale) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 2285). Haraza kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te haraza kelimesinin ilk argo anlamı *kavga, gürültü, karışıklık*; ikinci anlamı *öfke, sinirdir* (TS, 2005, s. 846).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *kavga, gürültü, karışıklık*; ikinci anlamı *öfke, sinir*; üçüncü anlamı *ağız dalaşı, tartışmadır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde haraza kelimesinin ilk anlamı *karışıklık, kavga*; ikinci anlamı *öfke, sinir*; üçüncü anlamı ise *ağız dalaşıdır* (Sezgin, 2013, s. 120). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *kavga, gürültü* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 118). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan anlamı *çekişme, kavga, ağız dalaşı, şiddetli tartışma* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 125).

Sermet Muhtar Alus'us *Onikiler* adlı eserinde haraza kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Aksaraylılar, Etyemezlılar'i kovalar ve aynı haraza kopardı*” (Alus, 1999, s. 70).

Yine Sermet Muhtar Alus'un başka bir eseri olan *İstanbul Kazan Ben Keççe* adlı yapıtında haraza kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Yanındaki başka tarafa baktı, işmar geçti diye haraza (ağız kavgası) da hazır”
(Alus, 1995, s. 59).

- **haraza çıkarmak:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan argo anlamı *kavga çıkarmak, gürültü yapmak* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Muğla bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2286). Haraza çıkarmak kelime grubu halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *kavga etmek, gürültü yapmak, karışıklık çıkarmak, tartışmak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı *karışıklık çıkarmak, kavga, gürültü yapmak*; ikinci anlamı *sataşmaktır* (Sezgin, 2013, s. 120). Aktunç'un sözlüğünde de *meydana gelmek* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 125).

- **harbi:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan ilk argo anlamı *doğru, hilesiz* (Balıkesir, Mersin); ikinci argo anlamı *açık (konuşma için)* (Burdur, Çanakkale, Sakarya, Sivas) şeklinde yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *sürülmemiş, işlenmemiş toprak* (Trabzon, Antalya); ikinci anlamı *çabuk, tez* (Samsun, Giresun, Trabzon, Gümüşhane, Rize, Artvin, Erzurum, Erzincan, Malatya, Maraş, Konya) olarak ele alınmıştır (DS, 2009, s. 2286). Harbi kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşarak yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *doğru sözlü, mert*; ikinci argo anlamı *temiz, hilesiz* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *ateşli silahların içini temizlemekte kullanılan çubuk, harbedir* (TS, 2005, s. 846).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde harbi kelimesinin argosu *doğru, yalansız, hilesiz, mert, temiz, güvenilir (kişi, söz, nesne)* anlamındadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde harbi kelimesinin ilk anlamı *doğru, hilesiz, temiz, güvenilir (kişi, nesne, söz)*; ikinci anlamı *açıkça* şeklinde mevcuttur (Sezgin, 2013, s. 121). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu *doğru, hilesiz, temiz (oyun, iş)* anlamında yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 118). Aktunç'un sözlüğünde mevcut

olan ilk anlamı *doğru yalansız (söz)*; ikinci anlamı *uygun hilesiz (iş, durum, kumar)*; üçüncü anlamı *hakiki sahte olmayan (şey)* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 125).

- **hasbi geçmek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *susmaktır*. Bu anlamı ile Bursa bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2298).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *bir şeye önem vermemek, ilgi göstermemektir* (TS, 2005, s. 852).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu üstünde *pek durmamak, önem vermemek, kısa kesmek, aldirmamak* anlamı ile yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 91). Sezgin'in sözlüğünde *hasbi geçmek* kelime grubunun anlamı *aldirmamak, küçümsemek, önem vermemektir* (Sezgin, 2013, s. 121). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı da *kısa kesmek, önem vermemek, aldırış etmemek, itibar etmemek* şeklinde yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 119). Aktunç'un sözlüğünde ise *önem vermemek, üstünde durmamak, ince eleyip sık dokumamak* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 126).

Sabahattin Engin'in *Kendi Dünyamız* adlı piyesinde harbi geçmek deyimi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Ufak tefek şeylere hasbi geç*” (Engin, 1970, s. 95).

Orhan Kemal'in *Vukuat Var!* adlı romanında *hasbi geçmek* deyimi yine argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Sana bir şey diyeceğim ama, n'olursun hasbi geç*” (Kemal, 1979, s. 168).

- **haşat olmak:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan argo anlamı *kırılmak, ezilmek, darmadağın olmak* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Aydın, Eskişehir, Çankırı, Amasya, Tokat, Sivas, Kırşehir ve Konya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2301).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *bozulmak, kullanılamaz duruma gelmek*; ikinci anlamı *yorulmak, perişan olmaktır* (TS, 2005, s. 855).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde haşat olmak kelime grubunun ilk anlamı *kırılıp dökülmek, işe yaramaz bir duruma gelmek*; ikinci anlamı *çok yorulup gücü tükenmek, kımıldayamaz duruma gelmek* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 92). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı kırılıp dökülmek, çok kötü bir duruma gelmek; ikinci anlamı çok yorulup kımıldayamaz duruma gelmek olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 122). Aktunç'un sözlüğünde de mevcut olan anlamı *niteliği taşımak, haşat duruma gelmektir* (Aktunç, 1990, s. 127).

- **hışır:** *Derleme Sözlüğünde* mevcut olan ilk argo anlamı *sert karakterli ve kaba adam* (Bolu, Eskişehir, İstanbul, Zonguldak, Malatya, Niğde, Mersin); ikinci anlamı *aptal, düşüncesiz (kimse)* (Kocaeli); üçüncü anlamı *aksi, ters, kavgacı (kimse)* (Bolu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2376).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı aptal, sersemdir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı ise olmamış meyve; ikinci anlamı taşkınlık gösteren, yaramaz (kimse) olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 886).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *kaba saba, işe yaramaz, aptal, düşüncesiz, anlayışsız, sersem* (kimse) şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 96). Sezgin'in sözlüğünde hışır kelimesinin mevcut olan anlamı ise *anlayışsız, aptal, düşüncesiz, işe yaramaz, kaba saba kimsedir* (Sezgin, 2013, s. 126).

2.2. Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler

- **aba atmak:** *Derleme Sözlüğünde kendisini kurtarmak için suçu başkasına yüklemek* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Ordu ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 5). Argo sözlüklerinde yer almayan bu sözcüğün halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.
- **abacı:** *Derleme Sözlüğünde atıcı, yalan yanlış söyleyen* (Isparta) ve *bedavadan yiyip içen* (Düzce) anlamları ile mevcuttur (DS, 2009, s. 5). Abacı kelimesi henüz yazı dilinde kullanılmasa da halk ağzında kullanılmaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'te halk ağzında kullanılan *bedavacı* anlamı ile yer almaktadır. Mecaz anlamı ise *asalaktır* (TS, 2005, s. 1).

- **abamak:** *Derleme Sözlüğü*nde ilk anlamı *çirkin bir kızı veya kötü bir malı kandırma yoluyla birine yamamak* (Tokat); ikinci anlamı *bir şeyi birisine zorla vermek* (Manisa); üçüncü anlamı *yüklemek* (Niğde); dördüncü anlamı *iftira etmek* (Kütahya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 8). Abamak kelimesi argo sözlüklerinde yer almasa da yazı dilinde kullanıldığı görülmektedir. Halk ağzında ve yazı dilinde kullanılan bu kelimenin yaygınlaşarak argolaştığı düşüncesindeyim.

Yusuf Hikmet Bayur'un *Türk İnkılâbı Tarihi* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Başkomutanlığın yaptığıı beğenmek veya abamak istediği duygusunu verir” (Bayur, 1983, s. 399).

- **abartmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *aşırmak, çalmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Yozgat bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 12). Abartmak kelimesinin halk ağzında argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *bir nesneyi veya durumu olduğundan daha önemli, daha büyük veya daha çok göstermek, mübalağa etmek*; ikinci anlamı *bir iş, bir davranış vb.nde gereğinden fazlasına kaçmak, aşırıya kaçmaktır* (TS, 2005, s. 2).

- **abdal:** *Derleme Sözlüğü*nde *çingene ve dilenci* anlamları ile yer almaktadır. Bu anlamları ile Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 15). Abdal kelimesi argo sözlüklerinde yer almamaktadır. Abdal kelimesinin argolaştığı düşüncesindeyim. Halk ağzında kullanılan bu kelime yaygın olmasa yazı dilinde de görülmektedir.

TDK Türkçe Sözlük'te *dilenci kılıklı, üstü başı perişan kimse* anlamı yer almaktadır (TS, 2005, s. 2).

- **abdalotu:** *Derleme Sözlüğü*nde *esrar, afyon* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Mersin bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 16). Halk ağzında kullanılan bu kelimenin argolaştığı düşüncesindeyim.

Yusuf Ziya Yörükân'ın *Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar* adlı eserinde abdulotu kelimesi için açıklama yapılmıştır:

“*Sıtkı Soylu'nun topladığı pek çok halk deyişi arasında esrara "Abdal otu" dendiğini görüyoruz*” (Yörükân, 2006, s. 114).

- **abdestsiz:** *Derleme Sözlüğü*nde *korkmaz, çekinmez, senlibenli, saygısız* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Isparta ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 17). Abdestsiz kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir. Yaygın olarak kullanılan bir unsurdur.

TDK Türkçe Sözlük'te mecaz olarak *kötü adam* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 3).

- **acılanmak:** *Derleme Sözlüğü*nde *meraklanmak, kederlenmek* anlamında yer almaktadır. Bu anlamı ile Düzce ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 50). Acılanmak kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşarak argolaşmıştır.

TDK Türkçe Sözlük'te acılanmak kelimesi *acılı durumda olmak, üzüntüye kapılmak, üzülme*k anlamındadır (TS, 2005, s. 8).

- **acınmak:** *Derleme Sözlüğünde dert yanmak, sızlanmak* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Isparta, Bursa, Niğde ve Konya illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 51). Acınmak kelimesi yaygın bir kullanıma sahiptir. Zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te başkasının hesabına üzülme, yazıklanma, yerinme anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 8).

- **acıtmak:** *Derleme Sözlüğünde içlendirmek, kederlendirmek, üzme* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Amasya ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 54). Acıtmak kelimesi argo sözlüklerinde yer almasa da kelimenin argolaştığı düşüncesindeyim. Önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı acılık vermek; ikinci anlamı ağrı, sızı duyulmasına sebep olmaktır (TS, 2005, s. 9).

Ayşın Ceyhan'ın *Macaron Kızı* adlı yapıtında argo anlamı ile geçmektedir:

“Neriman'ın hali Selin'in içini acıttı” (Ceyhan, 2016, s. 81).

- **açık:** *Derleme Sözlüğünde kızlığı bozulmuş* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Isparta, Burdur, Düzce, Ordu, Gümüşhane ve Antalya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 58). Açık kelimesi argo sözlüklerinde yer almasa bile argolaştığı düşüncesindeyim.
- **açık ağız:** *Derleme Sözlüğünde boşboğaz, geveze* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Ordu, Gümüşhane ve Antalya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Açık ağız kelime grubu halk ağzında ve yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

- **açıkçı:** *Derleme Sözlüğünde beleşçi, bedavadan geçinen* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Adana ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 59). Açıkçı kelimesi halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu kelimenin yazı dilinde de kullanıldığı görülmektedir. Argo sözlüklerinde yer almasa da kelimenin argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı borsada fiyat dalgalanmalarından yararlanarak aşıktan para kazanan kimsedir (TS, 2005, s. 12).

- **afakanlanmak:** *Derleme Sözlüğünde kızmak, sinirlenmek, öfkelenmek* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur ve Antalya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 69). Afakanlanmak kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yaygınlaşarak yazı dilinde de kullanılmış olduğu görülmektedir.
- **ağalanmak:** *Derleme Sözlüğünde ağalık tavrı takınmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Yozgat ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 81). Ağalanmak kelimesi halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir. Yaygın bir kullanıma sahiptir bu nedenle kelimenin argolaştığı düşüncesindeyim.
- **ağalık etmek:** *Derleme Sözlüğünde bahşiş vermek, ikramda bulunmak* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Isparta ve Hatay bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Ağalık etmek kelime grubu halk ağzında kullanılmaktadır. Yazı dilinde çok fazla kullanılmasa da bazı örnekleri görülmektedir.
- **ağdalanmak:** *Derleme Sözlüğünde böbürlenmek, kendini naza çekmek, ağır satmak* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Denizli ve Maraş bölgelerinde yapılan

çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 87). Ağdalanmak kelimesi argo sözlüklerinde yer almasa da argolaştığı düşüncesindeyim. Halk ağzında ve yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'te yer alan ilk anlamı *ağda durumuna gelmek, ağdalaşmaya başlamak*; ikinci anlamı *ağda buluşmaktır* (TS, 2005, s. 17).

- **ağız ağıza vermek:** *Derleme Sözlüğünde çene yarıştırmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Van ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 94). Ağız ağıza vermek deyimini konuşma dilinde ve yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır.
- **ağına deve tepmek:** *Derleme Sözlüğünde* bir tartışmada gereken karşılığı verememek, susmak anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Trabzon ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Bu deyim halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Yazı dilinde az rastlanan bir tabirdir.
- **alaşa:** *Derleme Sözlüğünde* kötü kadın, orospu, oynak, cilveli anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Ordu, Giresun, Trabzon, Artvin ve Niğde bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 199). Alaşa kelimesi halk ağzında yaygın bir biçimde kullanılmaktadır.
- **ameli azmak:** *Derleme Sözlüğünde* açgözlü olmak anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Afyon bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 238). Ameli azmak deyimini halk ağzında sık kullanılan bir tabirdir. Yazı dilinde de bazı örnekleri görülmektedir. Ameli azmak deyiminin zamanla argolaştığı düşüncesindeyim.

- **amsalak:** *Derleme Sözlüğü*nde şaşkın, budala, ahmak, alık, pısrık anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Afyon, Burdur, Denizli, Aydın, İzmir, Çanakkale, Düzce, Tokat, Rize, Niğde, Mersin ve Antalya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 239). Amsalak kelimesi halk ağzında çok yaygın bir biçimde kullanılmaktadır.

Çetin Yiğenoğlu'nun Haydar'ı Öldürmek adlı romanında amsalak kelimesi yer almaktadır:

“*Amsalak, işte Emmi, bilmen mi, avrat sözünden çıkmaz, eteğinin dibinden ayrılmaz diye kimsenin inanası gelmemiş ullahem*” (Yiğenoğlu, 2005, s. 331).

- **añırmak:** *Derleme Sözlüğü*nde birine yüksek sesle, tehdit yollu bağırma anlamındadır. Bu anlamı ile Kütahya ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 270). Anırmak kelimesi halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Yazı dilinde de örnekleri görülmektedir.

TDK Türkçe Sözlük'te eşek bağırma anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 57).

- **apışık:** *Derleme Sözlüğü*nde yorgun, güçsüz, şaşkın anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Manisa, Gümüşhane ve Diyarbakır bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 288). Apışık kelimesi halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Kelime argo sözlüklerinde yer almasa da zamanla kullanımı yaygınlaşarak argolaştığı düşüncesindeyim.
- **aranmak:** *Derleme Sözlüğü*nde kavga etmek için sataşmak, fırsat kollamak anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Afyon, Gaziantep, Maraş, Sivas, Niğde ve Mersin bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 298). Aranmak kelimesi halk ağzında ve yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Argo sözlüklerinde yer almasa da argolaştığı düşüncesindeyim.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *arama işine konu olmak*; ikinci anlamı *isteklisi bulunmak*; üçüncü anlamı *eksikliği bulunmak*; dördüncü anlamı *kendi kendine bir şeyler aramak*; beşinci anlamı *şart koşulmak*; altıncı anlamı *olumsuz, kötü davranışlarda bulunarak zor duruma düşmek*; yedinci anlamı ise *kendisine eş veya sevgili aramaktır* (TS, 2005, s. 114).

- **arap karısı:** *Derleme Sözlüğünde çirkin kadınlar için kullanılan bir sıfat* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 299). Arap karısı kelime grubu halk ağzında yaygın olarak kullanılan bir unsurdur.
- **arkalaşmak:** *Derleme Sözlüğünde yardımlaşmak, desteklenmek* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Isparta, Burdur ve Kastamonu bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 325). Arkalaşmak kelimesi genellikle halk ağzında kullanılan yazı dilinde de örnekleri gözükken bir kullanımdır. Arkalaşmak kelimesinin argolaştığı düşüncesindeyim.
- **atılıp gitmek:** *Derleme Sözlüğünde birdenbire bayılmak, ölmek* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Burdur bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 369). Atılıp gitmek kelime grubu halk ağzında yaygınca kullanılmaktadır. Yazı dilinde de örnekleri görülmektedir.

Hikmet Münür Ebcioğlu'nun *Kendi Yazılarıyla Refik Halid* adlı yapıtında geçmektedir:

“*O gün bugündür, hamdolsun, siyaset edebiyatından atılıp gitti*” (Ebcioğlu, 1949, s. 37).

- **atıştırarak:** *Derleme Sözlüğünde dövmek, tokatlamak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Çankırı’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 370). Atıştırarak kelimesi halk ağzında kullanılan bir tabirdir. Kelimenin argolaştığı düşüncesindeyim.
- **avazlamak:** *Derleme Sözlüğünde bağırarak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 378). Avazlamak kelimesinin halk ağzında sıkça kullanılır ve yazı dilinde de örnekleri görülmektedir. Avazlamak kelimesinin argolaştığı düşüncesindeyim.

Fikret Otyam’ın *Mayınlı Topraklar Üzerinde* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“*Sonra kapıya çıktı, çöle doğru avazladı*” (Otyam, 1977, s. 32).

- **ayarsız:** *Derleme Sözlüğünde* ilk anlamı *deli, şuursuz* (Isparta, İzmir); ikinci anlamı *dönek* (Kastamonu, Niğde); üçüncü anlamı *terbiyesiz, edepsiz* (Tokat, Sivas); dördüncü anlamı *namussuz* (Sivas); beşinci anlamı *aşağılık, karaktersiz* (Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 408). Ayarsız kelimesi halk ağzında ve yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk anlamı *ayarı yapılmamış, ayarı bozuk, düzensiz*; ikinci anlamı *belli bir ayarda olmayan (altın veya gümüş)*; üçüncü anlamı *davranışları ölçüsüzdür* (TS, 2005, s. 156).

- **ayazlamak:** *Derleme Sözlüğünde serinlemek* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Konya bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 409). Ayazlamak kelimesi sıklıkla halk ağzında kullanılan bir kelimedir. Ayazlamak kelimesinin argolaştığı düşüncesindeyim.

- **baylık:** *Derleme Sözlüğü*nde *erkeklik* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Denizli ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Baylık kelimesine yazı dilinde pek rastlanmasa da halk ağzında kullanıldığı görülmektedir.
- **bertilmek:** *Derleme Sözlüğü*nde *surat asmak, somurtmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Burdur ve Denizli illerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 637). Bertilmek kelimesi çeşitli anlamlarla halk ağzında ve yazı dilinde kullanılmaktadır. *Surat asmak, somurtmak* anlamının argolaştığı düşüncesindeyim.
- **cangırtıya gitmek:** *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan anlamı *boşuboşuna ölmek* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Afyon ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 856). Yazı dilinde örneklerine rastlanmasa da halk ağzında sıklıkla kullanılan bir unsurdur.
- **canı çekilmek:** *Derleme Sözlüğü*nde *içi sıkılmak* anlamı ile mevcuttur. Bu anlamı ile Çanakkale’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Kelime halk ağzında yaygın olarak kullanılmaktadır. Yazı dilinde de örnekleri mevcuttur.
- **cazgır:** *Derleme Sözlüğü*nde yer alan anlamı cadı, fitnedir. Bu anlamı ile Niğde ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 870). Cazgır kelimesi hem halk ağzında hem yazı dilinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk anlamı *güreşecek olan pehlivanları yüksek sesle izleyicilere tanıtan ve dua okuyarak onları alana süren kimse*; ikinci anlamı fitnedir (TS, 2005, s. 353).

Hatice Bilen’in *Umursanmayan Kadınlar* adlı yapıtında argo anlamı ile geçmektedir:

“Aşağıda, ağabeylerden biri, enişteyle güreşe tutuşacak, öteki de cazgırlık yapacaktı” (Bilen, 1989, s. 17).

2.3. Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler

- **atlamak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *ayıklamak, toplamak, devşirmek* şeklinde verilmiştir. Bu anlamı ile Örencik, Yeşilova, Buldan köyleri, Iğdır, Çivril, Düzce, Yenice, Kütahya, Antakya, Silifke’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.

TDK Türkçe Sözlük’te bir engeli sıçrayarak veya fırlayarak aşmak; yüksek bir yerden alçak bir yere, ayaküstü gelecek bir biçimde kendini bırakmak; binmek; basında haberi zamanında verememek veya diğer gazetelerden öğrenmek; okuma, yazı yazma, sayı sayma vb. işlerde bazı bölümleri üstünkörü geçmek; sınıfı okumadan geçmek; sınıfı okumadan geçmek; inmek; yanılmak, aldanmak; bir işe sonucunu düşünmeden hemen girişmek şeklinde 9 farklı anlamı verilmiştir (TS, 2005, s. 145).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde atlamak kelimesinin argo anlamı (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 31). Sezgin’in sözlüğünde birinci anlamını *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* ikinci anlamını ise *devretmek* olarak ele almıştır. Ali Püsküllüoğlu’nun vermiş olduğu argo anlam haricinde *devretmek* anlamını da atlamak kelimesinin anlamına ilave etmiştir (Sezgin, 2013, s. 228). Hulki Aktunç, BAS’ta atlamak” kelimesini (*Erkek için birisini*) *cinsel ilişkiye alet etmek, kullanmak, düzmek* şeklinde ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 92).

Kemal Tahir’in *Esir Şehrin Mahpusu* adlı eserinde atlamak kelimesi *bir çıkıntı atla abi* şeklinde geçmektedir (Tahir, 2007, s. 104).

Fakir Baykurt *İçerdeki Oğul* adlı öykü kitabında *iyi ya neymiş? Neden kızarıyormuş? Atlamış bir kıza* şeklinde geçmektedir (Baykurt, 1980, s. 112).

Leyla Erbil, *Eski Sevgili* adlı hikâye kitabında atlamak kelimesi *görmüyor musun bana atla demek istiyor* şeklinde argo anlamı ile kullanılmıştır (Erbil, 1977, s. 129).

- **atmak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı verilmemiştir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *asmayı yerden yükseltmek için ağaçlarla yapılan çardak*, ikinci anlamı da *heybe gibi hayvana yükletilmek için iki tarafı denk olarak hazırlanan yük*, üçüncü anlamı ise *atlamak* dördüncü anlamı *beli gelmek* son anlamı ise *sinek yumurtlamaktır* (DS, 2009, s. 372).

TDK Türkçe Sözlük'te argo olarak üç anlamı mevcuttur; birinci anlamı *söylemek* ikinci anlamı *yalan veya abartmalı söz söylemek* son anlamı ise *bilmeden, kestirerek söylemektir* (TS, 2005, s. 146).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde atmak kelimesinin anlamları:

1. *Bilmediği bir şeyi kestirerek söylemek ya da yazmak*
2. *Gerçek olmayan şeyleri gerçekmiş gibi söylemek, abartmalı konuşmak*
3. *Söylemek*
4. *Kendi de bilmediği halde bilmeyen kimselerin yanında, bir konuda, biliyormuş gibi bir şeyler söylemek*
5. *(tokat, yumruk) Vurmak*
6. *(kadını) Baş başa kalınabilecek bir yere götürmek.*
7. *Götürmek olarak ele almıştır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 31).

Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan anlamları:

1. *Bilmediği bir sorunu, ya da konuyu biliyormuş gibi anlatmak, yazmak*
2. *Bilinmeyen bir şeyi kestirerek söylemek*
3. *Söylemek, okumak*
4. *Yalan söylemek, abartarak anlatmak*
5. *Vurmak*
6. *Kadını sevişmek amacıyla gizli ve kapalı bir yere sokmak, götürmek*
7. *Götürmek*
8. *Ayak üstü içki içmek*
9. *Vermek*
10. *Kovmak, çıkarmak* anlamlarında yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 46).

Aktunç'un sözlüğünde yer alan anlamları:

“1. *Yalan derecesinde abartarak konuşmak yalan söylemek*

2. *(Yumruk tokat sille) Vurmak*

3. *(Yakın ilişkide bulunulan birisini) Baş başa olunacak bir yere götürmek*

4. *Bir tek içki içmek içkiden bir yudum almak şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 44).*

Orhan Kemal *Bir Filiz Vardı* adlı eserinde atmak kelimesi *vurmak* anlamında yer almaktadır:

“*Bana bak dedi. Bir tane atarsam suratına.*

—*At anam at yavrumat bir tanem*” (Kemal, 1965, s. 257).

- **attırmak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Diğer anlamlarına bakıldığında ise *meni gelmek, meni getirmek (Eğridir köyleri, Ermenek), su ya da sıvı şeyler tazyikle fişkırmak (Senirkent, Bor), ayakta işemek (Sobran, Erzincan ve köyleri)* şeklinde anlamları verilmiştir (DS, 2009, s. 3739).

TDK Türkçe Sözlük'te attırmak kelimesinin argo anlamı verilmemiştir. *Atma işini yaptırmak* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 147).

Sezgin'in sözlüğünde attırmak kelimesi *aktarmak, bağışlamak iletmek, ödemek* anlamlarında öne sürülmüştür (Sezgin, 2013, s. 46). Aktunç, BAS'ta attırmak kelimesinin birinci anlamlarını *yapmak etmek, vermek, içmek, işemek, cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 44).

- **avadanlık:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Bunun dışındaki anlamları; *kavrulmuş kahvenin soğutulduğu tahta kab (Afyon), araç, aygı (Sandıklı, Eğridir, Şeyhköy, Manisa, Gelibolu, Kocaeli, Eskice, Gölköy, Kalecik, Pınarbaşı köyleri, İncesu, Bor, Çiftepınar), ziynet eşyası (Manisa), av çantası (Geyran, Hemşin), kış için kurutulmuş sebzeler (Afşin)* şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 374).

Sezgin'in sözlüğünde avadanlık kelimesi *çük*, *erkeklik organı* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 75). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *haşefe* şeklinde nitelendirmiştir (Devellioğlu, 1980, s. 75). Aktunç ise *erkeklik organı ve husyeler* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 44).

Memduh Şevket Esendal *Oğullarıma Mektuplar* adlı eserinde avadanlık kelimesini *bir avadanlık bulmak değil, bulmağı düşünmek bile olamamış* şeklinde argo anlamı ile kullanılmıştır (Esendal, 2003, s. 101).

M. İhsan Şimşek'in *Obanın Töresi* adlı kitabında avadanlık kelimesini *ordan avadanlık torbasına uzanarak ipini bağlı duran çivisinden çözüp aldı* şeklinde kullanmıştır (Şimşek, 1981, s. 52).

- **avanta:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Bunun dışındaki anlamlarına bakıldığında birinci anlamı *avare, işsiz, aylak, kötü kimse* (Çorum ve köyleri, Rize ve köyleri, Bor, Ermenek) ikinci anlamı ise *hile* (Şekeroba) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 375).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı *bir kimsenin emek vermeden sağladığı kazançtır* (TS, 2005, s. 148).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde *avanta* kelimesini *hiç emek ya da karşılık vermeksizin elde edilen kazanç* olarak açıklamıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 31). Sezgin'in sözlüğündeki birinci anlamı *bedava* ikinci anlamı da *hiç emek vermeden elde edilen kazanç, yarar* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 47). Ferit Devellioğlu da TAS'ta *avanta* kelimesinin birinci anlamını *önemsiz bir faydalanma, yarım hırsızlıkla para kazanan bir kumarbazdan «sus payı» alma* ikinci anlamını *[kumarda] hile ile oyun oynama, kâğıt tanıma* son anlamını ise *bedava, zahmetsizce, parasız elde edilen şey.* şeklinde vermiştir (Devellioğlu, 1970, s. 75). Aktunç ise *kolayca sağlanan yarar karşılıksız kazanılan çıkar* olarak açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 45).

Nail Güreli'nin *Bilimsel Lokum* adlı yapıtında ismi nitelemek için kullanılmıştır;

“En azından iki-üç hastane için böyle pusulalar bulunurdu Avanta Avni'nin özel katalog cüzdanında. Arada bir hasta ziyaretine gidecek arkadaşlar Avanta Avni'ye sorarlardı” (Gürel, 1979, s. 104).

Aziz Nesin'in *Tek Yol* adlı eserinde ise yine aynı şekilde nitelendirme görevinde kullanılmıştır:

“Avanta Cemal'in bu kılığı hiç de yadırgatıcı değildi. Hemen her zaman buna benzer kılıkta olurdu. Çünkü, eski bir eroinciydi” (2019, s. 416).

Yine Aziz Nesin'in başka bir eseri olan *Havadan Sudan* adlı eserinde argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Kısacası, biz hepimiz, orada çalışanlar avanta alıyorduk. Bunu herkes gibi büyükler de biliyordu. Ama ne yapsalar önleyemiyorlardı. İşin gelimi öyleydi. Avantaya yakın bir işti. Böyle gelmiş böyle gider denilmekteydi” (2019, s. 20).

Çetin Altan'ın *Bir Avuç Gökyüzü* adlı eserinde yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Temsilcinin başka bir avantası da koğuş yatakhaneinde yatak boşaldıkça, aşağıda yemekhanede yatan yeni gelmiş tutuklu yahut hükümlülerden para verenleri, öncelikle yukarı çıkartmaktı” (Altan, 1974, s. 175).

- **ayak:** *Derleme Sözlüğünde* ayak kelimesinin birçok anlamı mevcutken argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamının dışındaki anlamları: 1. *Tas, maşraba* (Afyon, Başhöyük), 2. *Kadeh* (Yeniköy-İst), 3. *Bardak, çay bardağı* (Zile köyleri, Reşadiye, Yıldızeli), 4. *Değirmen taşını kaldırıp indirmeye yarıyan ayar odunu* (Kalafka), 5. *Küçük çay masası, sehpa* (Refahiye), 6. *Yağlı ve yağsız güreşte desteden önceki bölüm, başlangıç* (Yusufeli, Fethiye ve köyleri), 7. *Asıl söze başlamadan önce yapılan giriş, başlangıç* (Çarşamba ve köyleri), 8. *Kavşak, ağız* (Konya), 9. *Sıcak su kaynağı* (Afyon), 9. *Maden ocaklarında sarmaların altında açılan boşluk* (Çaycuma), 10. *Koyun sürüsü satışlarında hesap dışı bırakılıp cabadan verilen zayıf hayvan* (DS, 2009, s. 399).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayak kelimesinin argo anlamı *düzen, dümen, yalan, hile* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 32). Bahattin Sezgin'in sözlüğünde *dümen, düzen, yalan* şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 47). Hulki Aktunç ise ayak kelimesinin birinci anlamını *hile, dümen* ikinci anlamı *rol yapma, poz yapma* son anlamı ise *ilişki, bağlantı* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 45).

- **ayakçı:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ayakta çalışan işçi, garson (Sarayköy-Düzce, Turgutlu-Manisa, Bursa, Tarsus)*, ikinci anlamı *işçi başı (Bergama-İzmir)*, üçüncü anlamı *ekin işi bitinceye kadar çalışan tarla işçisi (Göcer-Konya)*, dördüncü anlamı ise *seyyar satıcı, çerçi (Konya)* beşinci anlamı *haydut, şaki (Adana)* son anlamı da *harmanı döğmüş, henüz savurma durumuna getirememiş kimse (Elmalı-Antalya)* şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 402).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *ayak işlerinde kullanılan kimse*, ikinci anlamı *bir iş süresince tutulan hizmetçi*, üçüncü anlamı *gezici satıcı, çerçi, son anlamı ise otobüs terminallerinde yolcuyla kendi şirketinden bilet almaya yönlendiren kimsedir* (TS, 2005, s. 154).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayakçı kelimesinin anlamı *düzenci, hileci, dümenci, yalancı* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 62). Sezgin ise *düzen, hile yapan düzenbaz* şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 47). Hulki Aktunç da ayakçı kelimesinin ilk anlamını *hilebaz dümenci* ikinci anlamını *yalancı* son anlamını ise *kadınların kızların ayaklarından cinsel haz duyan kimse* şeklinde ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 45).

Safi Arpaguş'un *Mevlevîlikte Manevî Eğitim* adlı melevîlikle ilgili bilgiler içeren eserinde argo anlamı dışında *melevîlikte verilen bir unvan* olarak geçmektedir:

“*Ayak postundan kaldırılarak öteki canlar arasına katılan yeni can ayakçı unvanını alırdı*” (Arpaguş, 2009, s. 150).

- **ayarlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *tekdir etmek* şeklinde yer almaktadır. Bu anlamı ile Boyabat-Sinop'ta yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 408).

TDK Türkçe Sözlük'teki ilk anlamı *bir ölçünün doğruluğunu belli bir örneğe göre düzeltmek, doğrulamak*; ikinci anlamı *bir aygıtı belli bir iş yapabilecek duruma getirmek*; üçüncü anlamı *işleri birbiriyle çatışmayacak veya zamanında bitirecek bir biçimde düzenlemek*; dördüncü anlamı *düzenlemek*; son anlamı ise *kandırmaktır* (TS, 2005, s. 156).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayarlamak kelimesinin ilk anlamı *bir kimseyi bir şeye razı etmek* ikinci anlamı ise *bir şeyi hazır duruma getirmek, hazırlamak, bulmak* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 32). Sezgin ise ilk anlamını *(bir kimseyi) ayartmak, bir şeye razı etmek* ikinci anlamını da *bir şeyi hazır duruma getirmek, hazırlamak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 47).

Orhan Kemal'in *Müfettişler Müfettişi* adlı eserinde ise şu şekilde geçmektedir:

“Herifin karısından mangırları tırtıkla bileziklerini filan al metresini ayarla. Sonra da herif son birkaç gece daha yatacak belki onu çok gör hakkına el atılmış hakkı sarihin gaspedilmiş say. Aşkolsun oğlum palavracı” (Kemal, 1970, s. 154).

- **ayaz:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışında beş anlamı mevcuttur. İlk anlamı *ışık, aydınlık* (*Keçiborlu-Isparta, Nilüfer-Bursa, Çatalca-İstanbul, Çarşamba-Samsun*); ikinci anlamı *yıldız* (*Giresun ve köyleri*) üçüncü anlamı *kel* (*Çarşamba-Samsun*) dördüncü anlamı *seyrek saçlı baş* (*Karaisalı-Adana*) son anlamı ise *dominoda düz, noktasız taştır* (DS, 2009, s. 409).

TDK Türkçe Sözlük'te ilk anlamı *duru, sakın havada çıkan kuru soğuk* ikinci anlamı ise *çok soğuk havadır* (TS, 2005, s. 156).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayaz kelimesinin ilk anlamı *kötü, elverişsiz (şey, durum)* ikinci anlamı ise *parasız, züğürt (kimse)* şeklinde tanımlanmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 32). Sezgin'in sözlüğünde ayaz kelimesinin ilk anlamını *(durum, iş vb.) elverişsiz, iyi değil, kötü* ikinci anlamını *parasız, züğürt kimse* üçüncü anlamını *tehlikeli* son anlamını ise *zor, güç* olarak ifade etmiştir (Sezgin, 2013, 47). Ferit Devellioğlu da ilk anlamını *fena, zararlı veya tehlikeli durum yer* olarak anlamlandırırken ikinci anlamını *korkulan, zor [ders]* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 76). Aktunç'un Sözlüğünde ise ilk anlamı *kötü fena elverişsiz durum şey* ikinci anlamı *parasız züğürttür* (Aktunç, 1990, s. 46).

- **ayva:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *kapı (Gölcük-Kocaeli)* ikinci anlamı ise *kapı önü (Pazar köyleri-Rize)* olarak yer almaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'teki ilk anlamı *gülgillerden, çiçekleri iri, beyaz veya pembe, yapraklarının altı tüylü, orta yükseklikte bir ağaç;* ikinci anlamı ise *bu ağacın büyük, sarı renkte, tüylü, mayhoş, dokusu sertçe, ufak çekirdekli meyvesidir* (TS, 2005, s. 165).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ayva kelimesinin ilk anlamı *kadın ya da gelişkin genç kız memesi* ikinci anlamı *olumsuz, kötü* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, 34). Sezgin ise ayva kelimesinin birinci anlamını *kadının memeleri* ikinci anlamını ise *kötü, olumsuz* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, 49). Aktunç ise ayva kelimesinin anlamını *kadın ya da gelişkin genç kız memesi* ve *olumsuz* şeklinde açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 47).

- **balta olmak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışında ise *engel olmak* anlamı ile yer almaktadır. Bu anlamı ile Edremit-Balıkesir'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 512). Yardımcı fiille oluşturulmuş bu kelime grubu halk ağzında yer alırken yaygınlaşarak yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te *direnerek bir şey istemek, asılmak, musallat olmak* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 1959).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *balta olmak* kelime grubunun anlamı *karşıdakini rahatsız edecek denli direnerek, üzerine düşerek bir istekte bulunmak, sırnaşmak* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 35). Sezgin'in ise *insanı rahatsız edecek derecede askıntı olmak, yapışmak, sırnaşmak* olarak anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 52). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *(birisiyle) İlişki kurmak için ısrar etmek, sırnaşmak, yılışmak* ikinci anlamı ise *(birisinin) Yanından ayrılmamak istenmediği halde hep birlikte olmak istemek* olarak yer almıştır (Aktunç, 1990, s. 50).

Yusuf Ziya Bahadınlı'nın *Deyimlerimiz ve Kaynakları* adlı eserinde *balta olmak* kelime grubu argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Birinden ısrarla bir şey istemek, rahatsız etmek hallerinde «balta olmak» deyimini kullanılır. Üçüncü Selim, İkinci Mahmut zamanlarında Yeniçeriler, öylesine azıtlar ki: Yollarda kadınlara sarkıntılık ederler, hamamlardan kadın kaçırlar*” (Bahadınlı, 1962, s. 22).

Mehmet Arslan'ın *Argo Kitabı* adlı sözlüğünde *balta olmak* kelime grubunu anlamlandırmıştır:

“*Birisine asılmak, sataşmak, zorla bela olmak, tehdit, korkutmak*” (Arslan, 2004, s. 110).

Sabahattin Ali'nin *Son hikâyeler: Esirler* adlı eserinde *balta olmak* kelime grubunun *Baktım asıl korkusu çocuk olursa balta olurum diye. Bana namus numarası yapıyor* şeklinde kullanıldığı görülmektedir (Ali, 1966, s. 111).

- **cacık:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı verilmemiştir. Argo anlamı dışındaki anlamları: 1. *Ayran içine yufka kırıntıları atılarak yapılan yiyecek* (Isparta) 2. *İçinde kekik, biber vb. bulunan pasta şeklindeki çökelek* (Hatay) 3. *İlkbaharda tarlalarda biten ve yenilebilen otlar* (Tokat, Gaziantep, Sivas, Ankara, Nevşehir, Niğde, Konya) 4. *Semizotu* (Eskişehir) 5. *Yabani mantar* (Çanakkale) 6. *Yeşil Tahıl* (Gaziantep) 7. *İçine pirinç, bulgur konularak yapılan sebze yemeği* (Ankara, Konya) (DS, 2009, s. 839).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı *yoğurt, ayran içine hıyar veya marul doğranarak yapılan, çoğu kez sarımsaklı, iştah açıcı yiyecek* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 341).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde cacık kelimesini *hıyar, salak, aptal, bön (kimse)* olarak anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 45). Sezgin ise ilk anlamını *aptal, bön, salak kimse* ikinci anlamını da *hile karıştırılmış olay, iş* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 63). Devellioğlu'nun sözlüğünde cacık kelimesi cacıklık şeklinde yer alarak *aptal, salak, enayi* olarak nitelendirilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 84). Hulki Aktunç, BAS'ta *aptal bön (kimse)* şeklinde yer vermiştir (Aktunç, 1990, s. 62).

Aziz Nesin *Havadan Sudan* adlı eserinde cacık kelimesini bir niteleme sözcüğü olarak kullanmıştır:

“*Cacık Cavit bana keyifli keyifli göz kırptı: Nasıl? Dediğim kadar var mı*” (2019, s. 78).

Aziz Nesin'in *Uyusana Tosunum* adlı eserinde yine Cavit adlı karakteri nitelemek için kullanılmıştır:

“*Cacık Cavit, oğlanı iki bacağının arasına aldı, yüzünü kapayan saçlarını kaldırdı*” (1971, s. 43).

Ömer Madra'nın *Romanımla Sana Bir Ses* adlı eserinde cacık kelimesi benzetme unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır:

“*Cacık derdik biz ona, arkadaşım. Şöyle bakınca cacığa benzemiyor mu biraz*” (Madra, 1991, s. 29).

- **cavlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *kavlamak, tüyünü dökmek, çıplak kalmak* iken ikinci anlamı ise *kumarda kaybetmektir* (DS, 2009, s. 866). Bu kelime halk ağzında mevcut iken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'teki birinci anlamı *kavlamak, tüyünü dökmek, çıplak kalmak*; ikinci anlamı ise *ölmektir* (TS, 2005, s. 352).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde *cavlamak* kelimesinin argosunu *öteki dünyayı boylamak, ölmek* şeklinde anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 46). Sezgin'in sözlüğünde *ölmek, öbür dünyaya geçmek* olarak anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 64). Devellioğlu sözlüğünde *cavlamak* kelimesinin argo anlamını *öteki dünyaya gitmek* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 85). Aktunç, BAS'ta ise *etmek eylemek, işe yaramak iş görmek, bakmak* olarak öne sürmüştür (Aktunç, 1990, s. 63).

Cavlamak kelimesinin incelenen argo sözlüklerdeki anlamlarına bakıldığında Hulki Aktunç'un Ali Püsküllüoğlu, Bahattin Sezgin ve Ferit Devellioğlu'ndan farklı bir anlam öne sürdüğü görülmektedir. Argo kelimelerin araştırmacılara göre benzerlik gösterebileceği gibi farklılıklar da göstermesi bu unsurların bölgesel anlam değişimlerine, kullanım alanlarına göre farklı kullanım biçimlerinin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Orhan Kemal'in *Suçlu* adlı romanında *cavlamak* kelimesi geçmektedir:

“Mektep çocuğu değilim ben. Kerizlikten dikizlerim cavlamıyor” (Kemal, 1979, s.120).

- **caz:** *Derleme Sözlüğünde* ve *TDK Türkçe Sözlük*'te argo anlamı verilmemiştir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yufka pişirmeye yarayan saç*; ikinci anlamı *kare biçiminde ve kenar ortaylarıyla köşegenleri çizilmiş bir şekil içinde iki kişiyle oynanan oyun*; üçüncü anlamı *yaz*; dördüncü anlamı *ilkbahar*; beşinci anlamı *yakan, yakıcı*; son anlamı ise *kağrı* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 870).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı dışında mevcut olan birinci anlamı *başlangıçta Kuzey Amerika zencilerine aitken sonraları bütün dünyada benimsenen bir müzik türü*; ikinci anlamı ise *bu müziği çalan orkestradır* (TS, 2005, s. 353).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *caz* kelimesini, yardımcı fiille *caz yapmak* şeklinde ele alarak *cav cav etmek* kelime grubu ile aynı anlama geldiğini öne sürmüştür (Püsküllüoğlu, 2004, s. 46). Sezgin, YAS'ta ise *gevezelik, boşa konuşma* olarak

anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, 64). Aktunç, BAS'ta caz kelimesini *gevezelik, boşa konuşma* olarak ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 63).

Caz kelimesinin incelemiş olduğumuz *cavcav, cav cav etmek, cav yapmak* kelime ve kelime grupları ile anlamsal olarak benzerlik taşıdığı görülmektedir.

Yılmaz Erdoğan'ın *Feriştah'ın Fentezileri* adlı kitabında caz kelimesi yardımcı fiille kullanılarak argo anlamına uygun yer almıştır:

“Numan – Ama olmuyor ki Mükremin... Sen devamlı uyuyorsun...

Mükremin – Sabaha kadar uyumadım Numan amca... Sinir sahibi insanım bana caz yapma ki, solo dayak yemeyesin” (Erdoğan, 2004, s. 125).

- **cerlemek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *ters cevap vermektir*. Bu anlamı ile Ordu ilinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 886). Halk ağzında yer alan bu sözcük zamanla yazı diline de dâhil olmuştur.

Sezgin'in sözlüğünde *demek, söylemek* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 65). Hulki Aktunç ise BAS'ta cerlemek kelimesinin anlamını *demek, söylemek* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 64).

- **cıvık:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı cıvık, sulu (Malatya, Sivas, Sinop, Zonguldak, İstanbul); ikinci anlamı verdiği sözü tutmayan (Isparta, Burdur, İzmir, Manisa, Bolu, Niğde, Balıkesir); üçüncü anlamı geveze (Isparta, Samsun); son anlamı ise sır saklamayan (Mardin, Malatya) olarak ele alınmıştır (DS, 2009, s. 942). Cıvık kelimesi halk ağzından zamanla yazı diline yerleşmiştir.

TDK Güncel Türkçe Sözlük'te ilk anlamı *fazla suyla karıştığı için biçimini koruyamayacak kadar sulanmış, cılık*; ikinci anlamı ise *soğuk ve can sıkıcı şakalar yapan (kimse)* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 366).

Bahattin Sezgin, YAS'ta cıvık kelimesinin anlamını *şakacı, soğuk ve sevimsiz şakalar yapan kişi* olarak ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 65). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *sulu (adam)* şeklinde yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 85).

Cıvık kelimesi Aziz Nesin'in deneme türünde kaleme almış olduğu *Bir Tutam Aydınlık* adlı eserindeki *Cıvık Hümanizma* başlığı altında argo anlamı ile yer almaktadır:

“*İnsanları Seveceksin adlı o çok sevdiğim romanını yazınca, bu cıvık insan sevgisi dünyada yeniden moda oldu*” (2019, s.341).

Aziz Nesin'in *Unutulmayan Rüyalara* adlı eserinde cıvık kelimesi ikileme şeklinde kullanılmıştır:

“*Cıvık cıvık pis, yarıdan çok çıplak, yırtık pırtık paçavralar içinde, yaralı, çirkin insanlar arasında bulurum kendimi*” (2019, s. 39).

Yakup Kadri Karaosmanoğlu *Sodom ve Gomora* adlı eserinde cıvık kelimesini argo anlamı uygun olarak kullanmıştır:

“*İşte biraz ötedeki masada bir takım hayta gençler cıvık cıvık gülüşüyorlar, kadınlara bakıyorlar; içlerinden biri yanındakinin viskisini yavaşça bardağına döküyor*” (Karaosmanoğlu, 1966, s. 45).

- **cice:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlam mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamları:

“1. *Abla (Isparta, Düzce, Kütahya, Bolu, Zonguldak, Çankırı, Samsun, Ardahan, Konya, Niğde, Antalya, Muğla, Kırklareli, Trakya)*

2. *Büyük anne (Düzce, Bilecik, İstanbul, Gümüşhane)*

3. *Hala (İstanbul, Kars, Adana)*

4. *Teyze (Konya, Antalya, Adana, Gümüşhane)*

5. *Görümce (Adana)*” (DS, 2009, s. 957).

Ağızlarda değişiklik gösteren cece, ceci, cicana, cici, cicinene, ciye, çice, çiçe gibi kullanım şekilleri de vardır. Cice kelimesinin incelemesi argo anlamsal ana unsur olarak cici kelimesi ile birlikte yapılacaktır.

- **cici:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan anlamları:

“1. Yenge (Tokat, Artvin, Kırşehir, Nevşehir, Konya)

2. Hala (İstanbul, Adana)

3. Teyze (Konya, Antalya)

4. Amca (Divriği-Sivas)

5. Bitkilere zarar veren bir böcek (Sivas)

6. Suda yanyan yüzen bir böcek (Sivas)

7. Et (çocuk dilinde) (Rize, Artvin, Ardahan, Muğla)

8. Karısının veya yakınlarından birinin kötü yola sapmasına göz yuman erkek (İstanbul)

9. Teneke kutu (Çankırı)

10. Sünnet edilen çocuğu tutan adam (Karaman-Konya)

11. Ciciana: Üvey anne (Düzce, Yozgat)” (DS, 2009, s. 957).

Ağızlarda değişiklik gösteren ciciaba, ciciana, ciciş, cicişaba, ciiş, çiçi gibi kullanım şekilleri de mevcuttur.

TDK Türkçe Sözlük'te *sevimli, cana yakın, hoş, güzel, hoşla giden* anlamı ile mevcuttur (TS, 2005, s. 367).

Sezgin'in sözlüğünde cici kelimesi *mama, kadın* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 66). Aktunç ise BAS'ta *dişilik organı vagina, edilgin eşcinsel erkek, makat anus, ersuyu, meni* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 65).

Necip Fazıl Kısakürek'in *Büyük Kapı* isimli eserinde cici kelimesi cici anne başlığı altında geçmektedir:

“Torunlarının «Cici Anne!» diye hitap ettiği büyük annem, büyükbabamın zevcesi Zafer Hanım, şanlı bir İstanbul hanımefendisi... Eski Halep Valisi, Hariciye Müsteşarı, Zaptiye Nâzırı Sâlim Paşa'nın kızı” (Kısakürek, 1965, s. 11).

Aka Gündüz'ün *Üvey Ana* adlı romanında cici kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Bibi için «Cici anne» ve şefkatli bir abla. Onun için şimdi üvey analık hakkında söylenen bütün sözleri üzerine almıyor ve dinleliyordu bile” (Gündüz, 1974, s. 107).

Orhan Kemal’in *El Kızı* adlı romanında cici kelimesi yine argo anlamı uygun biçimde kullanılmıştır:

“Cici annenin konağa gelmesi en çok Haldun’u sevindirdi. Hâcer hanımsa, Malmüdürünün annesine rağmen Haldun’un «Cici anne, cici anne» diye kadının etrafında pervane oluşuna da ayrıca içerliyor” (Kemal, 1979, s. 276).

Memduh Şevket Esendal’ın *Sahan Külbastısı* adlı eserinde ise yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Senin Cici bunun farkında olmadı mı? Sezâ’nın «Cici» dediği, İsmet’in kocasıdır” (Esendal, 1983, s. 84).

- **cicoz:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı verilmemiştir. Argo anlamı dışındaki anlamı *yüzük oyunudur*. Bu anlamı ile Dursunbeyli-Balıkesir’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 960). Halk ağzından zamanla yazı diline de geçmiştir. Yaygın bir kullanıma sahip değildir.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk anlamı *cam veya toprak bilyelerle oynanan bir çocuk oyunu*; ikinci anlamı *bu oyundaki bilyelerin her biri*; son anlamı ise *‘yok’ anlamında kullanılan bir söz (argo)* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 368).

Püsküllüoğlu’nun sözlüğünde cicoz kelimesi “*yok*”, “*bitti*”, “*kalmadı*”, “*tükendi*” şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 48). Sezgin ise *bitti*, *kalmadı*, *tükendi*, *yok* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 66). Devellioğlu da TAS’ta *hiç*, *yok* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, 86). Hulki Aktunç cicoz kelimesini *yok*, *bitti* olarak açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 65).

Ahmed Midhat’ın *Denizci Hasan: Hasan Mellâh* adlı eserinde cicoz kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Ne zaman istersek bacağına bir gülle bağladığımız gibi, cicoz*” (Midhat, 1982, s. 147).

Seyit Kemal Karaalioğlu'nun *Değirmen Döndükçe* adlı hikâye kitabında ise yine argo anlamına uygun olarak geçmektedir:

“*Akil cicoz, fikir marangoz.. Bizde herşey ağadan yana*” (Karaalioğlu, 1976, s. 131).

Sermet Muhtar Alus'un *Onikiler* adlı eserinde ise yine konuyla ilintili anlamında kullanılmıştır:

“*Eşref Ağa geliyor dediler mi en sayılı kabadayılardan akılları cicoz (kaçar), fikirleri marangoz (kesilir)*” (Alus, 1999, s. 82).

- **ciğer:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *yakın akraba* (Gümüşhane, Artvin, Kars, Erzincan, Van, Sivas, Yozgat); ikinci anlamı ise *çalışkan kadın* (Yalova-İstanbul) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 962). Kelime zamanla halk ağzından yazı diline yerleşmiştir ve yaygın bir kullanıma sahiptir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *akciğerlerle karaciğerin ortak adı*; ikinci anlamı *hayvanlarda akciğer, yürek ve karaciğerin oluşturduğu takım*; son anlamı ise *yürek, içtir*. Ciğer kelimesi ile oluşturulmuş *TDK Türkçe Sözlük*'te mevcut olan deyimler de vardır: *Ciğeri beş (veya on) para etmemek* deyiminin anlamı *değersiz, aşağılık bir kimse olmak*; *ciğerine oturmak* deyiminin anlamı *masraf çok ağır gelmek*; *ciğerini okumak* deyiminin anlamı *onun aklından geçenleri, gizli düşüncelerini bilmek*; argo olan *ciğerleri bayram etmek* deyiminin anlamı *her zamankinden daha iyi cins sigara içmek*; yine argo olan *ciğerini sökmek* deyiminin anlamı *bir kimseyi çok büyük zararlara uğratmaktır* (TS, 2005, s. 368).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde ciğer kelimesinin anlamını *yüreklilik, korkusuzluk, yiğitlik* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 48). Sezgin'in sözlüğünde *yiğitlik, yüreklilik* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 66). Aktunç ise *onur, cesaret, yiğitlik* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 65).

Murat Orçan'ın *Kuşkonmaz* adlı eserinde ciğer kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Ben ciğere bakarım evlat. Ciğeri sağlam ise bana lazım adam. Yoksa adı, şanı insanın kıyafetidir. Ama ciğeri, en önemli parçasıdır. Sende sağlam bir ciğer var” (Orçan, 2018, s.111).

- **cila:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı verilmemiştir. Mevcut olan anlamı ise *kolsuz kadın kazağıdır*. Bu anlamı ile Anamur-Mersin’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 964).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan anlamları:

1. Bir şeyi parlatmak için kullanılan kimyasal bileşik.
2. Parlaklık.
3. Bir şeydeki aldatıcı, göz boyayıcı durum.
4. Gereksiz süs, gösteriş.
5. Sert içkiden sonra içilen hafif içki (argo)” (TS, 2005, s. 369).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde cila kelimesinin ilk anlamını *sert içkiden sonra içilen hafif içki*; ikinci anlamını *bir uyuşturucu alındıktan sonra üzerine yenilen şey ya da içilen çay, kahve gibi bir içecek* son anlamını ise *sert içkiden ya da alınan uyuşturucudan sonra hafif bir şey içme ya da yeme* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 48). Sezgin’in sözlüğünde cila kelimesinin ilk anlamını *sert içkiden sonra içilen hafif, az alkollü içki*; ikinci anlamını *uyuşturucu aldıktan sonra yenilen tatlı ya da içilen çay, kahve*; üçüncü anlamını ise *sert bir içki ya da uyuşturucu aldıktan sonra hafif bir şey yeme, içme* olarak anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 66). Hulki Aktunç ise ilk anlamını *sert bir içkiden sonra içilen daha hafif içki*; ikinci anlamını *bir uyuşturucu kullandıktan sonra yenilen şey (örneğin esrar üzerine baklava) içilen içecek (örneğin çay)* üçüncü anlamını *esrar içtikten sonra içilen çay* son anlamını da *belirtilen şeyleri yeme içme eylemi* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 65).

Cila kelimesi Türk yazın tarihinde yalnızca argo anlamı ile değil farklı zaman dilimlerinde farklı anlamları ile de kullanılmıştır. Bunun en güzel örneklerinden birini icra etmiş olan 17. yüzyıl sonu ile 18. Yüzyılın ilk çeyreğinde yaşamış olan Nedim; bir beyitinde cila kelimesini *parlaklık* anlamında kullanmıştır:

“*Cilâ vermiş ise âyîne-i İskendere Risto*

Benim sen saykal-ı âyîne-i re'y-i savâbımsın” (Onay, 1992, s. 58).

Yusuf Atılgan’ın kaleme almış olduğu *Anayurt Oteli* adlı eserinde cila kelimesi *boyacılıkta kullanılan parlatma işlemi* anlamında şu şekilde kullanılmıştır:

“*Karaca bir oğlandı; dağınık, kirli saçlı. Sağ ayağını boya sandığına uzattı. ‘Cila istemez’ dedi*” (Atılgan, 1974, s. 110).

Melisa Kesmez ve Mehmet Said Aydın’ın kaleme almış olduğu *Rakı Cep Kitabı*’nda cila kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Yolluk alınmışsa cila çekilmez. Biradan başka cila olmaz. Cila birası bir küçüğü geçmez*” (Kesmez ve Aydın, 2014, s. 93).

- **civelek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *küçük tipli* (Balıkesir, Kargı-Çankırı, Şebinkarahisar-Giresun, Refahiye ve Çevresi-Erzincan) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 988).

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk anlamı *canlı, neşeli ve sokulgan*; ikinci anlamı ise *yeniçeri ocağına yeni girmiş delikanlıdır* (TS, 2005, s. 373).

Sezgin, YAS’ta civelek kelimesinin argo anlamını *edilgin eşcinsel erkek* olarak ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 67). Aktunç ise *edilgin eşcinsel (oğlan genç erkek)* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 66).

Musahipzade Celâl’in *Gül ve Gönül* adlı piyesinde civelek kelimesi şairane bir söyleyişle şu şekilde ifade edilmiştir:

“*Kara gözlüm pek civelek*

Yalvarırım geçmez dilek” (Celâl, 1936, s. 7).

Ahmet Mithat Efendi’nin *Yeniçeriler* adlı hikâyesinde civelek kelimesi, hikâye kahramanı olan Hüsnü’yü nitelendirmek için kullanılmıştır:

“*Civelek Hüsnü, Şehab ile görüştüktan sonra evlenme şevki arttı mı, eksildi mi*” (Mithat, 1986, s. 142).

- **cortlamak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *saklanan bir şeyi söylemektir*. Bu anlamı ile Saray-Çankırı’da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1002).

Sezgin’in sözlüğünde cortlamak kelimesinin argo anlamı *ölmek* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, 67). Aktunç’un sözlüğünde ise cortlamak kelimesinin argo anlamını yine *ölmek* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 66).

Cortlamak kelimesi Türk yazın tarihinde yaygın bir söylem değildir. Bu kelimenin daha çok halk arasında bazı bölgelerde kullanıldığı görülmektedir. Argo sözlükçüler cortlamak kelimesini *ölmek* şeklinde anlamlandırmıştır. Ölmek kelimesinin *tahtalıköyü boylamak* gibi daha yaygın argo kullanım şekilleri de mevcuttur.

- **cucu:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamları: 1. *Tandırda pişirilen pide* (Başvartenik, Çemişkezek-Trabzon). 2. *[cücü] Çocuk dilinde kuş* (Silifke-İçel). 3. *[cücü] Çocuklar için yapılan ekmek, pide* (Tavşanlı, Köprücek, Emet-Kütahya). 4. *[cücen] tavşan yavrusu Tavşan yavrusu* (Ermenek-Konya). 5. *[cücen] Kısa boylu, cüce* (Gemerek-Sivas). 6. *[cücü] Böcek* (İrişli-Bayburt, Sarıkamış-Kars). 7. *[cücü] Küçük cins darı* (Ayancık-Sinop) (DS, 2009, s. 1009).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde *cucu* kelimesinin argo anlamını *meme* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 49). Sezgin ise yine *meme* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 67). Aktunç’un sözlüğünde de *meme*, *memeler* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 66).

- **cura:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *ufak tefek, gelişmemiş* (Isparta, Eskişehir, Çorum, Samsun, Amasya, Bartın, Malatya, Gaziantep, Maraş, Sivas, Adana, Mersin, Antalya,

Muğla, Kıbrıs); ikinci anlamı *küçük zurna* (Sivas, Ankara); üçüncü anlamı *dost, arkadaşı, sevgili* (Üsküdar-İstanbul); dördüncü anlamı *erkek atmaca* (Rize, Maraş, Adana, Mersin); son anlamı ise *tiz sestir* (DS, 2009, s. 1017).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *mızrap ile çalınan iki veya üç teli olan halk sazı*; ikinci anlamı *bir tür küçük atmaca*; üçüncü anlamı *ufak tefek, gelişmemiştir* (TS, 2005, s. 376).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde cura kelimesinin ilk anlamı *esrar çekilen kabak ya da esrar içmeye yarayan gereç*; ikinci anlamı ise *sigaradan çekilen son nefes ya da içkiden kalan ve içilen son yudum* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 49). Sezgin'in sözlüğündeki ilk anlamı ise *esrar içmeye yarayan araç*; ikinci anlamı *sigaradan çekilen son nefes ya da içkiden alınan son yudum*; üçüncü anlamı ise *arka, kış, popodur* (Sezgin, 2013, 67). Ferit Devellioğlu, TAS'ta cura kelimesinin birinci anlamını *cigaranın son yudumu*; ikinci anlamı ise *göt* şeklinde ifade edilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 86). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *esrar çekilen kabak*; ikinci anlamı *esrar içmeye yarayan gereç*; üçüncü anlamı *(sigarada) çekilen son nefes*; son anlamı ise *(içkide) içilen son yudum* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 67).

Mehmet Nazmi Özalp *Türk müzikîsi Tarihi* adlı eserinde cura kelimesini müzik aleti anlamında kullanmıştır:

“Gümüşlü zurna Cura zurna ile kaba zurna birlikte çalınıyorsa, cura zurna melodiyi çalarken kaba zurna “dem” tutar” (Özalp, 2000, s. 446).

Abdülbâki Gölpınarlı'nın kaleme almış olduğu *Kaygusuz Abdal, Hatayi, Kul Himmet* adlı eserinde Kaygusuz Abdalın bir şiirinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Allah Tanrı yaradan

Gel içegör cur'a-dan” (Gölpınarlı, 1953, s.37).

- **çakıntı:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *şimşek*; ikinci anlamı *işaret*; son anlamı ise *birkaç yolun birleştiği yer* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1044).

TDK Türkçe Sözlük'teki ilk anlamı *şimşek çakması, parlaması*; ikinci anlamı ise *ani buluş, düşünce, beklenmeyen söz veya davranıştır* (TS, 2005, s. 383).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çakıntı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *içkili toplantı*; ikinci anlamını *içki içme*; son anlamını ise *içki içerken kadehleri birbirine vurma, kadeh tokuşturma* şeklinde ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *içkili toplantı*; ikinci anlamı *içki içme*; son anlamı ise *kadeh tokuşturma* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 69). Aktunç ise BAS'ta çakıntı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *içki içerken kadehleri birbirine vurma*; ikinci anlamını da *içki içme* şeklinde tanımlamıştır (Aktunç, 1990, s. 69).

Sermet Muhtar Alus'un kaleme almış olduğu *Eski Günlerde* adlı eserinde çakıntı kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Yine emektarlardan çifte sakallı Macaroviç Kaptan'a mı, pos bıyık Palas Kaptan'a mı, çakıntı ile âhenk edilen o odalardan rakı, konyak mataraları atılmış” (Alus, 2001, s. 156).

Safiye Erol'un *Dineyri Papazı* adlı eserinde çakıntı kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Ateş yakarız, kendimiz pişirir yeriz, akşamüstü de kilise bahçesinde biraz çakıntı yaparız” (Erol, 2001, s. 277).

Ercüment Ekrem Talu'nun *Geçmiş Zaman Olur ki* adlı eserinde de yine argo anlamına uygun geçmektedir:

“Beylerbeyi payeli Karamanlı Con Paşa Avromidi'nin bulunmadığı zamanlar, ufaktan çakıntı da yapılırdı” (Talu, 2005, s.281).

- **çakmak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *deri hastalığı, yara, çıban*; ikinci anlamı *dokumada bir*

motif çeşidi (Silifke-İçel); üçüncü anlamı *iskambil oyunlarında koz kırmak* (Trabzon); dördüncü anlamı *şimşek*; beşinci anlamı *kötülük etmek* (Gaziantep); altıncı anlamı *tüfek, tabanca* (Amasya); yedinci anlamı *çocukların kuş avlamak için yaptıkları yay* (Tavas Köyleri-Denizli); son anlamı ise *gösterişli, alımlı* (Acıpayam-Denizli) şeklinde yer almıştır (DS, 2009, s. 1045).

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan ilk anlamı *taşa vurulup kıvılcım çıkarılan çelik parçası*; ikinci anlamı *çelik, taş, cam, plastik vb. maddeden yapılmış gaz veya benzinle dolu tutuşturma aleti*; son anlamı ise *tabanca veya tüfeklerde bulunan tetik düzeni* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 384).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde çakmak kelimesi ile oluşturulmuş deyimlerimiz mevcuttur:

“*sınıfta çakmak: Sınıfta kalmak*

pata çakmak: askerce selam vermek” (Bezirci, 1990, s. 323).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çakmak kelimesinin birinci anlamını *birine bir şeyi yutturmak*; ikinci anlamını *sezinlemek, kavramak, ayırmsamak*; üçüncü anlamını *anlamak, bilgisi olmak, bilmek*; dördüncü anlamını *sınıfta kalmak*; beşinci anlamını *içki içmek*; altıncı anlamını *içki içerken kadeh tokuşturmak*; son anlamını ise *(tokat, yumruk) vurmak* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 50). Sezgin'in Sözlüğünde çakmak kelimesinin argo anlamı *hile yaparak satmak, yutturmak*; ikinci anlamı *ayırmsamak, kavramak, sezimlemek*; üçüncü anlamı *anlamak, bilmek, bilgisi olmak*; dördüncü anlamı *(öğrenci için) sınıfta kalmak*; beşinci anlamı *içki içmek*; altıncı anlamı *içki masasında kadeh tokuşturmak*; son anlamı ise *yüzüne yumruk atmak, vurmak* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 70). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *sezmek, anlamak, kavramak*; ikinci anlamı *(içki içerken) kadeh tokuşturmak*; üçüncü anlamı *uyuşturucu madde kullanmak, haplanmak*; dördüncü anlamı *(öğrenimde) yıl sonunda bir ya da birkaç dersten başarısız olmak, sınıfta kalmak*; beşinci anlamı *tokat atmak*; son anlamı ise *yumruk atmak* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 69).

Aziz Nesin *Gıdıgıdı* adlı eserinde çakmak kelimesini *sezmek, anlamak* anlamında kullanmıştır:

“Amerikalı, çaktım, dedi, çaktım dalgayı abi... Beş dakika taş koy da beni dinle” (2019, s. 97).

Halikarnas Balıkçısı *Gençlik Denizlerinde* adlı eserinde argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Yakışıklı yok mu, onun yanaşmakta olduğunu şippinşak çaktım. Nasıl çaktım? Çaktım vesselâm” (H.B, 1983, s. 214).

Yiğit Okur *Deniz Taşları* adlı kitabında çakmak kelimesini *sınıfta kalmak* anlamında kullanmıştır:

“Yani efendim, ben her sınıfta bir kere çaktım. Yani yedi yıllık liseyi on dört yılda bitirdim. Çaktığım yıllar memlekete dönmeye cesaret edemezdim” (Okur, 2005, s. 224).

Zülfü Livaneli *Sevdalım Hayat* adlı eserinde yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Veysel kollarını iyice sıvadıktan sonra döndü ve kendi tiyatrosundan bir çocuğa esaslı bir yumruk çaktı” (Livaneli, 2007, s. 98).

- **çamur:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan argo anlamı ise *sazlık, bataklık*tır. Bu anlamı ile Kiran-İzmir’de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1066). Kelime halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Güncel Türkçe Sözlük’te mevcut olan ilk anlamı *su ile karışıp bulaşır ve içine batılır duruma gelmiş toprak, balçık*; ikinci anlamı *sataşkan, çevresini tedirgin eden, sulu, arsız (kimse)*; üçüncü anlamı *yapı işlerinde kullanılan çeşitli malzemedен oluşmuş harçtır* (TS, 2005, s. 390).

Asım Bezirci’nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*’nde *(birine) çamur atmak (sıçratmak)*; *(birini) çamurdan çekip çıkarmak*; *çamur gibi*; *çamura bulaşmak (batmak)*; *çamura taş atmak*; *çamura yatmak*; *çamuru karnında, çiçeği burnunda*; *eşek çamura çökerse sahibinden gayretlisi olmaz* gibi deyim ve atasözlerimiz mevcuttur (Bezirci, 1990, s. 99).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çamur kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *ona buna sataşma huyunda olan, çevresine tedirginlik veren, terbiyesiz, sırnaşık kimse*; ikinci anlamını *yemek* şeklinde anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 51). Sezgin'in sözlüğünde ise birinci anlamı *sağa sola sataşmayı huy edinen, çevresinin dirlik düzenliğini kaçıran, terbiye yoksunu, sataşan kimse*; ikinci anlamı *ögün, yemek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 70). Devellioğlu da çamur kelimesinin ilk anlamını *terbiyesiz, sulu, yapışkan ve sırnaşık (kimse)*; ikinci anlamını *ziyafet* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 88). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *yemek*; ikinci anlamı *şölen* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 70).

Gonca Tokuz'un *Tanburî Necdet Yaşar: Anılar, Dostlar* adlı eserinde çamur kelimesi deyim olarak kullanılmıştır:

“Hazırlıklar yapıldı, yılbaşı gelip çattı,

Bir hastalık uydurup, Dayı çamura yattı” (Tokuz, 2009, s. 55).

Enver Behnan Şapolyo'nun *Selçuklu İmparatorluğu Tarihi* adlı kitabında ise yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Nihayet ona da bir çamur attı. Güya Taceddin Ankara'da Harput Melikinin sarayında bulunmuş güzel sesli bir çalgıcı kıızıyla nikâhsız olarak yaşadığını ileri sürdü” (Şapolyo, 1972, s. 182).

- **çarık:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir argo anlamı dışındaki anlamı ise *ayakkabı* anlamına gelen *çarık* olarak öne sürülmüştür. Bu anlamı ile Kangal Köyleri-Sivas, Mucur köyleri-Nevşehir'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1081).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *para cüzdanıdır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *işlenmemiş sığır derisinden yapılan ve deliklerine geçirilen şeritle sıkıca bağlanan ayakkabı*; ikinci anlamı *araba yokuş aşağı giderken tekerleği frenlemek için altına sürülen demir levha*; son anlamı ise denizcilikte kullanılan bir kavram olan *çenedir* (TS, 2005, s. 395).

Ömer Asım Aksoy'un hazırlamış olduğu Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde bir atasözü olarak karşımıza çıkmaktadır:

“Kuru gayret çarık eskitir: Bir iş rastgele bir çabayla değil amaca doğru planlı bir biçimde yürümeyle başarılı” (Aksoy, 1993, s. 379).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çarık kelimesinin argo anlamı *para cüzdanı* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 52). Sezgin, YAS'ta çarık kelimesinin argo anlamını *çanta, para cüzdanı, portföy* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 71). Devellioğlu'nun sözlüğündeki ilk anlamı *para cüzdanı*; ikinci anlamı *otomobilin dış lastiği* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 88). Aktunç'un sözlüğündeki ilk anlamı *cüzdan, portföy*; ikinci anlamı da *lastik, dış lastik* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 70).

Emine Gürsoy'un *Ayakkabı Kitabı*'nda çarık kelimesi argo anlamı açıklanmıştır:

“Argoda ise çarık; para kesesi, içi dolgun para cüzdanı anlamlarında kullanılmıştır. Şoför argosunda da otomobilin dış lastiği anlamına gelmektedir” (Gürsoy, 2003, s. 41).

Mehmet Arslan *Argo Kitabı*'nda çarık kelimesinin argo anlamını vermiştir:

“Yağlı çarık: Dolgun kese, dolu cüzdan. “Benim de öyle koynumda yağlı çarığım olsaydı cakamdan geçilmezdi”” (Arslan, 2004, s. 146).

- **çatlak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo mahiyetinde olduğunu düşündüğüm anlamı ise *düşük, kötü kadındır*. Bu anlamı ile Mesudiye-Ordu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1091). *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı dışındaki anlamları:

1. Kabakulak hastalığı.

2. Tabanca, tüfek kapsülü.

3. Fırtınalı havalarda kıyılara yakın yerlerde köpürerek dağılan dalga.

4. Ardıç.

5. Kökünde patates gibi yumrular bulunan ve bir karış boyunda sarı çiçekler açan bir çeşit bitki, *Leontis epalus*, *Necntis Leontiptalyun*.

6. Patlamış mısır.

7. Sahile yakın büyük kaya.

8. Cırlak (ses hk.).

9. Fıtık.

10. Kafadan çatlak” (DS, 2009, s. 1091).

TDK *Türkçe Sözlük*’te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamları:

“1. Çatlamış olan.

2. Deli.

3. Herhangi bir yerde uzunluğuna olan açıklık.

4. Ara, aralık.

5. Değişimin başlangıcı.

6. Yer altındaki taş kütlelerinin basınç ve gerilim dolayısıyla yer değiştirmeden çatlayıp yarılması, diyaklaz.

7. Deri, mukoza, kemik veya herhangi bir organ üzerinde uzunluğuna olan açıklık, yarık, fissür” (TS, 2005, s. 402).

Sezgin’in sözlüğünde çatlak kelimesinin argo anlamı *kadının dişilik organı* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 72). Hulki Aktunç ise BAS’ta çatlak kelimesinin argo anlamını *Dişilik organı, vagina* olarak ifade etmiştir (Aktunç, 1990, s. 71).

Osman Cemal Kaygılı’nın *Çingeneler* adlı eserinde geçmektedir:

“— Hiç meraklanma, dedi, eğer ki lâzım ise o çatlak kadın sana, te bu yaralar yarın öbür gün iyice savulsun, kalkar, gider seninle onu her yanda, çadır beçadır arar, buluruz... Ne dersin” (Kaygılı, 1943, s. 73).

- **çavuş:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *güneş, güneşlik yer* (Düzce, Aydın, İzmir, Bolu); ikinci anlamı *huni* (Isparta, Burdur, Düzce, Aydın, Bursa); üçüncü anlamı ise *fes ibiğidir* (DS, 2009, S. 1096).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamları:

- “1. Bir işin veya işçilerin başında bulunan ve onları yöneten sorumlu kimse.
2. Osmanlı Devleti teşkilatında çeşitli hizmetler yapan görevli.
3. Osmanlı ordusunda üst komutanların buyruklarını ast komutanlara ulaştıran görevli.
- 4 Onbaşıdan sonra gelen ve görevi manga komutanlığı olan erbaş.
- 5 Askerî okullarda sınıf başkanı” (TS, 2005, s. 403).

Sezgin'in sözlüğünde çavuş kelimesinin argo anlamı *erkeklik organı* olarak belirtilmiştir (Sezgin, 2013, s. 72). Aktunç'un sözlüğünde ise *erkeklik organı, penis* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 71).

- **çaylak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı (*çağıldak*) *koyunların kuyruklarının altına yapışıp kuruyan pislik* (Artvin, Ardahan, Hatay, Sivas, Kayseri, Mersin); ikinci anlamı *ırmağın geniş yeri* (Adana); üçüncü anlamı *bacaklarının arası açık olan at* (Trabzon); dördüncü anlamı *sözünde durmayan kimse* (Sivas); beşinci anlamı ise (*çağa*) *bebek, çocuk* (Afyon, Isparta, Aydın, Sakarya, Bursa, İstanbul, Çankırı, Kars, Samsun, Amasya, Tokat, Ordu, Trabzon, Malatya, Gaziantep, Maraş, Sivas, Ankara, Konya, Kayseri, Adana) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1097).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *toydu*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *yırtıcılardan, uzun kanatlı, çengel gagalı, küçük kuşları ve fare gibi zararlı*

hayvanları avlayan, tavuk büyüklüğünde bir kuş (Milvus migrans) olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 405).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çaylak kelimesinin argo anlamı *deneyimsiz (kimse)* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 53). Sezgin'in sözlüğünde çaylak kelimesinin argo anlamı *acemi, deneyimsiz kimse, toy* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *acemi, tecrübesiz, toy* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 89).

Sâlah Birsnel'in *İstanbul-Paris* adlı eserinde çaylak kelimesini, çıkardığı mizah gazetesinin adından dolayı Çaylak lakabı ile anılan Mehmed Tevfik'ten eserinde bahsetmek için kullandığı görülmektedir:

“Çaylak Tevfik, Çaylak dergisininin 78. sayısından çıkıp Kağithane'ye girişini yapmış, korudaki ağaçlardan birinin altına seccadesini serip bağdaş kurmuştur” (Birsnel, 1983, s. 290).

Ali Rıza Öge'nin *Meşrutiyetten Cumhuriyete Bir Polis Şefinin Gerçek Anıları* adlı eserinde çaylak kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“«Beni mi takip ediyorsun acemi çaylak?» deyince, adam hiç beklemediği bu sözlere karşı dili dolaşıp bir şeyler söyledi ise de ben dinlemedim bile” (Öge, 1982, s. 105).

- **çekik:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki birinci anlamı *serçe büyüklüğünde tarla kuşu* (Çal-Denizli, Göksun-Maraş, Dont-Muğla); ikinci anlamı ise *tatsız, çirkindir* (DS, 2009, s. 1112). Çekik kelimesi önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yanlara doğru çekilerek gerilmiş gibi olan*; ikinci anlamı *içeriye doğru kaçmış, batıktır* (TS, 2005, s. 406).

Sezgin'in sözlüğünde çekik kelimesinin anlamı *yen (japon parası)* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Aktunç ise BAS'ta çekik kelimesinin anlamını *japon parası (yen)* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 72).

- **çekim:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çam ve armut ağaçlarının dallarında görülen parazit ökse otu* (Artvin); ikinci anlamı *çam yaprağı* (Gümüşhane); üçüncü anlamı *çam kozalağı* (Zonguldak); dördüncü anlamı *tesbih* (Aydın, Eskişehir); beşinci anlamı *güç, erk* (Ankara); altıncı anlamı ise *damızlık iri eşek* (Çankırı, Samsun) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1113).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan ilk anlamı *çekme işi*; ikinci anlamı *fillerin çeşitli zaman, kişi ve kiplere, adların da ad durumlarına göre uğradığı biçimleri, tasrif*; üçüncü anlamı *herhangi bir cismin, başka bir cismi kendine doğru çekme gücü, cazibe, traksiyon*; dördüncü anlamı ise *alıcının sürekli olarak çalıştırılmasıyla elde edilen film parçası, plandır* (TS, 2005, s. 407).

Sezgin'in sözlüğünde çekim kelimesinin anlamı *afyon, eroin, morfin, narkotik* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Devellioğlu'nun sözlüğünde çekim kelimesi *bir tutam eroin* olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1959, s. 76).

- **çekmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hayvanlar çiftleşmek* (Gaziantep, Mut-İçel); ikinci anlamı ise *kız kaçırmak* (Maçka ve Köyleri-Trabzon) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1115).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *içki içmektir* (TS, 2005, s. 409). Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çekmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *içki ya da esrarlı sigara içmek*; ikinci anlamı ise *(futbolda) gol atmak, (basket vb.de) sayı yapmak* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 53). Sezgin'in sözlüğündeki ilk anlamı *esrarlı sigara veya içki içmek*; ikinci anlamı *(ayak topunda) topu kaleye atmak,*

gol atmak; üçüncü anlamı (*sepet topunda*) *sayı yapmak*; son anlamı ise *çekip gitmek* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 73). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *içki içmek*; ikinci anlamı *ısrarlı sigara içmek*; üçüncü anlamı (*barmen, çay ocakçısı vb. için*) *doldurmak*; dördüncü anlamı *tokat atmak, yumruk vurmak*; beşinci anlamı (*basket vb. sporlarda*) *sayı yapmak*; altıncı anlamı *futbolda gol atmak*; yedinci anlamı (*erkek için*) *mastürbasyon yapmak, otuzbir çekmek*; son anlamı ise (*erkekler için*) *Bir kadını fuhuş hayatından ayırıp metres tutmak, kendisine karı yapmak* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 72).

Aziz Nesin'in *Deliler Boşandı* adlı hikâye kitabında çekmek kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

"Oğlan topa bir şut çekti: Ben ne olduğumu pek anlayamadım ama, direğe çarpan başım yumruk gibi balon yapmıştı" (1971, s. 152).

Orhan Peker'in *Cornelius'a Mektuplar* adlı eserinde çekmek kelimesi *içki içmek* anlamında kullanılmıştır:

"Gerçi seninle Çiçek Pasajında karşılıklı kafaları çekmek çok zevk olurdu" (Peker, 1993, s. 27).

Sevgi Soysal'ın *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti* adlı kitabında çekmek kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

"Arada esrar çekmek için taksinin içine çekiliyor, ama hiç fazla kaçırmıyordu" (Soysal, 1973, s. 242).

- **çene atmak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *çok ateşliken çene tutmaz olmaktır*. Bu anlamı ile Bor-Niğde'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1136).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çene atmak kelime grubunun anlamı *konusarak zaman geçirmek, gevezelik etmek, söyleşmek* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 53). Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde çene atmak kelime grubunu *şundan bundan bol bol konuşmak, söyleşmek, gevezelik etmek* şeklinde

tanımlandırılmıştır (Bezirci, 1990, s. 101). Sezgin'in sözlüğünde de *konuşarak zaman geçirmek, konuşmak, söyleşmek* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 73). Hulki Aktunç ise BAS'ta çene atmak kelime grubunun anlamını *konuşmak, söyleşmek* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 72).

Karagözcü Kâzım'ın *Karagöz'ün Dünyaya Dönüşü* adlı iki perdelik oyununda çene atmak kelime grubu argo anlamı ile geçmektedir:

“Sizinle teşerrüf edip iki çene atmak dilerdim. Karagöz — Ne çenesi bu be. İki saattir çene atıyorsun hâlâ geberemedin gitti” (Kâzım, 1934, s. 8).

- **çeşit:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kilim ve buna benzer şeyleri dokumakta kullanılan renkli iplik* (Emirdağ-Afyon, Mersin-İçel); ikinci anlamı ise *çeşit, tür* (Diyarbakır) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1148).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan ilk anlamı *aynı türden olan şeylerin bazı özelliklerle ayrılan öbeklerinden her biri, tür, makule, nev*; ikinci anlamı *canlıların bölümlenmesinde, bireylerden oluşan, türden daha küçük birlik*; son anlamı ise *türlüdür* (TS, 2005, s. 417).

Sezgin'in sözlüğünde çeşit kelimesinin argo anlamı *garip davranışlı kimse* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Hulki Aktunç ise BAS'ta çeşit kelimesinin argo anlamını *garip görünümlü garip davranışlı (kimse)* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 73).

Yahya Kemal'in *Edebiyata Dair* adlı eserinde çeşit kelimesi bir ikileme olarak kullanılmıştır:

“Bu asırda mâdemki çeşit çeşit ve hattâ birbirine tamâmiyle zıd, şiir çığırları var ve bu çığırlar arkalarından birçok hayranlarını sürüklüyorlar; şiirin yalnız bir türlü târifine güvenmek, hakikate gözyummak olur” (Kemal, 1997, s. 46).

Kemal Tahir'in *Sağırdere* adlı eserinde çeşit kelimesi yine ikileme olarak geçmektedir:

“Dünyayı çeşit çeşit hırsızlık kaplamış efendi, her birimiz bir çeşit hırsız olmuştuz” (Tahir, 1968, s. 160).

- **çete:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kısa boylu* (Senirkent-Isparta); ikinci anlamı *çete, kete* (Erzurum); son anlamı ise *çete, eşkıya* (Aybastı-Ordu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1149).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yasa dışı işler yapmak veya etrafındakileri korkutmak amacıyla bir araya gelmiş topluluk*; ikinci anlamı ise *ordu birliklerinden olmayan silahlı küçük birliktir* (TS, 2005, s. 420).

Sezgin'in sözlüğünde çete kelimesinin argo anlamı *yakın arkadaş* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Aktunç'un sözlüğünde ise *yakın arkadaş, yoldaş* olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 73).

Ceyhun Atuf Kansu'nun *Köy Öğretmenine Mektuplar* adlı kitabında çete kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Efendi, biz buraya Kemal Paşayı öğmek için mi geldik, yoksa öğretmene çorba içtiğimizi anlatmak için mi? Biz de çete idik arkadaş” (Kansu, 1964, s. 31).

- **çıkık:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *kirli çamaşır* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Sancaklıboz-Manisa, Kozan-Adana, Marmaris-Muğla bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1167).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir kemik veya organın yerinden çıkmış olması*; ikinci anlamı *yerinden çıkmış (kemik veya organ)*; üçüncü anlamı ise *çıkıntısı olandır* (TS, 2005, s. 424).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çıkık kelimesinin argo anlamı *flört* olarak nitelendirilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 53). Sezgin'in sözlüğünde de *flört, oynaş*

olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 73). Hulki Aktunç ise BAS'ta çıkık kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *buluşma, birlikte dolaşma, flört etme*; ikinci anlamını *esrar içilirken ortaya çıkarılan bir içimlik parça* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 73).

- **çıkıntı:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan birinci anlamı *balkon* (Akyazı-Sakarya); ikinci anlamı *sürü içinde işe yaramayan koyun, koç* (Burdur, Amasya, Ordu, Manisa, Sivas, Konya); üçüncü anlamı *afyonun fena bir cinsi* (Isparta); dördüncü anlamı *fayda, kâr* (Beyşehir-Konya); beşinci anlamı *işe yaramayan* (Uşak, Isparta, Kütahya, Konya); altıncı anlamı *kirli çamaşır* (Isparta, Burdur, Kayseri); yedinci anlamı *eskimiş, kullanılmış giysi* (Eşme-Uşak); son anlamı ise *kirli giysi* (Yenice-Muğla) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1167). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken sonraları yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı *kambur* olarak verilmiştir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir yüzeyde ileri doğru çıkan bölüm*; ikinci anlamı *bir metni düzeltmek veya ona bir şey eklemek için satır dışına yazılan yazı, çıkma*; üçüncü anlamı ise *her şeye itiraz eden, huzursuzluk çıkararan (kimse)* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 424).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğüne çıkıntı kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı (*insan için*) *burun*; ikinci anlamı *bir içimlik esrar parçası*; üçüncü anlamı *sigara*; dördüncü anlamı ise *aşırı davranışları olan (kimse)* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 53). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı (*insan için*) *burun*; ikinci anlamı *bir içimlik esrar parçası*; üçüncü anlamı *sigara*; dördüncü anlamı *aşırı davranışları olan, göze batan kişi* olarak anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 73). Ferit Devellioğlu da TAS'ta çıkıntı kelimesinin argo anlamını *cigara* şeklinde ifade etmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 89). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı (*insanda*) *burun*; ikinci anlamı *küçük erkeklik organı*; üçüncü anlamı *bir içimlik esrar parçası*; dördüncü anlamı *sigara* beşinci anlamı *para (özellikle bir şeyin bedeli olan para)* altıncı anlamı ise (*görünümü, davranışları*) *farklı kimse* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 73).

Kemal Tahir'in *Esir Şehrin Mahpusu* adlı eserinde çıkıntı kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“— Bir çıkıntı atla abi!

—Bir duman tosla da ciğerleri bayram edelim” (Tahir, 2007, s. 104).

- **çıkılmak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan ilk anlamı *oyunda kazanmak* (Trabzon); ikinci anlamı *çıkılmak* (Diyarbakır); üçüncü anlamı yine *çıkılmak* (Doğu Trakya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1170).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *vermeye katlanmaktır*.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çıkılmak* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *karşı cinsten biriyle yakın ilişki kurmak*; ikinci anlamı *vermek, ödemek, çıkarmak, ödemeye katlanmak, ortaya koymak*; üçüncü anlamı *tokat vurmak, yumruk atmak* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 54). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *karşı cinsten birisiyle dostluk, yakın ilişki kurmak*; ikinci anlamı *çıkarmak, ödemek, vermek*; üçüncü anlamı ise *hızlı bir tokat atmak, yüze şiddetli bir yumruk vurmak* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 73). Hulki Aktunç ise BAS'ta *çıkılmak* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *vermek*; ikinci anlamını *yumruk atmak tokat vurmak*; üçüncü anlamını *uyuşturucu maddenin verdiği esrime bitmek sarhoşluktan ayılmak* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 73).

Necati Tosuner'in *Sancı.. Sancı...* adlı romanında *çıkılmak* kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“Almanya bunların gözünü açmış ağbi. Yok ağbi yok, o eski işler nerdee?.. Bi yüzlük daha çık ağbi” (Tosuner, 1977, s. 133).

- **çingirak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çok açık ve soğuk (hava hk.)* (Torul-Gümüşhane); ikinci anlamı *beygir koşulan düvenin ön tarafına konulan, beygirin yan kayışlarının*

bağlandığı ağaçtan yapılmış falaka (Mudanya-Bursa); son anlamı ise *çıradır* (DS, 2009, 1182).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *küçük çan*; ikinci anlamı *içindeki tanelerin hareketiyle ses çıkaran metal nesne, çingirdak*; üçüncü anlamı ise *çocuk oyuncuğu olarak kullanılan saplı bir çingirak türüdür* (TS, 2005, s. 428).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çingirak kelimesinin argo anlamını (*kadında, kızda*) *meme* olarak nitelendirmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 54). Sezgin'in sözlüğünde (*kadında*) *meme* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 74). Aktunç'un sözlüğünde ise çingirak kelimesinin anlamı (*kadında, kızda*) *meme* (özellikle büyükçe ve sarkan meme olarak ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 74).

Halil Ersoylu *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler* adlı çalışmasında çingirak kelimesinin argo anlamına yer vermiştir:

“*Meme, daha çok iri ve sarkık olan kadın veya kız memesi*” (Ersoylu, 2004, s. 129).

- **çırak çıkarmak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *kız gelin etmektir*. Bu anlamı ile Yalvaç-Isparta, Beyşehir-Konya, Yatağan-Muğla bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1185).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *bir kimseyi beklediğinden az bir kazançla ortaklıktan uzaklaştırmak*; argo anlamı dışındaki anlamı ise *eskimiş cariye veya odalıkların saray, konak, köşk vb. büyük yerlerde yıllarca hizmet ettikten sonra evlenmelerine veya o yerlerden ayrılmalarına izin vermektir* (TS, 2005, s. 429).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çırak çıkarmak deyiminin argo anlamı *istediğinden daha az bir şeye razı etmek* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 54). Sezgin'in sözlüğünde de *istediğinden daha fazlasını almaya inandırmak*,

kandırmak olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 74). Aktunç'un sözlüğünde ise çırak çıkarmak deyiminin argo anlamı (*birisini İstediğinden daha az daha düşük nitelikte bir sonuca razı etmek* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 74).

Ali Halim Neyzi'nin kaleme almış olduğu *Gökdelen* adlı eserde çırak çıkarmak deyimini argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bir gecede elde ettiğim artık ve beklenmedik gelir, ablam ile Müştak Bey'i, babamın mirasından çırak çıkarmaya yetmiş de artmıştı*” (Neyzi, 1993, s. 20).

Tarık Buğra'nın *Küçük Ağa* adlı eserinde çırak çıkarmak deyimini konuyla ilintili şekilde geçmektedir:

“*Maksadı ağabeyimi başçavuş, beni çavuş, sizleri ise birer onbaşı yapıp çırak çıkarmak. Amma bu maksadına eremeyecek, ölmek var, dönmek yok*” (Buğra, 1970, s. 420).

- **çırnık:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir çeşit tahterevalli* (Muradiye-Rize); ikinci anlamı *serçeye benzer bir çeşit kuş* (Akyazı-Sakarya); üçüncü anlamı *taşlı yol, patika* (Yerkesik-Muğla); dördüncü anlamı *iki başı eğri balıkçı veya tahul kayığı* (Çanakkale, Bolu, İstanbul, Samsun, Rize, Muğla); beşinci anlamı *küçük dere* (Polatlı-Ankara); son anlamı ise *ince ağaçlı sık orman* (Mesudiye-Giresun) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1188).

Sezgin'in sözlüğünde çırnık kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *çirkin, bet, gudubet, karakoncolos*; ikinci anlamı ise *değersiz* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 74). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *kıymetsiz, değersiz, çirkin, sakil* olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 90). Aktunç'un sözlüğünde ise *görünümü hoş olmayan, çirkin (kimse)* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 74).

- **çıtır:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *diken, çalı* (Sivas, Muğla, Kırklareli); ikinci anlamı *hububat ölçüsü,*

kile (Erzurum); üçüncü anlamı *gevretilmiş ekmek veya simit* (Denizli, İzmir, Kocaeli); dördüncü anlamı *kibrit* (İzmir, Manisa, Bursa, İstanbul); beşinci anlamı *mısır biçildikten sonra istiflenmiş şekli* (Uzunmusa-Ordu); altıncı anlamı *çamaşır kili* (Çankırı, Çorum); yedinci anlamı *kısa boylu, ufak (kimse)* (Samsun, Niğde, Adana); sekizinci anlamı *kavrulmuş kabak çekirdeği* (Balıkesir); dokuzuncu anlamı *karışık, birbirine girmiş, dolaşık* (Kütahya, Ordu, Giresun); onuncu anlamı *iskambil oyununda koz* (Hatay); son anlamı ise *ince çalı* (Trabzon) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1194).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *çıtır* kelimesinin argo anlamı *çok genç ve güzel (kız, kadın)* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 54). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *çok genç ve güzel kız*; ikinci anlamını *narin yapılı ve güzel kadın* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 74). Aktunç ise BAS'ta *çıtır* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *kolay basit (iş eylem)*; ikinci anlamını *makat anus*; üçüncü anlamını *çok genç kız ya da kadın* dördüncü anlamını *(erkek için) evlenilecek kız erdemli kız* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 74).

Aziz Nesin'in *Maçınli Kız İçin Ev* adlı eserinde *çıtır* kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Çıtır sesli genç kadın bir evi olsun istiyordu” (2019, s. 20).

Zeliha Akçagüner'in *Kuyudaki Sır* adlı eserinde *çıtır* kelimesi yine aynı anlamıyla kullanılmıştır:

“Bugün erkenci bizim çıtır kız. Birazdan kumda ayak izi sildirme yarışı yapacağız. Kim kazanırsa, dondurma yedirecek bize” (Akçagüner, 2007, s. 164).

- **çiçek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *frenji* (Sivas); ikinci anlamı *resim veya yazı kopyası* (Çanakkale); üçüncü anlamı *papatya* (Zonguldak); dördüncü anlamı *ufukta görülen küçük köpüklü dalgacıklar* (Samsun); beşinci anlamı *çiçek* (Diyarbakır); altıncı anlamı *kabak gülü* (Kırşehir); son anlamı ise *lahanadır* (DS, 2009, s. 1203).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir bitkinin, üreme organlarını taşıyan çoğu güzel kokulu, renkli bölümü*; ikinci anlamı *çiçek açan kır veya bahçe bitkisi*; üçüncü anlamı *davranışları hafif, toplum kurallarına uymayan kimse*; dördüncü anlamı *süblimleşme veya çiçeğe yoluya elde edilen toz*; beşinci anlamı *irinli kabarcıklar dökerek yüzde izler bırakan ateşli, ağır ve bulaşıcı bir hastalık* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 431).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çiçek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *iyi, hoş, güzel (nesne, kimse) ya da istek uyandıracak güzellikte olan (kadın, kız)*; ikinci anlamı *hafifmeşrep (kadın)*; üçüncü anlamı *eroïn* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 54). Sezgin, YAS'ta çiçek kelimesinin ilk argo anlamını *güzel, hoş, iyi nesne, şey*; ikinci anlamını *çok alımlı kız, kadın*; üçüncü anlamını *cilveli, hoppa, kadın*; son anlamını ise *eroïn* olarak ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 74). Aktunç ise ilk anlamını *güzel, iyi, hoş (nesne kimse)*; ikinci anlamını *istek uyandıracak güzellikte genç (kız) genç (oğlan)*; üçüncü anlamını *hafifmeşrep (kimse)*; son anlamını da *eroïn* şeklinde anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 74).

İlhan Berk'in *Paul Klee'de Uyanmak* adlı şiirinde çiçek kelimesi benzetme amacıyla kullanılmıştır:

“Uyandım, çiçek gibi dayanılmaz güzel kızlar

Ad Marginem'den asma köprüler kurmuşlar İstanbul'a

Nehirler, aylar çevirmişler o Ayla'lar, Münibe'ler” (Berk, 1958, s. 23).

- **çilingir:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *iri gözlü kalbur (Zonguldak, Kastamonu, Sivas, Yozgat, Kayseri)*; ikinci anlamı *çok kuru odun (Yalvaç-Isparta)*; üçüncü anlamı *kumlu toprak (Maraş, Nevşehir, Muğla)*; dördüncü anlamı *sulu, verimli toprak (Bolu, Malatya, Kayseri)* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1218). Çilingir kelimesi halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te *anahtarıcı* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 437).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çilingir kelimesinin argo anlamı *işyerlerine, evlere kapıları, kilitleri ustaca açıp giren hırsız* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin, YAS'ta çilingir kelimesinin argo anlamını *işyeri ve konut vb. yerlerin kapılarını ustalıklı açarak hırsızlık yapan* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 74). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *kilit açan hırsız* olarak anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 90). Aktunç ise BAS'ta çilingir kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *evlere, işyerlerine kapıyı ustaca açıp giren hırsız*; ikinci anlamını *para* şeklinde ortaya koymuştur (Aktunç, 1990, s. 75).

Aziz Nesin'in *Yüz Liraya Bir Deli* adlı eserinde çilingir kelimesi argo anlamına uygun geçmektedir:

“*Sen çilingir misin? Şimdi anlaşıldı... Paltonun içini dışına çevirdiler. Bisürü vapur, otobüs bileti, ... Röntgencilik derken, iş hırsızlığa döküldü*” (2019, s. 70).

- **çivi:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *şemsiye teli* (Çorum, Trabzon, Muğla); ikinci anlamı *çorap şişi*; üçüncü anlamı *telli sazların tel burguları* (Trabzon, Rize, Hatay); dördüncü anlamı *sallanan bir şeye konan destek* (Çaycuma-Zonguldak); beşinci anlamı *kazık* (Burdur, Mersin); altıncı anlamı *kütükleri yarmakta kullanılan ağaçtan veya demirden ucu yassı aygıt* (Trabzon ve köyleri, Artvin); yedinci anlamı *çivi* (Diyarbakır); sekizinci anlamı *çocuk oyunlarında sayı* (Rize) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1248).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *iki şeyi birbirine tutturmak, bir nesneyi bir yere sabitlemek için çakılan, ucu sivri, başlı, metal veya ağaçtan yapılmış ufak çubuk, mih*; ikinci anlamı ise *kalkan balığının üzerindeki düğmeye benzer kemiksi oluşumdur*.

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çivi kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *bir şeyi gizlice bildirme, ihbar, gammazlama*; ikinci anlamını *paylama, azarlama, azar*; üçüncü anlamı *(insanda) erkeklik organı* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin'in sözlüğünde çivi kelimesinin ilk argo anlamını *gizlilik içinde gerçekleşen*

bir eylemi, durumu açıklamak, bildirmek ele verme, kovlama (gammazlama); ikinci anlamını azarlama, paylama üçüncü anlamını erkeğin erkeklik organı, çük olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 75). Devellioğlu, TAS'ta çivilemek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını bıçak veya çakı ile vurmak, yaralamak; ikinci anlamını cımağ etmek; üçüncü anlamını ise birini çekiştirmek, espionluk etmek, müzevirlik etmek şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1990, s. 90). Aktunç'un sözlüğünde çivi kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı sert dikilmiş, diri (kişi, nesne); ikinci anlamını haber verme, gammazlama, ihbar; üçüncü anlamını paylama, azarlama, azar; dördüncü anlamını erkeklik organı, penis olarak ortaya konulmuştur (Aktunç, 1990, s. 75).

Necip Fazıl Kısakürek *Hazret-i Ali* adlı eserinde çivi kelimesi kullanılmıştır:

“Duyan, olduğu yerde çivilendi, çivilenen öbürünü çiviledi, herkes birbirine baktı, sanki bir anda akıllar başa geldi...” (Kısakürek, 1964, s. 137).

- **çizmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çapalanacak mısır sıralarının arasını sabanla çizmek* (Lüleburgaz-Kırklareli); ikinci anlamı *çözmek* (Bor-Niğde); üçüncü anlamı *çözgü ipliklerini istenilen boyda ve sayıda sıra sıra uzatıp tezgâha geçirmek* (Bor-Niğde); dördüncü anlamı *çizmek* (Artvin Yusufeli Uşhum köyü) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1253).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çizgi çekmek*; ikinci anlamı *resmini yapmak*, resmetmek; üçüncü anlamı *Çizgiler hâlinde belirtmek, desenini yapmak*; dördüncü anlamı *çizgiler hâlinde belirtmek, desenini yapmak*; beşinci anlamı *çizgi biçiminde yaralamak*; altıncı anlamı *geçersiz kılmak için üzerine çizgi çekmek* son anlamı ise *kişiyi ilgiyi kesmek, bağı koparmak* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 443).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çizmek kelimesinin argo anlamını *(birini) bıçak, hançer gibi kesici bir şeyle yaralamak* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin, YAS'ta çizmek kelimesinin argo anlamını *bıçak, çakı, hançer, kama vb. araçlarla yaralamak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 75). Aktunç'un sözlüğünde ilk

anlamı (*birisini kesici bir araçla yaralamak*; ikinci anlamı da (*erkek cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 75).

Sencer Divitçioğlu'nun *Kök Türkler: (Kut, Küç ve Ülüg)* adlı eserinde çizmek kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Uygur yasalarına uyarak yüzünü çizdi ve bağırarak ağladı*” (Divitçioğlu, 2000, s. 71).

Çin hükümdarı öldükten sonra bir Çin geleneği olarak karısı Çinli prensesin yüzünü çizdiği ve onun ölümüne kurban olması için kan akıttığı ifade edilmiştir.

- **çomar:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışında mevcut olan ilk anlamı *yufka ekmeğinin içine peynir veya kıyma konularak yapılan dürüm* (Tavas-Denizli); ikinci anlamı *bodur, bacaksız, kısa boylu* (Denizli, Adana); üçüncü anlamı *boynuzsuz koyun* (Denizli, Adana); dördüncü anlamı *kuyruğu kısa veya sonradan kesilmiş at, eşek, veya katır* (Yatağan-Muğla); beşinci anlamı *burun* (Alanos-Samsun); altıncı anlamı *yara üstündeki kabuk* (Çal-Denizli); yedinci anlamı *bir ağacın büyümeyip de mantar bağlamış dalı* (Çal-Denizli); sekizinci anlamı *büyük lokma* (Yıldızeli-Sivas); dokuzuncu anlamı *boynuzsuz koyun* (Lapseki-Çanakkale); onuncu anlamı ise *bodur, bacaksız, kısa boylu* (Aydın, Nevşehir, Muğla) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1265). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *iri köpek, çoban köpeği*; ikinci anlamı *terbiyesiz, kaba, saldırgan kimsedir* (TS, 2005, s. 448).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çomar kelimesinin argo anlamını *yaşlı, düşkün (kimse), yaşlı meyhaneci* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 55). Sezgin'in sözlüğünde çomar kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *yaşlı düşkün kimse*; ikinci anlamı *yaşlı meyhaneci*; üçüncü anlamı *külhanbeyi, serkeş* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 75). Devellioğlu'nun sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *ihtiyar meyhaneci*; ikinci anlamı *eski, yaşlı çapkın* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 90).

Aktunç'un sözlüğünde ise çomar kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *yaşlı düşkün (kimse)*; ikinci anlamı *yaşlı meyhaneci* olarak nitelendirilmiştir (Aktunç, 1990, s. 75).

Melisa Kesmez ve Mehmet Said Aydın'ın kaleme almış olduğu *Rakı Cep Ansiklopedisi*'nde çomar kelimesin anlamı açıklanmıştır:

“*Rakı jargonunda ihtiyar meyhaneci, pinpon*” (Kesmez ve Aydın, 2014, s. 26).

Atilla İlhan'ın *Sırtlan Payı* adlı eserinde çomar kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Gözü arabanın dikiz aynasına ilişince, yeniden sol gerisinde o siyah taksiyi seçer gibi oluyor, suratu olmayan anlamsız şoförü ve yanına ıslak bir çomar gibi oturmuş tek müşterisiyle*” (İlhan, 1992, s. 179).

Atilla İlhan'ın bir başka eseri olan *Hacı Hanım Vay* adlı eserinde çomar kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“*Köşebaşında 'arızalı' olduğu açık motor kapaklarından anlaşılan, iki Alman 'sahra' otomobili; birinin içinde yaşlı bir çomar uyuyakalmış, öbürünün çevresinde yarı çıplak çocuklar*” (İlhan, 2005, s. 130).

- **çömlek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kısa boylu* (Boyabat-Sinop); ikinci anlamı (*çömez*) *Kısa boylu* (Afyon, Isparta, Çankırı, Çorum, Tokat, Erzurum, Sivas, Kayseri, Konya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1287).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *medreselerde müderrisin hizmetine bakan ve ondan ders alan öğrenci*; ikinci anlamı *birinin kendi işini öğreterek yetiştirmeye başladığı kimse*; son anlamı ise *acemi* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 451).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde çömlek kelimesinin argo anlamı *kalça, kış* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 56). Sezgin'in sözlüğünde de kalça, kış şeklinde verilmiştir (Sezgin, 2013, s. 75). Aktunç'un sözlüğünde ise *kalçalar, kış* olarak nitelendirilmiştir (Aktunç, 1990, s. 76).

İmran Aksoy'un *Hayrettin* adlı çocuk öykü kitabında çömlek kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Vallahi bizim rahmetli de merdivenden düşüp çanağı çömleği kırdı, aylarca yata yata gayri dayanamadı öldü, dedi*” (Aksoy, 2016, s. 89).

- **çukur:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dokuma aygıtı* (Akseki-Antalya); ikinci anlamı *yeşil ve taze iken yenen salatası yapılan ot, hindiba* (Niğde); üçüncü anlamı *(culfahk) dokuma aygıtı* (Çorum, Tokat, Amasya, Sivas, Yozgat, Antalya); dördüncü anlamı *engebesi bulunmayan yer, düzlük* (Akseki-Antalya) beşinci anlamı *çukur* (Diyarbakır) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1302).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çevresine göre aşağı çökmüş olan yer*; ikinci anlamı *çene ve yanaktaki gamze*; üçüncü anlamı *mezardır* (TS, 2005, s. 454).

Sezgin'in sözlüğünde çukur kelimesinin argo anlamı *dip, kış* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 76). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *makat, kış* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 91). Aktunç'un sözlüğünde ise çukur kelimesinin argo anlamı *makat, anüs, şerç* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 76).

Mehmet Arslan'ın *Argo Kitabı*'nda çukur kelimesinin argo anlamı *makat* şeklinde ihya edilmiştir (Arslan, 2004, s. 264).

Osman Cemal Kaygılı *Argo Lugatı* adlı yapıtında *Düvanü Lügat-it-Türk*'ten sonra Divan Edebiyatının önemli şairlerinden olan Sâbit, *Derenâme* adlı eserinde, *kış, makat* kelimelerini çukur olarak karşılık bulduğunu ifade etmiştir (Kaygılı, 2003, s. 23).

- **çuval:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı aynı isimle *çuval* (Diyarbakır) şeklinde yer almaktadır. İkinci anlamı ise *çuval, harhar* (Artvin Yusufeli Uşum köyü) olarak ele alınmıştır (DS, 2009, s. 1306). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *pamuk, kenevir veya sentetik iplikten dokunmuş büyük torba*; ikinci anlamı ise *bu torbanın alabileceği miktarda olandır* (TS, 2005, s. 455).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde çuval kelimesinin argo anlamını *etli butlu, şişman kimse, şişko* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 56). Bahattin Sezgin, YAS'ta çuval kelimesinin argo anlamını *etli butlu, şişman kimse* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 76). Ferit Devellioğlu, TAS'ta çuval kelimesinin argo anlamını *şişman, şişko (kimse)* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 91). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *vücut, gövde*; ikinci anlamı *etli butlu, şişman kimse, şişko* olarak ihya edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 76).

Aziz Nesin'in *Büyük Grev* adlı eserinde çuval kelimesi bir benzetme ögesi olarak kullanılmıştır:

“Birden o şişman adamın yüzü gözü kan içinde kalmış ve bir boş çuval gibi yıkılmıştı” (2019, s. 165).

- **dağıtmak:** *Derleme Sözlüğü*nde gerçek anlamı ile mevcuttur. Argo anlamı mevcut değildir. Kavramsal olarak karşılığı yine *dağıtmak* (Diyarbakır) olarak verilmiştir. Diğer kullanım şekilleri de *dağıtmak, dağıtmak, dağıtmak* (Erzurum) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1325).

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *değişik sebeplerle kendini koyuvermek, beklenmedik davranışlarda bulunmak ve ne yaptığını bilmeyecek kadar içip kendinden geçmektir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *toplu durumda bulunanları birbirinden uzaklaştırmak veya ayırmak*; ikinci anlamı *belli bir orana göre bölüştürmek, pay etmek, tevzi etmek*; üçüncü anlamı *herhangi bir şeyi ayrı ayrı kimselere vermek*; dördüncü anlamı *bir şeyin veya bir yerin düzenini bozmak*; beşinci anlamı *iletmek, ulaştırmak*; altıncı anlamı *yenilgiye uğratmak*; yedinci anlamı *bir topluluğun varlığına son vermek, feshetmek*; sekizinci anlamı *kurulu bir düzeni bozmak*; son anlamı ise *etkisini, gücünü azaltmak, gidermektir* (TS, 2005, s. 460).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dağıtmak kelimesinin argo anlamını *sarhoşluk ya da aşırı duygusallık gibi bir nedenle kendini koyvermek, kendinden geçmek ya da beklenmedik davranışlarda bulunmak, özdenetimini yitirmek* olarak ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 57). Sezgin, YAS'ta dağıtmak kelimesinin argo anlamını *özdenetimini yitirmek, sarhoşluk ya da aşırı duygusallık nedeniyle beklenmedik davranışlarda bulunmak* şeklinde ifade etmiştir (Sezgin, 2013, s. 77). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı (*alkol uyuşturucu kullanmak gibi nedenlerle ya da aşırı öfke derin üzüntü gibi ruhsal sarsıntular yüzünden*) özdenetimini yitirmek; ikinci anlamı (*bir yeri eşyayı kırıp dökerek perişan etmek* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 77).

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Necmettin Halil Onan'a ithafen yazmış olduğu *Bırak Aydınlığa* adlı şiirinde dağıtmak kelimesi *kendini dağıtmak* şeklinde deyim olarak kullanılmıştır:

“Denizin yaldızlı laciverdini,

Sonra tamamlansın istersen rüya

Git, uzak akşamda dağıt kendini” (Sunat, 2004, s. 331).

Hasan Kaplan'ın hazırlamış olduğu *Zîver ve Divanı* adlı çalışmasında dağıtmak kelimesi Zîver'in şiirinde şöyle geçmektedir:

“Dağıtdı âşiyânın tünd-bād-ı şarşar-ı hicrân

Zafer-yâb olmadan kebg-i merâmım bâl ü pervâza” (Kaplan, 2019, s. 463).

Güler Doğan Avarbek'in hazırladığı Hamdullâh Hamdî'nin *Leylâ vü Mecnûn* adlı mesnevisinde dağıtmak kelimesi olumsuzluk eki almış, nasihat verme amacı güden şekliyle karşımıza çıkmaktadır:

“Tağıtma aklıñı âşüfte olma

Uyan devlet demidür huftu olma” (Hamdî, 2020, s. 103).

Suavi Süalp'in *Gene İyi Davrandık* adlı eserinde dağıtmak kelimesi argo anlamına uygun bir biçimde kullanılmıştır:

“Affedersin ağbi, kim bu kendinizi dağlara vurup ağlayacak kadar kendinizi dağıttığınız dostunuz” (Süalp, 1980, s. 58).

- **dalga:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kitap ve defter yaprağı, sayfa* (Eskişehir, Tokat, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Ankara, Kırşehir, Kayseri, Nevşehir, Adana); ikinci anlamı ise *keder* (Eskişehir) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1343).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *gizli iş, dalavere*; ikinci anlamı *esrar, eroin vb. uyuşturucu maddelerin verdiği keyif durumu*; üçüncü anlamı *geçici sevgili ve geçici aşk ilişkisi* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *deniz veya göl gibi geniş su yüzeylerinde genellikle rüzgâr, deprem vb.nin etkisiyle oluşan kıvrımlı hareket*; ikinci anlamı *sıcak, soğuk, moda için belli bir süre etkili olan dönem*; üçüncü anlamı *bir yüzeydeki kıvrım*; dördüncü anlamı *dalgınlık*; beşinci anlamı *arka arkaya gelen kriz vb. olayların her biri*; son anlamı ise *titreşimin bir ortam içinde yayılma hareketidir* (TS, 2005, s. 464).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde dalga kelimesi ile oluşturulmuş deyimler mevcuttur:

“*Dalgasını taşlamak, dalgasına taş atmak/koymak, dalgaya düşmek/gelmek: Oyuna gelmek, yanılmak, dalgınlıkla unutmak. Dalgaya getirmek: Birinin dalgınlığından yararlanarak onu istemediği bir durumla karşı karşıya bırakmak*” (Bezirci, 1990, s. 109).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dalga kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *gizli saklı iş, dalavere, hile, düzen*; ikinci anlamını *derin derin düşünme durumu, dalgınlık*; üçüncü anlamını *esrar, eroin gibi uyuşturucu madde*; dördüncü anlamı *bu türlü maddelerin verdiği keyif durumu*; beşinci anlamı *iki insan arasındaki sevgi bağı, aşk ilişkisi*; altıncı anlamı *geçici sevgi, geçici aşk ilişkisi*; yedinci anlamı *ilgi, ilinti, ilişki*; sekizinci anlamı *(adı bilinmeyen ya da söylenmek istenmeyen) şey, nesne*; son anlamı ise *eğlenme, alay* şeklinde anlamlandırmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 57). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *saklı iş, dalavere, hile*; ikinci anlamı *dalgınlık, derin derin düşünme durumu*; üçüncü anlamı *esrar, eroin gibi uyuşturucu madde*; dördüncü anlamı *uyuşturucunun verdiği keyifli durum*; beşinci anlamı *iki insan arasındaki aşık olma durumu*; altıncı anlamı *geçici sevi, geçici sevgili*; yedinci anlamı

bağ, ilgi, ilişki; sekizinci anlamı (*o an adı anımsanmayan*) *nesne, şey*; son anlamı ise *alay etme, eğlenme, hiciv, saka* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 77). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı *esrar*; ikinci anlamı *nesne, şey*; üçüncü anlamı *hal, vaziyet, durum, iş* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 92).

Kemal Tahir'in *Esir Şehrin İnsanları* adlı eserinde dalga kelimesi *esrar* anlamında kullanılmıştır:

“*İşin içyüzü reis paşababa efendi, esrar dalgası! Ne dalgası? Esrar. Yani nefes*” (Tahir, 2007, s. 456).

Necati Seçkin'in *Edirne Türküleri, Mani-Deyim, ve Atasözleri* adlı çalışmasında dalga kelimesi *alaya alma* anlamında kullanılmıştır:

“*Dikiş dikerim dikiş*

Dalgayı bırak yarım

Ciddi olsun bizim iş” (Seçkin, 1984, s. 90).

Karabatak adlı derginin 41. sayılı *Edebiyat ve Mitoloji* temalı Hasan Akay'ın kaleme almış olduğu bir şiirde dalga kelimesi yine *eğlenme, alay* anlamında geçmektedir:

“*Parçacık fiziğine inananlar*

Dalga geçiyor dalgalarla” (Karabatak, 2018, s. 14).

- **dalgıç:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ocak, şubat aylarında meydana çıkıp yazın kesilen sular* (Irlamaz-Manisa); ikinci anlamı ise *maşrapa* (Afyon) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1344). Halk ağzında kullanılan bu kelime zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *başkasına ait olan bir şeyi habersiz alma huyunda olan kimsedir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *deniz dibine inilebilecek özel donanımla su altında çalışmayı meslek edinen kimse, balık adam, kurbağa adamdır* (TS, 2005, s. 466).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dalgıç kelimesinin ilk argo anlamını *fırsat bulunca çalan kimse, hırsız*; ikinci anlamı da *düşünceye dalmış ya da dalgın (kimse)* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 58). Sezgin'in sözlüğünde ilk anlamı *fırsattan yararlanarak çalan hırsız*; ikinci anlamı *çok dalgın gezen kimse* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 78). Devellioğlu, TAS'ta dalgıç kelimesinin argo anlamını *birinden habersiz bir şey almak adetinden bulunan* olarak anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 92). Hulki Aktunç, BAS'ta dalgıç kelimesinin ilk argo anlamını *sürekli olarak değil uygun fırsat bulunca hırsızlık eden kimse*; ikinci anlamını *düşünceye dalmış, dalgın (kimse)* şeklinde açıklamıştır (Aktunç, 1990, s. 78).

Ahmet Ulukaya'nın *Düşünceler ve Sözler* adlı kitabında dalgıç kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“Her dalgıç, tefekkür denizinden inci çıkaramaz” (Ulukaya, 1998, s. 171).

- **dallama:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yelek* (Çorum, Tokat, Sivas, Yozgat, Kayseri); ikinci anlamı *papatya* (Muğla); üçüncü anlamı *meşe odunu* (Sivas, Konya); dördüncü anlamı *damların üstünü örtmek için, kesilmiş ve kurutulmuş kalın, uzun dal* (Ordu, Niğde, Muğla); beşinci anlamı *bağın üzümünü sıradan değil de koruklarını bırakarak olmuşlarını kesme* (Kocaeli); altıncı anlamı *boyu 80 cm. genişliği 4 cm. olan odun, ağaç* (Samsun); yedinci anlamı *boyuna ya da başa sarılan atkı* (Sivas, Kayseri) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1345).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *aptal, enayidir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *dallamak işidir* (TS, 2005, s. 467). Ali Püsküllüoğlu ise *dangıl, budala, düşüncesiz, kaba saba, hödük, dangalak, ahmak, aptal, bön, densiz, ebleh, salak, şapşal, dalyarak* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 58). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan anlamı *ahmak, aptal, bön, ebleh, salak, şapşal 2. Dangıl, kaba saba, hödük* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 78). Aktunç'un sözlüğünde ise *aptal, enayi, bön (kimse)* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 78).

Sacit Karaibrahimoğlu'nun *Anadolu Manileri* adlı eserinde dallama kelimesi bir manide geçmektedir:

“*Altın ucu dallama,*

Yâr kolunu sallama;

Beni sana vermezler.

Hiç de selâm yolama” (Karaibrahimoğlu, 1971, s. 13).

- **damlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Mevcut olan ilk anlamı *akla gelmek, bir şeyi olmadan önce sezmek* (Samsun, Trabzon ve köyleri, Niğde); ikinci anlamı *bir iş yapılırken üstüne gelmek* (Kütahya); üçüncü anlamı *dam akmak* (Isparta, Trabzon, Gümüşhane, Sivas) son anlamı ise *hapsedilmek* (Kütahya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, S. 1353).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *bir yere çağrılmadan, çekinmeden gitmek, çıkagelmek* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *damla durumunda tane tane düşmek*; ikinci anlamı *içindeki damla damla akıtmaktır* (TS, 2005, s. 471).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde damlamak kelimesinin argo anlamı *ansızın çıkıp gelmek* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 58). Sezgin'in sözlüğünde *ansızın çıkıp gelmek, belli olmayan yerde belli olmayan saatte ortaya çıkmak* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 79). Devellioğlu'nun sözlüğünde de damlamak kelimesinin argo anlamı *çıkagelmek, bir yere vaktinde yetişmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 92). Aktunç'un sözlüğünde ise *gelmek, gelivermek* olarak nitelendirilmiştir (Aktunç, 1990, s. 79).

Osman Cemal Kaygılı *Çingeneler* adlı kitabında damlamak kelimesi argo anlamı ile kullanmıştır:

“*Yarın sabah erkenden buraya damlarım”* (Kaygılı, 1943, s. 62).

Yaşar Kemal'in *Denizler Kurudu* adlı yapıtında damlamak kelimesi yine argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Bakım memuru İsmail Merdin sabahleyin erkenden damladı*” (Kemal, 1985, s. 25).

Ülkü Tamer’in *Yaşamak Hatırlamaktır* adlı anı kitabında damlamak kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Üsküplü şair dostum Necati Zekeriya’ya telefon ettim. Hemen damladı*” (Tamer, 2005, s. 340).

- **dandik:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *zevzek, patavatsız* (Manyas-Balıkesir); ikinci anlamı *dana, buzağı* (Kemaliye-Erzincan); üçüncü anlamı *dar ve kısa elbise* (Çorum, Samsun); dördüncü anlamı *kavgacı, dövüşken* (Şahmelik-Kayseri); beşinci anlamı *çabuk küsen, huysuz* (Yerköy-Yozgat); altıncı anlamı *ciddi olmayan adam* (Şule-Gümüşhane); yedinci anlamı *hevesi çabuk geçen, kararsız (kimse)*; sekizinci anlamı *(dandin) zevzek, patavatsız* (Burdur); dokuzuncu anlamı *gurur, kibir* (Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1357). Kelime halk ağzından zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük’te mevcut olan argo anlamı *düşük nitelikli*dir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *düzmece* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 79).

Ali Püsküllüoğlu, *sözlüğü*nde dandik kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *(uyuşturucu maddeler için) çok düşük nitelikli, kalitesiz*; ikinci anlamını *(herhangi bir şey için) düşük nitelikli, kötü, düzmece* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 59). Sezgin’in *sözlüğü*nde mevcut olan ilk argo anlamı *çok düşük nitelikli (uyuşturucu madde)*; ikinci anlamı *çok bilmiş, züppe* üçüncü anlamı *(herhangi bir nesne, şey için) düşük nitelikli uyduruk, yapma* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 79). Aktunç’un *sözlüğü*nde ise ilk anlamı *(uyuşturucu maddeler için) sahte, çok düşük nitelikli*; ikinci anlamı *düşük nitelikli kötü* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 79).

Alev Alatlının *Yaşasın Ölüm!* adlı kitabında dandik kelimesi *düşük nitelikli* anlamı ile kullanılmıştır:

“Bizim üye listelerimiz bile dandik, gülüm, sen neden bahsediyorsun” (Alatlı, 1993, s. 209).

Ferhan Şensoy’un *Oteller Kitabı* adlı yapıtında dandik kelimesi tahta masanın kalitesini belirtmek için kullanılmıştır:

“Ancak tam 8.00 PM’de uğrarsam, küçük bir şansım olabileceğini söyledi, merdiven başında dandik bir tahta masada, bilet adı altında, kibrit kutusundan küçük numaralı fişler satan çocuk” (Şensoy, 1996, s. 102).

- **davul:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı davul (Diyarbakır, Doğu Trakya); ikinci anlamı (*davul-zurna*) *davul ve zurnadan oluşan çalgı grubu* (Artvin Yusufeli Uşhum köyü) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1379).

TDK Türkçe Sözlük’te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *büyük ve enlice bir kasnağın iki yanına deri geçirilerek yapılan, tokmak ve değnekle çalınan çalgı*; ikinci anlamı *bateridir* (TS, 2005, s. 477).

Sezgin, YAS’ta davul kelimesinin argo anlamını *kıç, popo* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 79). Ferit Devellioğlu, TAS’ta davul kelimesinin argo anlamını *göt, kıç* şeklinde ifade etmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 93). Aktunç’un sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı *kalçalar, kıç* ikinci argo anlamı *aptal, duyarsız gibi anlamlarda hakaret hakaret sözü olarak da kullanılır* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 79).

- **dede:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kalp, yürek* (Afyon, Isparta, Burdur, Denizli, Aydın, Konya); ikinci anlamı *genç baba* (Kerkük); üçüncü anlamı *ağabey* (Denizli); dördüncü anlamı *tespihlerin baş tarafına geçirilen uzunca parça, imame* (Burdur); beşinci anlamı *ocağın iki yanında kibrit, sacayak vb. şeyleri koymaya yarayan oyuk yer* (Denizli); altıncı anlamı *baba* (Kars); yedinci anlamı *dede* (Diyarbakır); son anlamı ise *baba, dede* (Kars) olarak yer almaktadır (DS, 2009, S. 1396).

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *yaşlı erkeklere söylenen bir seslenme sözüdür*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *torunu olan erkek, büyükbaba, büyükpeder*; ikinci anlamı *büyükbabadan başlayarak geriye doğru atalardan her biri*; son anlamı *mevlevî tarikatında çile doldurmuş olan dervişlere verilen unvan* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 481).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dede kelimesinin argo anlamını (*lise ve daha yüksek bir okulda sınıfın en yaşlı öğrencisi* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 59). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı (*lise, üniversite ve yüksekokullarda sınıfın en yaşlısı*); ikinci anlamı *yaşlı* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 80). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *yaşlı ve bıyıklı büyük talebe* olarak anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 93). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan ilk anlamı (*okulda sınıfın en yaşlı öğrencisi*); ikinci anlamı *yaşlı ayyaş, yaşlı esrarkeş* şeklinde açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 80).

- **dem:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *susuz, kıraç tarla* (Kars, Van); ikinci anlamı *kıraç tarlada yetişen ekin* (Kars); üçüncü anlamı *dokumacılıkta kullanılan, iki tarafı tahta ortasına kamış parçaları konulmuş bir çeşit tarak* (Denizli, Manisa); dördüncü anlamı *neşe, gönül hoşluğu* (Kars, Niğde); beşinci anlamı *içine şeker konulmuş çay* (Çorum); altıncı anlamı *toz halinde çay* (Erzincan); yedinci anlamı *pişirilen yemeklerin kıvama gelmesi* (Amasya); sekizinci anlamı *kan* (Manisa, Yozgat); dokuzuncu anlamı ise *vakit, an, tam zamanı, kıvam, ayar, çay demi* (Artvin) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1415). Kelime önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *içkidir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hazırlanan çayın renk ve koku bakımından istenilen durumu*; ikinci anlamı *zaman, çağ*; üçüncü anlamı *pişirilen yemeklerin yenecek kıvamda olması*; dördüncü anlamı *soluk, nefes*; son anlamı ise *koku* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 491).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dem kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *esrar*; ikinci argo anlamını ise *rakı, şarap* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 60). Sezgin'in sözlüğünde dem kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *esrar*; ikinci argo anlamı *rakı, şarap* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 80). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *esrar* olarak nitelendirilmiştir (Devellioğlu, 1970, s. 94). Aktunç, BAS'ta dem kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *uyuşturucu olarak kullanılan esrar*; ikinci argo anlamını *rakı, şarap* şeklinde ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 81).

Melisa Kesmez ve Mehmet Said Aydın'ın kaleme almış olduğu *Rakı Cep Ansiklopedisi*'nde sâki kelimesi şöyle açıklanmıştır:

“İçki sunan kimse. Bektaşilikte dem adı verilen şarap ya da rakıyı cemaate sunan dinî görevliye de sâki denir” (Kesmez ve Aydın, 2014, s. 78).

Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Nur Baba* adlı eserinde dem kelimesi *içki* anlamında geçmektedir:

“—Dem bitti mi? Dem bitti mi?

—Erenler başı için bize dem verin, dem verin” (Karaosmanoğlu, 2019, s. 33).

- **deve:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dokuma tezgâhında tarak takılan kısım* (Çorum); ikinci anlamı *köy ocaklarında kullanılan büyük sacayak* (Kocaeli); üçüncü anlamı *deve* (Diyarbakır); dördüncü anlamı *deve* (Doğu Trakya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1440).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *geviş getiren memelilerden, boynu uzun, sırtında bir veya iki hörgücü olan, yük taşımakta kullanılan hayvan (Camelus)* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 512).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde deve kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *uzun boylu kimse*; ikinci anlamı ise *akılsız, budala, sersem* şeklinde ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 60). Sezgin'in sözlüğünde deve kelimesinin mevcut olan ilk argo

anlamı *uzun boylu insan*; ikinci anlamı *akılsız, budala, sersem, şapşal* olarak ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 81). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk argo anlamı *iri yarı uzun boylu adam*; ikinci anlamı *aptal, salak* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 82).

Orhan Kemal'in *Suçlu* adlı romanında deve kelimesi *aptal, salak* anlamında kullanılmıştır:

“*Deveye bak. Ulan içeri girecek değil ya, Kızılbaş*” (Kemal, 1979, s. 119).

- **dızlak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *tüysüz, çıplak* (Denizli, Çanakkale, Kütahya, Eskişehir, Kastamonu, Niğde, Konya); ikinci anlamı ise *otsuz, çıplak, düz yer, kumlu, çorak arazi* (Denizli, Aydın, Niğde, Konya, Kırklareli) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1477). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dızlak kelimesinin argo anlamını *tıkırında, yolunda, iyi* şeklinde ele almıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 61). Sezgin'in sözlüğünde dızlak kelimesinin argo anlamı (*işler için*) *iyi, yolunda* olarak ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 82). Devellioğlu'nun sözlüğünde dızlak kelimesinin argo anlamı *iyi, hoş, yerinde* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1990, s. 94). Aktunç'un sözlüğünde ise dızlak kelimesinin argo anlamı *iyi, tıkırında* anlamında verilmiştir (Aktunç, 1990, s. 83).

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın *Can Pazarı* adlı romanında dızlak kelimesi *tıkırında* anlamında kullanılmıştır:

“*Hoş geldin Maşuk, nasılsın? Keyfin dızlak mı*” (Gürpınar, 1968, s. 19).

- **dızlamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *daha çok bağırmağa başlamaktır*. Bu anlamı ile Balıkesir'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1477).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *dolandırmak, çarpmak, soymaktır* (TS, 2005, s. 520).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dızlamak kelimesinin argo anlamını *dızdızcılık yoluyla dolandırmak* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 61). Bahattin Sezgin, YAS'ta dızlamak kelimesinin argo anlamını *dızdızlamak* olarak nitelendirmiştir (Sezgin, 2013, s. 82). Ferit Devellioğlu, TAS'ta dızlamak kelimesinin argo anlamını *dolandırılmak, çarpmak* şeklinde ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 95). Aktunç, YAS'ta dızlamak kelimesinin argo anlamını *dızdızcılık yoluyla dolandırmak* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 83).

- **dibek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hayvanların su içmesi için ağaç ya da taştan oyulmuş yalak, çeşmelerdeki delikli taş tekne* (Burdur); ikinci anlamı *ağaç yayıklarının içindeki uzun ağaç sopa* (Sivas); üçüncü anlamı *büyükçe, ağaç havan* (Erzincan ve yöresi); dördüncü anlamı *küçük havan* (Elazığ ve yöresi); beşinci anlamı *içinde kahve ve benzeri şeylerin dövüldüğü büyük havan* (Elazığ); altıncı anlamı ise *mısır dövmek için ağaç veya taştan oyulmuş tekne* (Ordu) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1479).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *taştan veya ağaçtan yapılmış büyük havan* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 520).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dibek kelimesinin argo anlamını *edilgin eşcinsel (erkek)* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 61). Bahattin Sezgin, YAS'ta dibek kelimesinin argo anlamını *edilgin eşcinsel erkek* şeklinde ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 82). Hulki Aktunç ise BAS'ta dibek kelimesinin argo anlamını *pasif, eşcinsel erkek* olarak anlamlandırmıştır (Aktunç, 1990, s. 83).

- **dip:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *havuç* (Sivas); ikinci anlamı *lahana* (Bursa, Sivas); üçüncü anlamı *yerelması* (Erzincan); dördüncü anlamı *şalgam* (Van, Adana); beşinci anlamı *pancar ve kökü, şeker pancarı* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); altıncı anlamı *tütün bitkisinin en dipteki yaprakları* (Kocaeli, Bolu, Samsun); yedinci anlamı *çam ağacının kökü ve çırası* (Amasya); sekizinci anlamı *pek, çok anlamında kullanılır* (Balıkesir); dokuzuncu anlamı *bekâret* (Sivas); onuncu anlamı *dip* (Diyarbakır); on birinci anlamı ise *kırmızı pancar* (Malatya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1509).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *arka, kışır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü*; ikinci anlamı *taban*; üçüncü anlamı *dikili duran bir şeyin yerle birleştiği nokta ve çevresi veya bir şeyin yan başı*; son anlamı ise *kapalı bir yerin kapıya göre en uzak bölümüdür* (TS, 2005, s. 535).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dip kelimesinin argo anlamını *arka, kış* olarak ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 62). Bahattin Sezgin, YAS'ta dip kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *arka, kış*; ikinci argo anlamını ise *dişilik organı* şeklinde anlamlandırmıştır (Sezgin, 2013, s. 83). Hulki Aktunç, BAS'ta dip kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *kış*; ikinci argo anlamını da *dişilik organı, vagina* olarak ele almıştır (Aktunç, 1990, s. 84).

- **dolma:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kerpiç, tuğla ile yapılan ahşap duvar* (Kütahya, Tokat); ikinci anlamı *rıhtım* (Kocaeli); üçüncü anlamı *zemini doldurularak yapılan bina* (Kırklareli); dördüncü anlamı *toprağı sonradan doldurulmuş yer* (Çankırı) beşinci anlamı *sulu köfte* (Kars); altıncı anlamı *dolma* (Diyarbakır); yedinci anlamı *el ile doldurulan eski bir tüfek* (Elazığ); sekizinci anlamı *bir yemek adı* (Uşak) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1546).

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan ilk argo anlamı *yalan, hile, dalavere*; ikinci argo anlamı ise *üç sigara kâğıdına bolca sarılmış esrardır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dolmak işi*; ikinci anlamı *tavuk, kuzu gibi hayvanların veya biber, domates vb. sebzelerin içine pirinç ve başka şeyler doldurularak pişirilen yemek*; üçüncü anlamı *doldurularak yapılan* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 557).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dolma kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *esrarlı sigara*; ikinci anlamını *yalan, hile, düzen, dalavere* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 63). Sezgin, YAS'ta dolma kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *esrarlı sigara*; ikinci anlamını ise *dalavere, düzen, hile, yalan* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 87). Ferit Devellioğlu, TAS'ta dolma kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *yalan, hile, dalavere*; ikinci anlamını da *kazanılacak bir şekilde istif edilmiş iskâmbil kağıdı* şeklinde anlamlandırmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 96). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk argo anlamı *yalan, uydurma, hile*; ikinci anlamı *esrarlı sigara*; üçüncü anlamı *hilecinin oyunu kazanacağı biçimde sıralanıp dizilmiş iskambil destesi* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 86).

Oktay Yenal'ın *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi* adlı çalışmasında dolma kelimesi şöyle geçmektedir:

“Bilgileri kulaktan dolma, “zamanı geçmiş” iktisatçıların düşünce kırıntlarına dayanıyordu” (Yenal, 2010, s. 44).

Nabizade Nâzım'ın *Karabibik* adlı köy romanında dolma kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Koynundan tütün kesesini çıkardı; dolma gibi bir cigara sardı; fakat ateşi yok idi” (Nâzım, 1987, s. 86).

- **dolu:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kile denilen ve 24 kilo buğday alan bir tahıl ölççeği* (Burdur, Denizli, Konya); ikinci anlamı *12 Kg. buğday alan bir tahıl ölççeği* (Denizli, Aydın, Muğla); üçüncü anlamı *3. 6 Kg.lık tahıl ölççeği* (İzmir); dördüncü anlamı *doğru* (Kütahya ve yöresi); son anlamı ise *boş olmayan* (Uşak) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1547).

TDK *Türkçe Sözlük*'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *içi boş olmayan, dolmuş, meşbu, pür, boş karşıtı*; ikinci anlamı *bir yerde sayıca çok*; üçüncü anlamı *boş yeri olmayan, her yeri tutulmuş olan*; dördüncü anlamı *boş vakti olmayan, meşgul*; beşinci anlamı *çok olan (iş, uğraş, olay vb.)*; altıncı anlamı *içinde atılacak mermisi bulunan (top, tüfek vb. ateşli silahlar)*; yedinci anlamı *tornacılıkta delik açılmamış (gereç)*; sekizinci anlamı *bir duygunun güçlü etkisinde olan*; son anlamı ise *içki doldurulmuş bardak* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 558).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde dolu kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *üzerinde silah bulunan (kimse)*; ikinci argo anlamı *civalı (zar)*; üçüncü anlamı ise *esrarlı (sigara)* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 63). Sezgin'in sözlüğünde dolu kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *silah (tabanca) taşıyan kişi*; ikinci argo anlamı *civalı zar (hileli)*; üçüncü anlamı *esrarlı sigara* şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 85). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *dolu zar* tamlamasının anlamı *civalı zar* olarak anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 97). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı *esrarlı (sigara)*; ikinci argo anlamı *civalı (zar)*; üçüncü argo anlamı *silahlı (kimse)* şeklinde nitelendirilmiştir (Aktunç, 1990, s. 86).

Ahmet Rasim'in *Şehir Mehtupları* adlı eserinde dolu kelimesi *hileli zar* anlamında geçmektedir:

“*Hepyek: İki de bir gelen ağır zar, dolu zar*” (Rasim, 1971, s. 224).

- **dökülmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *donmak, çok üşümekten sızlamak* (Bor-Niğde); ikinci anlamı *oynayan kimse vücudunun herhangi bir kısmını fazlaca oynatıp titretmek* (Bor-Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1574).

TDK *Türkçe Sözlük*'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dökme işi yapılmak veya dökme işine konu olmak*; ikinci anlamı *kumaş dökümlü olmak*; üçüncü anlamı *bir işi, bir konuyu ele alış biçiminde değişiklik olmak*; dördüncü anlamı *düşmek*; beşinci anlamı *çıkmaq, ortaya konulmak*; altıncı anlamı *kaplamak, yayılmak*; yedinci anlamı *salınmak, serbest bırakılmak*; sekizinci anlamı *kır, sokak vb.*

yerlerde insanlar çokça birilmek; dokuzuncu anlamı çok eskimiş olmak, değerini ve güzelliğini yitirmek; onuncu anlamı çok yorgun, hasta olmak; on birinci anlamı ise akarsular, göl veya denize akmak olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 565).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde dökülmek kelimesi deyim olarak geçmektedir:

“Yollara dökülmek: Kalabalık hâlde yolda olmak” (Bezirci, 1990, s. 383).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dökülmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını (*birkaç kişi*) bir yere, hemen aynı anda ama tek tek gelmek; ikinci argo anlamını kısa aralıklarla, araçtan birer ikişer inmek; üçüncü argo anlamını (*görünümünce, sağlıkça, paraca*) çok kötü bir durumda olmak şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 63). Bahattin Sezgin, YAS'ta dökülmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını aynı anda birden çok kişi teker teker bir yere gelmek; ikinci argo anlamını (*taksiden, dolmuştan*) kısa aralıklarla birer ikişer inmek; üçüncü argo anlamını (*sağlık durumu*) kötü, bitkin durumda olmak olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 85). Devellioğlu'nun sözlüğünde de dökülmek kelimesinin argo anlamı *dolmuştan inmek* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 97). Aktunç'un sözlüğünde ise dökülmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı (*birkaç kişi*) bir yere hemen hemen aynı anda ama tek tek gelmek; ikinci argo anlamı *kısa aralıklarla araçtan birer ikişer inmek*; üçüncü argo anlamı *işşa etmek, sırrını açıklamak itiraf etmek*; dördüncü anlamı *çok kötü bir durumda olmak* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 87).

Ömer Faruk Reca'nın *Kahraman Öğrenciler* adlı kitabında dökülmek kelimesi argo anlamına uygun bir şekilde kullanılmıştır:

“Onlar da Çanakkale yollarına döküldüler. Üstelik yanlarında kalem, yollarına döküldüler” (Reca, 2009, s. 108).

Aziz Nesin'in *Seyyahatname* adlı yapıtında dökülmek kelimesi *çok kötü bir durumda olmak* anlamında kullanılmıştır:

“Sıraya mıraya boş ver Hoca, o araba çok eski, dökülüyor, Bayan Redmavs'a karşı ayıp olur, şu sarıya binelim... dedi” (2019, s. 53).

Sinan Yıldız'ın *Şahin Bey: Antep'in Kurtuluş Destanı* adlı eserinde dökülmek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Atların nal seslerini duyanlar, sokaklara döküldüler*” (Yıldız, 2019, s. 286).

- **dönme:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *su çevirisi* (Adana); ikinci anlamı (*dönek*) *su çevirisi* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1586).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *ameliyatla cinsiyet değiştiren kimsedir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dönmek işi*; ikinci anlamı *biçimi değişmeyen bir şeklin eksenini çevresindeki hareketi*; üçüncü anlamı ise *başka bir dindeyken Müslüman olan, mühtedi* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 567).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde dönme kelimesinin argo anlamını *erkek iken ameliyatla kadın olmuş (kimse)* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 64). Sezgin, YAS'ta dönme kelimesinin argo anlamını *erkek iken tıbbi girişimle kadın olmuş kimse* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 85). Aktunç'un sözlüğünde ise dönme kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *erkek iken ameliyatla cinsiyet değiştirmiş (kimse)*; ikinci anlamı *pornografik bölümler eklenerek piyasaya yeniden sürülmüş sinema filmlerini nitelenmek için kullanılır* şeklinde anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 87).

Ali H. Neyzi'nin *Beyzade-Paşazade* adlı romanında dönme kelimesi şöyle geçmektedir:

“*Haydi ben kızdan dönme erkek olmuşum ama o canavarların arasında o da sanki kızdan dönme imiş gibi bir hale girmişti*” (Neyzi, 1991, s. 374).

- **duman:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *nezle, grip, bronşit* (Kütahya, Bolu); ikinci anlamı (*duma*) *nezle, grip, bronşit* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); üçüncü anlamı *sis* (Gümüşhane, Artvin, Kars, Maraş, Sivas); dördüncü anlamı *duman rengi, gri* (Kars köyleri); beşinci anlamı *göz akı* (Artvin); altıncı anlamı *göze inen perde* (Isparta); yedinci anlamı *duman*

(Diyarbakır, Doğu Trakya); son anlamı ise *bulut, duman, sis* (Artvin) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1601).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *esrar*; ikinci argo anlamı *kötü, yamandır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir maddenin yanması ile çıkan ve içinde katı zerrelerle buğu bulunan değişik renklerde gaz*; ikinci anlamı *havalanan tozların veya sisin oluşturduğu bulanıklık* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 575).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde deyim olarak geçmektedir:

“Duman almak: 1. Sis kaplamak, sis bürümek 2. Sigara dumanını içine çekmek

Duman etmek: 1. Dağıtmak, bozmak, yok etmek. 2. Yenmek, başarı sağlamak”

(Bezirci, 1990, s. 127).

Ali Püsküllüoğlu, sözlüğünde duman kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *kötü, yaman, perişan*; ikinci argo anlamını *esrar, esrarlı sigara* şeklinde ifade etmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 64). Bahattin Sezgin, YAS'ta duman kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamını *kötü, perişan*; ikinci argo anlamını *esrar, esrarlı sigara*; üçüncü argo anlamını *akılsız, sersem*; dördüncü argo anlamını *boşuna*; son argo anlamını ise *korkak* olarak ele almıştır (Sezgin, 2013, s. 86). Devellioğlu'nun sözlüğünde de duman kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *boş, boşuna*; ikinci argo anlamı *fena, adı*; üçüncü argo anlamı *korkak*; dördüncü argo anlamı *avanak* şeklinde anlamlandırılmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 97). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk argo anlamı *kötü, perişan*; ikinci argo anlamı *esrar, esrarlı sigara*; üçüncü argo anlamı *sigara* dördüncü argo anlamı *kalıcı olmayan gelip geçici (iş durum)*; son argo anlamı da *kalabalık* olarak açıklanmıştır (Aktunç, 1990, s. 88).

Şinasi Nahit Berker'in *Demedim Mi Nazla Yarım Ben Sana* adlı eserinde duman kelimesi *yıldırımak* anlamında kullanılmıştır:

“Bir Milli Takım çıkardı ki, dünyanın en namlı futbolcuları Macarlara duman attırdı” (Berker, 1961, s. 13).

Cihan Demirci'nin *Araya Parça Giren Yıllar: Türk Sinemasında 1974-1980 seks* adlı çalışmasında duman kelimesi şöyle geçmektedir:

“Kadın oyuncumuz sigarayı hemen yanımızda öyle bir içti ki, her yer duman altı oldu” (Demirci, 2004, s. 176).

- **düdük:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı ıslık (Bayburt, Kars); ikinci anlamı boru (Ordu); üçüncü anlamı kaval (Giresun); dördüncü anlamı ilkbaharda sıcak memleketlerden gelen ve gece çok öten göçmen kuş (Konya); beşinci anlamı boğaz, gırtlak (Burdur, Düzce, İzmir, Bursa, Trabzon, Yozgat, Konya); son anlamı ise incik kemiği (Çanakkale, Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1617). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argosu *akılsız, boş kafalı* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 583).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde düdük kelimesinin argo anlamı *boş kafalı, düşüncesiz, salak, sersem, ahmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 65). Sezgin'in sözlüğünde düdük kelimesinin argo anlamı *akılsız, ahmak, aptal, düşüncesiz* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 86). Devellioğlu ise *ahmak, sersem, anlayışsız* olarak ele almıştır (Devellioğlu, 1970, s. 98). Aktunç'un sözlüğünde de mevcut olan ilk argo anlamı *aptal düşüncesiz (kimse)*; ikinci argo anlamı *garip kılıklı, (kimse) gülünç giyimli (kişi)*; üçüncü argo anlamı *züppe* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 89).

Kaan Arslanoğlu'nun *Devrimciler* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Ulan düdük, benim tepemi attırıyorsun ama. Bir elime alırsam seni, öbürlerini ararsın. Tiyatro oynamıyoruz burada” (Arslanoğlu, 2006, s. 209).

- **düğme:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *konca* (Zonguldak); ikinci anlamı *çamların çıkardığı yuvarlak reçine* (Afyon, Isparta) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1621).

TDK *Türkçe Sözlük*'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı*; ikinci anlamı *çevrilmek veya üzerine basılmak yoluyla bir elektrik akımını açan, kapayan, herhangi bir makineyi işleten veya durduran parça*; üçüncü anlamı *üst deri altındaki kıkırdak ve yağdan oluşmuş düğme biçimindeki çıkıntı* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 583).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *anüs*; ikinci argo anlamı ise *ibne* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 65). Sezgin'in sözlüğünde düğme kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *dibur, göt*; ikinci argo anlamı da *ibne, homo* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 87). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı (*eski*) *gümüş mecediye*; ikinci anlamı ise *ibnedir* (Devellioğlu, 1970, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *edilgin eşcinsel (erkek)*; ikinci anlamı ise *makat, anüs* olarak anlamlandırılmıştır (Aktunç, 1990, s. 89).

- **düldül:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *dürbün* (Isparta, Bartın, Bolu, Tokat, Eskişehir, Kocaeli, Çankırı, Amasya, Malatya, Gaziantep, Maraş, Hatay, Sivas, Ankara, Niğde, Konya, Antalya); ikinci anlamı *bardak eriği* (Zonguldak); üçüncü anlamı *zayıf hayvan* (Gümüşhane); dördüncü anlamı *eşek* (Burdur); beşinci anlamı ise *küçük ve hızlı yürüyen eşek* olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1627). Halk ağzında kullanılan düldül kelimesi zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan argo anlamı *eski otomobil ve modası geçmiş araç* anlamları ile yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *mekanik olarak çalışan oyuncak çocuk arabası*; ikinci anlamı *attır* (TS, 2005, s. 585).

Sezgin'in sözlüğünde *binek arabası, otomobil* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 87).

İskender Pala'nın kaleme almış olduğu *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*'nde düldül kelimesi şöyle geçmektedir:

“Muâviye zamanında Yanbu'da ölen Düldül şiilerce çok anılmış dolayısıyla Alevî-Bektaşî edebiyatlarında adı çok geçmiştir. Düldül “kirpi” demektir. Hızlı yürüyüşünden dolayı katıra bu ad verilmiştir” (Pala, 1990, s. 141).

- **dümbelek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *tef* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Sivas ve Konya bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1628).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *anlayışsız, sersem*dir. Argo anlamı dışındaki mevcut olan anlamı ise *ağzına deri gerilmiş, çanak biçiminde, darbukaya benzer bir tür çalgı, dümbüldek* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 585).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *anlayışsız, aptal, bön, sersem*; ikinci argo anlamı *edilgin eşcinsel (erkek), ibne*; üçüncü argo anlamı *dümbük, pezevenk* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 65). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan ilk argo anlamı *anlayışsız, aptal, sersem*; ikinci argo anlamı *ibne, edilgin erkek*; üçüncü argo anlamı *alçak, aşağılık, soysuz, pezevenk* şeklinde anlamlandırılmıştır (Sezgin, 2013, s. 87). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı *me'bûn*; ikinci argo anlamı *aptal* olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de mevcut olan ilk argo anlamı *edilgin eşcinsel (erkek)*; ikinci argo anlamı ise *pezevenk* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 90).

Metin And'ın kaleme almış olduğu *Kavuklu Hamdi'den Üç Orta Oyunu: Büyücü Hoca, Fotoğrafçı, Eskici Abdi* adlı eserinde dümbelek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Def olurum, dümbelek olurum sana ne? Sen dizlikle çakşırını düşün. Kokusuna bak, aleme ne karışıyorsun ukala dümbeleği” (And, 1962, s. 35).

Kemal Tahir'in Devlet Ana adlı romanında dümbelek kelimesi *çalgi* anlamında kullanılmıştır:

“Zil Seslerine dümbelek de katıldı. Hanlara yaklaşınca dümbelek vurur bunlar” (Tahir, 1969, s. 38).

- **dümen:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *sigaradır*. Bu anlamı ile Afyon bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1629). Dümen kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *dalavere, hile* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça*; ikinci anlamı ise *yönetim, idare* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 585).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde dümen kelimesinin argo anlamı *yalan dolan, dalavere, hile, düzen* şeklinde ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 66). Sezgin'in sözlüğünde dümen kelimesi *dalavere, düzen, hile, yalan dolan* anlamı ile geçmektedir (Sezgin, 2013, s. 87). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise mevcut olan ilk anlamı *dalavere, hile*; ikinci anlamı da *saf bir oyuncuyu, hilekâr bir oyuncu ile oyuna tutuşturmak için muhtelif çarelere başvurma* olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 2004, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *yalan, hile, dalavere*; ikinci anlamı ise *rol* şeklinde ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 90).

Asım Bezirci'nin *Deyimlerimizin Sözlüğü*'nde dümen kelimesi ile oluşturulmuş deyimler mevcuttur:

“*Dümeni kırmak* deyiminin anlamı çekilip gitmek, ayrılmak; *dümen kullanmak* deyiminin anlamı *bir işi kurnazca yönetmek, iyi becermek; dümenine bakmak* deyiminin anlamı *çıkarımı gözetmek* olarak yer almaktadır” (Bezirci, 1990, s. 129).

Yaman Koray'ın *Sığırcıklar* adlı romanında dümen kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Besbelli taşımak istemiyor. İş zor geldi ağıma, domuzluğundan dümen yapıyor*” (Koray, 1967, 129).

- **dürtmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *gagalamak* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile Aydın bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1635). Dürtmek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ucu sivri bir şeyle veya elle hafifçe itmek*; ikinci anlamı *değmek, dokunmak*; üçüncü anlamı *istenilen şeyi yaptırmak için birine kışkırtıcı söz söylemek, tahrik etmek*; son anlamı ise *uyarmak, ikaz etmektir* (TS, 2005, s. 588).

Sezgin'in sözlüğünde dürtmek kelimesinin mevcut olan ilk anlamı (*alışverişte*) çürük ya da bozuk malı sağlamların arasına sıkıştırmak; ikinci anlamı düzmek olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 88). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı (*alışverişte*) *hileli çürük değersiz malı sokuşturmak*; ikinci anlamı *düzmektir* (Aktunç, 1990, s. 91).

- **düşmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *dadanmak* olarak yer almaktadır. Bu anlamıyla Mersin'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1639).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *bir yere ansızın gelmek, damlamak, tesadüfen gelmektir* (TS, 2005, 591).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde düşmek kelimesinin mevcut olan ilk anlamı *bir yere ansızın gelmek, damlamak, çıkagelmek*; ikinci anlamı *gelmek, varmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 67). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *ansızın bir yerde ortaya çıkmak, görünmek*; ikinci anlamı *gelmek, varmak*; üçüncü anlamı ise *bir yere uğramak* şeklinde geçmektedir (Sezgin, 2013, s. 88). Devellioğlu'nun sözlüğünde de ansızın gelmek, çıkagelmek olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 100). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *gelmek varmak*; ikinci anlamı *çıkagelmek, ansızın gelmektir* (Aktunç, 1990, s. 91).

Ahmet Rasim'in *Düinkü İstanbul'da Hovardalık* adlı eserinde düşmek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Firuz, söz arasında dedi ki, ben bu akşam Hürmüz'e düşeceğim*” (Rasim, 1987, s. 54).

- **düzmek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı bir şeyi hazırlamak, eksikleri tamamlayıp yapmak (Isparta, Burdur, Aydın, Bolu, Samsun, Ordu, Gümüşhane); ikinci anlamı düzene koymak, süslemek (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); üçüncü anlamı ağacı yontmak, yontarak bir araç biçimine sokmak (Isparta, Burdur, Mersin, Antalya); dördüncü anlamı dizmek (Tokat, Kırşehir); beşinci anlamı uydurmak (Düzce, Kırşehir); beşinci anlamı iki kişinin arasını bulmak, düzeltmek (İstanbul, Sivas); altıncı anlamı şişmanlamak (Kıbrıs) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1647). Düzmek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *erkek, cinsel ilişkide bulunmaktır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir gereksinimi karşılamak amacıyla birçok şeyi birbirini tamamlayacak biçimde bir araya getirmek*; ikinci anlamı *düzene sokmak, düzene koymak, sıralamak, elverişli, uygun bir duruma getirmek*; üçüncü anlamı *şiir, destan, şarkı vb. yaratmak, oluşturmak, meydana getirmek*; son anlamı ise uydurmaktır (TS, 2005, s. 596).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde düzmek kelimesinin argo anlamı (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, irza geçmek* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 67). Sezgin'in sözlüğünde düzmek kelimesinin argo anlamı (*birini*) *becermek, (birine) geçirmek, (birinin) koynuna girmek* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 89). Aktunç'un sözlüğünde ise düzmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı (*erkek için*) *birisini cinsel ilişkiye alet etmek kullanmak*; ikinci argo anlamını da (*birinin*) *urzına geçmek* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 92).

Fakir Baykurt'un *İçerdeki Oğul* adlı eserinde düzmek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Bir şey mi sattın, yoksam karıların birini mi düzdün, neden verdi Amerikanlar”
(Baykurt, 1974, s. 254).

- **düzülmek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *aldatılmaktır*. Bu anlamı ile Burdur'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Kelime zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *düzme işine konu olmak veya düzme işi yapılmak* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 596).

Düzülmek kelimesi Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *düzme eylemine konu olmak* olarak geçmektedir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 67). Sezgin'in sözlüğünde düzülmek kelimesi (*birinin*) *tecavüzüne uğramak, urzına geçilmek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 89). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan ilk anlamı *cinsel ilişkiye alet edilmek, kullanılmak*; ikinci anlamı *urzına geçilmek, işgal edilmek*; son anlamı ise (*alışverişte oyunda kumarda*) *kanmak yenilmek özellikle hileye aldanarak kaybetmektir* (Aktunç, 1990, s. 92).

Ergin Ardıç'ın *Şengül Hamamı* adlı yapıtında düzülmek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*nergis gibi gözlerinden kanlı yaşlar dökerek yanına geliyor, “efendi baba hazretleri” diyor, “düzülmek canımıza yetti gayrı”*” (Ardıç, 1989, s. 18).

Nihat Genç'in *Soğuk Sabun* adlı eserinde düzülmek kelimesi yine argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Ne yapabilirim, düzülmekten vakit bulup düşünemediğim için. Çıplak ve tahrik eden bir görüntü veriyordum, biliyorum, artık kanmıyorum size, kılı yerlerinizi gördüm*”
(Genç, 2005, s. 22).

- **ebe:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *büyükanne, nine* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *çok konuşan, geveze* (Düzce); üçüncü anlamı *aribeyi* (Sivas); dördüncü anlamı *bir çeşit mantar* (Düzce); beşinci anlamı *küçük çocukların gözünde korkunç bir varlığı canlandıran ve onları korkutmak için söylenen sözcük* (Burdur); altıncı anlamı *ham eriklerin arasından daha önce olgunlaşıp, yenebilen ekşi erik* (Kastamonu); yedinci anlamı oyunda elebaşı olan çocuğun durduğu yer (Konya); sekizinci anlamı *körebe oyunu* (Hatay); dokuzuncu anlamı *dişi koyun* (Uşak, Manisa); onuncu anlamı *budanmış asma dallarının bir ya da iki yılda uzamış kısımları* (Isparta); on birinci anlamı *şaşma bildirir ünlem* (Isparta, Burdur); on ikinci anlamı *cansıkıntısı, bıkkınlık, yorgunluk bildirir ünlem* (Burdur); on üçüncü anlamı ise *şarap, sirke, turşu vb. şeylerin yüzünde toplanıp, pıhtılaşan kalın kaymak* (Balıkesir, Samsun, Gaziantep, Niğde, Muğla) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1650).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *doğum işini yaptıran kadın*; ikinci anlamı *büyükanne, nine*; son anlamı ise *genellikle çocuk oyunlarında baş olan, diğer çocuklara veya gruba karşı cezasını çekmek ve bundan kurtulmak için tek başına bütün sorumluluğu üzerine alan çocuk, oyun ebesidir* (TS, 2005, s. 597).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *iskambil oyununda el dağıtan kişi* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, 91). Aktunç'un sözlüğünde ise yine *iskambil oyunlarında kağıt dağıtan oyuncu* şeklinde ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 93).

- **ekinti:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *ekilen şeydir*. Bu anlamıyla Düzce, Bartın, Çanakkale, Rize ve Gümüşhane'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1695).

TDK Türkçe Sözlük'te yine ekilen şey anlamı ile mevcuttur (TS, 2005, s. 610).

Sezgin'in sözlüğünde söz verilen kişinin aldatılması ya da atlatılması olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 91). Aktunç'un sözlüğünde ise *birisine verdiği sözü (örneğin buluşma) tutmama (kendisine) verilmiş olan sözün tutulmaması* anlamıyla yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 93).

- **ekmeklik:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki mevcut olan ilk anlamı *inek, öküz, manda gibi hayvanların gerdanından sarkan kısım* (Erzincan, Konya, Adana); ikinci anlamı *bönlüğü yüzünden başkalarına alay konusu olan adam* (Hatay); üçüncü anlamı *pişirilen ekmeklerin konulduğu yer* (Trabzon, Sivas); dördüncü anlamı ise *ekmek koymak için yapılan örme kap* (Gaziantep) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1697). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *oyunda her zaman yenilerek kendisinden para kazanılan kimsedir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *içine ekmek konulan kap*; ikinci anlamı ise *ekmek yapmaya yarayan veya ayrılan* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 612).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ekmeklik kelimesinin argo anlamı (kumarda) hileyi ayımsamayan, kolayca ve sürekli yenilen, kendisinden sürekli para kazanılan kimse olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 68). Sezgin'in sözlüğünde ekmeklik kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *saf, toy, acemi*; ikinci argo anlamı (*kumarda*) *yapılan hileyi anlamadığı için kendisinden sürekli para kazanılan oyuncu, av, yemliktir* (Sezgin, 2013, s. 92). Devellioğlu'nun sözlüğünde de (*oyunda*) *kolay yutulur, enayi* anlamıyla mevcuttur (Devellioğlu, 1970, s. 101). Aktunç'un sözlüğünde ise (*kumarda*) *saf, toy, kolayca yenilen oyuncu hileye kolaylıkla aldanan oyuncu* şeklinde ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 94).

Kemal Tahir'in *Esir Şehrin Mahpusu* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“şşşbeşe şşşbeş... Liramızı göz göre göre tırtıkladınız. Ulan bunlar bizi ekmeklik ettiler Pandeli... Haydi, yuvarla şunları Kesik Süleyman” (Tahir, 2007, s. 161).

- **eksik:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışında mevcut olan anlamı ise *zamanı gelmeden doğan insan ya da hayvan yavrusudur*. Bu anlamı ile Erzincan bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1697).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir bölümü olmayan, noksan, natamam*; ikinci anlamı *mükemmel olmayan, kusurlu, muallal, sakat*; üçüncü anlamı *az*, son anlamı ise *ihtiyaç duyulan şeydir* (TS, 2005, s. 613).

Sezgin'in sözlüğünde *eksik* kelimesinin argo anlamı *takma erkeklik organı* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 92). Aktunç'un sözlüğünde ise yine *takma erkeklik organı, yapay penis* anlamıyla mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 94).

- **elleşmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ağır bir yükü kaldırmak için birkaç kişi birden tutmak* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *yardımlaşmak* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); üçüncü anlamı ise *çocuk oyunlarında eş seçmek* (Muğla) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1722). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *elle dokunmak*; ikinci anlamı *elle itişerek şakalaşmak*; üçüncü anlamı *alışverişte, alanla satan birbirlerinin ellerini tutup sıkarak uzlaşmak*; dördüncü anlamı *birbirinin elini sıkarak güç denemesi yapmak*; beşinci anlamı *el sıkarak selamlaşmak*; altıncı anlamı *ağır bir yükü kaldırmak için birkaç kişi birden tutmak*; yedinci anlamı *birine dokunacak söz söylemek*; son anlamı ise *yardımlaşmaktır* (TS, 2005, s. 628).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde elleşmek kelimesinin argo anlamı *birini el ile uyararak sevişmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 69). Sezgin'in sözlüğünde elleşmek kelimesinin argo anlamı *karşılıklı el dokunmalarıyla yapılan sevişmek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 92). Aktunç'un sözlüğünde ise *birbirini elle uyararak sevişmek* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 95).

Konur Ertop'un *Türk Edebiyatında Seks* adlı yapıtında elleşmek kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“gizli yerlerinden elleştiler, dil verip dil alıp emiştiler, üstte altta boğuşarak eziştiler” (Ertop, 1977, s. 45).

- **elmas:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı pembe renk (Maraş, Adana); ikinci anlamı eflatun renk (Mersin) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1725).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yerin derinliklerinde bulunan, billurlaşmış arı karbon*; ikinci anlamı *mücevher olarak kullanılan, saydam, değerli taş*; üçüncü anlamı *bu taşlarla yapılmış*; son anlamı ise *elmastıraştır* (TS, 2005, s. 629).

Sezgin'in sözlüğünde elmas kelimesinin argo anlamı *bir tür uyuşturucu* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 93). Aktunç'un sözlüğünde ise yine bir tür uyuşturucu, metamfetamin anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 95).

- **emeksiz:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *üvey evlat, evlatlık* (Isparta, Kütahya, Bolu, Sakarya, Zonguldak, Çankırı, Samsun, Sivas); ikinci anlamı ise *hizmetçi* (Niğde) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1732).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *emek harcanmadan elde edilen, kolay, zahmetsizdir* (TS, 2005, s. 632).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde emeksiz kelimesinin argo anlamı (*öğrenci için*) *kopya* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 69). Sezgin'in sözlüğünde emeksiz kelimesinin argo anlamı yine (*öğrenci için*) *kopya* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 93). Aktunç'un sözlüğünde ise yine aynı şekilde (*öğrenci için*) *kopya* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 95).

- **emişmek:** *Derleme Sözlüğü*nde emişmek kelimesinin argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *su ile karıştırılan un, toprak, alçı gibi şeyler iyice bağdaşmak* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *birleşmek, yapışmak* (Amasya, Adana, Antalya, Muğla, Kıbrıs); üçüncü anlamı *sağmal hayvan yavruları annelerini sağılmadan önce gizli olarak emmek* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); dördüncü anlamı *iki ayrı çocuk aynı kadını emmek, süt kardeş olmak* (Düzce, Bolu, Erzincan, Sivas, Konya, Mersin, Muğla); beşinci anlamı *bir çocuk hastalandığı zaman, iyileşmesi için yaşıtı bir çocuğun annesini emmek* (Konya); altıncı anlamı *emzirmek* (Tokat); yedinci anlamı *koyun, keçi, sığır yavrularını annelerinin yanına bırakıp emdirmek* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); yedinci anlamı *sıcağa soğuk ya da soğuğa sıcak katarak ılıştırmak* (Düzce, Kastamonu, Mersin); sekizinci anlamı *bir şeyin içine konulan bir sıvıyı adam akıllı aldırma, kıvama getirmek* (Manisa, Muğla); son anlamı ise *iki şeyi birbirine iyice yapıştırmak, kaynatmak* (Hatay) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1737).

TDK Türkçe Sözlük'te emişmek kelimesinin argo anlamı *karşılıklı olarak emmek* olarak yer almaktadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *sağılmadan önce koyunlar kuzular tarafından gizlice emilmektir* (TS, 2005, s. 633).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde emişmek kelimesinin argo anlamı *birbirinin dudaklarını emmek ya da birbirinin cinsel organlarını ağızla uyarmak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 69). Sezgin'in sözlüğünde emişmek kelimesinin argo anlamı ise *ağız yoluyla karşılıklı dokunuşlarla cinsel doyuma erişmek, sevişmektir*

(Sezgin, 2013, s. 93). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *öpüşmek birbirinin dudaklarını emmek*; ikinci anlamı *birbirinin cinsel organlarını karşılıklı olarak ağızla uyarmak emmek* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 95).

Mehmet Alim Konukçu'nun *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde emişmek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

"Gizli yaka tutarak koklaştılar, tatlı damak vererek emiştiler, ak boz atlara binerek koşuştular, bey babasının yanına eriştiler" (Konukçu, 2016, s. 127).

Fakir Baykurt'un *Tırpan* adlı romanında emişmek kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

"Buluşup sabahlara kadar emişiyorlardı. Yatıyorlardı geceleri, biliyorduk. Yazırlı Haydar deye biri çıktı, alıcı oldu. Haber yollayıp istetti" (Baykurt, 1980, s. 141).

- **enselemek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *yatan koyunları kaldırıp otlamaya sürmektir* (DS, 2009, s. 1760). Kelime önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *kaçan veya saklanan birini yakalamaktır* (TS, 2005, s. 639).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde enselemek kelimesinin argo anlamı *kaçığı ya da birini ele geçirmek, tutmak, yakalamak, tutuklamak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 70). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *tutuklamak, yakalanmaktır* (Sezgin, 2013, s. 94). Devellioğlu'nun sözlüğünde de tutmak, yakalamak, ele geçirmek olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 103). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *yakalamak tutmak*; ikinci anlamı *bulmaktır* (Aktunç, 1990, s. 96).

Orhan Kemal'in *Evlerden Biri* adlı eserinde enselemek kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

"Bana mektup vermek için işaret ediyordu, karısı enseledi" (Kemal, 1966, s. 248).

- **esmek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *bir şeyi eksiltmek, azaltmak* (Afyon, Düzce, Eskişehir, Kastamonu, Amasya, Niğde, Konya, Mersin, Muğla, Kırıkkale); ikinci anlamı *sıvışmak, kaçmak, aradan kayboluvermek* (Denizli); üçüncü anlamı *herhangi bir şeye kızıp, bulunduğu yerden hızlı çıkmak* (Isparta); dördüncü anlamı *yüreği kalkmak, heyecanlanmak* (Niğde); beşinci anlamı *esnek olmak, yaylanmak* (Amasya); altıncı anlamı *tahlı savurarak temizlemek* (Elbistan); son anlamı ise *davar ve koç katım zamanı, kasım ayı* (Sivas) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1785).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hava bir yönden bir yöne akmak, rüzgâr olmak*; ikinci anlamı *yapılması önce düşünülmüş olmayan veya beklenmeyen bir şeyi yapmaya birdenbire karar vermektir* (TS, 2005, s. 652).

Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *konuşmak, atıp tutmak, gürllemek* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 95). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *soğuk soğuk söylemek* anlamıyla yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 104). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan argo anlamı da *gelmek, gelivermek, çıkagelmektir* (Aktunç, 1990, s. 98).

Fakir Baykurt'un *Koca Ren* adlı romanında argo anlamı ile kullanılmıştır:

“*Hemen bir oğlan daha yapalım! Bir abdesin başına gelir! Diye esip gürlledi babam*” (Baykurt, 1986, s. 289).

- **ezgin:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *paraca durumu bozuk olan* (Burdur, Düzce, Eskişehir, Niğde, Konya); ikinci anlamı *çok ceefa görmüş, her çeşit işe girmiş, çok küçük yaşta hayatın zorluklarını görmüş (kimse)* (Kırşehir); üçüncü anlamı *yorgun olan (kimse)* (Ordu, Kırşehir, Mersin); dördüncü anlamı *keten tohumu* (Nevşehir); beşinci anlamı *zayıf hayvan* (Mersin); son anlamı ise *çürük, ezik meyve* (Amasya) olarak

yer almaktadır (DS, 2009, s. 1829). Ezgin kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla kullanımı yaygınlaşmış ve yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *paraca durumu bozuk olan (kimse)*; ikinci anlamı *çok cefa görmüş (kimse)*; üçüncü anlamı *çürük, ezik (meyve)*; son anlamı ise *üzüntü verendir* (TS, 2005, s. 673).

Sezgin'in sözlüğünde ezgin kelimesinin argosu *uzun süre hapiste kalmış kişi, kıdemli* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 96). Aktunç'un sözlüğünde ise *uzun süredir hapiste olan kişi, kıdemli duruma alışmış mütevekkil mahkûm* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 100).

- **ezmek:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *sırtı keseletmek ya da sabunlatmak* (Burdur, Düzce); ikinci anlamı ise *bir konuyu ballandıra ballandıra anlatmak* (Niğde) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1830). Ezmek kelimesi argo anlamsal olarak halk arasında yaygın olarak kullanılan bir unsurdur. Önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *harcamaktır*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *üstüne basarak veya bir şey arasına sıkıştırarak yassılaştırmak, biçimini değiştirmek*; ikinci anlamı *ağır bir şey, başka bir şeyin üzerinden geçmek, çiğnemek*; üçüncü anlamı *sıvı içinde bastırıp karıştırarak eritmek*; dördüncü anlamı *üzmek, sıkıntıya sokmak*; beşinci anlamı *dayanıklılığını aşacak derecede çalıştırarak yormak*; altıncı anlamı ise *yenmek, sindirmek* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 674).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde ezmek kelimesinin argo anlamı (*parayı*) genellikle *keyif için harcamak, zevk ve eğlence içinde yemektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 72). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *parayı keşif için, zevk için yemek*; ikinci anlamı da *parayı zevk ve eğlencede yemek, bitirmek* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 96). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *para harcamak* anlamı ile mevcuttur

(Devellioğlu, 1970, s. 104). Aktunç'un sözlüğünde de (*parayı*) *harcamak genellikle keyif için sarfetmek* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 100).

- **findık:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *süs eşyası yapılan fakat içine hiç başka bir şey katılmayan altın, som altın* (Konya); ikinci anlamı *erkeklik bezi* (Gümüşhane) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1853).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *hileli zar*dır. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kayingillerden, kuzey yarım kürenin ılık yerlerinde ve yurdumuzun genellikle Doğu Karadeniz bölgesinde yetişen, boyu 6-7 metre, yaygın tepeli bir ağaççık (Corylus avellana)*; ikinci anlamı ise *bu ağaççığın sert bir kabuk içinde bulunan yağlı, nişastalı ürünü* şeklinde ele alınmıştır (TS, 2005, s. 695).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *findık* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *hileli zar*; ikinci argo anlamı *başkalarının cinsel ilgisini çekecek biçimde davranan ama ilişkiye yanaşmayan kimse*; son anlamı ise *anüs* olarak ifade edilmiştir (Püsküllüoğlu, 2004, s. 75). Sezgin'in sözlüğünde *findık* kelimesinin mevcut olan ilk anlamı *hileli zar*; ikinci anlamı *erkeklerin ilgisini çeken davranışlarda bulunan ancak cinsel ilişkiye girmeyen kadın*; üçüncü anlamı da *kıç* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *civalı zar, hileli zar*; ikinci anlamı *anüs, makat*; üçüncü anlamı da *başkalarının cinsel ilgisini çekecek davranışlar yapan ama ilişkiye yanaşmayan kimse (özellikle kız kadın)* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 105).

- **fır:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ur, şişkinlik* (Kars); ikinci anlamı *baş dönmesi* (Elbistan) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1853). Kelime zamanla halk ağzından yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *piç, fırlama*dır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *fırıl fırıl* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 697).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde fir kelimesinin mevcut olan argo anlamı (*erkek çocuk ya da delikanlı için, "firlama" sözcüğünün kısaltılmışı olarak*) anasının gözü, çok akıllı, cingöz, firlama, piç olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 75). Sezgin'in sözlüğünde fir kelimesinin ilk anlamı da (*firlamanın kısaltılmışı ve erkek çocuklar için*) anasının gözü, cingöz, çok akıllı; ikinci anlamı piç şeklinde ifade edilmiştir (Sezgin, 2013, s. 99). Devellioğlu'nun sözlüğünde fir kelimesinin anlamı *firlama, piçtir* (Devellioğlu, 2004, s. 106). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı piç; ikinci anlamı ise *çok akıllı, cingöz, anasının gözü (çocuk)* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 104).

- **firt:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı ince bulgur (Gümüşhane); ikinci anlamı yudum, bir içim (Erzincan, Diyarbakır, Gaziantep, Sivas, Edirne); üçüncü anlamı çuval (Afyon, Isparta, Hatay); son anlamı ise iskambilde vale kâğıdı (Trabzon) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1856). Firt kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan anlamı *bir solukta veya bir yudumda içilebilecek miktardır* (TS, 2005, s. 698).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde firt kelimesinin argo anlamı (*sigara ya da içki*) *bir solukta çekilecek ya da bir yudumda içilecek miktar, (bir) solukluk, (bir) yudumluk, (bir) içimlidir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 75). Sezgin'in sözlüğünde firt kelimesinin ilk anlamı sigaradan bir soluklu çekim, bir solukluk, bir içimlik; ikinci anlamı içkiden bir yudum alma, bir yudumluk, bir içimlik şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 99). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı (*sigara vb.de*) *bir nefes, bir nefes alma*; ikinci anlamı (*içecek içki vb.de*) *bir yudum bir, içimlik (içme)* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 104).

Rıfat Ilgaz'ın *Al Atını* adlı eserinde firt kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“Uçlan bir firt da hızlanayım biraz” (Ilgaz, 1972, s. 114).

- **fişek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı yayık tokmağı (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı yayık Burdur, Hatay, Adana); üçüncü anlamı yayığın ağzındaki kapak (Maraş); dördüncü anlamı bir yaşındaki koyun (Isparta, Düzce, Zonguldak, Sivas, Muğla); beşinci anlamı kâğıttan yapılan huni (Sivas); altıncı anlamı mısır koçanı (Malatya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1872).

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *tüfek, tabanca vb. hafif ateşli silahlara, atılmak için sürülen ve içinde barut bulunan bir kovan ile bu kovanın ucuna yerleştirilmiş mermiden oluşan cephane*; ikinci anlamı *donanma ve şenliklerde kullanılan çeşitli yanıcı veya patlayıcı maddelerdir* (TS, 2005, s. 706).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *cinsel ilişki sonucu fişkiran ersuyu*; ikinci anlamı *uyuşturucu hap*; üçüncü anlamı ise *iki sigarada kullanılacak miktarda esrar ya da bir kez de kullanılacak miktarda eroindir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 77). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *cinsel ilişki sonu fişkiran bel suyu*; ikinci anlamı *uyuşturucu hapi*; üçüncü anlamı *sigaraya konulacak oranda esrar ya da bir kerelik kullanılacak eroin* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 101). Aktunç'un sözlüğünde fişek kelimesinin mevcut olan ilk anlamı *cinsel ilişki sonucu fişkiran ersuyu*; ikinci anlamı *iki sigarada kullanılacak miktarda esrar*; üçüncü anlamı *bir seferde kullanılacak miktar eroin*; dördüncü anlamı *uyuşturucu hap (1 adet)* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 107).

- **fişeklemek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *kışkırtmaktır*. Bu anlamı ile Ankara, Niğde, Adana, Burdur bölgelerinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1872).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde fişeklemek kelimesinin mevcut olan argo anlamı (*erkek için*) *cinsel araç olarak kullanmak, düzmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 77).

Sezgin'in sözlüğünde ise mevcut olan argo anlamı (*kadını*) *cinsel araç olarak kullanmak, düzmek* şeklinde yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 101). Aktunç'un sözlüğünde ise mevcut olan argo anlamı (*erkek için*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmektir* (Aktunç, 1990, s. 107).

Fakir Baykurt'un *Eşekli Kütüphaneci* adlı eserinde fişek kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

“İngiliz fişekledi onu. Arkasında İngiliz vardı” (Baykurt, 2008, s. 122).

- **fitil:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *kazları beslemek için verilen bir çeşit yemdir*. Bu anlamı ile Bolu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.

TDK Türkçe Sözlük'te fitil kelimesinin argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *lambada, kandilde ve mumda yağın, çakmakta benzinin yanmasını sağlayan, türlü biçimlerde bükülmüş veya dokunmuş pamuktan yapılan genellikle yağ çekici madde*; ikinci anlamı *derin yaraların tedavisinde, yara içine salınan steril gazlı bez şeridi*; üçüncü anlamı *anüse konulan donmuş yağ kıvamında ve koni biçiminde ilaç*; dördüncü anlamı *eskiden topları ve şimdi lağımları ateşlemekte kullanılan kaytan biçiminde tutuşturucu madde*; beşinci anlamı *kumaşın altına kaytan biçiminde bükülmüş bir şey koyup üstten dikerek yapılan kabartma yol*; altıncı anlamı *koltuk, sandalye vb. oturlan eşyanın yapımında dikiş veya çivileri gizlemekte kullanılan şerit*; yedinci anlamı *yollu bir biçimde dokunmuş kumaş*; sekizinci anlamı *elli kâğıtla oynanan ve en az sayısı olanın kazanması kuralına dayanan bir iskambil oyunu*; son anlamı ise *0,0125 gram olan ağırlık ölçü birimidir* (TS, 2005, s. 707).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde fitil kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *çok sarhoş*; ikinci argo anlamı ise *çok öfkelenmiş, çok sinirlenmiş olan (kimse)* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 78). Sezgin'in sözlüğünde ise mevcut olan ilk argo anlamı *çok sarhoş*; ikinci argo anlamı *çok öfkelenmiş, çok sinirlenmiş olan kişidir* (Sezgin, 2013, s. 102). Devellioğlu'nun sözlüğünde fitil kelimesinin mevcut olan argo anlamı *son derece sarhoş bulunan (kimse)* olarak yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s.

108). Aktunç'un sözlüğünde de ilk anlamı *çok sarhoş*; ikinci anlamı *çok sinirli, pek öfkelenmiş* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 107).

Aziz Nesin'in *İt Kuyruğu* adlı eserinde fitil kelimesi sarhoş anlamında kullanılmıştır:

“Hiç âdetim olmadığı halde bir akşam içtim... fitil gibi oldum. Zilzurna evden içeri girdim” (1953, s. 122).

- **fos:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çelik çomak oynarken, çeliğe eldeki çomağın çarpmaması, boşa gitmesi* (Muğla); ikinci anlamı *hiç eziyet, sıkıntı çekmemiş, zorlukla karşılaşmamış (kimse)* olarak yer almaktadır. Bu anlamı ile de Burdur bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1876). Fos kelimesi önceleri halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de yerleşmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *çürük, temelsiz, boş, koftur* (TS, 2005, s. 714).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argosu *içi boş, değersiz, boş, yararsız* anlamı ile yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 78). Sezgin'in sözlüğünde fos kelimesinin mevcut olan argo anlamı *boş, değersiz, içi boş, sahte, yarasızdır* (Sezgin, 2013, s. 103). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *çürük, boş, kof, temelsiz* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 109). Aktunç'un sözlüğünde ise *yararsız, değersiz, boş* olarak ifade edilmiştir (Aktunç, 1990, s. 108).

Orhan Kemal'in *Vukat Var!* Adlı romanında fos kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“Madem Fellâh oğlunda gözü var, Ramazan Efendiden haber çıksa bile fos, dedi. Fos ki fos” (Kemal, 1974, s. 120).

Fakir Baykurt'un *Tırpan* adlı romanında fos kelimesi yine argo anlamı ile geçmektedir:

“Hemen söyle, emme bunun gibi fos olmasın” (Baykurt, 1971, s. 243).

- **gacı:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *kız kardeş* (Balıkesir); ikinci anlamı *yeni doğan çocuk* (Düzce); üçüncü anlamı *Müslüman olmayan hacı* (Bartın) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1887).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *kadın, dost, sevgili, metres*; ikinci argo anlamı da *torik yavrusudur* (TS, 2005, s. 721).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *kadın, (kadın) sevgili, (kadın) dost, metres*; ikinci argo anlamı *ortaoyununda zenne* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 80). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk argo anlamı *kadın, (kadın) sevgili, dost, oynaş*; ikinci argo anlamı *orta oyununda zennedir* (Sezgin, 2013, s. 105). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *kadın, dost, metres* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 110). Aktunç'un sözlüğünde ise *kadın, metres* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 110).

İsmail Hakkı Baltacıoğlu'nun *Batiya Doğru* adlı eserinde gacı kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Bu çekişme süregeldiği kadar ikilikte kendi başına süsüp geliyor: bir yanda alaturkacılar, bir yanda alafran; gacılar*” (Baltacıoğlu, 1945, s. 147).

- **gaga:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *ağabey* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *küçük kardeş* (Sinop); üçüncü anlamı *erkek* (Bolu); dördüncü anlamı ise *meyve ve kuru yemiş* (Çankırı, Trabzon, Kırşehir, Sivas) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 1891).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argosu *ağız* anlamındadır. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *genellikle kuşlarda ağzın bir uzantısı durumunda olan, biçim ve büyüklüğü değişik, boynuz yapısında, katı ve çıkıntılı organdır* (TS, 2005, s. 722).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gaga kelimesinin argo anlamı *ağızdır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 80). Sezgin'in sözlüğünde de *ağız* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 105). Aktunç'un sözlüğünde ise yine *ağız* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 110).

- **galan:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *artık, başka* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *arkadaş* (Burdur, Düzce, Manisa, Muğla); üçüncü anlamı *kız* (Manisa); dördüncü anlamı *evlendirilen kız için alınan başlık* (Bartın); beşinci anlamı *yaman* (Isparta); altıncı anlamı ise *iyi* (İzmir) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1898).

Sezgin'in sözlüğünde galan kelimesinin argo anlamı *anamalıcı, para babası, varlıklı, zengin* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 105). Devellioğlu'nun sözlüğünde de mevcut olan anlamı *paralı (oyunda)* şeklinde ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 110). Aktunç'un sözlüğünde ise *(kumarda) parası bol oyuncu* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 110).

- **gargara:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *sivrisinek cinsinden küçük bir sinek* (Burdur); ikinci anlamı *cevizden yapılan bir çeşit oyuncak* (Rize) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 1923). Gargara kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *su veya ilaçlı sıvı ile ağız veya yutağı başı arkaya atıp solukla da sıvının yutulmasını engelleyerek çalkalama işi*; ikinci anlamı da *bu maksatla kullanılan ilaçlı sıvıdır* (TS, 2005, s. 727).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gargara kelimesinin mevcut olan argosu gerçek niyeti saklayan anlamsız söz kalabalığı anlamındadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 80).

Sezgin'in sözlüğünde gargara kelimesi *neyi anlatmak istediği belli olmayan söz kalabalığı* anlamı ile yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 105). Aktunç'un sözlüğünde ise *anlamsız söz, laf kalabalığı* şeklinde ele alınmıştır (Aktunç, 1990, s. 111).

- **gebermek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *pislemektir*. Bu anlamı ile Elbistan bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 107). Gebermek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *sevilmeyen bir kişi ölmek*; ikinci anlamı *bir kimseye aşırı ilgi, istek ve yakınlık duymaktır* (TS, 2005, s. 734).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gebermek kelimesinin ilk argo anlamı *ölmek*; ikinci argo anlamı *bir kimseye, bir şeye aşırı yakınlık duyumsamak, çok ilgi duymak* şeklinde yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 81). Sezgin'in sözlüğünde gebermek kelimesinin ilk argo anlamı *ölmek*; ikinci argo anlamı *bir şeye aşırı bağlılık veya yakınlık duyumsamaktır* (Sezgin, 2013, s. 107). Aktunç'un sözlüğünde ise *(bir şeye bir kimseye) çok ilgi duymak aşırı bir yatkınlık duymaktır* (Aktunç, 1990, s. 112).

Kemal Tahir'in *Yediçınar Yaylası* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Şimdi şuraya uzansa da geberir olsa, körpe karı buduna eli yetişt mi, hiç bakmaz, çimcikler de “Uy aman!” diye bağırtır” (Tahir, 2020, s. 302).

- **geçirmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *söndürmektir*. Bu anlamıyla Niğde'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 1963). Geçirmek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *birine kötü söz söylemektir*. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *geçme işini yaptırmak, geçmesini sağlamak*; ikinci anlamı *bir şeyi bir yandan öbür yana götürmek*; üçüncü anlamı *bir şeyi bir yerden başka yere*

taşımak, nakletmek; dördüncü anlamı tespit etmek, yazmak, kaydetmek; beşinci anlamı bir şeyi kendisine ayrılmış olan yere yerleştirmek, takmak; altıncı anlamı yola çıkan birini uğurlamaya gitmek, selametlemek, teşyi etmek; yedinci anlamı bir süre yaşamak, oturmak, kalmak; sekizinci anlamı giymek, giyinmek; dokuzuncu anlamı bir işi birden çok kişi üzerinde uygulamak; onuncu anlamı herhangi bir durumu yaşamış olmak; on birinci anlamı etmek, yapmak; on ikinci anlamı hastalık bulaştırmak; on üçüncü anlamı zaman harcamak; on dördüncü anlamı bir gereksinimi eldeki imkânla karşılamak; on beşinci anlamı vurmak; son anlamı ise alışverişte aldatmak, kötü mal satmak, kazıklamak şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 738).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde geçirmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı (*ayaktopu vb.de*) *gol atmak, sayı yapmak, yenmek*; ikinci argo anlamı (*kafa*) *atmak, (yumruk) vurmak*; son anlamı ise *düzmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 81). Sezgin'in sözlüğünde geçirmek kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *futbolda gol atmak, yenmek*; ikinci argo anlamı (*kavgada*) *uygun kafa atmak, yumruk vurmak*; üçüncü argo anlamı *düzmek*; dördüncü argo anlamı *kandırarak aldatmaktır* (Sezgin, 2013, s. 107). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *cinsel ilişkide erkeklik organını sokmak*; ikinci anlamı *düzmek*; üçüncü anlamı (*futbol vb. oyunlarda*) *gol atmak, sayı yapmak, yenmek*; üçüncü anlamı (*yumruk*) *vurmak, (kafa) atmak* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 112).

Aziz Nesin'in *Gol Kralı* adlı eserinde geçirmek kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Almanlar bizim kaleye beş gol geçirdi*” (2019, s. 135).

Kaan Arslanoğlu'nun *Yoldaki İşaretler* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“*Belli ki, yumruğu geçirecek ya da en azından tartaklayacaktı*” (Arslanoğlu, 2005, s. 274).

- **gelmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *hamur mayalamak* (Düzce); ikinci anlamı ise *uğraşmaktır*. Bu anlamı ile Ordu'da yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur. Gelmek

kelimesinin argosu önceden halk ağzında kullanılırken sonradan yazı diline de geçmiştir.

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *gelmek* kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *vermek, uzatmak*; ikinci argo anlamı ise *orgazm olmaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *vermek, uzatmak*; ikinci anlamı *beli gelmek (orgazm olmak)*; üçüncü anlamı *aranmak, bakmaktır* (Sezgin, 2013, s. 107). Devellioğlu'nun sözlüğünde *bakmak* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 111). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *vermek*; ikinci anlamı *(erkek için) menisi akmak, cinsel doyuma ulaşmak*; üçüncü anlamı *(kız ya da kadın için) cinsel doyuma, orgazma ulaşmaktır* (Aktunç, 1990, s. 113).

- **geyik:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *mavi çiçekli bir çeşit çiğdem* (Afyon); ikinci anlamı *memeli yabani hayvan* (Antalya); üçüncü anlamı *hayvanların aşık kemiği* (Konya) olarak yer almaktadır.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *karısının veya bir kadın yakınının ihanetine uğramış erkektir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *geyikgillerden, erkeklerinin başında uzun ve çatallı boynuzları olan memeli hayvan (Cervus elaphus)* şeklinde ele alınmıştır (TS, 2005, s. 756).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde *geyik* kelimesinin argosu *karısı ya da çok yakını olan bir kadın tarafından aldatılan, ihanet edilen erkek* anlamı ile yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 82). Sezgin'in sözlüğünde de mevcut olan ilk anlamı *ihamet edilen erkek*; ikinci anlamı ise *pezevenktir* (Sezgin, 2013, s. 108). Aktunç'un sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *karısı ya da çok yakın ilişkilerde bulunduğu kadın tarafından aldatılan, ihanete uğratılan erkek, boynuzlu*; ikinci anlamı *gevezelik, boş konuşmadır* (Aktunç, 1990, s. 113).

- **gıcır:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *yün şalvar* (Afyon); ikinci anlamı *uzun çorap lastiği* (Aydın, İzmir, Manisa); üçüncü anlamı *istek, heves* (Aydın, Nevşehir, Çankırı); dördüncü anlamı *öç* (Çankırı); beşinci anlamı *bir çeşit salatalık* (Manisa); altıncı anlamı *renkli mısır koçanı* (Düzce) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2028).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk argo anlamı *yeni*; ikinci argo anlamı *sakıza kıvamını arttırmak için katılan, kauçuk cinsinden bir maddedir* (TS, 2005, s. 758).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *yepyeni, pırl pırl, yeni*; ikinci anlamı *(birine) durumdan hoşnut olmadığını hafifçe azarlama yoluyla duyumsatmak, biraz azarlamaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 83). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı *yeni, yepyeni, pırl pırl*; ikinci anlamı *iyi hoş, yolunda* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 108). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *yeni* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 112). Aktunç'un sözlüğünde yine ilk anlamı *iyi, hoş*; ikinci anlamı *yenidir* (Aktunç, 1990, s. 114).

Gülseren Budayıcıoğlu'nun *Camdaki Kız* adlı eserinde gıcır kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Ohh, keyifler gıcır adamda*” (Budayıcıoğlu, 2022, s. 27).

- **gıcırdamak:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *sıçramak, hoplamak* (Ardahan, Ankara, Antalya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2028).

TDK Türkçe Sözlük'te gıcırta çıkarmak anlamı ile mevcuttur (TS, 2005, s. 758).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gıcırdamak kelimesinin mevcut olan ilk argo anlamı *sinir bozucu bir biçimde gülmek*; ikinci argo anlamı *(birine) durumdan hoşnut olmadığını hafifçe azarlama yoluyla duyumsatmak, biraz azarlamak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 83). Sezgin'in sözlüğünde ise ilk anlamı *sinir bozucu biçimde gülmek*; ikinci anlamı *durumdan hoşnut olunmayan birine bu durumu hafifçe*

azarlama yoluyla duyumsatmadır (Sezgin, 2013, s. 109). Aktunç'un sözlüğünde ise yine ilk anlamı *sinir bozucu bir biçimde gülmek*; ikinci anlamı *kendi kendisine kötü kötü söylenmek*; üçüncü anlamı *(birisine) durumdan hoşnut olmadığını hafifçe azarlayarak anlatmak* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 114).

- **göt:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *arka, sırt* (Düzce, Mersin); ikinci anlamı *testi, bardak, küp gibi şeylerin dip kısmı* (Aydın, Muğla); üçüncü anlamı *iki uzun direğin üstüne konulan üçüncü direğe bağlı, üç ipin sarkan taraflarına tutturulan daire şeklinde oturulacak bir tahtası olan bir çeşit salıncak* (Kerkük) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2164). Göt kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *anüs*; ikinci anlamı *alt taraf, dip*; üçüncü anlamı *kaba et, kış, popo* şeklinde ele alınmıştır (TS, 2005, s. 785).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *yiğitlik, yüreklilik, güç*; ikinci anlamı *aşağılık, değersiz kimse*; üçüncü anlamı *alık, aptal kimse* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 84). Sezgin'in sözlüğünde göt kelimesinin mevcut olan ilk anlamı *yiğitlik, yüreklilik*; ikinci anlamı *aşağılık değersiz kimse*; üçüncü anlamı *alık, aptal kimsedir* (Sezgin, 2013, s. 110). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *apтал, sersem, budala* anlamı ile ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 113). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *alık aptal kimse*; ikinci anlamı *değersiz aşağılık kimse*; üçüncü anlamı *yiğitlik, cesaret* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 116).

Ersin Erdoğan'ın *Bizim Hababam* adlı yapıtında argo anlamı ile yer almaktadır:

““Götün yiyorsa gir de al bakiiiiim” diye tahrik etti Asker Zıpçık'ı” (Erdoğan, 2007, s. 90).

- **gümlmek:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı *köstebek yuva yapmaktır*. Bu anlamı ile Düzce'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2222). Gümlmek kelimesi önceden halk ağzında kullanılırken zamanla yazı diline de geçmiştir.

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *sınıfta kalmaktır*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *güm diye ses çıkarmaktır* (TS, 2005, s. 807).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde gümlenmek kelimesinin ilk argo anlamı *umulmadık, beklenmedik bir zamanda yok olmak ya da ölmek*; ikinci anlamı *iflas etmek*; üçüncü anlamı (*öğrenci*) *sınıfta kalmak* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 87). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *umulmadık zamanda yok olup gitmek, ölmek*; ikinci anlamı *batmak, iflas etmek*; üçüncü anlamı ise (*öğrenci için*) *sınıfta kalmak* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 114). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı da *ölmektir* (Devellioğlu, 1970, s. 114). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı (*birisinin yüzüne*) *yumruk atmak, şamar vurmak*; ikinci anlamı (*futbolda*) *çok sert bir vuruş yapmak*; üçüncü anlamı (*öğrenci için*) *sınıfta kalmak*; dördüncü anlamı da *boşa gitmek, heder olmaktır* (Aktunç, 1970, s. 119).

İbrahim Sarıbrahimoğlu'nun *Ocak Taşı* adlı eserinde argo anlamına uygun geçmektedir:

“*Gümledi gitti adam. Cin de okulu bıraktı*” (Sarıbrahimoğlu, 1968, s. 341).

- **haklamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı eti kemiğinden sıyırıp kıyma, kavurma, sucuk ve pastırmalıklarını ayırmak (Niğde); ikinci anlamı fasulyeyi kabuğundan ayırmak (Niğde); üçüncü anlamı düğünde çengiler, davetlilerin önünde ayrı ayrı çalıp oynayarak para almak (Balıkesir) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2255).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *bozmak, perişan etmek, yenmek*; ikinci anlamı *kırmak, bozmak*; üçüncü anlamı *yiyip bitirmek* şeklinde ele alınmıştır (TS, 2005, s. 832).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *dövmek*; ikinci anlamı *öldürmektir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 89). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı (*birisini*) *dövmek*; ikinci anlamı *öldürmektir* (Sezgin, 2013, s. 119). Aktunç'un sözlüğünde ise (*erkek*) *cinsel ilişkide bulunmak, düzmek* anlamı ile mevcuttur (Aktunç, 1990, s. 123).

Abdullah Ziya Kozanoğlu'nun *Kızıl Tuğ* adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“Çakır da atılıp Tuluyu öldüren askeri hakladı. Fakat iş geçmişti” (Kozanoğlu, 1960, s. 221).

- **halka:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *saban ile boyunduruğu birleştiren ağaç* (Zonguldak, Amasya, Tokat); ikinci anlamı *köpeğin boynuna takılan demir tasma* (Bursa); üçüncü anlamı *bir çeşit hayvan hastalığı* (Burdur) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 2261).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *anüs*; ikinci anlamı *ibne* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 89). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *göt, kıç*; ikinci anlamı *edilgen eşcinsel, ibnedir* (Sezgin, 2013, s. 119). Devellioğlu'nun sözlüğünde de *me'bün* olarak ele alınmıştır (Devellioğlu, 1970, s. 117). Aktunç'un sözlüğünde ise *anüs, makat* şeklinde yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 123).

- **hampa:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *sırt, omuz* (Maraş, Hatay, Niğde, Adana); ikinci anlamı *para ve emek harcamadan kazanılan şey* (Isparta, Kars, Çankırı, Amasya); üçüncü anlamı *çayırın paylaşılan her bir parçası* (Bayburt, Kars); dördüncü anlamı *zengin* (Artvin); beşinci anlamı *bir şeyi almaya hazır olma* (Çankırı); altıncı anlamı *hırsızlara yataklık eden (kimse)* (Konya); yedinci anlamı *aracı kadın* (Isparta, Kütahya); sekizinci anlamı *toptancı* (urfa); dokuzuncu anlamı *bel denilen tarım aracının ayakla basılacak yeri* (Erzincan); onuncu anlamı *yarışmacı, yarışıcı* (Aydın, Tokat); on birinci anlamı *uygun zaman, elverişli durum* (Yozgat, Adana) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2268).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argo anlamı *arkadaş, kafadardır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 89). Sezgin'in sözlüğünde hampa kelimesinin argo anlamı yine *arkadaş, kafadar* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 119). Aktunç'un sözlüğünde

ise mevcut olan ilk anlamı *ayakdaş* (genellikle yasadışı işlerde); ikinci anlamı *arkadaş, ortak*; üçüncü anlamı *kafadardır* (Aktunç, 1990, s. 124).

Muharrem Ergin'in çalışması olan *Dede Korkut Kitabı*'nda argo anlamı ile geçmektedir:

“*Babası Pay Püre Han aydur: Oğul sen 5 kız dilemezsin kendüñe bir hampa isterimişsin, oğul meger sen istediğün kız Pay Piçen Big kızı Banu Çiçek ola didi*” (Ergin, 1958, s. 124).

- **hap:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *vapur ambarındaki maden kömürü yığını* (Zonguldak); ikinci anlamı *harman yığını* (Artvin); üçüncü anlamı *arpa ya da mısır unundan yapılarak hayvanlara yedirilen hamur topağı* (Düzce, Aydın, Muğla, Kırklareli); dördüncü anlamı *köylülerin yağ, peynir yapmak için sıra ile sütlerini birleştirmeleri işlemi, imece* (Ordu, Erzincan, Adana) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2276).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı bir içimlik afyondur. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *kolayca yutulabilmesi için toparlak duruma getirilmiş ilaç* şeklinde ele alınmıştır (TS, 2005, s. 844).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *uyuşturucu olarak kullanılan, böyle bir niteliği olan herhangi bir ilaç drajesi*; ikinci anlamı *bir yutulmuş afyondur* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *uyuşturucu özelliği olan ilacın, uyuşturucu yerine kullanılan hapı*; ikinci anlamı da *bir yutulmuş afyondur* (Sezgin, 2013, s. 120). Devellioğlu'nun sözlüğünde de yine *bir yutulmuş afyon* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 118).

- **hapaz:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *avuç dolusu* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *bir diğerin üstüne diğer bir direk eklemek için araya çakılan parça* (Burdur); üçüncü anlamı *büyük toprak ya da taş parçaları*

(Çanakkale); dördüncü anlamı *tokat* (Isparta, Konya, Adana, Mersin, Muğla) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 2278).

TDK Türkçe Sözlük'te *avuç* anlamı ile yer almaktadır (TS, 2005, s. 844).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *yiyecek*, *yiyintidir* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 90). Sezgin'in sözlüğünde ise *yiyecek*, *yemeklik* şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 120). Devellioğlu'nun sözlüğünde ise *yiyecek*, *ganimet*; ikinci anlamı *ele geçirmek*, *elde etme* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 125).

- **haydamak:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çifte koşulan hayvanı sürmek*, *dehlemek* (Türkiye'nin birçok bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur.); ikinci anlamı *yan gelmek*, *vaktini boşa geçirmek* (Bolu) şeklinde yer almaktadır (DS, 2009, s. 2316).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan argo anlamı *kovmak*, *defetmektir*. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *çifte koşulan hayvanı sürmek*, *dehlemek* olarak yer almaktadır (TS, 2005, s. 866).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *(bir işe) hızla girişmek*; ikinci anlamı *(bir kimseyi) kovmaktır* (Püsküllüoğlu, 2004, s. 94). Sezgin'in sözlüğünde de ilk anlamı *bir işe çok hızlı başlamak*; ikinci anlamı *birisini kovmak* şeklinde mevcuttur (Sezgin, 2013, s. 124). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı *defetmek*, *kovmaktır* (Devellioğlu, 1970, s. 120). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *(birisini) kovmak*; ikinci anlamı *(bir işe) hızla, şevkle girişmektir* (Aktunç, 1990, s. 130).

Mustafa Baydar'ın *Yeni Türk Hikâyecileri Antolojisi*'nde haydamak kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

“*Duadan vazgeçti ve öküzleri haydadı*” (Baydar, 1956, s. 42).

- **hır:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *iyilik, insanlıktır*. Bu anlamı ile Konya bölgesinde yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2367).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan anlamı kavga, dalaştır (TS, 2005, s. 884).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde hır kelimesinin ilk anlamı *yeğin tartışma, kavga, dalaş, kargaşa*; ikinci anlamı "*hırbo*"nun, "*hırt*"ın kısaltılmışı olarak da kullanılır olarak mevcuttur (Püsküllüoğlu, 2004, s. 95). Sezgin'in sözlüğünde hır kelimesinin ilk anlamı *dalaş, kargaşa, kavga*; ikinci anlamı "*hırbo*" ve "*hırt*"ın kısaltılmışı olarak kullanılır şeklinde ele alınmıştır (Sezgin, 2013, s. 125). Devellioğlu'nun sözlüğünde mevcut olan anlamı ise *kavga, gürültüdür* (Devellioğlu, 1970, s. 120). Aktunç'un sözlüğünde hır kelimesinin ilk anlamı *şiddetli tartışma, kavga, kargaşa*; ikinci anlamı "*hırbo*"nun "*hırt*"ın kısaltılmışı olarak kullanılır; üçüncü anlamı *salak, sersem* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 131).

Yaşar Kemal'in *İnce Memed* adlı romanında hır kelimesi argo anlamı ile kullanılmıştır:

"*Candarmalarla çoktan aramızda bir hır çıkardı*" (Kemal, 1960, s. 257).

Fakir Baykurt'un *İçerdeki Oğul* adlı eserinde hır kelimesi argo anlamı ile geçmektedir:

"*Hepsi titiz olsa her dakika hır çıkardı*" (Baykurt, 1980, s. 89).

- **hırt:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *karın donmuş ve sertleşmiş durumu* (Gümüşhane); ikinci anlamı *el ve kulağın soğuktan donmuş, kabuklanmış durumu* (Sivas); üçüncü anlamı *çul, çaput* (Artvin); dördüncü anlamı *haksız* (Artvin); beşinci anlamı *ham kabak, hıyar* (Mersin); altıncı anlamı *değirmen taşı* (Antalya); yedinci anlamı *atların arka ayaklarında görülen hastalık* (Bitlis) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2372).

TDK *Türkçe Sözlük*'te mevcut olan ilk argo anlamı *sersem, budala, ahmak*; ikinci argo anlamı *kaba, incelikten anlamayan (kimse)* şeklinde yer almaktadır (TS, 2005, s. 886).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde yer alan ilk anlamı *ahmak, budala, sersem, aptal, anlayışsız (kimse)*; ikinci anlamı *incelikten yoksun, kaba (kimse)* olarak ele alınmıştır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 95). Sezgin'in sözlüğünde mevcut olan ilk anlamı *ahmak, budala, sersem, anlayışsız kimse*; ikinci anlamı *kaba, kötü kimsedir* (Sezgin, 2013, s. 126). Devellioğlu'nun sözlüğünde yer alan anlamı ise *sersem, budala, ahmaktır* (Devellioğlu, 1970, s. 121). Aktunç'un sözlüğünde ise ilk anlamı *haddini bilmeyen anlayışsız ahmak (kimse)*; ikinci anlamı *incelikten yoksun kaba (kimse)* olarak yer almaktadır (Aktunç, 1990, s. 132).

Rıfat Akpınar'ın *Mesut İnsanlar* adlı eserine argo anlamı ile geçmektedir:

“*O enayi de ulan hırt; her dersten kopya olur ama tahrirden de kopya olurmu*” (Akpınar, 1943, s. 45).

- **hoşor:** *Derleme Sözlüğü*nde argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki anlamı ise *iyice dövülmemiş, inceltilmemiştir*. Bu anlamı ile Artvin'de yapılan çalışmalar sonucu ortaya konulmuştur (DS, 2009, s. 2417).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde hoşor kelimesinin anlamı *(kadın için) şişman ama güzel, tombul, dolgun* olarak yer almaktadır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 97). Sezgin'in sözlüğünde de *dolgun, tombul ve güzel kadın* anlamı ile mevcuttur (Sezgin, 2013, s. 128). Devellioğlu'nun sözlüğünde hoşor kelimesi *eti budu yerinde şişman ve güzel kadın* anlamı ile yer almaktadır (Devellioğlu, 1970, s. 122). Aktunç'un sözlüğünde de hoşor kelimesinin mevcut olan anlamı *(kadın için) şişman ama güzeldir* (Aktunç, 1970, s. 134).

Aziz Nesin'in *Hoptirinam* adlı eserinde hoşor kelimesi argo anlamına uygun kullanılmıştır:

“*Bostan ıssı, – Ne istersin bre hoşor?.. diye bağırdı*” (2019, s. 9).

Salah Birsel'in *Sergüzeşt-i Nono Bey* ve Elmas Boğaziçi adlı eserinde argo anlamı ile geçmektedir:

“*Beyoğlu'nun bütün hoşor karılarını dize getirmiştir*” (Birsel, 1982, s. 89).

- **hurda:** *Derleme Sözlüğünde* argo anlamı mevcut değildir. Argo anlamı dışındaki ilk anlamı *çapa ile eşilen toprağın ince kısmı* (Konya); ikinci anlamı *topraktan yapılan küçük su testisi* (Konya) olarak yer almaktadır (DS, 2009, s. 2444).

TDK Türkçe Sözlük'te mevcut olan ilk anlamı *eski maden parçası*; ikinci anlamı *parçalanmış, döküntü durumuna gelmiş*; üçüncü anlamı *işe yarayamayacak derecede bozulmuş, zarar görmüştür* (TS, 2005, s. 904).

Püsküllüoğlu'nun sözlüğünde mevcut olan argo anlamı kırıntı, döküntü esrardır (Püsküllüoğlu, 2004, s. 128). Sezgin'in sözlüğünde de hurda kelimesinin argo anlamı yine *kırıntı, döküntü esrar* olarak yer almaktadır (Sezgin, 2013, s. 128). Devellioğlu'nun sözlüğünde *esrar* anlamı ile mevcuttur (Devellioğlu, 1970, s. 122). Aktunç'un sözlüğünde de yine mevcut olan anlamı *kırıntı esrardır* (Aktunç, 1990, s. 134).

SONUÇ

Argo Türk dilinin zenginliğini ve çeşitliliğini gösteren önemli bir unsurdur. Bu unsurların incelenmesi ve araştırılması sözlükbilime katkı sağlamakta ve ayrıca Türk dilinin tarihi ve kültürel gelişimine ışık tutmaktadır. Çalışmamızda elde edilen bulgulara bakılacak olursa argo unsurların Türk yazın kültüründe nasıl önemli bir yer kapladığı örneklerle ortaya konulmuştur.

1. *Derleme Sözlüğü*nün ilk üç cildinde yer alan argo sözcükler tespit edilmiştir. Bu sözcükler 3 başlığa ayrılmıştır. *Derleme sözlüğü*nde ve argo sözlüklerinde yer alan sözcükler *hem Derleme Sözlüğü*nde *hem argo sözlüklerinde yer alan sözcükler* başlığı altındadır. *Derleme Sözlüğü*nde yer alan 95 argo unsur tespit edilmiştir (*abanmak, abazan, abılobut, abidik kübidik, ablacı, ahlat, aköz etmek, alabanda, alarga, andaval, antike, anzarot, aparmak, arakçı, arşınlamak, aşna fişne, aval, avantacı, ayak yapmak, ayık, ayınga, ayna (aynalı gergef), aynalı, aynasız, ayran ağızlı, baba, babaçko, başka, becerlemek, berdoş, bitmek, boşlamak, buçuk, bulaşık, büzzük, caka, caka satmak, cavcav, cereme, cıngar, ciğersiz, cimcirik, cücük, çaça, çakal, çakallamak, çakaloz, çakıştırmak, çaparaz (çaparız), çapraz, çatı, çilli, çillik, çorbacı, çul, dağlı, dam, dayı, dehlemek, delik, dırlamak, didon, diklemek, dingil, diplemek, duman atmak, düdükleme, dümbük, ekşimek, emzik, evlek, fallamak, fanti, fıçı, fıkfık, fik fik yapmak, gavara, gebeş, gıcık, gıcık almak, gıcık etmek, gıcık vermek, gıldırğıç, gırnavlamak, giydirmek, götlek, gündüzleme, hacı ana, hamamcı olmak, haraza, haraza çıkarmak, harbi, hasbi geçmek, haşat olmak, hışır*).
2. Halk ağzında kullanılan ve argo olduğu düşünülebilecek ve incelenebilecek 37 sözcük, *Derleme Sözlüğü*nde *yer alıp argo sözlüklerinde yer almayan sözcükler* başlığı altında yer almaktadır (*aba atmak, abacı, abamak, abartmak, abdal, abdalotu, abdestsiz, acılanmak, acınmak, acıtmak, açık, açık ağız, açıkçı, afakanlanmak, ağalanmak, ağalık etmek, ağdalanmak, ağız ağıza vermek, ağzına deve tepmek, alaşa, ameli azmak, amsalak, añırmak, apışık, aranmak, arap karısı, arkalaşmak, atılıp gitmek, atıştırmak, avazlamak, ayarsız, ayazlamak, baylık, bertilmek, cangırtıya gitmek, canı çekilmek, cazgır*).

3. *Derleme Sözlüğü*nde mevcut olan fakat anlam olarak argo anlamı dışındaki anlamları ile yer alan sözcükler, *Derleme Sözlüğü*nde farklı anlamda yer alan sözcükler başlığı altında verilmiştir. *Derleme Sözlüğü*nde kavram olarak yer alsa da anlam olarak argo anlamı ile örtüşmeyen 122 kelime tespit edilmiştir (*atlamak, atmak, attırmak, avadanlık, avanta, ayak, ayakçı, ayarlamak, ayaz, ayva, balta olmak, cacık, cavlamak, caz, cerlemek, cıvık, cice, cici, cicoz, ciğer, cila, civelek, cortlamak, cucu, cura, çakıntı, çakmak, çamur, çarık, çatlak, çavuş, çaylak, çekik, çekim, çekmek, çene atmak, çeşit, çete, çıkık, çikinti, çıkmak, çingirak, çırak çıkarmak, çırnık, çıtır, çiçek, çilingir, çivi, çizmek, çomar, çömlek, çukur, çuval, dağıtmak, dalga, dalgıç, dallama, damlamak, dandik, davul, dede, dem, deve, dizlak, dizlamak, dibek, dip, dolma, dolu, dökülmek, dönme, duman, düdük, düğme, düldül, dümbelek, dümen, dürtmek, düşmek, düzmek, düzölmek, ebe, ekinti, ekmeçlik, eksik, elleşmek, elmas, emeksiz, emişmek, enselemek, esmek, ezgin, ezmek, fındık, fir, firt, fişek, fişeklemek, fitil, fos, gacı, gaga, galan, gargara, gebermek, geçirmek, gelmek, geyik, gıcır, gıcırdamak, göt, gümlmek, haklamak, halka, hampa, hap, hapaz, haydamak, hır, hurt, hoşor, hurda).*

Derleme Sözlüğü kaynak alınarak tespit edilen argo unsurların, *Derleme Sözlüğü*nde hangi anlamı/anlamları ile yer aldıkları, tespit edilen unsurların argo sözlüklerinde mevcut olan anlamları, *Derleme Sözlüğü*nde yer alıp argo sözlüklerinde yer almayan unsurların tespiti ve anlamsal olarak argo olabileceğini düşündüğümüz şekilleri incelenip Türk yazın kültüründeki örnekleri ile birlikte verilerek argo unsurların tespiti ve kullanım şekilleri ele alınmıştır.

TABLO 1

	Hem Derleme Sözlüğünde Hem Argo Sözlüklerinde Yer Alan Sözcükler	Derleme Sözlüğünde Yer Alıp Argo Sözlüklerinde Yer Almayan Sözcükler	Derleme Sözlüğünde Farklı Anlamda Yer Alan Sözcükler
A	25	32	10
B	10	2	1
C	8	3	14
Ç	12	-	28
D	13	-	28
E	3	-	12
F	5	-	7
G	11	-	12
H	8	-	10
TOPLAM	95	37	122

DİZİN

A

aba atmak	102
abacı	102
abamak.....	103
abanmak	28
abartmak.....	103
abazan	29
abdal.....	103
abdalotu	104
abdestsiz.....	104
abilobut	30
abidik kübidik	31
ablacı	32
acılanmak.....	104
acınmak.....	105
acıtmak.....	105
açık	105
açık ağız	105
açıkçı	106
afakanlanmak.....	106
ağalanmak.....	106
ağalık etmek.....	106
ağdalanmak	106
ağız ağıza vermek.....	107
ağzına deve tepmek.....	107
ahlat.....	32
Akoz etmek	33
alabanda.....	33
alarga, alarğa.....	35
alaşa.....	107
ameli azmak.....	107
amsalak	108
anasının kızı.....	37
andaval.....	37
añırmak.....	108
antike.....	38
anzarot	39
aparmak.....	40

apışık	108
arakçı.....	40
aranmak	108
arap karısı.....	109
arkalaşmak	109
arşınlamak	42
aşna fişne.....	44
atılıp gitmek.....	109
atıştırmak.....	110
atlamak.....	112
atmak.....	113
attırmak.....	114
avadanlık.....	114
aval.....	45
avanta	115
avantacı	46
avazlamak	110
ayak	116
ayak yapmak.....	46
ayakçı.....	117
ayarlamak	118
ayarsız	110
ayaz.....	118
ayazlamak	110
ayık	47
ayınğa	47
ayna (aynalı gergef).....	48
aynalı	48
aynasız	49
ayran ağızlı.....	50
ayva.....	119

B

baba	51
babaçko	51
balta olmak	119
başka.....	52
baylık.....	111

becerlemek.....	53
berdoş.....	53
bertilmek.....	111
bitmek	55
boşlamak.....	56
buçuk.....	57
bulaşık.....	57
büzzük.....	57

c

cacık.....	120
caka	58
caka satmak.....	59
cangırtıya gitmek	111
canı çekilmek.....	111
cavcav.....	60
cavlamak.....	121
caz.....	122
cazgır	111
cereme	61
cerlemek.....	123
cıngar.....	62
cıvık	123
cice.....	124
cici.....	125
cicoz.....	126
ciğer	127
ciğersiz.....	63
cila	128
cimcirik	64
civelek.....	129
cortlamak.....	130
cucu	130
cura.....	130
cücük	65

ç

çaça.....	65
çakal	67
çakallamak.....	68
çakaloz.....	69
çakıntı.....	132
çakıştırmak.....	69

çakmak.....	132
çamur.....	134
çaparaz (çaparız).....	71
çapraz	71
çarık.....	135
çatı	72
çatlak	136
çavuş.....	138
çaylak.....	138
çekik.....	139
çekim	140
çekmek.....	140
çene atmak	141
çeşit	142
çete	143
çıkık	143
çıkıntı.....	144
çıkmaq.....	145
çingırak	145
çırak çıkarmak	146
çırnık	147
çıtır.....	147
çiçek.....	148
çilingir	149
çilli	73
çillik	73
çivi.....	150
çizmek.....	151
çomar.....	152
çorbacı.....	74
çömlek	153
çukur	154
çul.....	74
çuval.....	154

d

dağıtmak	155
dağlı	75
dalga	157
dalgıç	158
dallama.....	159
dam	76
damlamak	160

dandik	161
davul.....	162
dayı.....	78
dede	162
dehlemek	79
delik	80
dem	163
deve.....	164
dırlamak.....	81
dızlak.....	165
dızlamak.....	165
dibek.....	166
didon.....	82
dikleme.....	82
dingil.....	83
dip.....	167
dipleme.....	84
dolma.....	167
dolu	168
dökülmek	169
dönme.....	171
duman	171
duman atmak.....	85
düdük	173
düdükleme	86
düğme.....	173
düldül	174
dümbelek.....	175
dümbük.....	86
dümen.....	176
dürtme.....	177
düşme	177
düzme.....	178
düzülmek.....	179
<i>E</i>	
ebe.....	180
ekinti.....	180
ekmeklik.....	181
eksik.....	182
ekşimek	88
elleşmek.....	182
elmas.....	183

emeksiz	183
emişmek.....	184
emzik	88
enselemek	185
esmek	186
evlek.....	89
ezgin.....	186
ezmek.....	187

F

fallamak.....	90
fanti.....	90
fıçı	91
fıkfık	92
fındık	188
fır	188
fırt	189
fık fık yapmak.....	92
fişek.....	190
fişeklemek	190
fitil.....	191
fos.....	192

G

gacı.....	193
gaga.....	193
galan	194
gargara	194
gavara.....	92
gebermek.....	195
gebeş	93
geçirmek.....	195
gelmek	196
geyik.....	197
gıcık	93
gıcık almak.....	94
gıcık etmek.....	95
gıcık vermek.....	95
gıcır	198
gıcırdamak	198
gıldırğış	96
gınavlamak.....	96
giydirmek	96

göt	199
götlek	97
gümlmek	199
gündüzleme	98

H

hacı ana	98
haklamak	200
halka	201
hamamcı olmak	98
hampa	201
hap	202

hapaz	202
haraza	99
haraza çıkarmak	100
harbi	100
hasbi geçmek	101
haşat olmak	101
haydamak	203
hır	204
hırt	204
hışır	102
hoşor	205
hurda	206

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (1957). *Havuz Başı*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Adıvar, H. E. (1946). *Sonsuz Panayır*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Adıvar, H. E. (1974). *Kubbede Kalan Hoş Sada*. İstanbul: Atlas Kitabevi.
- Akay, H. (2018). *Edebiyat ve Mitoloji*. Şule Yayınları.
- Akçam, D. (1969). *Ölü Ekmeği*. İstanbul: Öncü Kitabevi.
- Akçam, D. (1975). *Kanlıderenin Kurtları*. İstanbul: May Yayınları.
- Akçura, G. (2002). *Yılbaşı kitabı*. Ankara: Om Yayınevi.
- Akçura, G. (2005). *Hamini Gırtlak*. İstanbul: Everest Yayınları.
- Akengin, C. (1946). *Şiirleri*. Giresun: Yeşil Gireson Yayınları.
- Akhanlı, D. (1999). *Kayıp Denizler: Gelincik Tarlası*. İstanbul: Belge Yayınları.
- Akpınar, R. (1943). *Mesut İnsanlar*. İstanbul: Ahmet İhsan Matbaası.
- Aksan, D. (2007). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksoy, İ. (2016). *Hayrettin*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Aksoy, Ö. A. (1994). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Aktaş, H. (2007). *Yeni Türk Şiirinde Hoca Ahmet Yesevî*. Edirne: Yort Savul Yayınları.
- Aktepe, M. M. (1980). *Mür'it-tevârih*. İstanbul: Edebiyat Fakültesi Matbaası.
- Aktunç, H. (1990). *Büyük Argo Sözlüğü*. İstanbul: AFA Yayınları.
- Alatlı, A. (1993). *Yaşasın Ölüm*. İstanbul: Boyut Yayınevi.
- Ali, S. (1966). *Son Hikâyeler: Esirler*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Ali, S. (2008). *Kamyon: Seçme Öyküler*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Alsan, Z. M. (1943). *Mustafa'nın Romanı*. İstanbul: Muallim Ahmet Halit Kütüphanesi.
- Altan, A. (1985). *Dört Mevsim Sonbahar*. İstanbul: Can Yayınları.

- Altan, Ç. (1974). *Bir Avuç Gökyüzü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Altan, Ç. (1985). *Rıza Bey'in Polisiye Öyküleri*. İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.
- Altınkaya, K. M. (1943). *Bizim Mahalle*. İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi.
- Alus, A. S. M. (1995). *İstanbul Kazan Ben Kepçe*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Alus, A. S. M. (1999). *Onikiler*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Anar, İ. O. (2007). *Suskunlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- And, M. (1962). *Kavuklu Hamdi'den Üç Orta Oyunu*. Ankara: Forum Yayınları.
- Ardıç, E. (1989). *Şengül Hamamı*. İstanbul: Cep Kitapları.
- Arpaguş, S. (2009). *Mevlevîlikte Manevî Eğitim*. İstanbul: Vefa Yayınları.
- Arslan, M. (2004). *Argo Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Arslanoğlu, K. (2005). *Yoldaki İşaretler*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Arslanoğlu, K. (2006). *Devrimciler*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Arslanoğlu, K. (2006). *Kişilikler*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Asya, A. N. (1976). *Çekirdek: Aramak ve Söyliyememek*. İstanbul: Ötüken Yayınevi.
- Atılğan, Y. (1974). *Anayurt Oteli*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Aydın, M. S. ve Kesmez, M. (2014). *Rakı Cep Kitabı*. İstanbul: Overteam Yayınları.
- Ayverdi, S. (1964). *İbrahim Efendi Konağı*. İstanbul: Baha Matbaası.
- Bahadınlı, Y. Z. (1962). *Deyimlerimiz ve Kaynakları*. İstanbul: Büyük Kervan Basımevi.
- Baltacıoğlu, İ. H. (1945). *Battıya Doğru*. İstanbul: Yeni Adam Yayınları.
- Baran, S. (1975). *Bir Solgun Adam*. İstanbul: Milliyet Yayınları.
- Bayat, F. (2008). *Orta Türkçe Sözlük 11- 17. Yüzyıllar*. İstanbul: Yalın Yayıncılık.
- Baydar, M. (1956). *Yeni Türk Hikâyecileri Antolojisi*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Baykurt, F. (1966). *İrazca'nın Dirliği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1967). *Amerikan Sargısı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Baykurt, F. (1974). *İçerdeki Oğul*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Baykurt, F. (1975). *Sınırdaki Ölü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1980). *İçerdeki Oğul*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1980). *On Binlerce Kağm*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1980). *Tırpan*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1982). *Gece Vardiyası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (1986). *Koca Ren*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baykurt, F. (2008). *Eşekli Kütüphaneci*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Bayur, Y. H. (1983). *Türk İnkılâbı Tarihi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Berk, İ. (1958). *Galile Denizi*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Berker, Ş. N. (1961). *Demedim Mi Nazlı Yarım Ben Sana*. Ankara: Ajans Türk Matbaası.
- Beşikçi, İ. (1977). *Bilim yöntemi Türkiye'deki Uygulama*. İstanbul: Komal Yayınları.
- Bezirci, A. (1990). *Deyimlerimizin Sözlüğü*. İstanbul: Gendaş Yayınları.
- Bilen, H. (1989). *Umursanmayan Kadınlar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Birsel, S. (1982). *Sergüzeşt-i Nono Bey ve Elmas Boğaziçi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Birsel, S. (1983). *İstanbul-Paris*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Birsel, S. (1988). *Kediler*. Ankara: Bağlam Yayınları.
- Budayıcıoğlu, G. (2022). *Camdaki Kız*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Buğra, T. (1970). *Küçük Ağa*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Büyükünâl, F. (1992). *Sordum*. İstanbul: Sanat Çevresi Kültür ve Sanat Yayınları.
- Cansever, E. (2000). *Gül Dönüyor Avucumda*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Celâl, M. (1936). *Gül ve Gönül*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Celâl, P. (1945). *Yıldız Tepe*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Ceyhan, A. (2016). *Macaron Kızı: Bir Ayvalık Hikâyesi*. İzmir: Barış Yayınları.
- Ceyhun, D. (1970). *Asya*. İstanbul: Ok Yayınları.
- Ceyhun, D. (1976). *Apartman*. Ankara: Bilgi Yayınevi.

- Ceyhun, D. (1976). *Yağmur Sıcağı*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Cimi, M. (1990). *Tonguç Baba: Ülkeyi Kucaklayan Adam*. İstanbul: Akyüz Yayınları.
- Çetin, T. (2013). *Bıçak Yarası*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Çıracıoğlu, V. (2004). *Serseri Standartları Sempozyumu*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Çoruk, A. Ş. (2000). *Bütün Eserleri: Romanlar*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Demiray, M. G. (1996). *Anadolu'dan Masallar*. Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Demirci, C. (2004). *Araya Parça Giren Yıllar: Türk Sinemasında 1974-1980 Seks Filmleri Dönemi ve O Dönemden Bugünlere Yaşananlar*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Deral, E. (1998). *Anadolu Yaylasında Bin Yıl Karakeçililer*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü I*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü II*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Derleme Sözlüğü*. (2009). *Derleme Sözlüğü III*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Devellioğlu, F. (1970). *Türk Argo Sözlüğü*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Dıranas, A. M. (1990). *Şiirler*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Dinamo, H. İ. (1971). *Kutsal Barış*. İstanbul: Yurt Yayınları.
- Dinamo, H. İ. (1976). *Koyun Baba*. İstanbul: May Yayınları.
- Dinamo, H. İ. (1976). *Musa'nın Gecekondu*. İstanbul: May Yayınları.
- Dinamo, H. İ. (1980). *Açlık*. İstanbul: Yalçın Yayınları.
- Dino, A. (2002). *Nazım Üstüne*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Divitçioğlu, S. (2000). *Kök Türkler (Kut, Küç ve Ülüg)*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Doğan, İ. (1999). *Sokaktaki Yabancı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Düzdağ, M. E. (1988). *Akdeniz Bizimdi*. İstanbul: Türdav Yayınları.
- Eloğlu, M. (2014). *Bu Yalnızlık Benim*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Engin, S. (1970). *Kendi Dünyamız*. İstanbul: Hisar Yayınları.
- Engin, V. (2010). *Cumhuriyet'in Aynası Osmanlı*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Erbil, L. (1977). *Eski Sevgili*. İstanbul: Cem Yayınevi.

- Erdoğan, E. (2007). *Bizim Hababam*. İstanbul: Su Yayınevi.
- Erdoğan, Y. (2004). *Feriştah'ın Fentezileri*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Ergin, M. (2002). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayıncılık.
- Ergin, M. (1958). *Dede Korkut Kitabı I*. İstanbul: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Erhan, A. (2015). *Burada Gömülüdür: Bütün Şiirleri*. Türkiye: Kırmızıkeci Yayınları.
- Erol, S. (2001). *Dineyri Papazı*. İstanbul: Kubbealtı Neşriyatı.
- Ersoylu, H. (2004). *Türk Argosu Üzerinde İncelemeler*. İstanbul: L&M Yayınları.
- Ertop, K. ve Koptagel-İlal, G. (1977). *Türk Edebiyatında Seks*. İstanbul: Seçme Kitaplar Yayınevi.
- Erzurumî, H. A. (1944). *Kitabı-riyazati-hayil*. Konya: Ülkü Basımevi.
- Esendal, M. Ş. (1983). *Sahan Külbastısı*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Esendal, M. Ş. (1984). *İhtiyar Çilingir*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Esendal, M. Ş. (2003). *Oğullarıma Mektuplar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Genç, N. (2005). *Soğuk Sabun*. İstanbul: Cadde Yayınları.
- Genç, Z. (2012). *Şehitlerin Kanı Yerde Kalmayacak*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Gökyay, O. Ş. (1969). *Eşkâl-i Zamân*. İstanbul: M.E.B. Devlet Kitapları.
- Gözler, H. F. (1975). *Örnekleriyle Türkçemizin Açıklamalı Büyük Deyimler Sözlüğü [A-Z]*. İstanbul: İnkilâp ve Aka Kitabevleri.
- Gözükara, A. K. (1970). *İbili'ye Mektuplar*. İstanbul: Ararat Yayınevi.
- Gülen, T. (2010). *Ben Bir Mübâdilim: Mayadağ'dan Şarköy'e*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Gülersoy, Ç. (1989). *Tramvay İstanbul'da*. İstanbul: İstanbul Kitaplığı.
- Gündüz, A. (1974). *Üvey Ana*. İstanbul: Toker yayınları.
- Güney, Y. (1966). *Boynu Bükükler*. Ankara: Anadolu Yayınevi.
- Gürelî, N. (1979). *Bilimsel Lokum*. İstanbul: Gür Yayınları.
- Gürpınar, H. R. (1968). *Can Pazarı*. İstanbul: Atlas Kitabevi.
- Gürpınar, H. R. (1972). *Aşk Batağı (Bir Muadele-i Sevda)*. İstanbul: Atlas Kitabevi.

- Gürsoy, E. (2003). *Tütün Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Gürsoy-Naskali, E. (2003). *Ayakkabı Kitabı*. İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- H. B. (1973). *Gençlik Denizlerinde*. İstanbul: Hürriyet Yayınları.
- Halman, T. S. (1998). *Sessiz Soru*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Hamdî, H. (2020). *Leylâ vü Mecnûn*. İstanbul: Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Hiçyılmaz, E. (1997). *Zeki Müren İçin Bir Demet Yasemen: Dargınım Sana Hayat*. İstanbul: Kamer Yayınları.
- Hikmet, N. (1987). *Tavı Gelmişti Demirin*. İstanbul: Bilgi yayınevi.
- Hikmet, N. (2002). *Yazılar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hinçer, İ. (1957). *Türk Folklor Araştırmaları*. Ankara: Türk Folklor Halkbilgisi Derneği.
- Hinçer, İ. (1970). *Türk Folklor Araştırmaları*. Ankara: Türk Folklor Halkbilgisi Derneği.
- Ilgaz, R. (1972). *Al Altını*. İstanbul: Sınıf Yayınları.
- Ilgaz, R. (1981). *Yıldız Karayel*. İstanbul: Yalçın Yayınları.
- İlkan, F., Alus, A. S. M. (2001). *Eski Günlerde*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- İşinsu, E. (1982). *Canbaz*. Ankara: Töre Devlet Yayınevi.
- İ, Gölpinarlı, A. (1953). *Kaygusuz Abdal, Hatayi, Kul Himmet*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- İleri, S. (2004). *Yarın Yapayalnız*. İstanbul: Doğan Kitap.
- İlhan, A. (1992). *Sırtlan Payı*. Ankara: Bilgi yayınevi.
- İlhan, A. (2005). *Hacı Hanım Vay*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- İskit, S. R. (1957). *Resimli-haritalı Mufassal Osmanlı Tarihi*. İstanbul: İskit Yayını.
- İsmail, H. (1970). *Maznun*. İstanbul: Yeni Asya Yayınevi.
- İzgü, M. (1973). *Halo Dayı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- İzgü, M. (1989). *İlyas Efendi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kabaklı, A. (1971). *Şehir Mektupları*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.

- Kabataş, O. (2007). *Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü*. Kıbrıs: Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği.
- Kansu, C. A. (1964). *Köy Öğretmenine Mektuplar*. Ankara: Toplum Yayınları.
- Kaplan, H. (2019). *Zîver ve Divanı*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları.
- Kaplan, M. (1986). *Hikâye Tahlilleri*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaptan, Ö. (1989). *Beyoğlu: Kısa Geçmişi*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karaalioğlu, S. K. (1973). *Resimli-motifli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Karaibrahimoğlu, S. (1971). *Anadolu Manileri*. Ankara: Alkan Matbaası.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2013). *Hüküm Gecesi*. Ankara: İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (2019). *Nur Baba*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1966). *Sodom ve Gomore*. Ankara: Bilgi yayınevi.
- Karay, R. H. (1939). *Deli*. İstanbul: Semih Lûtfi Kitabevi.
- Karay, R. H. (1965). *Sonuncu Kadeh*. İstanbul: İnkılâp ve Aka Kitabevleri.
- Karay, R. H. (2009). *İstanbul'un Bir Yüzü*. İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Kaygılı, O. C. (1943). *Çingeneler*. İstanbul: Semih Lûtfi Kitabevi.
- Kâzım, K. (1934). *Karagözü'nün Dünyaya Dönüşü*. Türkiye: Kâinat Kitaphanesi.
- Kemal, O. (1965). *İspinozlar*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Kemal, O. (1970). *Yalancı Dünya*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Kemal, O. (1979). *El Kızı*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Kemal, O. (1958). *Dünya Evi*. Ankara: Dost Yayınevi.
- Kemal, O. (1964). *Bereketli Topraklar Üzerinde*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kemal, O. (1965). *Bir Filiz Vardı*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Kemal, O. (1966). *Evlerden Biri*. İstanbul: May Yayınevi.
- Kemal, O. (1968). *Arkadaş Islıklar*. İstanbul: Uğural Yayınevi.
- Kemal, O. (1970). *Müfettişler Müfettişi*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Kemal, O. (1974). *Vukuat var*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Kemal, O. (1979). *Suçlu*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Kemal, S. (1976). *Değirmen Döndükçe*. İstanbul: İnkilâp ve Aka Kitabevleri.
- Kemal, Y. (1960). *İnce Memed*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kemal, Y. (1985). *Denizler Kurudu*. İstanbul: Toros Yayınları.
- Kemal, Y. (1997). *Edebiyata Dair*. İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti.
- Kemal, Y. (2002). *Karınca'nın Su İçtiği*. İstanbul: Adam Yayınevi.
- Kısakürek, N. F. (1955). *Cinnet Mustatili: Hapishane Notları*. İstanbul: İnkilâp Kitabevi.
- Kısakürek, N. F. (1964). *Hazret-i Ali*. İstanbul: Bedir Yayınevi.
- Kısakürek, N. F. (1965). *Büyük Kapı*. Türkiye: Neşriyat Yurdu.
- Kısakürek, N. F. (1973). *Cumhuriyetin 50. Yılında Türkiye'nin Manzarası*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (1975). *Hitabe*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2000). *Para*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kıyafet, H. (1969). *Gominis İmam*. İstanbul: İmece Yayınları.
- Kilimci, A. (1987). *Sevgi Yetimi Çocuklar*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Kocagöz, S. (1954). *Cihan Şöförü*. İstanbul: Yeditepe Yayınları.
- Kocagöz, S. (1962). *Kalpaklılar*. İstanbul: Ataç Kitabevi.
- Koçu, R. E. (1967). *Patrona Halil*. İstanbul: Yaylacık Matbaası.
- Konukçu, M. A. (2016). *Dede Korkut Hikâyeleri*. İstanbul: Salon Yayınları.
- Koray, Y. (1967). *Sığırcıklar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Korcan, K. (1969). *Tatar Ramazan*. İstanbul: Ararat Yayınevi.
- Korcan, K. (1989). *Harbiye Kazanı*. İstanbul: E Yayınları.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Türkiye: Türk Dil Kurumu.
- Kozanoğlu, A. Z. (1960). *Kızıl Tuğ*. İstanbul: Türkiye Basımevi.
- Köken, İ. (2004). *Aşiretler Kitabı*. İstanbul: Şevkat Kitabevi.
- Köker, A. H., Tunç, C. (1984). *İbni Sina*. Kayseri: Erciyes Üniversitesi Matbaası.

- Kudret, C. (1968). *Karagöz*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Livaneli, Z. (2007). *Sevdam Hayat*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Madra, Ö. (1991). *Romanımla Sana Bir Ses*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mithat, A. (1943). *Henüz 17 Yaşında*. İstanbul: Vakıf Kitabevi.
- Mithat, A. (1975). *Denizci Hasan*. İstanbul; Kültür Bakanlığı.
- N. N., Birinci, N. (1987). *Nâbizâde Nâzım Hayatı, Edebî Şahsiyeti, Eserlerinden Seçmeler*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- Nabi, Y. (1954). *En Güzel Türk Hikâyeleri*. İstanbul: Varlık Yayınevi.
- Necatigil, B. (2001). *Mektuplar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Nesin, A. (2008). *Damda Deli Var*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Bir Tutam Aydınlık*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Büyük Grev*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Gıdıgıdı*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Gol Kralı*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Gözüne Gözlük*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Hangi Parti Kazanacak*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Havadan Sudan*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Hoptirinam*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Kazan Töreni*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Maçınli Kız İçin Ev*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Mahallenin Kısmeti*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Rıfat Bey Neden Kaşınıyor*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Seyyahatname*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Sizin Memlekette Eşek Yok Mu*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Surname*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Tatlı Betüş*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.

- Nesin, A. (2019). *Tek Yol*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Unutulmayan Rüyalar*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Vatan Sağolsun*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Yüz Liraya Bir Deli*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2019). *Zübük*. İstanbul: Nesin Yayıncılık.
- Nesin, A. (2009). *Mum Hala*. İstanbul: Nesin Yayınevi.
- Nesin, A. (1953). *İt Kuyruğu*. İstanbul: Akbaba Mizah Yayınları.
- Nesin, A. (1971). *Deliler Boşandı*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Nesin, A. (1971). *Uyusana Tosunum*. İstanbul: Ant Yayınları.
- Neyzi, A. H. (1991). *Beyzade-Paşazade*. İstanbul: Yanar Yayınları.
- Neyzi, A. H. (1993). *Gökdelen*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Okur, Y. (2005). *Deniz Taşları*. İstanbul: Can Yayınları.
- Onat, L. (1992). *Sorumlu Bulutlar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Onay, T. ve Kurnaz, C. (1992). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar ve İzahı*. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Orçan, M. (2018). *Kuşkonmaz*. Türkiye: Kent Kitap.
- Ortaç, Y. Z. (1960). *Portreler*. İstanbul: Akbaba Yayınevi.
- Otyam, F. (1977). *Mayınlı Topraklar Üzerinde*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Öge, A. R. (1982). *Meşrutiyetten Cumhuriyete Bir Polis Şefinin Gerçek Anıları*. Bursa: Günlük Ticaret Gazetesi Tesisleri.
- Özalp, M. N. (2000). *Türk Müsikîsi Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özel, İ. (1969). *Evet, İsyân*. İstanbul: De Yayınları.
- Özkırımlı, A. (1987). *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Özön, M. N. (1971). *Kanlı Nigâr*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Özyaycı, N. (2008). *Ölmeseydi*. Almanya: Öz Yapım Yayınları.
- Pala, İ. (1990). *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Pala, İ. (1996). *Şairlerin Dilinden*. İstanbul: Ötüken Neşriyat Yayınları

- Pamuk, O. (1986). *Tersine Dünya*. İstanbul: Yön Yayıncılık.
- Pamuk, O. (1995). *Sessiz Ev*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Peker, O., Edgü, F. (1993). *Cornelius'a Mektuplar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Perrot, J. (1998). *Dilbilim*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Püsküllüoğlu, A. (2004). *Türkçenin Argo Sözlüğü*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rado, Ş. (1986). *Ahmet Mithat Efendi*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Rado, Ş. (1986). *Ahmet Mithat Efendi*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Rasim, A. (1987). *Dünkü İstanbul'da Hovardalık*. İstanbul: Arba Yayınları.
- Rasim, A. (1958). *Fuhş-i atık ve Hamamci Ülfet*. İstanbul: İstanbul Matbaası.
- Reca, Ö. F. (2009). *Kahraman Öğrenciler: Kurtuluş Savaşı ve Çanakkale Savaşı Destanı*. İstanbul: Akis Kitap.
- Refik, A. (1931). *Hicrî On Birinci Asırda İstanbul Hayatı (1000-1100)*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Sağlamer, K. (1977). *Türk Mafiası*. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Sarıbrahimoğlu, İ. (1968). *Ocak Taşı*. İstanbul: Ararat Yayınevi.
- Saussure, F. (1998). *Genel Dilbilim Dersleri*. (B. Vardar, Çev.) İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Savaşçı, F. (1986). *Almanlar Bizi Sevmedi*. Ankara: Kerem Yayınları.
- Seçkin, N. (1984). *Edirne Türküleri, Mani-deyim, ve Atasözleri*. İstanbul: Grafik Sanatlar Matbaacılık.
- Sertel, Z. (1968). *Hatırladıklarım*. İstanbul: Yaylacık Matbaası.
- Seyda, M. (1973). *İçedönük ve Atak*. İstanbul: Tel Yayınları.
- Seyfettin, Ö. (1963). *Efruz Bey*. İstanbul: Rafet Zaimler Yayınevi.
- Seyran, B. İ. (2012). *Muhbir*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Sezgin, B. (2013). *Yeni Argo Sözlüğü*. İstanbul: Cinius Yayınları.
- Soysal, S. (1973). *Yenişehir'de Bir Öğle Vakti*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sunat, H. (2004). *Boşluğa Açılan Kapı: Ahmet Hamdi Tanpınar ve Yapıtlarına Psikanalitik Duyarlıklı Bir Bakış*. Ankara: Bağlam Yayınları.

- Süalp, S. (1980). *Gene İyi Dayandık*. İstanbul: Gür Yayınları.
- Şapolyo, E. B. (1972). *Selçuklu İmparatorluğu Tarihi*. Ankara: Güven Matbaası.
- Şensoy, F. (1996). *Oteller Kitabı*. İstanbul: Ortaoyuncular Sanat Gösterileri ve Yayıncılık.
- Şimşek, M. İ. (1981). *Obanın Töresi*. İstanbul: Kalem Yayıncılık.
- Tahir, K. (1968). *Sağırdere*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2006). *Göl İnsanları: Bütün Öyküleri 4*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (1969). *Devlet Ana*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tahir, K. (1970). *Büyük Mal*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Tahir, K. (1974). *Namuscular*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Tahir, K. (2005). *Dutlar Yetişmedi*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2007). *Esir Şehrin İnsanları*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2007). *Esir Şehrin Mahpusu*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2008). *Kurt Kanunu*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Tahir, K. (2010). *Yol Ayrımı*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Tahir, K. (2020). *Yediçınar Yaylası*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Talu, E. E. (1974). *Meşhedî ile Devriâlem*. İstanbul: Atlas Kitabevi.
- Talu, E. E., Karaca, A. (2005). *Geçmiş Zaman Olur Ki*. Ankara: Hece Yayınları.
- Tamer, Ü. (2005). *Yaşamak Hatırlamaktır*. İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Tanrıkorur, C. (2003). *Müzik, Kültür, Dil*. İstanbul: Dergâh yayınları.
- Topçu, N. (1959). *Taşralı*. İstanbul: Kutulmuş Matbaası.
- Tosuner, N. (1977). *Sancı*. İstanbul: Derinlik Yayınları.
- Toy, E. (1980). *Zoroyunu*. İstanbul: Tomurcuk Matbaası.
- Tülek, L. (2014) *Lümpen Sözlüğü*. İstanbul: Sel Yayıncılık.
- Türkçe Sözlük. (2005). Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Dil Kurumu.

- Uğurlu, K. (2005). *Konya'nın Batısı Takkeli Bir Dağ: Konya Şehrengizi*. Konya: Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Ulukaya, A. (1998). *Düşünceler ve Sözler*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Ulunay, R. C. (1963). *Dağlar Kralı*. İstanbul: Bolayir Yayınevi.
- Uyar, T. (1985). *Sonsuz ve Öbürü*. İstanbul: Broy Yayınları.
- Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Yaşar, N. ve Tokuz, G. (2009). *Tanburî Necdet Yaşar: Anılar, Dostlar*. İstanbul: Brainstorm Yayınevi.
- Yenal, O. (2010). *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yeşilkaya, Y. (2014). *Bedel Ödemeden Asla*. İstanbul: Akis Kitap.
- Yıldırım, T. ve Kaygılı, O. C. (2003). *Argo Lugatı*. İstanbul: Selis Kitaplar.
- Yıldız, B. (1978). *Kara Vagon*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Yıldız, R. (2009). *İçeri'den*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Yıldız, S. (2019). *Şahin Bey: Antep'in Kurtuluş Destanı*. İstanbul: Mevsimler Kitap.
- Yiğenoğlu, Ç. (2005). *Haydar'ı Öldürmek*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Yörükân, T. ve Yörükân, Y. Z. (1998). *Anadolu'da Alevîler ve Tahtacılar*. İstanbul: Kültür Bakanlığı.
- Zola, E. (2018). *Yıkılış*. İstanbul: Yordam Kitap.

ÖZGEÇMİŞ

Kerem ALADAĞ, ortaöğretimini TOKİ Kayaşehir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde tamamladı. 2016 yılında Karabük Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrenim görmeye başladı. 2020 yılında mezun oldu. Aynı yıl Karabük Üniversitesinde yüksek lisans eğitimine başladı.